

הישיבה המאתיים-וארבע של הכנסת השמינית

יום רביעי, ט"ו אב תשל"ה (23 יולי 1975)

ירושלים, הכנסת, שעה 11.01

א. שאלות ותשובות

4. בנחלונים הקיימים, שאין הידרבורות גלויה או חש-
אית עם הסורים ויהודי סוריה חיים בסכנת מוות, מה הם
הטעמים לכך שמדיניות משרדך לגבי הצלת יהודי סוריה
ממשיכה להיות אפופה מעטה סודיות?

5. מה הוא התקציב המזורם על-ידי משרדך או
מקורות ממלכתיים. אחרים למועצה הציבורית למען יהודי
ערב, הנמצאת בחסות משרדך?

שר-החוץ י. אלוז:

1—2. הכתובת לשתי שאלות אלה היא השר הממונה
על ביצוע חוק רשות השידור.

3. לא.

4—5. השיבותי לבעלת-השאלה בכתב.

3619. מחאה על אי-נקיטת עמדה ברורה על-ידי
מוזכר האו"ם לגבי הרעיון להוציא את ישראל
מן האו"ם

חבר-הכנסת א. אבטבי שאל את שר החוץ ביום י"ט
בסיון תשל"ה (29 במאי 1975):

בראיון עם מוזכר האו"ם לא הסתייג באופן ברור מר
קורט ואלדהיים מן הרעיון של הוצאת ישראל מאירגון
האומות המאוחדות.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם שגרירנו באו"ם נפגש עם מר ואלדהיים
מאז הראיון כדי למחות לפניו על תשובתו?

2. האם לא מן הראוי לשלוח איגרת מטעמך ולהע-
מיד את חומרת העניין לפני מוזכר האו"ם?

3. האם געשות פעולות כל שהן על-ידי משרדך כדי
לסכל אפשרות העמדת נושא מעין זה על סדר-יומו של
האו"ם?

שר-החוץ י. אלוז:

1. בהעדר המזכיר הכללי מניו-יורק נפגש אז השג-
ריר תקוע עם סגנו.

2. באותו שלב הסתפקתי בפניית שגרירנו כנ"ל,
שהועברה לידיעת המזכיר הכללי.

3. בהחלט. משרד החוץ ער לחומרת הנושא ונוקט
פעולה ענפה לגביו.

3620. נסיעות חברי כנסת לחו"ל לצורך הסברה
משטע משרד החוץ

חבר-הכנסת א. לבנכראן שאל את שר החוץ ביום י"ט
בסיון תשל"ה (29 במאי 1975):
הנני שואל:

1. האם חברי-הכנסת י. בן-מאיר וז. המר יצאו
למסע הסברה בארצות-הברית בשם משרד החוץ?

היו"ר י. דרניצקי (יורין):

הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. הסעיף הרא-
שון בסדר-היום: תשובות לשאלות.

770. הכאתה לישראל של הילדה גאלינה וקסלר
מברית-המועצות

חברת-הכנסת ג. כהן שאלה את שר החוץ ביום ט"ו
באייר תשל"ד (7 במאי 1974):

בנה של הגברת קלארה לוסין, תושבת ישראל (קר-
יית-סגל, אפעל, בלוק 9/10, רמת-גן, טלפון 756248),
מאקסימיליאן וקסלר נקרא בדצמבר 1973 "לואבר" לקבל
היתר יציאה. כשהגיע לשם נשלח ישר לבית-חולים
לנארוקומאנים, במלים אחרות — למעצר. בימים אלה
נשלחה גם אשתו אלה וקסלר לבית-חולים לקבלת טיפול
פסיכיאטרי. בתם בת שש-שחצי, נכדתה של הגברת לוסין,
גאלינה, נותרה לבדה, כאשר היא מוחזקת חמישה ימים
בשבוע בגן-ילדים.

אבקש לדעת:

1. האם עובדות אלו ידועות לכבודו והאם תיאורן
מדויק?

2. מה בדעת משרדך לעשות כדי לדאוג לשלום
הילדה ולהבאתה לישראל?

שר-החוץ י. אלוז:

לשתי השאלות: בני משפחתה של הגברת קלארה
לוסין המוכרים בשאלתה הגיעו כבר לישראל.

3383. ביטול מישור על יהודי סוריה
ב"שידורי ישראל"

חברת-הכנסת ג. כהן שאלה את שר החוץ ביום כ"ה
באייר תשל"ה (6 במאי 1975):

בערב פסח, י"ד בניסן, 26 במאריס 1975, תוכנן
ב"שידורי ישראל" לשעה 18:05 שידור בשם "מבט מעבר
לגבול — יהודים בגיטו הסורי", אולם באותו יום, באותה
שעה, הודיע קריין "שידורי ישראל" כי בשל שיבוש של
הרגע האחרון לא תשודר התכנית. במקומה הובא מישור
על יהודי רוסיה.

אבקש לדעת:

1. האם סיבת הביטול היא העובדה שבשידור רואיינו
יהודים מספר שברחו מסוריה ונמצאים בישראל, ומציאותם
פה היא בגדר סוד?

2. האם סיבת הביטול היא העובדה שהמראיינים
דיברו עברית — ועובדה זו היא בגדר סוד?

3. האם אתה סבור שהמציאותם של פליטים יהודים
מסוריה בישראל היא בגדר סוד בעיני הסורים?

4. אם כן — מדוע?
שרי-החוץ י. אלון:
לכל השאלות: מדובר בהערכה, אם כי של אישיות נודעת, ובהערכה בלבד.
הערכתנו, המבוססת על מידע וסקרים, שונה מאוד מהערכה זו.
היו"ר י. דרניצקי (יזידני):
שאלה נוספת לחבר-הכנסת ידידיה בארי.

ידידיה בארי (הליכוד):
כבוד השר, בשאלה השלישית נשאלת: "כלום נכון ששגריר ישראל בארצות הברית נמנע מלעודד את האירגונים היהודיים במסע להחתמת הסנאטורים על איגרתם אל הנשיא למען ישראל". מה התשובה על שאלה זו?

שרי-החוץ י. אלון:
אומר לך בגילוי לב גמור שאני משתומם על עצם השאלה. יש לנו מגעים הדוקים עם חוגי חברה שונים. לא על כל דבר צריך לשאול ולא על כל שאלה צריך להשיב.

3690. הפרת אמנת-קושטא על-ידי מצרים
חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר החוץ ביום ל' בסיון תשל"ה (9 ביוני 1975):
אמנת-קושטא והחלטת של מועצת הבטחון אוסרות על מצרים להפריע מעבר חפשי של אניות המניפות דגל ישראל בתעלת סואץ.

אבקש לדעת:
1. אילו צעדים נוקטת ישראל כדי לאכוף על מצרים את האיסור האמור?
2. כיצד מנצלת ישראל, לצרכי הסברתה, את הפרתן של אמנת-קושטא ושל החלטת מועצת הבטחון על-ידי מצרים?

שרי-החוץ י. אלון:
לכל השאלות: בכל מערכת יחסי החוץ של ישראל מודגשת החובה המשפטית המוטלת על מצרים לכבד את אמנת-קושטא על כל סעיפיה. גם מחלקת ההסברה של משרד החוץ מדגישה נושא זה בפירסומים ובמלאכתה.

3833. עיסוקה המקצועי של אשת השגריר בדנמרק
הגברת לשם
חבר-הכנסת ח. שמעוני שאל את שר החוץ ביום ט"ו בתמוז תשל"ה (25 ביוני 1975):
על-פי הידיעות פתחה אשת השגריר בדנמרק גברת לשם סאלון לקוסמטיקה בקופנהגן.

אבקש לדעת:
1. כיצד מתיישב הדבר עם כהונת השגריר?
2. האם שירותו הוארך לצורך הכשרת אשתו בעבודה הנ"ל?
3. לאור העובדה שגברת לשם פתחה סאלון, האם חושבת משפחת לשם לחזור עם תום השירות?
4. אם לא תחזור המשפחה, אילו צעדים ינקוט השר?

2. האם משרד החוץ מימן את נסיעתם?
3. האם קו ההסברה והקו המדיני שמייצגים שני חברי הכנסת הנ"ל תואם את הקו המדיני של הממשלה?
4. על-פי אילו קריטריונים מממן משרד החוץ נסיעות חברי כנסת לחוץ-לארץ למטרות ההסברה?
5. לאילו חברי כנסת אחרים אישר משרד החוץ נסיעות הסברה לחוץ-לארץ ומימן את הוצאות הנסיעה?

שרי-החוץ י. אלון:
1—2. רק חבר-הכנסת בן-מאיר יצא בשליחות הסברה לארצות-הברית מטעם משרד החוץ ובמימונו.
3—4. חברי כנסת, כמו שליחים אחרים, גשליחים על-ידי משרד החוץ למטרות הסברה לא רק על-פי מידת הסכמתם, או אי-הסכמתם, למדיניות הממשלה. שליחים בעלי כושר הופעה, השפעה ושיכנוע מסוגלים לקדם את ענייני ההסברה של מדינת ישראל בחוגים שהם גשליחים אליהם גם אם אין הם דבקים דבקת מלאה בקו המדיני של הממשלה.

5. מבחינה זו יש שני סוגי שליחים העושים בשליחות הסברה של משרד החוץ: כאלה שכל מסעם נועד למטרה זו והוא ממומן כולו על-ידי המשרד, וכאלה שיוצאים לחוץ-לארץ למטרות אחרות, או גם למטרות אחרות, ומקדישים חלק מזמנם למלאכת ההסברה מטעם המשרד, כשרק חלק זה, כאשר יש צורך בכך, ממומן על-ידינו. מבין שני הסוגים אכיר את חברי הכנסת אבא אבן, אהוד אולמרט, שולמית אלוני, יוסף אלמוגי, משה דיין, אסתר הרליץ, אהרן יריב, יצחק נבון וזלמן שובל.

3630. הביקורת של הפרופסור האנס מורגנטאו על שגריר ישראל בווישינגטון
חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר החוץ ביום כ"ג בסיון תשל"ה (2 ביוני 1975):
פרופסור האנס מורגנטאו מתח בעת האחרונה ביקורת חריפה על פעולותיה של שגרירות ישראל בווישינגטון. לדבריו:

א. אין מורגנטאו פעולות ההסברה של השגרירות בקרב מעצביה של דעת-הקהל בארצות-הברית;
ב. העוסקים בהסברה בשגרירות הישראלית בווישינגטון קוצרים יבול דל מאוד;
ג. שגריר ישראל בארצות-הברית דחה הצעה לפי עולה מיוחדת בקונגרס, בסירבו להאמין באפשרות להחיתים יותר מחמישים סנאטורים על איגרת אל הנשיא למען ישראל;

ד. שגריר ישראל בארצות-הברית נמנע מלעודד אירגונים יהודיים שפעלו בעניין הנדון ללא הרף עד אשר הצליחו להחתים 76 סנאטורים על האיגרת.
אבקש לדעת:

1. מה אמת בתוכן הביקורת של פרופסור האנס מורגנטאו?
2. אילו לקחים הפיק משרד החוץ מן הביקורת האמורה?
3. כלום נכון ששגריר ישראל בארצות-הברית נמנע מלעודד את האירגונים היהודיים במסע להחתמת הסנאטורים על איגרתם אל הנשיא למען ישראל?

הברית העולמית של ניצולי ברגן-בלזן. אירגון זה טיפל בכל הסידורים הקשורים בביקור.

בעת שהותו בישראל הוסדרו למר גולדברג ביקורים ופגישות עם אישים שונים, ובכלל זה עם ראש הממשלה, ובמשך כל תקופת היותו בארץ עמד עובד בכיר של משרד החוץ בקשר שוטף עמו.

לצערי טעה אחד מעובדי משרדי בשיקולו באשר לרמת ייצוג משרד החוץ כשהגיע מר גולדברג לנמל התעופה בן-גוריון, העובד הועמד על המשמעות השלילית של הדבר. הבעתי לפני מר גולדברג את צערי והתנצלותי על המקרה, ויש לי יסוד להאמין שהאורח הבין שהיה כאן מקרה של טעות-אנוש גרידא.

3902. צורת אירוחו של מר ארתור גולדברג

בישראל

חבר-הכנסת ז. המר שאל את שר החוץ ביום כ"ד בתמוז תשל"ה (3 ביולי 1975):

נמסר לי שד"ר ארתור גולדברג הגיע אמש מארצות-הברית לישראל, לקבלת פרס. הוא לא התקבל בשדה התעופה על-ידי שום נציג. אי-התקבלות זאת לאישים כארתור גולדברג, שפעל למען ישראל רבות, יש בה פגיעה ביחסי החוץ של ישראל והערך יחס נאות לידידה. רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם ידע משרדו שארתור גולדברג עומד להגיע לישראל?
2. האם נשלח נציג כל שהוא לקבל את פניו, והאם יש מי ששומר על קשר אחר בארץ?
3. אם לא — מדוע?
4. אם כן — מי הוא האחראי לכך שארתור גולדברג לא נתקבל בשדה התעופה על-ידי נציג כל שהוא?

שר-החוץ י. אלון:

ראה נא תשובתי מהיום לשאלתה מט' 3901 של חבר-הכנסת אהוד אולמרט באותו נושא.

3911. תגובה על הצהרותיו של סאדאת

בדבר קיומה של ישראל

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר החוץ ביום כ"ט בתמוז תשל"ה (8 ביולי 1975):

בעת האחרונה מרבה נשיא מצרים אנואר סאדאת להצהיר כי ישראל קיימת אך ורק מכוח רצונה של ארצות-הברית ומשום שזו מגינה עליה. מטרת הצהרותיו אלו של סאדאת היא, בעליל, לשתול ולטפח בדעת-הקהל בעולם הרחב את הרעיון כי ישראל היא יצור מלאכותי, חסרת חיות משלה וללא זכות ויכולת להתקיים בתור שכזו.

אבקש לדעת:

אילו צעדי הסברה נוקט משרד החוץ בתגובה על ההצהרות האמורות של סאדאת?

שר-החוץ י. אלון:

הסברתנו השוטפת, ומה שחשוב לא פחות — מעשינו יום יום בארץ מוכיחים עד כמה הצהרות אלה נטולות ממש.

שר-החוץ י. אלון:

1. ראה-נא תשובתי מיום 11 ביוני 1975 לשאלתה מט' 3629 של חברת-הכנסת מרשה פרידמן.

2. השגריר ביקש לפני חודשים מספר את הארכת שירותו בשנה נוספת, בין היתר גם בנימוק זה.

3—4. השגריר אמר לסיים את שירותו בקופנהאגן בסתיו השנה ולחזור ארצה.

3893. המונחים "הגדה המערבית" ו"יהודה ושומרון"

בתדריכי הסברה

חבר-הכנסת ז. המר שאל את שר החוץ ביום כ"ג בתמוז תשל"ה (2 ביולי 1975):

זה כמה חודשים מחלקת ההסברה לחוץ-לארץ של משרד החוץ מגדירה בתדריכי ההסברה שלה את "יהודה ושומרון" כ"הגדה המערבית".

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם אכן ניתנה הוראה לכתוב בתדריכי הסברה "הגדה המערבית" במקום "יהודה ושומרון"?
2. אם כן — מתי ניתנה, על-ידי מי ועל סמך איזו החלטה?
3. האם זו היא החלטת ממשלה, והאם יש בכך ביטוי לשינוי מדיניות כלפי יהודה ושומרון?
4. מפני התוצאות החינוכיות והפוליטיות החמורות העוללות להיגרם על-ידי שינוי זה, האם ישקול השר שינוי הדבר?

שר-החוץ י. אלון:

לכל השאלות: ההנחה שהשאלתה מתבססת עליה איננה נכונה. בחומר ההסברה של משרד החוץ משתמשים, ככלל, בשמות "יהודה" ו"שומרון".

3901. צורת אירוחו של מר ארתור גולדברג

בישראל

חבר-הכנסת א. אולמרט שאל את שר החוץ ביום כ"ד בתמוז תשל"ה (3 ביולי 1975):

בימים אלה הגיע לארץ מר ארתור גולדברג, ממנהיגי יהדות ארצות-הברית, שסייע למדינת ישראל רבות במלאו תפקידים רשמיים מטעם ממשלת ארצות-הברית. הובא לידיעתי כי מר גולדברג לא נתקבל על-ידי גורם רשמי כל שהוא בהגיעו לארץ ואף לא קיבל סיוע ועזרה.

אבקש להשיב לי:

- א. האם מר גולדברג הוא אורח רשמי של מדינת ישראל?
- ב. אם כן — מדוע לא טרח משרד החוץ לקבל את פניו ולסייע לו בבואו לארץ?
- ג. מה הם הנוהלים הקיימים לגבי קבלת אורחים במעמדו של מר ארתור גולדברג בבואם לביקור בארץ, אף אם אינו ביקור רשמי?

שר-החוץ י. אלון:

לכל השאלות: מר ארתור גולדברג, שהוא מידידה המובהקים של מדינת ישראל ואשר הערכת כולנו נתונה לו אישית וציבורית גם יחד, ביקר לאחרונה בארץ כאורח

3957. התכנית לכבוד חג העצמאות לישראל

ששורה בארגנטינה ביום שבת

חבר הכנסת ז. המר שאל את שר החוץ ביום ו' באב תשל"ה (14 ביולי 1975):

פנו אלי יהודים מארגנטינה בטענה שתכנית טלוויזיה לכבוד יום העצמאות של ישראל שודרה מטעם השגרירות בארגנטינה ב־12 באפריל 1975, ביום השבת, וגרמה להתמרמרות רבה בקרב יהודים מפני חילול השבת שנגרם עליייה ומפני שנבצר משומרי שבת לחזות בתכנית.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם אמנם התקיים בשבת שחלה ב־12 באפריל 1975 שידור טלוויזיה מטעם שגרירות ישראל בארגנטינה לכבוד יום העצמאות?

2. אם כן — מה היו השיקולים לעשות זאת דווקא בשבת, ומדוע לא שודר השידור ביום חול כדי להימנע מחילול שבת רשמי של מדינת ישראל וכדי למנוע צער מיהודים אוהבי המדינה ושומרי שבת?

3. האם ידאג משרדו שמקרים כאלו לא יישנו בעתיד?

שר החוץ י. אלון:

ראה נא תשובתי מיום 11 ביוני 1975 לשאלתה מס' 3473 של חבר הכנסת א. מלמד.

3958. הצבעת המשלחת ההולנדית בוועידת הנשים

במקסיקו

חבר הכנסת ע. נוף שאל את שר החוץ ביום ו' באב תשל"ה (14 ביולי 1975):

צירה בפארלאמנט ההולנדי, שהיתה חברה במשלחת ארצה לוועידת הנשים במקסיקו, גילתה כי המשלחת ההולנדית בוועידה זו הצביעה עם מגני הציונות, בניגוד לדעת חברות המשלחת ועל-פי הוראה מפורשת של משרד החוץ בהאג.

אבקש להשיב לי:

1. האם בדק משרד החוץ הישראלי אצל משרד החוץ ההולנדי את דברי צירת הפארלאמנט ההולנדי?

2. האם יש לראות בהוראה זו של משרד החוץ מגמה לשינוי מדיניותה המסורתית של הולנד כלפי ישראל?

3. אילו פעולות נקט משרד החוץ הישראלי במגעים עם אנשי משרד החוץ ההולנדי?

4. האם נעשו בהקשר זה פעולות ישראליות, בדעת הקהל ההולנדי, ליצירת לחץ על משרד החוץ של האג לשם מניעת סחף ביחסים?

שר החוץ י. אלון:

1. המידע שעליי מסתמך בעל השאלתה איננו תואם את העובדות. העובדות המדויקות הן אלה: (א) בהצבעה שנערכה בוועידת הנשים במקסיקו על הסעיף שכלל, בין היתר, גינוי לציונות, הצביעה משלחת הולנד "נגד" — יחד עם יתר נציגי הקהילה האירופית; (ב) בהצבעה על ההחלטה כולה נמנעה הולנד — יחד עם יתר חברותיה לקהילה ועל-פי החלטה משותפת שנתקבלה עליידי ה־9; (ג) לאחר ההצבעה הצהיר הנציג ההולנדי כי ההתבטאות נגד הציונות איננה מתקבלת על

דעת ממשלת הולנד, לכן נמנעה משלחתה מלהצביע בעד ההצעה כולה.

2. לא.

3. לפני ההצבעה במקסיקו פנו נציגי ישראל לכל חברות הידידותיות — ובכללן האג — שיורו למשלחת תיהן להצביע נגד ההחלטה הכוללת סעיף כה חמור נגד הציונות. אחרי ההצבעה הביעו נציגינו תרעומת וצער לפני אותן מדינות ידידותיות שמשלחותיהן ראו להסתפק בהימנעות בהצבעה הסופית.

4. ראה תשובתי לשאלה 2. דעת הקהל ההולנדית מודעת להצבעה ולעמדתנו לגביה.

1991. שכר המנהלים של החברות הממשלתיות

חבר הכנסת ש. לוי שאל את שר האוצר ביום ט"ו בחשוון תשל"ה (4 בנובמבר 1974):

לפי דיווחי שבחן על החברות הממשלתיות והשקעות הממשלה במניות מיום 31 במרץ 1973 (מס' 12) נושאת הממשלה באחריות ל־99 חברות ציבוריות ויש לה זכויות שליטה בהן (בכלל זה 12 חברות לבנייה, 12 חברות להשקעות).

מדי פעם מתפרסמות בעתונות ידיעות על המשכורות הגבוהות ובעיקר על ההטבות הרבות שמהן נהנים מנהלי החברות שבשליטה ממשלתית, וידיעות אלו מפרסות תביעות להעלאות שכר מופרזות ובעיקר הן משחיתות את המוסר הציבורי.

אודה לשר אם יואיל להשיב לי:

א. מה הן המשכורות הרשמיות של עשרת מנהלי החברות בעלי הדרגה הגבוהה ביותר בשכרם?

ב. מה הן ההטבות, שמהן נהנים עשרת מנהלי החברות בעלי הדרגה הגבוהה ביותר?

ג. מה היא המשכורת הממוצעת של מנהל חברה?

ד. מה הן טובות ההנאה של חברי הדיקטוריון של כל אחת מהחברות הנ"ל?

שר האוצר י. רבינוביץ:

חוק החברות הממשלתיות, שנתקבל זה עתה בכנסת, נותן דעתו על נושא השאלתה בסעיף 4א32 (4):

חובה על דיקטוריון של חברה ממשלתית לקבוע — על-פי הכללים שקבעה לכך הממשלה ובאישורה — שכר, תנאים סוציאליים, הטבות, מענקים ותנאי עבודה אחרים של המנכ"ל.

ועדה ציבורית שמינה שר האוצר התבקשה להגיש המלצות בדבר כללים לקביעת שכרם ותנאי שירותם של מנכ"לים ועובדים בכירים בחברות.

דיווחי שבחן הוועדה יוגש בשבוע הבא לשר האוצר. בדיווחי שבחן זה ממליצה הוועדה לקבוע סולם שכר למנכ"לים לפי 10 קבוצות חברות, המחולקות בהתאם לגודל ולאחריות הכרוכה בהן.

גם לפרורמה במערכת מס ההכנסה תהיה השלכה ישירה על מבנה השכר והרכבו, ובתקופה הקרובה יחול בהתאם לכך שינוי במבנה השכר וההטבות של המנכ"לים. עם הפעלת חוק החברות, יישום המלצות ועדת-פיינרמן והפעלת הרפורמה יחולו שינויים רבים וייקבעו כללים מוגדרים וברורים.

לאור האמור נראה שאין טעם רב להיכנס כרגע לפרטיהם של נתונים, אשר תוך זמן לא רב שוב לא יהיו בעלי משמעות.

2688. גביית מס הכנסה על טובות-הנאה

הניתנות לעובדי מפעלים שונים

חבר-הכנסת ש. תמיר: שאל את שר האוצר ביום ג' בשבט תשל"ה (15 בינואר 1975):

דו"ח מבקר המדינה על חברת החשמל, שהתפרסם ביום 12 בינואר 1975, קובע כי 5,532 העובדים מקבלים חשמל במחיר סמלי וכתוצאה מכך הם צורכים חשמל בכמויות מופרזות, העולות בהרבה על השיעור הממוצע של צריכת החשמל על-ידי כלל האזרחים. בעוד שהצריכה הממוצעת לצרכן ביתי רגיל היתה בשנת 1973 כ-2,500 קו"ט"ש, צריכת החשמל של עובדי החברה היתה מעל הממוצע. 45% מהעובדים השתמשו בכמות שבין 4,000 קו"ט"ש ל-8,000 קו"ט"ש, 17% הגיעו לצריכה של 8,000 קו"ט"ש עד 12,000 קו"ט"ש, 3% הגיעו לכמות שבין 12,000 ל-14,000 קו"ט"ש ואילו 5% הגיעו לצריכה של יותר מ-14,000 קו"ט"ש.

אבקש לדעת:

1. מה הוא סכום הכסף שהיה משולם על-ידי סך כל עובדי חברת החשמל, אילו היו משלמים מחיר מלא בעד הצריכה, במשך שנה אחת?

2. כיון שהצריכה המוזלת היא הטבה חמורה, האם נכללה הכנסה זאת בחישוב הכנסתם לצורך גביית מס הכנסה?

3. האם ניתנות הטבות מקבילות או דומות לעובדים במפעלים אחרים, הכרוכות בשירותם במפעל?

4. אם כן — אילו הן?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. לפי נתוני דין-וחשבון מבקר המדינה, המתבססים על התעריפים של תקופת הביקורת, שנת 1974/75, הסכום הוא 4.3 מיליון לירות.

2. אספקת חשמל במחיר מוזל לעובדי חברת החשמל היא בחלקה טובת-הנאה החייבת במס בידי העובדים. נושא זה נדון לאחרונה גם בוועדת המומחים לרפורמה במיסוי הישיר, ובעקבות המלצה ייגבה המס מטובת-הנאה זו החל מהראשון ליולי 1975.

3-4. הטבות דומות ניתנות לעובדים במפעלים אחרים, כגון חברות להסעת עובדים, וגם מהן ייגבה המס עם ביצוע החקיקה הקשורה ברפורמה.

2738. פיגורים בגביית מס רכוש ומס מימון רכש

חבר-הכנסת י. מודעי: שאל את שר האוצר ביום ט' בשבט תשל"ה (21 בינואר 1975):

מס רכוש ולאחרונה גם מס מימון רכש צריכים להיגבות על-פי החוק מדי שנה מבעלי קרקעות, בתים וכו'. בעלי קרקעות רבים, חלקם שאינם גרים בישראל, מתעלמים לחלוטין מהודעות החיוב השונות הנשלחות ו/או המוצאות להם.

אבקש להשיב לשאלות הבאות:

1. מה הוא סכום החובות המצטבר של מס רכוש? 2. איזה אחוז מהגבייה השוטפת של מס הרכוש מהווה סכום זה?

3. איזה אחוז מהגבייה של מס רכוש של השנה האחרונה מהווה סכום זה?

4. אילו אמצעים ננקטים על-ידי משרד האוצר להבטיח גביית פיגורים אלו?

5. איזה אחוז מהרכוש, שקיימים לגביו הפיגורים האמורים, הוצא למכירה לצורך גביית הפיגורים?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. הסכום המצטבר של החובות למס רכוש לסוף מארס הוא כ-1.1 מיליארד לירות, לרבות יתרות מס מימון רכש.

2-3. גביית מס רכוש ומס מימון רכש מסתכמת בשנת המס 1974 ב-700 מיליון לירות. אי לכך מהווה סך כל החובות 157% מן הגבייה לאותה שנה. עם זאת, מובן שאין כל משמעות לשיעור המחושב מהשוואת סכום הצטברות חובות רב-שנתית לסכום הגבייה בשנה אחת.

החייבים במס רכוש והיתרות כוללים חייבים שהוטלו על מוסדות פטורים בסכום של כ-150 מיליון לירות ונמצאים נתהליך ביטול.

4-5. יחידות מס ההכנסה ומס רכוש פועלות לאכיפת הגבייה על סרבנים באמצעות התראות, עיקולים והוצאת מיטלטלים. בתודשים האחרונים בוצעו כ-300 עיקולי נדל"ן, 600 עיקולי רכב וכ-2,000 עיקולי חובות.

2788. פיגור בגבייה ובשומה של מס הכנסה

המגיע מעצמאים

חבר-הכנסת ח. שמעוני: שאל את שר האוצר ביום י' בשבט תשל"ה (22 בינואר 1975):

על-פי קביעת הוועדה ההסתדרותית לענייני מיסוי, בראשותו של מר יהושע וושציג, הפיגור המצטבר בגביית מס הכנסה מעצמאים הוא כמיליארד לירות. אבקש לדעת:

1. האם נכונה קביעה זו?

2. מה הוא הפיגור המצטבר בגביית מס הכנסה מעצמאים?

3. כמה תיקים של עצמאים מכוסים על-ידי תחשי-בים וחובות ניהול ספרים?

4. לכמה עצמאים וחברות לא נערכות שומות סודיות בגין שנת המס 1970 ושנת המס 1971, ומדוע מתעכבת עריכת השומות הללו כחמש שנים? כלום אין הדבר הזה מהווה פרס רציני לעצמאים אלה ששילמו את מילווה המס רק כעבור חמש שנים?

5. האם תוטל ריבית פיגורים על עצמאים וחברות שמשלמים מסייהם לאחר שנים?

אם כן — איזו ריבית ולאילו שנים?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. הקביעה איננה נכונה.

2. הפיגור המצטבר בגביית מס ומילווה מעצמאים ליום 31 במארס 1975 הוא 670 מיליון לירות. בסכום זה כלול סכום של כרבע מיליארד לירות על חשבון מקדמות וסכום של כ-70 מיליון לירות של חובות מסופים.

3. 115,000 נישומים עצמאים מכוסים על-ידי תחשיבים. 24,000 נישומים חייבים בניהול ספרים ועוד כ-50,000 ייכנסו למעגל החייבים בניהול ספרים בחודש-שם ספטמבר-אוקטובר השנה, בהתאם להמלצות ועדת בן-שחר לרפורמה במסים.

3179. השימוש שעושים הבנקים האפותיקאיים בכספי המשכנתאות הממומנות על ידי הממשלה

חברת הכנסת ח. שמעוני שאל את שר האוצר ביום ז' בניסן תשל"ה (19 במארס 1975):

כספי האוצר ניתנים כמשכנתאות למשתכנים דרך הבנקים השונים. כספים אלה ניתנים באחוזים של מימון ממשלתי ולטווח ארוך.

משתכן המוכר את דירתו מחזיר את המשכנתה לבנק, וזה מהזיק אותה עד לסוף אותה תקופה שבה ניתנת המשכנתה. ובינתיים הבנק משתמש בכספים אלה, שהם כספי האוצר, להלוואות בריבית גבוהה.

רצוני לשאול:

- האם לאוצר ידועה תופעה זו?
- מה הוא היקפה של הבחינה הכספית?
- מה יעשה האוצר כדי להפסיק תופעה זו?

שר האוצר י. רבינוביץ:

א. בהסכמים שנחתמו בשנים שעברו בין האוצר לבין הבנקים האפותיקאיים יש סעיף בדבר קיוו. לפי סעיף זה מתחייב הבנק להעביר לאוצר באופן שוטף את כל סכומי הגבייה לאוצר — גם באותם המקרים שבהם אין הוא מצליח לגבות מהלווים את המגיע מהם, מהמת פיגור בתשלומיהם.

בתמורה להתחייבות זו של הבנק הסכים האוצר שכספי הסילוק המוקדם יישארו בידי הבנק לתקופה מוגבלת.

ב. רק בתום תקופת ההסכם נערכת התחשבות אוטו-מאטית ונגבים ההפרשים המגיעים לצד זה או זה. לפיכך ניתן יהיה לערוך חישוב מדויק בדבר היקף הנושא רק לאחר תום תקופת ההסכמים.

ג. בהסכמים שנערכו עם הבנקים האפותיקאיים משנת 1974 ואילך מוטלת על הבנקים חובת התחשבות שוטפת, לרבות סילוק מוקדם של משכנתאות.

3220. פעולתה של הקרן המיוחדת למתן הלוואות

בתעשייה

חברת הכנסת ז. שובל שאל את שר האוצר ביום ז' בניסן תשל"ה (19 במארס 1975):

בעתון הכלכלי "שער" נמסר ביום 18 במארס 1975 ש"בעקבות מגעים עם בנק ישראל החלו המפעלים הקיבוציים לקבל באחרונה הלוואות בריבית של 22%. הסדר זה נקבע, לפי הידיעה, כתחליף להסדר שניתן לתעשייה על בסיס של הלוואות על יסוד מילווה מעסיקים". כמו כן נאמר בידיעה ש"מכיוון שרוב עובדי המפעל לים הקיבוציים הם חברי קיבוצים, היה מן ההכרח למצוא הסדר אחר של מתן הלוואות לתעשייה הקיבוצית...".

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. הנכונה הידיעה הנ"ל?

2. אם כן — מה היא ההצדקה למתן פיצוי באמצע עות הלוואה למפעלים שלא רכשו כלל בזמנם את מילווה המעסיקים?

3. הידוע לכבודו שההלוואות כנגד "מילווה מעסיק" קיים, הניתנות לכלל התעשייה בארץ, צמודות למדד יוקר המחיה?

4—5. טרם נעשו שומות סופיות לגבי 44,000 תיקי עצמאים וחברות לשנת המס 1970 ול-51,000 תיקים לשנת המס 1971.

העיכוב בסיום עשיית השומות נובע מן השיטה של עריכת שומות תוך בדיקת כל תיק, בניגוד לשיטת השומה המדגמית הנהוגה בארצות מתקדמות. כמו כן סובל אגף מס ההכנסה ממחסור כרוני בכוח-אדם מקצועי. עם הנהגת השומה המדגמית גם בארץ, בעקבות הרפורמה במס הכנסה, יאומצם הפיגור. על פיגור בתשלום מס מוטלת כיום ריבית בשיעור של 15%. עם אישורו של תיקון מס' 22 לפקודת מס הכנסה יוטלו גם הפרשי הצמדה על החובות.

2906. לחץ בעניין פיצויים מצד הנושים האמריקאים

של בנק ארץ-ישראל—בריטניה

חברת הכנסת מ. פרידמן שאלה את שר האוצר ביום כ"ט בשבט תשל"ה (10 בפברואר 1975):

בעקבות ה"פיגנשל טיימס" התפרסמו בעתונות הישראליית ידיעות כי בנקים אמריקנים שנפגעו מהמחויבות בנק ארץ-ישראל—בריטניה בלונדון מפעילים לחצים באמצעות חברי קונגרס אמריקאים על-מנת שבנק ישראל יפצה אותם על הפסדיהם. בידיעות נאמר עוד כי ראש הממשלה כינס התייעצות בדרג גבוה לדיון בצעדים שיש לנקוט בתגובה ללחצים אלה.

שאלתי הן:

- האם הידיעות הן נכונות?
- אילו צעדים מתכוון השר לנקוט על-מנת להקטין את הנזק הנגרם לישראל מהתארגנות הבנקים האמריקנים?

שר האוצר י. רבינוביץ:

ועדת השרים לענייני כלכלה הטילה על נגיד בנק ישראל לבוא בדברים עם הבנק המרכזי של בריטניה כדי לברר אפשרות של פירוק משותף של בנק ארץ-ישראל—בריטניה והאישישראל-בריטיש בנק בלונדון.

אחד התנאים לאישור ההסדר הוא ויתור על תביעות, מעבר להסדר שיושב, מצד כל הנושים של שני הבנקים.

3177. הפחתת שיעורי המכס המוטל על מזון

מיוחד לתינוקות חולים

חברת הכנסת ע. גוף שאל את שר האוצר ביום ז' בניסן תשל"ה (19 במארס 1975):

לפי הוראת רופאים ח"בים תינוקות, אשר אינם מסוגלים לעכל חלב וגלוקוז, במזון מיוחד העשוי סויה. למרות התינוקות במתן מזון זה לתינוקות החולים אין משרד האוצר מוכן להקל בסכומי המכס המוטלים על מזון הסויה המיובא מסוג "סובי", העולה בבית-המקחת כ-20 לירות.

אבקש להשיב לי:

נוכח העובדה שמזון זה חיוני לתינוקות חולים, האם אין להקל את שיעורי המכס המוטלים על מוצר זה?

שר האוצר י. רבינוביץ:

בעקבות פניות לאגף המס והבלו בדבר מתן הקלה במכס למזון מיוחד לתינוקות שאינם מסוגלים לעכל מזון רגיל, הופחתו שיעורי המכס באופן ניכר. שיעורי המכס המוטלים כיום על סוגי מזון אלה הם בין 3%—10%, שיעור שהוא נמוך.

מעסיקים ועדיין הודקק להון חוזר נוסף לפי הקריטריונים האמורים.

הו"ר י. דרניצקי (יורדין):

שאלה נוספת לחברת הכנסת שובל.

זלמן שיכל (הליכוד):

אדוני השר, מאחר שגם אתה אמרת שאין בכוונתך להעניש מפעלים שרכשו מילווה מעסיקים, האם אינך סבור שיש לאפשר לכלל מפעלי התעשייה לקנות מקר-נות דוגמת בתנאים דומים לאלה שניתנו למפעלים שאין להם עובדים שכירים או שהעובדים השכירים בהם מוע-טים?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

אין לי מה להוסיף על ההסבר שנתתי. אני חושב שהתשובה שלי עונה על העניין לשביעות רצון הכל, לדעתי.

3232. הקריטריונים לקביעת פיצויים לעובדים

באבור-רודים

חברת הכנסת ב. מואב שאל את שר האוצר ביום כ"ח בניסן תשל"ה (9 באפריל 1975):

שאלות הן:

1. מה הם הקריטריונים לקביעת שיעור הפיצויים באבור-רודים?
2. כמה חודשי משכורת הובטחו לכל שנת עבודה כפיצויים?
3. האם הובטחו לעובדים הסדרים מיוחדים לגביית מס הכנסה?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. הקריטריון לקביעת השיעור של פיצויי פיטורין הוא תקופת העבודה של העובד בחברה.
2. עובד בעל ותק של יותר משנה מקבל פיצויים בשיעור של חודשי-וחצי; בעל ותק של יותר משנתיים — חודשיים; יותר מ-3 שנים — חודשיים-וחצי לכל שנת עבודה, יותר מ-4 שנים — חודשיים ושלושה רבעים; יותר מ-5 ועד 6 שנים — 3 חודשים; יותר מ-6 שנים ואילך — 3 חודשים-וחצי לכל שנת עבודה.
3. נושא מס הכנסה הועלה עליידי העובדים לפני נציבות מס הכנסה.

3254. חלקה של "חברת עובדים" ב"צים"

חברת הכנסת ש. תמיר שאל את שר האוצר ביום ב' באייר תשל"ה (13 באפריל 1975):

אבקש להשיב לי:

1. מה הוא החלק השייך עתה ב"צים" לחברת העובדים?
2. האם שילמה "חברת העובדים" את מלוא הת-מורה בעד מניותיה אלה?
3. אם לא — מה הוא הסכום שעודה חייבת?
4. האם יש ל"חברת העובדים" אופציה לרכישת מניות נוספות ב"צים"?
5. מכוח איזה הסכם קיימת אופציה כזאת?
6. מה היא התמורה שעל "חברת העובדים" לשלם בעד מימוש האופציה הזאת?

4. הסבור כבודו שריבית שנתי של 22% משתווה להפרשי הצמדה וריבית, המסתכמים יחד ביותר מ-50% בשנת 1974?

5. הנכון הוא שבנק ישראל עמד על כך שההלוואות שניתנו לכלל התעשייה תוצמדה למדד של החודש שקדם למועד מתן ההלוואה, דבר שהעלה את העלות האפקטיבית של ההלוואות אלה עוד יותר?

6. המוכנים האוצר ובנק ישראל להשוות את תנאי ההלוואות האלה, הניתנות לכלל התעשייה הישראלית, לאלה שהוענקו לתעשייה הקיבוצית?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. הידיעה נכונה, אך אין המדובר בהסדר ל"מפעלים קיבוציים". מדובר בקרן מיוחדת למתן הלוואות לתעשייה בריבית של 22%. קרן זו הוקמה במקביל להקמת קרן מילווה מעסיקים, וייעודה היה לתת הלוואות למפעלי תעשייה שלא יכלו לקבל סיוע מקרן מילווה מעסיקים, אם משום שלא היו להם אגרות מילווה זה ואם משום שלא היו בסכום מספיק.

2-4. את הסדר "קרן מילווה מעסיקים" הפעילו משרד המסחר והתעשייה ובנק ישראל ברבע השלישי של שנת 1974 בשל הודקתה של התעשייה לתוספת נזילות תוך תקופת ההקפאה של האשראי הבנקאי הרגיל. עם זאת לא היה רצוי שתוספת נזילות זו תינתן כולה באמצע-עות אשראי מכוון בריבית נמוכה. לפיכך נקבע ההסדר שלפיו יהיה מפעל הזקוק לאמצעים נזילים רשאי לוותר על ההכנסה מאגרות המילווה תמורת קבלת אמצעים נזילים. לא היתה זו הלוואה צמודה במובנה הרגיל, אלא מעין מכירה זמנית של אגרות המילווה. את היקף הה-לוואות לכל מפעל קבע משרד המסחר והתעשייה, בה-תאם להערכתו את צרכי המפעל.

בדומה לכלל התעשייה נזקקו גם המפעלים בקיבו-רים ומפעלים אחרים, שלא היו להם אגרות מילווה מעסיקים, לתוספת הון חוזר מעבר למה שיכלו לקבל במסגרת האשראי הבנקאי ההפשי. מאחר שלמפעלים אלה לא היו אגרות מילווה מעסיקים עמדה לפני משרד המסחר והתעשייה ובנק ישראל הברירה לספק צורך זה עליידי הרחבת האשראי והמכוון, דהיינו בריבית מסובסדת, או לספקו בריבית הקרובה לריבית הבנקאית הרגילה. קרן ההלוואות בריבית של 22% הוקמה כדי לענות על בעיה זו. הטיעון של "פיצוי למפעל שלא רכש את המילווה" אין לו כל בסיס. השיקול היחידי בהקצאת האשראי משתי הקרנות היה צרכי המפעל בהון חוזר בתקופת הקפאת האשראי. למפעל שנוקד לנכסים נזילים איפשרו להמיר את אגרות המילווה שבכס נזיל עליידי הלוואה כנגדו באותם תנאים, ובכך ויתר המפעל על הכנסתו מהממשלה כדי לשפר את מצב הנזילות שלו. למפעל שלא היו אגרות לא היה, כמוכר, על מה לוותר.

5. נכון.

6. אין מקום לשום השוואה. מפעלים שקיבלו אש-ראי מקרן מילווה מעסיקים קיבלו הלוואות בהיקף של 30% מהמלאי ויותר. הלוואות אלה ניתנו לתקופה של שנתיים ויותר. קרן ההלוואות בריבית של 22% נתנה הלוואות עד להיקף של 10% עד 15% בלבד מהמלאי, לתקופה של שנה לכל היותר, וגם זאת רק לאחר שהמפעל מימש את מלוא זכויותיו להלוואה כנגד מילווה

3315. העברת כספים למוסדות חינוך בעד השתתפות בשכר לימוד של חיילים משוחררים

חבר-הכנסת י. פלומין שאל את שר האוצר ביום י"ח באייר תשל"ה (29 באפריל 1975):

נודע לי כי מוסדות לחינוך קיבלו עד כה סכומים ועומים על חשבון החזורים המגיעים להם בעד השתתפות בשכר לימוד של חיילים משוחררים, הזכאים להקלות לפי חוק חיילים משוחררים (הוראת שעה).

מחוגי משרד החינוך והתרבות נאמר להנהלת המוסדות כי משרד האוצר מעכב את העברת הכספים לצורך תשלומים אלה.

אודה לכבודו אם יודיעני:

1. מה הם סכומי התביעות שהוגשו על-ידי מוסדות לחינוך בגין החזורים כאמור?

2. מה הם הסכומים ששווה עד כה ומה הם הסכומים ששכר שולמו על-ידי המדינה על חשבון תביעות אלה?

3. מתי בדעת משרד האוצר להזרים למשרד החינוך והתרבות את הסכומים הדרושים לשם סילוק החובות שטרם סולקו כאמור?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. התביעות שהגישו המוסדות לחינוך מאז תחילת ביצוע החוק עד 31 במארס 1975 מסתכמות ב-7.65 מיליוני לירות.

2. משרד החינוך והתרבות שילם את כל הסכומים. 3. התשלומים למוסדות מבוצעים לאחר קבלת החשבוניות המאושרות, כסדרם, ולמעשה אין כעת שום עיכוב בהעברת הכספים.

3386. שינויים בשיטת המיסוי של מפעלים מאושרים

חבר-הכנסת ח. שמעוני שאל את שר האוצר ביום כ"ו באייר תשל"ה (7 במאי 1975):

אני מבין כי הדו"ח של ועדת-בן-שחר כולל המלצה לביטול הסטאטוס של "מפעל מאושר", באופן שכל מפעל בישראל יגיע לשיעורי מס בין 61% ל-67%.

לפי אמצעי התקשורת הצהיר כבודו כי הוא יקבל את המלצות ועדת-בן-שחר.

אבקש להשיב לי:

1. האם האמור לעיל נכון הוא? אם לא — מה אינו נכון?

2. האם נכון הדבר ש"מפעל מאושר" פטור כיום ממס הכנסה וטעון מס חברות בשיעור של 33% בלבד? אם לא נכון — מדוע?

3. האם נבדקה האפשרות של הברחת הון לחוץ-לארץ עקב העלאת המסים מ-33% ל-61% עד 67%? אם לא — מדוע? אם כן — מה העלתה הבדיקה?

4. אילו תמריצים יינתנו למשקיעים ויוזמים מחוץ-לארץ לעידוד ההשקעה בתעשייה הישראלית, תוך התחשבות באלטרנטיבות המוצעות במדינות אחרות, לאחר ביטול המעמד של "מפעל מאושר"?

5. האם נכונה הידיעה שהקריטריונים למתן מעמד של "מפעל מאושר" שונים במעלה-אדומים ממקומות אחרים? אם לא — מה נכון? אם כן — במה מתבטא ההבדל ומה ההצדקה להבדל?

7. מה הוא השווי הריאלי של המניות אשר לגביהן עומדת ל"חברת העובדים" האופציה הזאת?

8. האם באופציה האמורה יש סעיף הצמדה?

9. האם מתכוון כבוד השר לגרום להארכת האופציה האמורה ועד מתי?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. 10%.

2. כן.

3. אין היא חייבת דבר.

4. כן.

5. מכוח ההסכם מיום 9 באפריל 1968 שנעשה בין המדינה, קרן היסוד, "חברת העובדים" ו"צים", כפי שתוקף בהסכם מיום 24 באפריל 1969 במסגרת האירגון מחדש של החברה להרכב בעלות שונה כפי שהיה עד מועד זה.

6. מחיר המניות יהיה לפי ערכן הנקוב.

7. הנושא במשא-ומתן בין הממשלה ל"חברת העובדים".

8. אין.

9. מאחר ש"חברת העובדים" עמדה מהשלב הראשון על מימוש האופציה והנושא חייב משא-ומתן, הוארכה האופציה עד ליום 31 במארס 1975.

3305. החזקת מטבע-חזין בבנק ארץ-ישראל — בריטניה על-ידי ישראלים

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר האוצר ביום י"ח באייר תשל"ה (29 באפריל 1975):

באמצעי התקשורת נמסר ב-28 באפריל 1975 כי זה חודשים נמצאת בידי בנק ישראל רשימה מלאה של כל הישראלים שהחזיקו ללא היתר מטבע-חזין בבנק ארץ-ישראל — בריטניה בלונדון. הבנק נמנע מל-העביר את הרשימה למשטרת ישראל או ליועץ המשפטי של הממשלה.

אבקש לדעת:

1. כלום נכון כבוד השר לאשר את תוכן הידיעה?

2. אם כן — מה היא סיבת המחל?

3. אילו צעדים נקט כבודו בהיודע לו דבר המחל האמור?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

המפרק הלונדוני של ישראל — בריטיש בנק (לונדון) פירסם רשימה מלאה של המפקידים בבנק. רשימה זו נמצאת בידי משטרת ישראל.

כל המפקידים בריטימה, שניתן היה לזהותם כישר-אלים, היו תושבי חוץ או עולים חדשים הזכאים להחזיק מטבע-חזין בבנקים בחוץ-לארץ.

היו"ר י. דרניצקי (יודין):

שאלה נוספת לחבר-הכנסת בארי.

ידידיה בארי (הליכוד):

כבוד השר, האם לא נמצאו אזרחים ישראלים שהחזיקו שם כספים ללא היתר?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

אין לי מה להוסיף על הרשימה שקראתי לפניך.

גם אינו תואם, במרבית פרטיו, אפילו את האינפורמציה הכלולה בנייר-העבודה, והוא לוקה באי-דיוקים רבים ובפירסום פרטים מחוץ להקשרם.

נוכח הפירסומים בעניין זה בעתונות העביר משרד האוצר את הערותיו, שפורסמו בכמה עתונים ובכלל זה בעתון שממנו ציטט חבר-הכנסת שמעוני.

לשאלה 1: החריגים והטעויות שהשואל מתייחס אליהם נוגעים לתקופה שקדמה לשנת 1971. הסיבות לחריגים נעוצות בטעויות ברישום של פרטים ברישומן היבוא שהוגש לשלטונות המכס.

לשאלה 2: הבדיקה המיכונית הופסקה בשל שינוי בשיטת תשלום הפרמיות, אשר קבעה תשלום פרמיות כנגד העברת מטבע-חוץ. השיטה החדשה שיפרה את מערך הבקרה.

לשאלה 3: עם קבלת הדין-וחשבון הסופי תיקבע אחריות הביצוע להמלצות הוועדה. אולם כבר היום אומצו חלק מן ההמלצות.

לשאלה 4: לא. נושאים אלה אינם כלולים בכתב המינוי של הוועדה.

3389. ייעודו של מטבע-החוץ המשתלם בעד

סחורות מיובאות

חבר-הכנסת ח. שמעוני שאל את שר האוצר ביום כ"ו באייר תשל"ה (7 במאי 1975):

לפי מידע שבדידי, עולה מכונת תפירה ביתית 80 דולר, ללא מסים. עולה חדש הרוכש מכונת תפירה מיובאת משלם בעדה 230 דולר ובנוסף על כך הוא משלם 100 לירות קומיסיון ליבואן — סוחר מקומי. הכסף במטבע-חוץ (230 דולר) נשלח בשלמותו לחוץ-לארץ.

אבקש להשיב לי:

1. האם האמור לעיל נכון? אם לא — מה אינו נכון?

2. האם בדק משרד האוצר מה נעשה בהפרש (150 דולר) שבין המחיר שמשלם העולה החדש לבין מחיר היבוא של המכונה? אם כן — מדוע? אם כן — מה העלו תוצאות הבדיקה ואילו צעדים ננקטו לאור התוצאות?

3. לרשות מי עומד ההפרש (של 150 דולר) במטבע-חוץ?

4. כיצד מבטיח משרד האוצר שההפרש במטבע-חוץ יימכר לאוצר?

5. האם נערכה בדיקה, ואם כן-עלידי מי ומתי, כדי לוודא שהסוחרים העוסקים במכירת רכב, רהיטים, מכונות תפירה ומערכות סטריאו מוכרים את ההפרש האמור במטבע-חוץ לאוצר? אם לא נערכה בדיקה — מדוע? אם נערכה — מה העלו תוצאותיה?

6. לגבי אילו מוצרים ביתיים, הנרכשים על-ידי עולים חדשים, עורך האוצר השוואה בין המחיר לעולה לבין המחיר לסוחר בעת היבוא? אם אינו עורך, כיצד הוא מוצא שההפרש בשלמותו במטבע-חוץ נמכר לאוצר?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. היבואן משלם מטבע-חוץ לחוץ-לארץ בהתאם לחשבונות המקוריים של הספקים. אין הוא רשאי להעביר לחוץ-לארץ את התמורה במטבע-חוץ שהוא גובה מאת העולה.

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. נכון. החל באפריל 1976 יהיו המסים על תברות בשיעור של 61% ללא הבדל אם המדובר בחברה רגילה או בחברה "מאושרת".

2. לא. על מפעל מאושר, בטרם הפעלת הרפורמה, חל מס חברות בשיעור של 33% בנוסף על מילווה חובה בשיעור של 19%. מפעל מאושר שילם איפוא על חשבון מס ומילווה חובה 52% מרווחיו.

3. אינני מוצא כל קשר בין שיעורי המס למפעלים מאושרים לבין הברחת הון לחוץ-לארץ.

4. כבר השנה יוכל מפעל מאושר לקבל פחת במשך שנתיים במקום במשך 4 או 6 שנים כפי שקיים היום. בנוסף על כך הטילו השרים הנוגעים בדבר על ועדה להמליץ על מתן תמריצים לעידוד ההשקעות בארץ. עם השינוי שיחול בשיעורי המס למפעלים מאושרים באפריל 1976 יונהגו גם התמריצים החדשים.

5. לא נקבעו קריטריונים כלשהם להשקעות במעלה-אדומים.

3388. הליקויים במערך הנתונים של סחר-חוץ

חבר-הכנסת ח. שמעוני שאל את שר האוצר ביום כ"ו באייר תשל"ה (7 במאי 1975):

בימים אלה פורסם דו"ח ועדה מיוחדת, בראשותו של ד"ר בן-עמי צוקרמן, סגן הממונה על הכנסות המדינה, שבדיקה את הנושא של ליקויים במערך הנתונים של סחר-החוץ.

לפי דברי ד"ר צוקרמן, כפי שבאו לביטוי בעתון "מעריב" מיום 20 במארס 1975, "החריגים והטעויות שהתגלו ברישומי היבוא והיצוא איפיינו 75% מהתומר הבסיסי שהוגש".

אבקש להשיב לי:

1. מה היו הגורמים לחריגים ולטעויות שאיפיינו 75% מהתומר?

2. מדוע הופסקה בשנת 1970 הבדיקה של רשימוני היצוא על-ידי המחשב בנושאים של שיעורי הפרמיה וסכום הפרמיה?

3. האם כל 54 ההמלצות של הוועדה אומצו על-ידי משרד האוצר?

אם לא — מדוע? אם כן — מי מונה כאחראי על ביצוע ההמלצות?

4. האם ועדת-צוקרמן, בדומה לוועדת-בן-שחר, המליצה, בין היתר, על פישוט במערכת המסים העקיפים על-ידי אחידה, שיעורים, על-ידי ביטול סעיפי-משנה מיותרים ועל-ידי בדיקת שיעור המס החל על סחורות מיובאות שונות?

אם לא — האם מינה השר ועדה אחרת לבדיקת האפשרות של פישוט כאמור, ומתי?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

הפירסום בעתון שהשאלתה מתמכת עליו מבוסס על נייר עבודה שהכינה הוועדה לבדיקת מערך נתוני סחר-חוץ, שבראשה עומד ד"ר בן-עמי צוקרמן. הוועדה טרם סיימה את עבודתה.

לגופו של עניין, לא זו בלבד שאין הפירסום מבטא את דעת הוועדה, שעבודתה טרם הסתיימה, אלא שהוא

שר-האוצר י. רבינוביץ:

הפירסום המוטעה בעתונות גרם להטעייתם של סוכני המכס. הבהרות והסברים בעניין זה נשלחו אל סוכני המכס ובכך חוסל המקור לאי-הבנות בעניין זה. לשאלות:

1. לא.
2. הטענה אינה נכונה.
3. לצערנו אחוז הליקויים ברשימון הוא בעל משמעות. אגף המכס משקיע מאמצים כדי לצמצם את מספר הליקויים על-ידי ביקורת ונקיטת צעדים נגד סוכנים המתרשלים בעבודה, וכן על-ידי מתן ייעוץ והדרכה לפני התשלום בקופת המכס.
4. החובה מעוגנת בסעיף 62 לפקודת המכס והתקנות שהוצאו במסגרת סעיף זה.
5. לא מדובר בקנסות אלא בעבירות על פקודת המכס, אשר את המשפט עליהן ניתן להמיר בכופר כסף, אם עובר העבירה מבקש זאת.
- 6-7. הושמעו איומים מצד התאחדות סוכני המכס, אך ברצוני לציין שסוכני המכס פועלים כבא-כוח של יבואנים ויצואנים, ואם הם ינקטו סאנקציות יש להניח כי היבואנים והיצואנים ידאגו בעצמם לשיחור המשלוחים. על כל פנים אגף המכס ערוך לטיפול מסוג זה.
8. לסוכני המכס ניתנה האפשרות להשמיע את דעתם לפני הוועדה.
9. נעשות כל הפעולות הדרושות להסביר את העניין לסוכני המכס, ואגף המכס נמצא במגע מתמיד עם באי-כוחם.

3440. ידיעה בדבר הלוואה שניתנה על-ידי

ממשלת ישראל ל"אינטרנשיונל קרדיט בנק"

חבר-הכנסת ז. שובל שאל את שר האוצר ביום ד' בסיון תשל"ה (14 במאי 1975):

בידיעה שפורסמה הבוקר בעתון הכלכלי "מבט" נמסר שממשלת ישראל נתבעת על-ידי ההנהלה הנוכחית של "אינטרנשיונל קרדיט בנק", ז'נבה, להחזיר סכום של 3 מיליון דולר הרשום בספרי הבנק כהלוואה לממשלת ישראל. הרקע לכך הוא שבזמנה נתנה ממשלת ישראל הלוואה בסכום זה לאחת מחברותיו הוואדוויות של ד"ר טיבור רוזנבאום — אם כי נראה שהיתה סבורה שהלוואה זו ניתנת לבנק עצמו ולא לאותה חברה — ואילו החזרת הסכום הנ"ל נעשתה לחובת הבנק ונרשמה בספריו כ"הלוואה לממשלת ישראל".

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. באיזה מועד בוצעה ההלוואה הנ"ל?
2. כאשר בוצעה ההלוואה, כלום לא היו למשרד האוצר עדיין כל ידיעות באשר למצבו הקשה של "אינטרנשיונל קרדיט בנק"?
3. מה הוא הנוסח המדויק של מסמך הקבלה שקיבלה ממשלת ישראל כאשר העבירה את הסכום הנ"ל ל"אינטרנשיונל קרדיט בנק"? האם לא ניתן היה להבין ממנו שהסכום אכן נמסר לחברה ואדווית ולא לבנק עצמו?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

3-1. במשרד האוצר נתקבל מכתב, הנושא תאריך 18 באפריל 1975, מאת הממונה על המוראטוריום של

2-3. ההפרש במטבע-חוץ מומר ללירות ישראליות, העומדות לרשות היבואן.

4. כדי להבטיח העברת המטבע רק לפי חשבונות הספקים ניתנו הוראות מתאימות לבנקים המטפלים ביבוא זה. בהוראות נקבע כי ניתן להעביר לחוץ-לארץ ערכם של טובין המיועדים ליבוא בשביל עולים חדשים רק על סמך החשבונות המקוריים של הספקים.

5-6. הואיל והאסמכתה היחידה לתשלום לספק היא החשבונות המקוריים של הספק, והואיל והבנקים מופקדים על המרת כל ההפרשים ללירות, נערכת הבדיקה באמצעות הביקורת המסורגת של משרד האוצר על פעולות הבנקים במטבע-חוץ, ואין היא נעשית אצל הסוכנים.

3390. הליקויים ברשימון המכס

חבר-הכנסת ח. שמעוני שאל את שר האוצר ביום כ"ו באייר תשל"ה (7 במאי 1975):

ביום 24 במארס 1975 התפרסם בעתון "מעריב" גילוי דעת מאת התאחדות סוכני המכס והתחבורה בישראל בקשר לל"ח הוועדה המיוחדת בראשות סגן הממונה על הכנסות המדינה בדבר ליקויים במערך הנתונים. מגילוי הדעת אני למד ומסיק שקיים משבר ביחסים שבין ההתאחדות לבין מינהל הכנסות המדינה וכי ההתאחדות עשויה לנקוט אמצעים העשויים לפגוע ביבוא וביצוא של סחורות.

אבקש להשיב לי:

1. האם נכונה הידיעה שלמינהל המכס לא ניתנה האפשרות לעיין בממצאים של הוועדה בטרם יבוא לפירסום בציבור? אם כן — מדוע?

2. האם נכונה הטענה, שנטענה בגילוי הדעת, כי סוכני המכס מבצעים חלק מעבודה שצריכה להיות מבוצעת על-ידי פקידי המכס? אם כן — מדוע, ומה הוא אותו חלק של עבודה?

3. האם נכונה הטענה של התאחדות כי אחוז השינויים או הטעויות בסעיפי המכס הוא אפסי ונעדר כל משמעות או השפעה סטטיסטית? אם היא לא נכונה, מה כן נכון?

4. האם מוטלת על סוכני המכס חובה חוקית של מילוי נתונים סטטיסטיים?

אם כן — מה הוא הבסיס החוקי?

5. האומנם קיימת כוונה לעגן בחוק הטלת קנסות על טעויות הנעשות בתום לב על-ידי סוכני המכס ו/או פקידי המכס? אם כן — מה ההצדקה להטלת קנס על טעות שנעשתה בתום לב, ובעיקר ללא רשלנות?

6. האם ההתאחדות איימה, ומתי, בשביתה שתשתק את היבוא והיצוא של סחורות או בסאנקציות אחרות? אם כן — אילו סאנקציות?

7. האם מינהל הכנסות המדינה ערוך למצב שבו ההתאחדות תורה לחבריה שלא לשחרר סחורות? אם לא — מדוע?

8. מדוע לא ניתנה, כפי שנטען, הודמנות לסוכני המכס להשמיע את דברם בנושא שבו הם שותפים?

9. האם נעשה מאמץ במשרד האוצר כדי למנוע התדרדרות נוספת ביחסים שבין ההתאחדות לבין המינהל במטרה למנוע סבל מהציבור הרחב? אם לא — מדוע? אם כן — מתי ועל-ידי מי?

2. האם ננקטו אמצעים משפטיים נגד מוכרי הדול-רים "השחורים" ורוכשיהם?
3. האם ננקטו אמצעים למנוע השנה מסחר בדול-רים "שחורים" על-ידי היוצאים לחוץ-לארץ?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. אין כלל דו"ח של אגף מטבע חוץ, שלפיו רכשו היוצאים לחוץ-לארץ 90 מיליון דולר — או כל סכום אחר — בשוק השחור. מקור הידיעה בעתונות מבוסס על נסיון לקבוע אומדן של רכישות בשוק השחור, אולם אומדן זה לא עמד במבחן הביקורת ואין כל אפשרות לקבוע בוודאות מהו הסכום הנרכש בשוק השחור.

2. רכישת הדולרים המתבצעת שלא כחוק נעשית ממקורות פליליים והטיפול בנושא זה הוא בידי משטרת ישראל.

3. המשטרה נוקטת צעדים תפיסת העבריינים, וב-משך השנה שחלפה ביצעה מספר ניכר של פעולות שבעקבותיהן הוחרמו כספים במטבע-חוץ, הוגשו תל-נות והוטלו קנסות.

3462. תיקון הנזקים שנגרמו על-ידי מחבלים

בדרך-חברון בירושלים

חבר-הכנסת ע. נוף שאל את שר האוצר ביום ח' בסיון תשל"ה (18 במאי 1975):

בעקבות תלונותיהם של דיירי הבית מס' 62 בדרך-חברון בירושלים, שנפגעו מפצצת חבלנים, אבקש את כבוד השר להשיב לי:

1. מה נעשה כדי ששוקם פיסה של רכוש שנפגע מפעולות חבלה ייעשה במהירות ובמינימום סבל לבעלי רכוש זה?

2. האם, בעקבות הנסיון האחרון, ניתנה הוראה לשלטונות מס הרכוש והביטוח הלאומי להימנע מתביעת חובות קודמים דווקא בשעה הקשה, שלאחר פגיעה, וב-אמצעי לחץ לשיפוי הפגיעה?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. שעתיים לאחר הפגיעה בבית בדרך-חברון 62 בירושלים הופיע במקום נציג מס רכוש והחל בסידורים לשיקום הנזק. כידוע מיועדת הקרן לתשלום פיצויים לבעלי נזק מלחמה למתן פיצוי כספי על הנזק שנגרם להם. אולם אגף מס הכנסה ומס רכוש איננו מטפל בשי-קום פיסה של הנזקים. למרות זאת נעשה הכל כדי לגרום לשיקום הנזק באמצעות הקבלו והשיקום נעשה לשיעור צונם של הנזקים.

לדעתי, מן הראוי שלצורך שיקום פיסה מהיר, במק-רים העלולים לקרות בעתיד, יירחמו למשימה הרשויות המקומיות ומוסדות ציבוריים אחרים שיש להם הכלים המתאימים לכך.

2. תשלום פיצוי לניזוקים מותנה, בהתאם לחוק, בתשלום מס הרכוש כדין לפני קרות הנזק. במקרים של פגיעים קשים במיוחד נהגנו עד כה לעכב את השיקום בגלל אי-תשלום המס במועד.

היו"ר י. דרניצקי (יוריו):

שאלה נוספת לחבר-הכנסת נוף.

"אינטרנשיונל קרדיט בנק", ז'נבה, ובו נאמר כי מסמכי הבנק בסוף יום העסקים 8 באוקטובר 1974 מראה חובה של 3,100,810.28 דולרים. במכתב נתבקשו אישור או הערות לחוב.

המכתב נתקבל ביום 4 במאי 1975. ביום 12 במאי 1975 הכחיש החשב הכללי קיום החוב וביקש מן הכותב הבהרות על רקע מכתבו.

3441. ידיעה בדבר מינויו האפשרי של מר אנגמון

כמנכ"ל "החברה לישראל ב"

חבר-הכנסת י. הורביץ שאל את שר האוצר ביום ד' בסיון תשל"ה (14 במאי 1975):

לאחרונה נמסר כי יש כוונה למנות את מנכ"ל משרד, מר א. אנגמון, כמנכ"ל "החברה לישראל ב". לאור הנסיון שנצבר בקשר למינויו של מנכ"ל ממשלתי לשעבר כמנכ"ל "החברה לישראל" אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם נכונה הידיעה הנ"ל?

2. אם כן — כיצד מתיישב מינויו של מנכ"ל משרד לתפקיד של מנכ"ל "החברה לישראל ב" עם הוראות החוק בקשר לפרישת עובדים בכירים ותקופת הצינון שעליהם לעבור בטרם התמנותם לתפקידים שבהם יעמדו בקשר הדוק עם נושאים, משרדים ועובדים שהיו קשורים אתם בעת כהונתם בתפקיד הממלכתי?

3. האם מדיניות משרדך אינה מתחשבת ברגישות הציבור למינוי כזה בנסיבות הקיימות היום?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

הנושא שהועלה בשאלתה איננו אקטואלי עוד. עם זאת ברצוני להעיר כי השאלתה נוסחה בדרך שיש בה משום התערבות בהליכים שנקבעו בחוק.

היו"ר י. דרניצקי (יוריו):

שאלה נוספת לחבר-הכנסת הורביץ.

יגאל הורביץ (הליכוד):

האם חושב השר שהחוק, במידה שהיה טעם בחקיקתו, לא נגע בדיוק בבעיה הזאת של מנכ"ל משרד האוצר, שלא יוכל לעבור לחברה שיש לה קשרים הדוקים עם משרד האוצר?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

אין לי להוסיף על מה שאמרתי. אבל אם החוק קבע שקיימת ועדה, אשר בוחנת אם היה לו קשר או לא, החוק קובע. לא הגענו לעניין הזה כיוון שאגמון הוריד את המועמדות.

3444. רכישת דולרים שלא כחוק על-ידי היוצאים לחוץ-לארץ

חבר-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר האוצר ביום ד' בסיון תשל"ה (14 במאי 1975):

בעתונות פורסם שלפי דו"ח אגף מטבע-חוץ הגיע סכום הדולרים "השחורים" שרכשו אשתקד היוצאים לחוץ-לארץ ל-90 מיליון דולר.

נוכת המצוקה הקיימת במטבע-חוץ רצוני לשאול:

1. מה היו המקורות שמהם נרכשו הדולרים "השחור-רים"?

לדחות עד 31 במארס 1979 אי-הגשת הצהרות ההון של היהלומנים."

נוכח הביקורת שהיתה על כך שהיהלומנים אינם מנהלים ספרי חשבוניות וכתוצאה מכך קיים חשש שהם אינם משלמים מס הכנסה בהתאם להכנסתם הריאלית, רצוני לשאול:

1. האם הפירסום תואם את המציאות?
2. האם הסכמת מר נוידרפר ניתנה בידיעתו ואישורו של שר האוצר?
3. אם לא — מה היו הנימוקים להחלטתו זו של מר נוידרפר?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. המדובר בדחיית הגשת הצהרות ההון לתקופה מוגבלת בלבד.
2. ההסדר שנעשה עם היהלומנים הובא לידיעת שר האוצר.

3. בהערות שר האוצר לדין-וחשבון השנתי מס' 25 של מבקר המדינה בנושא זה נאמר: "בהתחשב באופי המיוחד של הענף אין בדיקת מצב ההון משמעותית לעניין גילוי הפרשי הון. לכן אין בדחייה במועד הגשת הצהרות ההון פגיעה ברמת השומוט בענף. פקודת מס הכנסה אינה מטילה חובה ליישם הליכי ביקורת מסוימים, או שימוש באמצעים מוגדרים, לאימות הדו"ח של הנישום. בדיקות אלה נעשות על-פי שיקול-דעתו של המפקח, כמוגדר בפקודה".

3510. ביטול התכנית הבנקאית לפנסיונרים

חברת-הכנסת מ. פרידמן שאלה את שר האוצר ביום "בסיון תשל"ה (20 במאי 1975):

נודע לי שמתאריך 5 בינואר 1975 בוטלה התכנית הבנקאית לפנסיונרים, אשר בה ניתן היה להפקיד כספי פיצויים בצמיתות ולקבל את הריבית לצרכי מחיה שוטפים. כתוצאה מכך אנשים רבים, אשר פרשו מעבודתם ואינם מקבלים פנסיה אלא פיצויים, נשארים ללא אמצעי קיום.

שאלותי הן:

1. מה היא הסיבה לביטול תכנית זו?
2. האם למשרד האוצר יש תכנית אחרת, במקום התכנית שבוטלה, על-מנת לאפשר לאנשים שנפגעו מכך להתקיים?
3. אם התשובה לשאלה (2) חיובית, מה הם פרטי תכנית זו, ומתי תיכנס לתקפה?
4. אם התשובה לשאלה (2) שלילית, האם מתכוון השר ליוזם תכנית חדשה?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. קופות התגמולין שעל-יד הבנקים נועדות להיות חסכון לקראת פרישה מעבודה על-ידי צבירה מהפקדות. לשם כך הוענקו למסגרות אלו הקלות מיוחדות במס הכנסה וכן הצמדה וריבית בשיעור גבוה יחסית. מסגרות אלו לא נועדו להיות מסלול של השקעה הונית, אפילו מקור הכספים בפיצויים או בהיוון גימלה וכיוצא באלו.

עקיבא נוף (הליכוד):

בעקבות הדברים שאמרו הדיירים בשידור הטלוויזיה המפורסם, כמה זמן בכל זאת עבר מאז הפיצוץ ועד לשיקום בפועל? לא מתי היו הפקידים, אלא כמה זמן נמשך השיקום עצמו?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

אינני יכול לענות על השאלה. אני מוכן לברר את זאת.

3508. ההלוואה שניתנה לשר הכריאות לצורך

רכישת דירה

חברת-הכנסת ח. קורפו שאל את שר האוצר ביום "בסיון תשל"ה (20 במאי 1975):

הובא לידיעתי כי החשב הכללי של משרד האוצר הורה בשעתו לבנק ירושלים לתת הלוואה בסך 30,000 לירות לשר-הבריאות מר ויקטור שם-טוב בריבית שנתית של 1%.

אודה לכבודו אם יואיל להשיב לי:

1. על סמך מה הוציא החשב הכללי הוראה זו?
2. האם קיבלו גם שרים אחרים הלוואות בתנאים כאלו?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. החשב הכללי הסתמך בהחלטתו על סעיף 80.10 של "תקנון דירות השרד" של "ועדת שרים לענייני דירות שרד", שתוקן ב-19 בספטמבר 1972 ולפיו רשאי שר ירושלמי, שיש לו דירה שאינה הולמת תנאי דירות שרד, לקבל מהמדינה הלוואה ארוכת-מועד לרכישת דירה מתאימה, ואני מצטט: "הריבית על הלוואות כאלו תשולם על-ידי המדינה כל עוד משרת בעל דירת השרד בתפקידו". שר הבריאות ביקשני להבהיר מעל במת הכנסת את הבסיס להחלטות החשב, ואני מצטט מתוך מכתבו: "עד יום התמנותי כשר בממשלה ב-1970 הת-גוררתי בדירה בת שני חדרים עם כניסה דרך המטבח. לאחר שביקר בדירתי ד"ר מאיר, נציג ועדת הדיור הממשלתית, נקבע שדירתי איננה ברמה ייצוגית בהתאם לקריטריונים שבתקנון דירות השרד. היות שאין מאש-רים דירות שרד לשרים המתגוררים בירושלים דרך-קבע, הצטרכתי להחליף את דירתי הישנה, ועל ההפרש בין מחיר המכירה של הדירה הישנה ומחיר הרכישה של הדירה החדשה קיבלתי הלוואה בסך 30,000 לירות, בתנאים הכתובים בתקנון זכויות השרים הקיים עוד משנות ה-50". אני מקווה כי כעת ברור לכל, מתוך הציטוט מן המכתב ומן התקנון, כי לא היה כל חריג שהוא באישור ההלוואה לשר הבריאות.

2. שר אחד קיבל הלוואה קטנה יותר, באותם תנאים, לפני כמה שנים, לשם תוספת חדר לביתו הירושלמי.

3509. דחיית המועד להגשת הצהרות הון על-ידי

היהלומנים

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר האוצר ביום "בסיון תשל"ה (20 במאי 1975):

בשבועון "המשפט", בגיליון מס' 43, פורסם: "היה-לומנים נדרשים להשלים את תשלומיהם למלווה המל-חמה. בתמורה לכך הסכים הממונה על הכנסות המדינה מר משה נוידרפר, המשמש עתה גם כנציב מס הכנסה,

1. אם תקשי"ר זה עדיין בתקפו?
2. אם הסכום של 15 לירות תקף עדיין לגבי ערך מתנה שרשאי עובד לקבל?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. הוראת התקשי"ר הנזכרת עודנה בתוקף.
2. הפרק הדין בנושא הנדון נמצא עתה בתהליך של בדיקה על-ידי ועדה מיוחדת, ובין היתר הוטל עליה לקבוע את גובה ערך המתנה שעובד מדינה רשאי לקבל לרגל אחד האירועים הנזכרים בשאלתה.

3540. השביתה בקצא"א

חבר-הכנסת ז. שובל שאל את שר האוצר ביום י"א בסיון תשל"ה (21 במאי 1975):

השבוע שוב הכריזו עובדי קו צינור הנפט אילת — אשקלון (קצא"א) שביתה פתע והשתלטו על סירות החברה; זאת חרף החלטת של הוועדה המרכזת של ההסתדרות לאשר ללא שינוי את מסקנות ועדת-אושפיז בעניין סיכסוך העבודה שבין עובדי מחלקת הים בנמל אשקלון לבין החברה.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

מה חושבת הממשלה לעשות כדי להפסיק את סיכסוכי העבודה החוזרים ונשנים בקו צינור הנפט, המחבלים באינטרסים הכלכליים, המדיניים והבטחוניים העליונים של מדינת ישראל?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

מנוי וגמור עם הממשלה לנקוט את כל האמצעים העומדים לרשותה לאכיפת החוק, להגנת האינטרסים החיוניים של המדינה ולהפעלת השירותים החיוניים. דברים אלה, שאמרתי מעל במה זו בעת הדיון במליאה על סיכסוך העבודה בחברת "קו צינור אילת אשקלון" עדיין תקפים ומתייחסים לכל קבוצת עובדים שתנסה לפגוע בצינור ובמדינה באמצעות השירותים החיוניים שהופקדו בידה.

3556. נזקי השביתות בקצא"א

חבר-הכנסת י. גולן שאל את שר האוצר ביום ט"ו בסיון תשל"ה (25 במאי 1975):

אבקש לדעת:

1. מה הוא הנזק הכספי של שביתה הפתע של עובדי קו צינור אילת — אשקלון (19 במאי 1975); שהו-כרוז בניגוד לעמדת ההסתדרות?
2. מה היה הנזק הכספי של שביתה עובדי קו צינור אילת — אשקלון הקודמת, שנמשכה כשבועיים?
3. האם ינוכו ימי השביתה, הבלתי-מוכרים על-ידי ההסתדרות העובדים, ממשכורות העובדים?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. הנזק הכספי המיידי של שביתה עובדי קצא"א שהוכרזה ב-19 במאי 1975 בניגוד לעמדת ההסתדרות הוא כ-2 מיליון דולר.
2. הנזק הכספי של שביתה עובדי קצא"א הקודמת, שארכה 9 ימים בין 20 במארס 1975 ל-29 במארס 1975 — כ-350,000 דולר.
3. שכר ימי השביתה, הבלתי-מוכרים על-ידי ההסתדרות, ינוכה ממשכורות העובדים.

כספים מסוג זה ניתן להשקיע באיגרות-חוב צמודות עם ריבית שוטפת, המספקת לפיכך הכנסה שוטפת אם המשקיע זקוק לה. התשובה על איגרות-חוב אלה היא כעת 4%. אם המשקיע אינו חייב במס זאת גם התשובה נטו, כי הוא יכול לקבל החזר המס שנוכה במקור.

קופות התגמולין מספקות תשובה של 5% נטו ללא התחשבות בהכנסות אחרות של החוסך. אולם תנאים מיוחדים אלה מוצדקים רק כאשר המדובר בעידוד של תהליך של חסכון וצבירה לקראת פרישה.

4-2. לאחרונה הפעילו הבנקים "קרנות השתתפות" במסגרות אלה משתלמת למשקיע הכנסה שוטפת של 12% מהסכום הנומינאלי של ההשקעה. הכנסה זו פטורה ממס אצל המשקיע, כי הקרן שילמה כבר את המס המגיע כתאגיד. יש להבהיר שחלק מההכנסה השוטפת היא על חשבון ההשקעה המקורית, ההולכת ופורחת במזונות ירליים, מאחר שהריבית על ניירות-הערך שבהם מחזיקות קרנות ההשתתפות היא בגובה 4% בלבד.

3522. המסים המוטלים על קרקעות שאינן משמשות לחקלאות

חבר-הכנסת ג'בר מועדי שאל את שר האוצר ביום י"א בסיון תשל"ה (21 במאי 1975):

ב-1972 קיבלה הכנסת תיקון לחוק מס רכוש וקרן פיצויים, ולפיו נקבע כי דין קרקע חקלאית באזור שיועד לבניין כדין קרקע למגורים. בגין תיקון זה חוייבו בעלי קרקע חקלאית בעוספיה, דלית אל-כרמל, שפרעם ועוד, לשלם מס רכוש בשיעור העולה על הכנסותיהם ממקרקעין אלה כהנה וכהנה.

לאור האמור אודה לכבודו אם יואיל לענות לי: האם מוכן כבוד השר לבטל את התיקון הנוגע למקרקעין האמורים ולאשר את המס המוטל עליהם בשיעור שהיה בשנת 1971?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

בתיקון בחוק 1972 נקבע כי קרקע שאינה משמשת לחקלאות רואים אותם בכל מקרה כקרקע רגילה, אשר שוויה נקבע לפי ערכה הריאלי והמס לגביה נגבה בהתאם לערך זה.

אינני רואה איפוא כל מקום לשינוי.

3523. הוראות התקשי"ר בדבר ערך המתנות שמותר לעובד מדינה לקבל

חברת-הכנסת א. הרליץ שאלה את שר האוצר ביום י"א בסיון תשל"ה (21 במאי 1975):

בתקשי"ר עובדי המדינה, הדין באיסורים ובחובות המוטלות על עובדי המדינה, אשר נכנסו לתקפם ב-24 בדצמבר 1972, כתוב בין היתר: "מותר לעובד לקבל לרגל מאורע חגיגי של העובד, או של בן משפחתו, ממכרים, מאורחים או מזומנים, הבאים במגע עמו עקב מילוי תפקידו של העובד בשירות או עם היחידה שבה הוא מועסק, מתנה, המחאה או המחאת שי בערך סביר ובשום אופן לא יותר מחמש-עשרה לירות".

אודה לכבודו אם יודיעני:

3579. הארכת מכתב אשראי ליבוא 3,000 מכוניות "פיאט"

חבר-הכנסת ע. נוף שאל את שר האוצר ביום י"ז בסיון תשל"ה (27 במאי 1975):

עם הפיחות שחל ביום הראשון, ב-10 בנובמבר 1974, הוחלט על הקפאת יבוא מכוניות לישראל, פרט לאותן מכוניות שליבואניהן היה מכתב אשראי.

נמסר לי ממקור המוכר לי כמהימן כי היבואן הישראלי של חברת המכוניות "פיאט" פתח ביום השישי, 8 בנובמבר, מכתב אשראי לכ-3,000 מכוניות. זה הוא מספר המכוניות המיובא בתקופה של כחצי-שנה, ומעולם לא הוצא מכתב אשראי בשיעור כה רב. יתר על כן, בעבר מעולם לא פתח יבואן מסויים זה מכתב אשראי, ותמיד ייבא את מכוניותיו על בסיס של תשלום במומן כנגד דוקומנטים.

תוקף מכתב האשראי הנ"ל פג ב-31 במאסר שנה זו. עד אז ייבא סוכן "פיאט" כ-1,300 מכוניות מתוך ה-3,000 המצוינות במכתב האשראי.

ועדת החריגים, המורכבת מה"ה דוד פלד וזאב ברגר, החליטה, על-פי בקשת היבואן, להאריך את אפשרותו להימנע מהקפאת היבוא. על-ידי הארכת תוקף מכתב האשראי עד ל-31 במאסר שנה זו בעקבות כך, וכתוצאה מתביעה להשוואה, הוארכו מכתבי האשראי גם ליבואני רכב אחרים, שהיו בידם מכתבים אלה.

אבקש להשיב לי:

1. האם נכונות הידיעות דלעיל?
2. האם נבדקה אפשרות כי ההכנות להוראת ההקפאה "הדלפה" מראש ליבואן של חברת "פיאט"?
3. אם נבדקה האפשרות, מה היו תוצאות הבדיקה?
4. אם לא נבדקה האפשרות, האם ישקול השר בדיקה כזו עתה?
5. מה היתה סיבת הארכת מכתב האשראי ליבואן מכוניות "פיאט", ובעקבותיו ליבואנים אחרים?
6. כיצד מתיישב האישור ליבוא אלפי מכוניות נוספות עם המדיניות הבאה למנוע הוצאת מטבע-חוץ על-ידי הקפאת יבוא?

7. האם בעצם הארכת כתבי האשראי לתקופה שהיא כמעט מלוא תקופת ההקפאה אין כדי ליצור הפליה בין היבואנים בעלי המכתבים לבין אלה שאין להם כתבי אשראי כאלה?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. מכתב האשראי שניתן ליבואן "פיאט" נחתם ביום 3 בנובמבר 1974 ולא ב-8 בו. ביום 24 בנובמבר 1974 נתקבל סיכום על ביטול ההקפאה לגבי רכב שיובא על-פי מכתב אשראי בלתי-חוזר שניתן לפני תאריך 10 בנובמבר 1974. ועדת השרים לענייני כלכלה החליטה אף היא לאשר את יבואם של כלי רכב שלא נפתח לגביהם מכתב אשראי אולם היו בדרך מהמפעל אל נמל המוצא או שניתנו לגביהם התחייבויות מיוחדות.

2-4. נוכח תשובתי לשאלה 1 אינני מוצא מקום לערוך בדיקה.

5. הארכת תוקף רשיונות היבוא ליבואנים ניתנה על-ידי משרד התחבורה לגבי רכב שהיו קיימים לגביו התחייבויות, ומטבע-חוץ לגביו כבר הוקצב או שוחרר.

6. לאור האמור לא היה מנוס מממן אישור ליבוא, אולם בתובענה אחת הוארכה תקופת ההקפאה של היבוא עד ל-1 בספטמבר 1975.

7. מצב זה נוצר על-ידי ההחלטה להפסקת היבוא, ולא על-ידי הארכת תקופת ההיתר לייבא.

יה"ר י. דרניצקי (יודין):

שאלה נוספת לחבר-הכנסת נוף.

עקיבא נוף (הליכוד):

כבוד השר, האם העובדה שבקשה ליבוא 3,000 מכוניות — דבר שלא היה לו תקדים לא באותה חברה ולא בחברות אחרות — הוגשה לא ב-3 בנובמבר אלא ב-8 בו אינה מחייבת בדיקה של משרד האוצר, איך זה קרה שפתאום איש מזמין כל כך הרבה מכוניות ערב הפיחות?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

אין לי מה להוסיף. העניין נבדק על-ידי משרד המסחר והתעשייה ועל-ידי הגורמים הנוגעים בדבר.

3586. הגהגת מס הון נטו

חבר-הכנסת א. אפרת שאל את שר האוצר ביום י"ח בסיון תשל"ה (28 במאי 1975):

במסגרת המדיניות הכלכלית בעקבות הפיחות הודיעה הממשלה על החלטה עקרונית להנהיג מס הון נטו. משום-מה מוצאים לאחרונה דוברי הממשלה לנחון לחזור ולהודיע ברבים כי אין בדעת משרד האוצר לעשות את ההכנות הדרושות להנהגת המס הזה.

אבקש לדעת:

1. האם החליטה הממשלה לסגת מהחלטה בדבר מס הון נטו?
2. מה הן ההכנות הנעשות באוצר להצעת חוק בנושא זה?
3. האם נכונה הידיעה שפורסמה כי בממשלה יש כוונות להמיר את ההצעה של מס הון נטו כמס קבוע למס חד-פעמי?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. לא.

2. העניין נמצא עדיין בבדיקה.

3. הידיעה איננה נכונה. אולם כל עוד קיים מס מימון רכש, בנוסף על מס רכוש בשיעורים הנוכחיים, קשה להוסיף מס שלשי על ההון.

3587. המועד להגשת דו"ח בנק ישראל על עליית

אמצעי התשלום

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר האוצר ביום י"ח בסיון תשל"ה (28 במאי 1975):

בסוף אוקטובר 1974 עמדו אמצעי התשלום על 7,970 מיליוני לירות. ביום 19 במאסר 1975 הם הגיעו ל-9,611 מיליוני לירות — עלייה ב-1,641 מיליוני לירות, שהן כ-20.5%.

אבקש לדעת:

1. האם על העלייה האמורה באמצעי התשלום הגיש נגיד בנק ישראל, לממשלה ולוועדת הכספים של הכנסת, דו"ח בהתאם להוראת סעיף 35 החוק בנק ישראל, תשי"ד — 1954?
2. אם כן — מתי?
3. אל לא — מדוע?

שרי-האוצר י. רבינוביץ:

1. ביום 29 במאי 1975 הגיש הנגיד לממשלה ולוועדת הכספים דו"ח וחשבון על עליית אמצעי התשלום, לאחר שבתקופה שבין סוף אוקטובר 1974 לסוף פברואר 1975, דהיינו במשך 4 חודשים, עלו אמצעי התשלום ב-17%.

2—3. מאז הקמת בנק ישראל הוכנו הדו"חות על-פי יתרות אמצעי התשלום לסוף חודש. הדיווח על סך כל אמצעי התשלום לסוף החודש מתקבל, בדרך כלל, בפי-גור של 6 שבועות. כך קרה גם הפעם, כאשר הדיווח הארצי בדבר הצורך לפרסם הדו"ח על עליית אמצעי התשלום לגבי סוף פברואר 1975 נתקבל ב-11 באפריל 1975, והדיווח הסופי ב-6 למאי 1975. עוד אוסיף כי הדו"ח האחרון על עליית אמצעי התשלום, המתייחס לתקופה המסתיימת ב-30 בספטמבר 1974, הוגש לממ"ש של ולוועדת הכספים של הכנסת ב-12 בינואר 1975, דהיינו כעבור 3½ חודשים, וכן הדו"ח שלפנינו, המת-ייחס לתקופה המסתיימת ב-31 באוקטובר 1973, ואשר הוגש ב-17 בפברואר 1974. בדו"ח האחרון הפרש הזמן בין המועד שהדו"ח מתייחס אליו לבין מועד הגשתו היה 3 חודשים.

הנתון ליום 19 במארס המוזכר בשאלתה הוא נתון ארצי המתייחס לדיווחים השבועיים של הבנקים ואיננו נתון לסוף חודש. מאחר שחובת הגשת הדו"ח וחשבון מתייחסת לנתון לסוף פברואר, ממילא אין לנתון 19 במארס משמעות בהקשר זה.

הי"ר י. דרניצקי (יורד):

שאלה נוספת לחברי-הכנסת י. בארי.

ידידיה בארי (הליכוד):

סעיף 35 לחוק בנק ישראל אומר, שאם עלו אמצעי התשלום ביום מסוים ב-15% על סך כל אמצעי התשלום שהיו אי פעם ב-12 החודשים שקדמו, יגיש הנגיד מיד דו"ח על כך לממשלה ולוועדת הכספים ובו יפרט את הסיבות שגרמו לעלייה זו. האם פרק זמן של 3 חודשים שעבר מאז עליית אמצעי התשלום עד מסירת הדו"ח עולה בקנה אחד עם המושג "מיד" שבחוק? אם אין אפשרות למסור את הדו"ח מיד, אולי צריך לתקן את החוק?

שרי-האוצר י. רבינוביץ:

אין לי מה להוסיף על מה שפרטתי בתשובה. אבל אני מוכן לברר שאלתך הנוספת.

3588. עיכוב במסירתן של איגרות מיליות חובה לירי המורים

חברי-הכנסת ז. שובל שאל את שר האוצר ביום י"ח בסיון תשל"ה (28 במאי 1975):

נמסר היום שמשרד החינוך והתרבות לא העביר למס הכנסה מיליוני לירות שנוכו מהמורים בעד מילווה בטחון וחסכון, תשל"א — 1971, על אף העובדה שהיה

חייב להעביר סכומים אלה לפני יותר משלוש שנים. כמו כן נאמר בידיעה שכתוצאה מאי העברת הכספים הנ"ל הודיע מינהל מיליות המדינה בבנק ישראל שלא ינפיק תעודות מיליות לרובות מורים.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם נכונה הידיעה הנ"ל?
2. האם נכון הוא שאי העברת ניכויים למס הכנסה נחשבת בדרך כלל לעבירה פלילית חמורה?
3. אילו נימוקים, אם בכלל, יש בפי משרד החינוך והתרבות כדי להסביר את אי העברת הכספים למס הכנסה, כנדרש?

4. מה הן הפעולות הכספיות שנעשו על-ידי משרד החינוך והתרבות בסכומים הנ"ל והאם נכון הוא שפעולות אלה, במידה שנעשו, חרגו מהתקציב המאושר והחוקי של המשרד?

5. אם תתאמת הידיעה, אילו צעדים עומד כבודו, או היועץ המשפטי לממשלה, לנקוט נגד מי שהיה ממונה על משרד החינוך והתרבות בעת שנעברה העבירה?

6. מה יעשה כבוד השר כדי להבטיח שלמורים לא ייגרם הפסד בהפרשי הצמדה, בריבית, ואף בקרן, כתוצאה מאי העברת הסכומים שנוכו מהם?

שרי-האוצר י. רבינוביץ:

1. הידיעה לא נכונה.

2. נכון.

3—6. מאחר שמשרד החינוך העביר את הניכויים למס הכנסה אין השאלות רלבנטיות. מה שקרה למעשה הוא שמשרד החינוך לא העביר דו"ח שנתי מרכזי, הכולל את הנתונים בדבר הניכויים שנעשו ממשכורתם של המורים למס הכנסה ולמיליות חובה, ולכן אין בנק ישראל יכול להנפיק למורים תעודות מיליות חובה. למורים לא ייגרם כל נזק כספי שהוא בכל הנוגע לריבית ולהפרשי הצמדה, כי הניכויים עצמם הועברו, כאמור, במועד. עם זאת מובן שחשוב להעביר התעודות ליד בעליהן מוקדם ככל האפשר.

3612. שאלת ההשקעות של מפעל הפיס ברשויות

המקומיות הערביות

חברי-הכנסת ת. טובי שאל את שר האוצר ביום י"ט בסיון תשל"ה (29 במאי 1975):

בעתון "גירוסאלם פוסט" מיום 20 במאי 1975 פורסם שהנהלת מפעל הפיס החליטה להשקיע השנה סכום של 270 מיליון לירות בבניית בתי-ספר, בתי-חולים, מרכזי בריאות וכו'.

הנני שואל:

1. האם הידיעה נכונה?
2. אם כן — כיצד יחולקו הסכומים האלה ולפי איזה בסיס?
3. מה יהיה חלקם של הרשויות המקומיות הערביות והכפרים הערביים בסכומים הללו?

שרי-האוצר י. רבינוביץ:

ביקשתי ממפעל הפיס הערות לאמור בשאלתה, ולהלן תשובת הנהלת המפעל:

הממשלה ואת בנק ישראל להתחייבויות בהיקף כספי גדול מאלה שנטלו על עצמם.

הו"ר י. דרניצקי (יודין):
שאלה נוספת לחבר-הכנסת הורביץ.

יגאל הורביץ (הליכוד):

האם נכון הדבר ששר האוצר ושר המשפטים הגיעו למסקנה שאין צורך לתפוס את הבנק אלא יש למכור אותו? מה הם הדברים החדשים שהם גילו?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

לא נתגלו שום דברים חדשים. אני חושב שהתפיסה היתה צודקת, ולאור הממצאים שיש עכשיו — בוודאי ובוודאי.

3678. הגשת תביעה נגד הבנקים השווייציים המחזיקים פקדונות של בנק ארץ-ישראל—בריטניה

חבר-הכנסת י. הורביץ שאל את שר האוצר ביום כ"ה בסיון תשל"ה (4 ביוני 1975):

לאחר מה שהתרחש בבנק ארץ-ישראל—בריטניה ולאחר מכן, אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם הוגשה תביעה נגד שני הבנקים השווייציים לזכות הפקדונות של בנק ארץ-ישראל—בריטניה בסך 47 מיליון דולר?

2. אם כן — באיזה תאריך?

3. אם עדיין לא הוגשה התביעה, 11 חודשים לאחר תפיסת הבנק, האין פירושו של דבר מבחינה עובדתית, כי יש בכך משום תקלה בהאשמת המנהל הכללי של בנק ארץ-ישראל—בריטניה בגניבת 47 מיליון דולר?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1—2. לא.

3. בית-המשפט המחוזי הרשיע את מר י. בן-ציון על יסוד הראיות שהיו לפניו. הבעיות המשפטיות הכרוכות בהגשת תביעות אזרחיות נגד תאגידים זרים שונות לחלוטין מאלו הנוגעות להגשת תביעה פלילית בארץ.

הו"ר י. דרניצקי (יודין):

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת הורביץ.

יגאל הורביץ (הליכוד):

אדוני השר, אבקש לדעת מדוע לא הוגשה התביעה כלפי הבנק השווייצני על הסכום שהוא חייב היה להחזיר לנו, ואם כן יגישו — מתי?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

אני מוכן לברר את השאלה, כי אינני יכול לענות עליה ברגע זה.

3684. העסקת הקבלן יונה לרר על-ידי קצא"א

חבר-הכנסת מ. פעיל שאל את שר האוצר ביום ל' בסיון תשל"ה (9 ביוני 1975):

מצ"ב מסמכים המהווים עדות חמורה על סדרי מינהל ומשמעת בלתי-תקינים בקו צינור אילת — אשר קלון הקשורים בהפעלת הקבלן יונה לרר.

אבקש להשיב לי:

א. האם אכן טבעה הסירה "אשקלון 8" ב-29

1" התחייבויות מפעל הפיס על חשבון תכניות פיתוח מאושרות מסתכמות ליום 31 במארס 1975 לכ-370 מיליון לירות, מזה למוסדות בריאות 215 מיליון לירות ולמוסדות חינוך 145 מיליון לירות.

2. תכנית הפיתוח לשנת 1975 טרם סוכמה סופית. יש להניח שהיא תגיע לכ-200 מיליון לירות.

3. לפי מצב הקופה בדעתנו לשלם על חשבון ההתחייבויות הנ"ל בשנת 1975 סכום של כ-220 מיליון לירות.

4. תכניות הפיתוח של מפעל הפיס מתאשרות מתוך תיאום מלא עם משרדי הממשלה השונים.

5. התכניות אינן נקבעות באזהורים לפי הישגים השונים בארץ, אלא לפי הצרכים אשר נקבעים, כאמור, על-ידי משרדי הממשלה, המתאימים.

3613. הבטחונות שבידי המפרק של בנק

ארץ-ישראל—בריטניה

חבר-הכנסת י. הורביץ שאל את שר האוצר ביום י"ט בסיון תשל"ה (29 במאי 1975):

בעקבות הפירסומים האחרונים ומסקנות ועדת-שמגר, אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. מה הוא המידע החדש שבעקבותיו שונתה החלטת הממשלה למכור את בנק ארץ-ישראל—בריטניה?

2. האם נכון הדבר שמימוש הנכסים שנעשה עד כה מתוך הבטחונות של המפרק השיג מחירים גבוהים אפילו מאלה שהועברו בשעתו על-ידי מנהלי הבנק, שעה שחישבו את הכיסוי להתחייבות הבנק?

3. מה שווי הבטחונות, בישראל ובחוץ-לארץ, שבידי המפרק להבטחת חובות קבוצת ויליאמס?

4. ובראייה לאחור, האם מוצדק היה לדעת השר לתפוס את הבנק או שמא למכרו כפי שסוכם תחילה?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

1. כזכור הוחלט בשעתו על תפיסת בנק ארץ-ישראל—בריטניה בשל החשש כי התחייבויות מסויימות של הבנק לא נרשמו בספריו. לאחר בדיקה נמצא כי ערבות בסכום של 20 מיליון פראנקים שווייצריים לא נרשמה בספרי הבנק וכן נמצאו ערבויות בסכום כולל של כ-30 מיליון לירות שטרלינג חתומות בידי מר י. בן-ציון בלבד, שהמפרק טוען כי הן משוללות תוקף.

2. עד כה מומש רק חלק קטן מן הנכסים המהווים בטחון לחבויות חברות של קבוצת ויליאמס לבנק. מן המחירים שנתקבלו אין עדיין אפשרות לערוך אומדן הערך הכולל של הנכסים המשמשים בטחון, או אימות האומדן של ערך הנכסים שנעשה על-ידי מנהלי הבנק. מימוש הנכסים בשלמותם יארך עוד זמן רב.

3. על-פי אומדן המפרק, באסיפת הנושים שנערכה במארס 1975, יכסו נכסי הבנק כדי 40% מהתחייבויותיו. האומדן מתייחס לבטחונות הישראליים בלבד. אין עדיין הערכה לעניין הבטחונות בחוץ-לארץ.

4. כפי שכבר נאמר פעמים רבות, מכירת הבנק חייבה מתן ערבות בלתי-מוגבלת לבנקים הקונים. הממ"צאים שנתגלו במשפטו של מר י. בן-ציון ובדו"ח ועדת-שמגר חזקו את החשש מפני ערבות להתחייבויות מוסד שמאימנות מנהלי הוטלה בספק ושהיה בהן לגרור את

3727. הנזקים שגרמה שביתת עובדי קצא"א

חבריה הכנסת ע. גוף שאל את שר האוצר ביום ב' בתמוז תשל"ה (11 ביוני 1975):

שביתת עובדי הים בקו צינור אילת — אשקלון, אשר נמשכה עשרים יום, גרמה קרוב לוודאי להפסדים גדולים לחברה.

אבקש להשיב לי:

1. מה גודל ההפסדים, במישרין או בעקיפין, הצי- פויים לחברה כתוצאה מהשביתה?

2. האם היו ביטולים הזמנות לאספקת דלק בגין השביתה?

3. האם המתנתן של 12 מכליות מחוץ לנמל לטעי- נת נפט גרמה לנזק כספי?

4. אם כן — מה גודל הנזק הכספי?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

ראה להלן את תשובתי לשאילתה מס' 3757 של חבריה הכנסת מודעי.

3729. מתן פטור ממס קנייה על חגורות בטחון

חבריה הכנסת י. מ. אברמוביץ שאל את שר האוצר ביום ב' בתמוז תשל"ה (11 ביוני 1975):

"הארץ" מיום כ"ו בסיון תשל"ה מוסר:

"אילו היה האוצר משחרר את חגורות הבטיחות ממס קנייה ומן המכס המוטל על חמרי-הגלם לייצור, היה מחירן לצרכן פחות ממחצית המחיר הנוכחי".

כן מוסר העתון כי "כל הרוג תאונה שנמנע חוסך סכום של 150,000 לירות של נזקים ישירים למשק המ- דינה, בעוד שמניעת פציעה קשה חוסכת נזק של 250,000 לירות".

מאחר שב-1 ביולי 1975 עומד להיכנס לתקפו החוק המחייב חגירת חגורות בטיחות, ואין ספק שיש לעשות הכל כדי להקל על האזרחים את מילוי חובתם ואף ולעודד אותם להתקין במכוניותיהם חגורות חדשות וטובות אשר השימוש בהן פשט וקל — רצוני לשאול: האם מוכן כבוד השר לזווג את פטור חגורות הבטיחות, וחמרייה-הגלם הדרושים לייצור, ממס קנייה וממכס? ואם לא לתמיד, לפחות למשך השנה הרא- שונה להפעלת חוק חגורות הבטיחות?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

הנתונים המופיעים בידיעה המצוטטת על-ידי חבר- הכנסת אברמוביץ אינם מדויקים.

נטל המסים הכולל החל על חגורות בטיחות הוא כ-15% מהמחיר הסופי לצרכן, לרבות ההתקנה. המס אינו מהווה איפוא גורם משמעותי המשפיע על היקף השימוש בחגורות הבטחון. זאת ועוד, הנסיון מראה שביטול מסים איננו מבטיח תמיד שדווקא הצרכן ייחנה מכך. לפיכך איני מוצא מקום לזיווג מתן פטור ממסים.

3757. הנזקים שגרמה שביתת עובדי קצא"א

חבריה הכנסת י. מודעי שאל את שר האוצר ביום ט' בתמוז תשל"ה (18 ביוני 1975):

אבקש להשיב לי לשאלות הבאות:

בינואר 1975, כשעל סיפונה אנשי הקבלן יונה לרר?

ב. מדוע היו על הסיפון שני ימאים, אף-על-פי שתקן העובדים בסירה נקבע, בחוזה העבודה עם אנשי מחלקת הים, לשלושה אנשי צוות?

ג. באיזו מידה משתקפת התנהגות בלתי-מקצו- עית, מצד עובדיו של הקבלן יונה לרר, בדו"ח ועדת החקירה?

ד. מה תגובתו של שר האוצר על הקטע הבא במכתבו של המנהל הכללי של קו צינור אילת — אשקלון (אשקלון) מר מישאל שחם, שכתב ב-13 בפברואר 1975 כלהלן: "עלי לציין שהתחלופה בעובדי הים של הקבלן יונה לרר היא רבה וכן הוא מעסיק גם עובדים שכישוריהם לעבודה בים הפתוח אינם ברורים. דבר זה הובא לידיעתכם בעל-פה פעמים רבות" (המכתב כולו נמצא בכלל המסמכים שצורפו)?

ה. איך ניתן להסביר את העובדה שלאחר כל מה שתואר לעיל זכה יונה לרר במכרז מטעם קו צינור אילת — אשקלון, ב-9 במאי 1975, על סך 90,000 לירות, כדי למשוך אותה הסירה שטובעה על-ידו לפני חודשים מספר?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

א. הסירה "אשקלון 8" טבעה ביום 29 בינואר 1975, כשעל סיפונה שני עובדי הקבלן יונה לרר. הסירה שימשה, מאז רכישתה, למתן שירותים למכליות ולצורך זה הוחכרה לקבלן.

ב. דיני המדינה מחייבים מינימום של שני ימאים בסירה מהסוג הנדון, ואמנם היו על הסירה שני ימאים. גם בנמל חיפה מופעלות סירות זהות עם תקן של שני אנשים.

ג. מדו"ח ועדת החקירה אין להסיק על התנהגות בלתי-מקצועית של אנשי הצוות, אף שהיתה בדו"ח הערה לגבי אפשרות של שיקול מוטעה מצד הגאי הסירה. הגאי זה הוא איש-ים בעל ותק של שש שנים ובעל תעודת סמיכות כהגאי סירה מטעם משרד התחבורה.

ד. התחלופה בין עובדיו של הקבלן יונה לרר אינה עולה על המקובל בעבודות ימיות אחרות בארץ. אחד מעובדי צוות הסירה ביום המקרה עבד אצל הקבלן ארבע שנים וחברו עבד שנתיים.

ה. הסירה היתה מבוטחת והוצאות משייתה משור- למות על-ידי חברת הביטוח. לפיכך הוצא מכרז ובו השתתפו שלושה מציעים. הצעתו של הקבלן יונה לרר היתה הזולה ביותר, 90,000 לירות לעומת 106,000 לירות אצל שני המציעים המתחרים. בהמלצת חברת הביטוח נמסרה העבודה למציע הזול ביותר. התשלום יבוצע רק עם משיית הסירה והבאתה לחוף.

הו"ר י. דרניצקי (יודין):

רשות לשאלה נוספת לחבריה הכנסת פעיל.

מאיר פעיל (מוקד):

מה מצב הספינה הזאת היום — האם נמשתה כבר ועל-ידי מי?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

אין לי מושג. אני רק עניתי לך שהתשלום יבוצע עם משיית הסירה והבאתה לחוף. אני אבדוק מה המצב היום.

אשר מצבם הכלכלי איתן, ובאותו זמן יקוצצו שירותים חיוניים למעוטי היכולת?

שרי-האוצר י. רבינוביץ:

1—3. אין אמת בדיעה.

3755. תיכנון הכשרתו של כוח-אדם מרעי

חברת-הכנסת נ. קצב שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ט' בתמוז תשל"ה (18 ביוני 1975):

תקציב המוסדות להשכלה גבוהה הולך ותופס מקום חשוב בתקציב החינוך.

אודה לכבודו אם יודיעני:

א. האם המועצה למחקר ופיתוח במשרדו ערכה מחקר מקיף על תחזית כוח-האדם המדעי עד סוף עשור זה, ואם כן — מה המצב?

ב. האם מכוונת המועצה את המוסדות להשכלה הגבוהה לפעולה בשטחים שיש בהם מחסור בכוח-אדם מדעי ומנחה אותה לצמצם את פעולתם בשטחים מדעיים שיש בהם עודף של מדענים?

שרי-החינוך והתרבות א. ידלין:

א. המועצה למחקר ולפיתוח לא ערכה מחקר מקיף על תחזית כוח-האדם המדעי עד סוף עשור זה. הוועדה לתיכנון ולתיקצוב, בשיתוף עם הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מבצעת בעצם ימים אלה הכנת תחזיות מקיפות של כוח-אדם מדעי במדינה. תוצאות ראשונות על עבודות אלה יפורסמו.

ב. הוועדה לתיכנון ולתיקצוב טיפלה במחסור בכוח-אדם בהוראה והקמה ועדת-משנה אשר מטפלת בבדיקה זו בשיתוף עם בתי-הספר לחינוך באוניברסיטאות. בעקבות פניית שר הסעד המנוח החלה הוועדה לתיכנון ולתיקצוב לטפל במחסור בכוח-אדם בעבודה סוציאלית, בשיתוף עם בתי-הספר לעבודה סוציאלית באוניברסיטאות. בשלב זה נעשה טיפול בבעיות שמתעוררות ושקיימות כבר שנים רבות ולא מצאו את פתרונן עד עתה. בעתיד התיכנון המבוסס על סקרים ותחזיות יכוון את פעולת הוועדה.

3935. הסירוב להעסיק את הגברת כריסטין

מאלק כלאבוראנטית בראמה

חברת-הכנסת ת. טובי שאל את שר החינוך והתרבות ביום א' באב תשל"ה (9 ביולי 1975):

המועצה המקומית והנהלת בית-הספר התיכון בראמה פנו אל משרד החינוך והתרבות בתחילת שנת הלימודים הנוכחית בבקשה לאשר את העסקתה של גברת כריסטין מאלק, מכפר יאסיף השכן, כלאבוראנטית אחראית במעבדה של בית-הספר שנפתחה בתחילת השנה.

המועמדת למדה במוסדות חינוך מתאימים בברלין והיא בעלת הכישורים הדרושים לתפקיד זה. אף-על-פי-כן, וללא כל הנמקה — וזאת אחרי דחייה ממושכת שגרמה נזק לתכנית הלימודים — סירב משרד החינוך והתרבות לאשר את מועמדותה של הנ"ל.

הנני שואל:

1. מדוע סירב משרד החינוך והתרבות לאשר למר-

1. מה היה ההפסד הכספי של מדינת ישראל כתוצאה משביתות עובדי קו צינור אילת — אשקלון?

2. האם הפסידה מדינת ישראל קונים לדלק כתוצאה מהפסקת האספקה הסדירה של דלק?

3. אם כן — מי הם ומה היה היקף קניותיהם לפני השביתה הנזכרת?

שרי-האוצר י. רבינוביץ:

1. ראה תשובתי מהיום לשאלתה מס' 3556 של חברת-הכנסת גולן.

2 — 3. לא.

3758. יריעה ברבר הגשת תביעה נגד סגן המנהל של המכס והבלו

חברת-הכנסת ב. הלוי שאל את שר האוצר ביום ט' בתמוז תשל"ה (18 ביוני 1975):

ב"הארץ" מתאריך 15 ביוני 1975 פורסמה ידיעה, ולפיה הואשם סגן מנהל המכס והבלו, בתביעה אזרחית שהוגשה נגד המדינה על-ידי מי שהיה סגן פרקליט המדינה, בנסייון להוציא כספים מאוצר המדינה "בנימוקים כוזבים".

כלי לגעת בשאלתה זו באספקט האזרחי של התביעה, הנמצא בשיפוטו הבלעדי של בית-המשפט שבו מתבררת התביעה האזרחית הנ"ל, ברצוני להפנות את תשומת-לבו של שר האוצר לאספקטים המינהליים והפוליטיים האפשריים של הפרשה, והנני שואל:

1. האם הוטל על הממונה על הכנסות המדינה לבדוק את פעולות אגף המכס והבלו בעניין זה?

2. האם נתבקשה משטרת ישראל לפתוח בחקירה כדי לברר אם בוצעו עבירות פליליות בפרשה זו?

שרי-האוצר י. רבינוביץ:

1—2. התשובה שלילית. הכתבה בעתון מנסה ליצור רושם כי עובדי מדינה פעלו משיקולים פסולים, מבלי לבסס רושם זה בעובדות. זאת ועוד, הכתבה מייחסת מעשים פליליים לעובדי מדינה, ללא ביסוס עובדתי כלשהו, כאשר כל העובדים הנוגעים בדבר פעלו בידיעתם ועל דעתם של הממונים עליהם ולפי מיטב הבנתם המקצועית.

אגף המכס והבלו יעשה כמיטב יכולתו, באמצעות פרקליטות המדינה, להביא לפני בית-המשפט את מלוא החומר הנמצא ברשותו בעניינים שהם נושא התביעה, כדי להוכיח את האמור לעיל.

3865. יריעה ברבר חנינה אפשרית של בעלי הון שחור

חברת-הכנסת ח. שמעוני שאל את שר האוצר ביום כ"ב בתמוז תשל"ה (1 ביולי 1975):

על-פי הידיעות אמר נציב מס הכנסה כי אחרי החלטת הרפורמה במסים תהיה מעין חנינה לבעלי הון שחור.

אבקש לדעת:

1. מה האמת בידיעה זו?

2. האם הדבר תואם את עמדת הממשלה?

3. מדוע יינתן פרס של מיליארד לירות לעבריינים

- א. מה יהיה גודל ההעלאה בשכר לימוד בבית-הספר העל-יסודי בשנת הלימודים תשל"ו?
- ב. האם תיפגענה גם שכבות חלשות על-ידי העלאה זו?
- ג. מה יהיה שכר הלימוד בעירות-הפיתוח ובישובי הספר?

ד. האם החלוקה ל-20 דרגות תביא לידי הקלה למועטי היכולת או שמא יהיה בה סירבול מינהלי בלבד?

שר-החינוך והתרבות א. ידליו:

א. ההכרעה הסופית בעניין שיעור שכר הלימוד בבתי-הספר העל-יסודיים בשנה הבאה עדיין לא נתקבעה. הוגשו לי שתי הצעות אלטרנאטיביות: העלאה ב-48% והעלאה ב-30%. קיימתי התייעצויות בגדון עם אנשי ועד ההורים הארצי, מרכז השלטון המקומי והת-סדרות. ההכרעה תתקבל בימים הקרובים.

ב. לא. משרדנו כבר קיבל החלטה להנהיג בשנת הלימודים הבאה 20 דרגות הנחה בשכר לימוד מדורג לעומת 10 דרגות שהיו נהוגות עד כה. שיטה זאת תיצור מערכת צודקת יותר של תשלומים ושל חלוקת הנטל בין ההורים לפי רמת הכנסתם. השיטה החדשה לא תגדיל את חלקם של ההורים במימון החינוך העל-יסודי על חשבון הקטנת חלקה של הממשלה. טבלת השכר החדשה הצפויה בשנה הבאה תתקן על השכבות החלשות וכן על שכבות האוכלוסיה הבינונית. למותר להוסיף כי הממשלה תספוג את כל ההתייקרויות שיחולו במרכיבי שכר הלימוד בתיכון במרוצת שנת הלימודים הבאה.

ג. עיירות-הפיתוח המוגדרות באזור א' וישובי-הספר פטורים וימשיכו להיות פטורים מתשלום שכר לימוד. ד. בהנהגת שיטת 20 דרגות הנחה לא יהיה כל סירבול מינהלי. זוהי שיטה שמבטיחה דירוג יותר פרוגרסיבי בתשלומים.

3973. גביית תשלום ממשפחות נתמכות-סער

בער החזקת ילדים בפנימיות ובמעונות-יום

חברת-הכנסת ח. גרוסמן שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ו' באב תשל"ה (14 ביולי 1975):

בעתון "על המשמר" מ-14 ביולי 1975 נמסר, כי משרד החינוך והתרבות אינו גובה תשלום בעד ילדים המסודרים דרכו בפנימיות ובמעונות-יום ממשפחות נתמכי סער, ואילו משרד הסעד עצמו גובה 40 לירות לחודש בעד גילאי 3-4 במעון-יום ו-80 לירות ממש-פחה נתמכת בעד ילד בפנימיה.

עוד נמסר כי המשרד קבע תשלומים מדורגים בעד החזקת ילד בגן חובה. משפחה שהכנסתה 345 לירות תשלם 15 לירות לחודש; אולם נקבע כי נתמכי סער פטורים מכל וכל, והרי הכנסה של 345 לירות מזכה בסעד.

רצוני לשאול:

- א. האם הדברים שהובאו בכתבה, כולם או מקצתם, נכונים?
- ב. אם כן — מה בדעת השר לעשות כדי להביא לאחדות הנהלים לסידור ילדים במעונות-יום ובפנימיות במשרד ובמשרד הסעד?

עצה המקומית ברומה להעסיק את הגברת כריסטיין מאלק כלאבוראנטית במעבדה של בית-הספר התיכון המקומי?

2. האם מוכן המשרד לבדוק מחדש את כישורי המועמדת הנ"ל לתפקיד של לאבוראנטית במעבדת בית-ספר התיכון?

שר-החינוך והתרבות א. ידליו:

1. קיימות לכך סיבות רציניות שאיני רוצה להי-כנס אליהן מעל בימת הכנסת.
2. לא.

3944. אי-השתתפותו של הכדורגלן אלון בן-דוד

באימוני הנבחרת הלאומית

חברת-הכנסת י. בארי שאל את שר החינוך והתרבות ביום א' באב תשל"ה (9 ביולי 1975):

אלון בן-דוד, כדורגלן בקבוצת "הפועל" באר-שבע, היה מנוע מלהשתתף באימוני הסגל של הנבחרת הלאומית בכדורגל, עקב תנאי לימודיו במדרשה לחינוך גופני בבאר-שבע. משום כך נאלץ הוא לוותר על מקומו בסגל.

אבקש לדעת:

1. האם נקטה רשות הספורט צעדים כל שהם כדי לפתור את הבעיה באופן חיובי?
2. אם כן — אילו צעדים ננקטו?
3. אם לא — מדוע לא?
4. מה הוא התיאום הקיים בין הגורמים הציבוריים השונים, העוסקים בספורט בישראל, ליישוב בעיות מן הסוג הנדון?

שר-החינוך והתרבות א. ידליו:

1. כן.

2-3. אף שאלון בן-דוד לומד בבית-המדרש למורי חינוך גופני בבאר-שבע בתנאים מיוחדים בהעדר תעודת בגרות, איפשר לו בית-המדרש בבאר-שבע לקחת חלק בהכנותיה של הנבחרת הלאומית בכדורגל ובטורניר הקדם-אולימפי בטוקיו, מבלי שמעמדו כתלמיד בבית-המדרש ייפגע.

4. בכל מקרה של צורך בטיפול מהסוג הנ"ל פותחת התאחדויות הספורט לרשות הספורט במשרדנו המ-טפלת בהסדרת העניין.

מקרהו של בן-דוד שונה מהשיגרה, מן הטעם שהוא עצמו הכריע את הכף כנגד הצטרפותו לנבחרת ישראל בכדורגל מתוך חשש שמא ייגזק בהמשך לימודיו, וההת-אחות לכדורגל ויתרה על שירותו.

3959. העלאה שכר הלימוד בבתי-הספר העל-יסודיים

חברת-הכנסת ד. קורו שאל את שר החינוך והתרבות ביום ו' באב תשל"ה (14 ביולי 1975):

ב"מעריב" מיום 9 ביולי 1975 נמסרה ידיעה תחת הכותרת: "שכר הלימוד בתיכון יועלה לפחות ב-30% בשנה הבאה"; כותרת-משנה — הצעה אחרת: העלאה ב-48% בהקלות לתלמידי בתי-ספר הקצועיים.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

ג. האם אין לבדוק דרכים לשיפור עידכוני של התשלומים?

שר-החינוך והתרבות א. ידלון:

א. האינפורמציה אינה מדויקת. משרד החינוך גובה מכל הורה השתתפות בהחזקת ילדים בהתאם למ"צבו הכלכלי, זאת לאחר בדיקת ההכנסה ולאחר קבלת חוות-ידעת של הלשכה הסוציאלית, אם המשפחה נתמכת. האגודה לקידום החינוך גובה תשלום בשיעור של 300 עד 500 לירות לילדי הפנימיות שבטיפולה. מעונות-יום נמצאים בטיפולו של משרד הסעד.

ב. המנהלים הכלליים של משרדי החינוך והסעד מינו ועדות לתיאום נוהלי קליטת נערים בפנימיות שב-תחום טיפולם של שני המשרדים.

ג. ועדה במשרדי בודקת דרכים לשיפור תשלומים של שכר הלימוד בפנימיות ובגני-ילדים.

3975. החלטת חבר הנאמנים של אוניברסיטת חיפה בדבר חובת שירות במסגרת חברתית

חבר-הכנסת ד. זכין שאל את שר החינוך והתרבות ביום ו' באב תשל"ה (14 ביולי 1975):

"בעל המשמר" גמסר כי חבר הנאמנים של אוניברסיטת חיפה ייפה את כוחם של הסנאט והוועד הפועל "לחפש דרכים לחייב את המבקשים ללמוד באוניברסיטה לתת שנת שירות במסגרת חברתית, לאומית או חינוכית, במידה שלא שירתו בצה"ל".

האם מוכן כבוד השר לגרום להבהרת החלטה חיונית זו, כך שיימנעו חששות הפליה, ולקבוע שהיא תחול על כל מי שלא שירת בצה"ל, לרבות מי שהצהירה שאינה יכולה לשרת מחמת דתיות?

שר-החינוך והתרבות א. ידלון:

אינני רואה צורך להתערב בשלב זה בדיונים הנ-ערכים באוניברסיטת חיפה.

2988. מודעה המתנה קבלה לעבודה בפטור משירות מילואים בצה"ל

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר העבודה ביום ז' באדר תשל"ה (18 בפברואר 1975):

בעתונות פורסמה מודעה בנוסח זה: "מפעל תעשייתי במפרץ חיפה דורש מנהל חשבונות או תמחירן. הכישורים הדרושים: 1. סוג ד' בהנהלת חשבונות או קשהלה מקבילה בתמחיר; 2. נסיון בעבודה במפעל תעשייתי במשך כמה שנים; 3. פטור משירות מילואים בצבא".

במודעה גם פורסם מספר תא-הדואר שאליו יש לפנות בהצעות. נוכח החומרה הקיימת בפירסום מודעה כזאת הפוסלת את המשרתים במילואים מהזכות להתקבל לעבודה, רצוני לשאול את כבודו:

1. האם בפירסום מודעה כזאת אין עבירה על חוק שירות התעסוקה?

2. אם כן — הינקוט משרד העבודה אמצעים משפטיים נגד פירסום המודעה?

3. אילו אמצעים ינקוט משרד העבודה כדי למנוע ולאסור כל נסיון להתנות קבלה לעבודה בפטור מחובת שירות מילואים בצה"ל?

שר-העבודה מ. ברעם:

1-2. לא.

3. אני רואה לנכון לגנות בכל החרפות את המקרה המתואר בשאלתה הנ"ל. עם זאת עלי להדגיש כי המקרה האמור הוא חריג, יוצא-דופן, ואיננו נגע שפשה נציבור. על-פי החוק הקיים אין באפשרותנו לנקוט צעדים משפטיים נגד נותן המודעה ולפיכך הוריתי לבדוק את הנושא בהתאם לכך.

3138. נסיבות מותו של מוחמד מופלח עכדול פתאח חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר העבודה ביום כ"ח באדר תשל"ה (11 במארס 1975):

מוחמד מופלח עכדול פתאח עבד בחודש אוגוסט 1974 כשומר בבניין שבעליו ידוע בשם רובין והקבלן בשם ששון. ב-23 באוגוסט 1974, כשבאו הפועלים לעבודה בבוקר ולא מצאו את השומר, חיפשו אחריו ומצאו את גווייתו טבועה בבריכת מים על-יד המקום.

הנני שואל:

1. האם חקר משרד העבודה על נסיבות מותו של השומר הנ"ל שמת בעת עבודתו?

2. מה הן הזכויות הסוציאליות המגיעות למשפחת הפועל?

שר-העבודה מ. ברעם:

1. משרדי לא קיבל הודעה כלשהי על המקרה האמור וממילא גם לא חקר אותו.

2. אם יתברר כי מותו של הפועל נגרם כתוצאה מתאונת עבודה חלות לגביי הוראות חוק הביטוח הלאומי כפי שהן חלות על כל עובד בישראל.

אם העסקתו בישראל היתה כחוק, באמצעות שירות התעסוקה, ומשרד העבודה והמעביד שילמו שכרו בצי-רוף תנאים סוציאליים באמצעות מדור התשלומים, עומדות לזכותו הזכויות שהצטברו בשבילו במדור התשלומים.

על-פי העובדות שנמסרו למשרדנו על-ידי חבר-הכנסת תופיק טובי מדובר בתקופת עבודה של 16 יום בלבד, מ-7 באוגוסט 1974 עד 23 באוגוסט 1974. תקופה כזו אינה מקנה זכויות בכל מקרה שהוא, אך על המשפחה לפנות ללשכת העבודה שבאזור לשם בירור וקבלת פתרונים מדויקים.

3357. מניעת זיהום האוויר ומפגעים על-ידי מפעל "אבן וסיד" שמקרכת זכרון-יעקב

חברת-הכנסת י. תמיר שאל את שר העבודה ביום כ' באייר תשל"ה (1 במאי 1975):

ביקרתי בזכרון-יעקב באזור מטעים נרחב ופורח. המקום: העמק שבפתח ואדי מילק. הוא נתון לפגיעה חמורה מזיהום האוויר על-ידי מפעלי "אבן וסיד בע"מ" המייצרים סיד. המפעלים התרחבו, נוספו כבשנים ומי-תקנים. הם גיבנו מעל לדרך ציבורית המוליכה בין המטעים. למעשה השתלט המפעל על דרך חקלאית, התקין עליה מובילים למיניהם, הטיל בצדי הדרך ועליה ערימות פסולת. בקיצור, רשות הרבים הפכה לרשות המפעל.

אודה לכבודו אם ישיב לי :

1. האם ניתנו היתרים להעסקת עובדים בנמל אשדוד ובנמל חיפה בימי מנוחה בשנה הנסקרת בדו"ח ?
2. מה מספר השבתות וימי המנוחה האחרים של גביהם ניתן היתר, אם ניתן, להעסקה בנמלי אשדוד וחיפה ?
3. כמה עובדים רשאים היו לעבוד בכל אחת מהשבתות שלגביהן ניתן היתר העבודה, אם ניתן ?
4. מתי, אם בכלל, נערכו סיורי ביקורת במקומות העבודה הללו לשם בדיקה שאין חריגות מהוראות החוק לגבי עבודה בימי מנוחה ?
5. אם ניתנו היתרים להעסקה בשבת, בשנה הנס"קרת בדו"ח הנ"ל, מה היתה העילה לכל אחד מהם ?
6. לנוכח שכר העבודה הגבוה המשולם לעובדים בימי המנוחה, לפי ממצאיו של מבקר המדינה, האם הוציא שר העבודה היתרים להעסקת עובדים בעילה של חשש מפני "פגיעה בכלכלה" ?

שר-העבודה מ. ברעם :

1. כן, שלושה במספר.
2. מספר ימי המנוחה שבהם מותר להעביד הוגבל רק להיתר אחד לנמל אשדוד.
3. לנמל חיפה היתר מיוחד אחד שניתן על-פי החלטת השרים ולפיו מותר להעביד לפי הוראות מנהל הנמל בתהליכים חיוניים שאין אפשרות לדחותם, ולא נקוב בו מספר העובדים ; וכן היתר נוסף שלפיו מותר להעביד בפיקות על שערי הנמל ובעבודות אחזקה לא יותר מ־39 עובדים. לנמל אשדוד היתר אחד להעביד בעבודות אחזקה ותיקונים 10 עובדים ונהג ועוד 10 עובדים 5 פעמים במשך שנה.
4. בנמל חיפה — בתאריכים 3 בפברואר ו־9 בנ"ב במר ; בנמל אשדוד — ב־13 ביולי בשנה החולפת. נוסף על אלה נערכות מדי פעם בדיקות של כרטיסיות העובדים במשרדי הנמלים.
- 5—6. העילה העיקרית להיתרים שהוכרת היא מניעת פגיעה בתהליך עבודה, וכפועל-יוצא יש גם אספקט של מניעת פגיעה בכלכלה.

3532. שיקום צעירים בעלי עבר פלילי

הכ"ה הנכנסת ט. נוף שאל את שר העבודה ביום י"א בסיון תשל"ה (21 במאי 1975) :

הוגא לידיעתי כי עשרות רבות של צעירים בעלי עבר פלילי מסתובבים בארץ ללא תעסוקה. רובם מבקשים לחזור למוטב, רוצים לעבוד ולמצוא פרנסתם בכבוד, אולם מאחר שאין ברשותם תעודת מילואים (לא שירתו בצה"ל בגלל עברם) אין מקבלים אותם לעבודה.

ידוע לי כי רבים מהם עבדו בסיני בתפקידי שירותים תים ובהוראות צו מטעם המושל הצבאי נאלצו לעזוב את המקום ולפסוק את עבודתם.

אבקש להשיב לי :

1. האם קיים גוף המטפל במקרים הנ"ל ?
2. אם לא — מה נעשה לשיקום אותם עשירות צעירים הרוצים בכנות לעבוד והדבר לא ניתן להם ?

היו מקרים שהחלקאים שעברו בדרך הפגומה נפגעו מאבנים שנפלו מהמובילים שלמעלה.

אבקש להשיב לי :

1. האם משרדו טיפל בהתרחשות בשטח הנ"ל ?
2. אם כן — מה נעשה כדי שהדרך הציבורית תישאר רשות הרבים ולא שטח ממפעלי "אבן וסיד בע"מ" ?

שר-העבודה מ. ברעם :

1. משרד העבודה לא טיפל בהתרחשויות הנזכרות בשאילתה.
2. מע"צ איננה מטפלת באחזקת דרכי שדה. לפי מיטב ידיעותי, הדבר נוגע לרשויות התיכונות המאשרות את התכניות להרחבת המפעלים.

3367. שיפור הכביש באר-שבע — מצפה-ירמון

הכ"ה הנכנסת י. בארי שאל את שר העבודה ביום כ"ד באייר תשל"ה (5 במאי 1975) :

מצב הכביש באר-שבע — מצפה-ירמון, בקטע בין "צומת הנפט" למשאבי-שדה, הוא בלתי-תקין לחלוטין. הכביש צר עד כדי כך ששתי מכוניות הבאות מכיוונים נגדיים אינן יכולות לחלוף זו על פני זו מבלי שאחת מהן תרד אל השוליים. הכביש רצוף מהמורות. נסיעה במהירות הנחשבת בדרך כלל סבירה בכביש בין-עירוני כרוכה בסכנת נפשות בקטע האמור שבו כבר לא פעם קיפחו נוסעים חיהם.

למועצה הממונה של מצפה-ירמון הובטח כי מחלקת עבודות ציבוריות תתקן את הכביש ותתאימו לצרכים.

אבקש לדעת :

1. מדוע טרם שופץ קטע הכביש האמור עד עצם היום הזה ?
2. מתי עומדת מחלקת עבודות ציבוריות להתחיל בביצוע התיקונים הדרושים ?
3. מתי אמורה עבודת התיקון להסתיים ?

שר-העבודה מ. ברעם :

1. שיפוץ הכביש קשור בשיפורים מרחיקי לכת בתוואי ובמבנה שפירושם סלילת כביש חדש במקום הקיים ; הדבר טרם נעשה בגלל חוסר תקציב נאות.
2. מע"צ עומדת להתחיל בביצוע הסלילה בחודש יולי השנה.
3. העבודה, הנאמדת ב־15 מיליון לירות בערך, תסתיים בשנת הכספים הבאה.

3410. היתרים להעסקת עובדים בשבת בנמלי אשדוד וחיפה

הכ"ה הנכנסת ז. המר שאל את שר העבודה ביום כ"ו באייר תשל"ה (7 במאי 1975) :

דו"ח מבקר המדינה האחרון מגלה, בין היתר, כי פועל המועסק בשבת ביום עבודה של שמונה שעות בנמל אשדוד יכול להגיע לשכר עבודה של 47 שעות או אף יותר תמורת יום אחד. בנמל חיפה הוא יכול להגיע לשכר בעד 28 שעות תמורת יום עבודה של שמונה שעות. תמורת עבודה בימי המנוחה ניתנו הטבות שהסתכמו במאה שעות פרמיה לעובד ביום.

כדאיות המפעלים לייצור למטרות הנ"ל, וכפועל-יוצא מכך יגדל ביקושם לכווה-העבודה ויכלתם להבטיח תנאי עבודה טובים יותר למועסקים בהם.

במסגרת ניידות עובדים מקים משרד העבודה רשת ענפה של קורסים להכשרה מקצועית תוך מתן העדפות דיפרנציאליות לפי צרכי המשק; גם פעולות הייעוץ, ההכוונה וההשמה של שירות התעסוקה מתנהלות לפי סדרי עדיפויות אלו. נוסף לכך פועלת בראשות שר האוצר ועדה מיוחדת, העוסקת בכעיות ייעול ופרייון והיא מטפלת במסגרת עבודתה בנושא ניידות העובדים. ועדת השרים לענייני תעסוקה הטילה על צוות מקצועי מיוחד לבחון את הנושא ולהציע דרכים ואמצעים נוספים לעידוד מעבר עובדים לענפי ייצור. כן הטלתי על צוות מיוחד, בהשתתפות הגורמים הנוגעים בדבר, לבחון את האפשרויות לקביעת עקרונות לחקק פנסיה אחיד במדינה.

3562. מצב הנקיון בצומת בית-שמש בכביש ירושלים — תל-אביב

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר העבודה ביום ט"ו בסיון תשל"ה (26 במאי 1975):

בעבר בצומת הדרכים של בית-שמש בכביש ירושלים — תל-אביב נתגלה המחזה הבא: חביות מתגלגלות ב"א" בצומת; כיווני הדרך דהו והצומת מוונח; לילכוך ועוובה בשטח.

אודה לשר אם ישיב לי:

מדוע שוררת במקום הונחה כזו?

שר-העבודה מ. ברעם:

(א) לאחר ביקורת לא מצאנו חביות מתגלגלות, וזאת לפי עדות מהנדס המחוז.

(ב) לדעת מהנדס המחוז, כיווני הדרך חדשים ובמצב משביע רצון והצומת אינו מוונח.

(ג) בסמוך לצומת נמצאת תחנת "אגד", בה אכן המצב אינו משביע רצון; תחנת "אגד" אינה נמצאת בטיפולנו ואין לנו כל שליטה על הנעשה בה.

3576. סלילת כביש גישה לכפר מועווה

חבר-הכנסת ד. זכין שאל את שר העבודה ביום ט"ו בסיון תשל"ה (26 במאי 1975):

הכפר מועווה שבמשולש הצפוני, שיש בו 1500 תושבים, עדיין לא זכה לכביש גישה. המרחק מהכפר לכביש ואדי-ערה הוא כ-7 קילומטר. למותר להדגיש כי העדר כביש גישה מקשה על הגשת שירותים לכפר, כגון שירותי בריאות וכו'.

אבקש להשיב לי:

האם מתוכנן כביש גישה לכפר? אם כן — מתי תבוצע העבודה?

שר-העבודה מ. ברעם:

כביש הגישה למועווה מתחלק לשני חלקים:

(א) אורך של 1 ק"מ בערך בתוואי חדש;

(ב) אורך של 3.1 ק"מ בתוואי הקיים. חלק א' טרם אושר על-ידי הוועדה המחוזית לתיכנון ובנייה בגלל התנגדות בעלי הקרקעות שצריך להפקיע ולכן

3. האם קיימת מגמה להקים גוף אשר ירכז את הטיפול בצעירים הללו ויכוון אותם למקומות עבודה?

שר-העבודה מ. ברעם:

1. לא קיים גוף מיוחד לריכוז הטיפול בתעסוקת נוער עברייני.

2. משרד העבודה, במסגרת אגפיו השונים, מטפל בנוער עברייני בכמה מישורים:

(א) לגבי נוער המתחיל להידרדר ומגיע לקצין מבחן מקיים האגף להכשרה מקצועית תכנית של טיפול פרטני במסגרת קבוצות עבודה; במפעלים ובסדנאות צה"ל — תוך קיום מגע הדוק עם קציני המבחן. הנערים מוסעים יום יום מביתם למקום הלימוד וחזרה ורוכשים במשך היום מקצוע, נוסף להשכלה כללית.

במקרים שקיים צורך לנתק את הנוער מסביבתו, המהווה גורם שלילי לשיקומו, נקלטים חלק מהנערים במסגרת פנימיות קדם-צבאיות המכשירות אותם במקצועות הדרושים לצה"ל. עם גמר הלימודים מתגייסים אותם נערים לצבא ועובדים במקצוע שבו התמחו.

(ב) המישור השני הוא בבית-הסוהר. בכלא תל-מוגד נמצאים ביום כ-350 נערים אסירים. משרד העבודה מקיים בכלא מרכז הסתכלות ואיבחון מקצועי ומרכז להכשרה מקצועית המקיף 15 מקצועות לימוד. נוסף לזאת מקיים המשרד בית-ספר המשלים את התכנון היסודי של הנערים שנפלטו מהלימודים לפני תום תקופת חינוך החובה.

(ג) עם השיחרור מבית-הסוהר ממשיך משרד הע" בודה את הקשר עם הנערים המשוחררים בתאינם עם אירגונים וולונטאריים וגורמים אחרים על-ידי מעקב, עזרה בהשלמת ההכשרה המקצועית והשמה בעבודה.

3. אינני חושב שיהא זה לטובת העניין להקים גוף ממשלתי מיוחד לריכוז הטיפול באותם מקרים. ניצול מיגוון האפשרויות השונות הקיימות בתווך התעסוקתי, באמצעות הכלים הקיימים, יש בו כדי לתת תשובה יעילה יותר מאשר דרך ריכוז הנושא בידי גוף אחד.

3554. עידוד מעבר עובדים לענפי ייצור

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר העבודה ביום ט"ו בסיון תשל"ה (25 במאי 1975):

בעקבות תשובתך מיום 21 במאי 1975 לשאלתך, 3006, באשר לשיעור המועסקים השכירים בשירותים הציבוריים ובאשר לעידוד התעסוקה בענפי הייצור, אבקש לדעת:

כיצד אומר משרד העבודה להעביר עובדים מן המגנטונים הציבוריים המינהליים לעבודה בענפי ייצור?

שר-העבודה מ. ברעם:

כידוע המשק הישראלי הוא משק חפשי ומשרד העבודה אינו משמש כעין אגף כוח-אדם שיכול להקצות עובדים לפי פקודה; בחירת מקצוע ומקום העבודה נקבעים בדרך כלל על-ידי נטיותיו האישיות של העובד, על-ידי ההכשרה שרכש ועל-ידי תנאי השוק.

המדיניות הכלכלית הכללית של הממשלה נועדת לעודד את היצוא ואת החלפת היבוא בייצור המקומי על-ידי יצירת תנאים כלכליים כלליים אשר יגדילו את

2. מאז ההסכם ועד היום הוכפלה עלות ההוצאות לעבודה ואולי שלושה. מי ישא בהפרש הנ"ל?
3. מה הסיבה שמע"צ לא ניגשה לביצוע העבודה עד היום?

4. מה בדעת השר לעשות כדי שתתבצע העבודה בקטע הכביש הנ"ל?

שר-העבודה מ. ברעם:

(א) מע"צ דרשה ודורשת את הכסף לפני ביצוע העבודה והוא ואין לה תקציבים למימון עבודות שעליה לבצע על חשבון גורמים אחרים.

(ב) ב-4 באפריל 1973 התבקש ראש עיריית דימונה דאן, מר י. פרץ, להעביר את השתתפות העיריה בסך 190,000 לירות בעבודה שהיקפה נאמד ב-600,000 לירות כדי לאפשר לנו להתחיל בביצוע.

(ג) הכסף הועבר רק ב-1 בנובמבר 1973.

(ד) בגלל הגסיבות המיוחדות — מלחמת יום כיפור — ועונת הגשמים נבצר מאתנו להתחיל בעבודה עוד באותה שנה, אפילו במסגרת הכספים שנתקבלו.

(ה) בפברואר 1973 נערך אומדן מחודש שהסתכם ב-900,000 לירות כתוצאה מהתייקרויות מאז אפריל 1973 ועיריית דימונה התבקשה להשלים את חלקה ולהעביר 95,000 לירות נוספות כדי לאפשר לנו להתחיל בעבודה. חבר-הכנסת יצחק פרץ הועמד על המצב במכתבו של מנכ"ל משרד העבודה מיום 31 באוקטובר 1974, מס' 6320.

(ו) ב-4 במרס 1975 הודיע ראש עיריית דימונה ששר-התחבורה מר גד יעקובי יעמיד לרשותם את 95,000 הלירות בתור הלוואה ושעם קבלת ההלוואה יועבר הכסף לרשותנו.

(ז) רק ב-11 במאי 1975 הודיע המפקח על התעבורה על השתתפות משרד התחבורה, לרבות הלוואה לעיריית דימונה.

(ח) בהתאם להחלטת הממשלה נבצר מאתנו להתחיל בעבודות לפני יולי השנה.
(ט) נתחיל בביצוע בהקדם האפשרי.

3609. שיפוי הכביש דימונה — סדום

חבר-הכנסת י. פרץ שאל את שר העבודה ביום י"ח בסיון תשל"ה (28 במאי 1975):

בקטע הכביש שבין דימונה לסדום החלו בעבודות לשיפוי הכביש. לאחר זמן נתברר שנשאר קטע של כמה קילומטרים מצומת תשלוכת ערד בכביש דימונה — סדום ועד קרוב לצומת כביש הערבה שבו הופסקה העבודה. למותר לציין שקטע זה הוא קשה במיוחד לנסיעה וגורם לתקלות רבות.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם יש תכנית לגמר העבודות בכביש הנ"ל?
2. מדוע הופסקה העבודה בקטע הנ"ל?
3. האם יש בדעת משרד התחבורה לגשת לביצוע העבודה בקטע הנ"ל בשנת התקציב הקרובה?
4. אם לא — מתי?

נבצר מאתנו לסללו. בסלילת חלק ב' יוחל בחודש יולי השנה. עם קבלת אישור הוועדה המחוזית לתיכנון ובנייה לחלק א' יושלם הכביש.

3580. ניצול הכלים הכבדים שברשות מע"צ

חבר-הכנסת ד. קורן שאל את שר העבודה ביום י"ז בסיון תשל"ה (27 במאי 1975):

מדי פעם בנסעי בכבישי המדינה נוכח אני לדעת שטראקטורים כבדים, עם מכשיריהם, המועסקים בסלילת כבישים עומדים בחניון של מחלקת עבודות ציבוריות ליד הכביש החל משעות אחר-הצהריים המוקדמות.

נוכח המחסור בכלים כבדים במדינה וכן לאור מחירם של הכלים האלה, אודה לכבודו אם ישיב לי:
1. כמה כלים כבדים לסוגיהם עומדים לרשות מחלקת עבודות ציבוריות?

2. כמה שעות ביממה עובדים בטראקטורים?

3. היש מקום לייעל את התפוקה על-ידי העסקתם במשמרות?

שר-העבודה מ. ברעם:

1. ברשות מע"צ הכלים דלהלן: 3 טראקטורים דחפורים; 7 טראקטורים יעצה; 13 מפלסים; 17 מכשירים רוטטים; 3 מדחסים; 1 מחפר; 19 מכשירי דרכים; 6 מכשירי צמיגים; 10 מכונות גמר לפיזור אספלט; 3 מיחגני עירבול אספלט. פרט לזה שוכרת מע"צ כלים החסרים לה לביצוע משימותיה.

2. הטראקטורים עובדים בהתאם לרצוי, אבל לא פחות מ-8 שעות ביום.

3. הטראקטורים מועסקים במשמרות במידת הצורך, בהתאם לאופי המשימה ונסיבות אחרות.

היו"ר י. דרניצקי (יודין):
שאלה נוספת לחבר-הכנסת דוד קורן.

דוד קורן (המערך):

השאלה שלי היתה אם הטראקטורים עובדים יותר מאשר משמרות אחת. לא התכוונתי לטראקטוריסטים ואני מבין שהם עובדים 8 שעות. אבל האם הכלים הכבדים המופיעים ברשימה הארוכה שמנית מועסקים גם אחר הצהריים?

שר-העבודה מ. ברעם:

השבתי שהטראקטורים מועסקים לפי הצורך. אם צריך לגצל אותם, מנצלים אותם.

3606. הרחבת הצמתים בכבישי הגישה לדימונה

חבר-הכנסת י. פרץ שאל את שר העבודה ביום י"ח בסיון תשל"ה (28 במאי 1975):

לפני שלוש שנים נחתם הסכם בין עיריית דימונה לבין מע"צ על הרחבת הצמתים בכניסות לדימונה והצומת בכביש דימונה — ירוחם. על חלק מקטע זה שולם בזמנו הכסף למע"צ על-ידי העיריה במוזמן על-פי תביעתה של מע"צ. העבודה טרם בוצעה עד היום.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. מה טעם דרשה מע"צ את הכסף במוזמן ולא סמכה על העיריה שתעביר לה את התשלום עד לגמר ביצוע העבודה?

1. כמה מעונות מצויים עד כה בירוחם, ועם אילו מאירגוני הנשים הם קשורים (ויצ"ו, אירגון אמהות עובדות, תנועת האשה הדתית-לאומית)?

2. מה היא הסיבה שעל אף החלטת המועצה המקומית עומד משרד העבודה על מסירת המעון דווקא לאירגון אמהות עובדות ולא לתנועת האשה הדתית-לאומית?

3. האם ישקול השר מחדש את הנושא ויעמיד את המבנה לרשות תנועת האשה הדתית-לאומית בהתאם להחלטת המועצה המקומית? אם לא — מדוע?

שר-העבודה מ. ברעם:

1. בירוחם פועלים שלושה מעונות-ילדים של אי-רגוני הנשים, מהם שניים של ויצ"ו ואחד של אירגון אמהות עובדות. שניים מהם פועלים במבנים ארעיים.

2-3. המועצה המקומית החליטה, בתיאום עם משרד העבודה והתורם, למסור מעון אחד לאירגון אמהות עובדות ומבנה אחד לתנועת האשה הדתית-לאומית.

3772. סקרי מעקב אחר בוגרי קורסים להכשרה מקצועית חברת-הכנסת נ. קצב שאלה את שר העבודה ביום ט' בתמוז תשל"ה (18 ביוני 1975):

אודה לכבודו אם יודיעני:

האם יש מעקב אחרי בוגרי קורסים למבוגרים לאחר שהם גומרים את הכשרתם המקצועית?

אם כן — מה הוא אחוז הבוגרים העובדים במקצוע שבו הוכשרו?

שר-העבודה מ. ברעם:

א) בשנים האחרונות נערכו סקרי מעקב אחר בוגרי הקורסים להכשרה מקצועית מטעם האגף להכ"שרה ולהשתלמות מקצועית במשרד העבודה.

מהסקרים בעת האחרונה מתברר כי במקצועות מסויימים, כמקצועות המתכת ומכונאות ותשמלאות-רכב וכן חשמל ואלקטרוניקה, עובדים במקצוע כ-70% מכלל מסיימי הקורסים. במקצועות אחרים, כבניין, נגרות וכדומה, אחוז הממשיכים נמוך יותר הוא בסביבות 60% — 65%.

בין בוגרות הקורס לקונפקציה ותפירה נמצאו עוסקות במקצוע רק כ-50% מכלל הבוגרות, אך יש להביא בחשבון כי רבות הנשים העוסקות בתפירה בביתן ולא בבתי-מלאכה או במפעלי-תעשייה.

ב) בימים אלה מתוכנן ביצוע מעקב כולל אחרי בוגרי הקורסים לפועלים מקצועיים מטעם האגף להכ"שרה מקצועית. מעקב זה יבוצע על-ידי המכון לחקר העבודה והרווחה ליד אוניברסיטת ירושלים והאגף להכשרה במשרד העבודה.

ג) המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית במשרד העבודה עורך סקר מעקב אחר הטכנאים וההנדסאים המסיימים את המכללות ברחבי הארץ. בימים אלה הוחל בביצוע סקר זה ותוך 3-4 חודשים יהיו בידינו תוצאות הסקר הבא לבחון השתלבות הבוגרים בתעשייה במקצועותיהם.

חברי הכנסת המעוניינים בסקר יכולים לקבל אותו.

שר-העבודה מ. ברעם:

1. אכן, יש תכנית לגמר העבודה בכביש דימונה — סרום.

2. העבודה הופסקה בגלל חוסר תקציב.

3. בדעת משרד העבודה לבצע את העבודה בזמן שהמסגרת התקציבית תאפשר זאת.

3642. היתר עבודה בשבת כמפעל "פורטצ'סטר

בע"מ" שבאשקלון

חברת-הכנסת ז. המר שאל את שר העבודה ביום כ"ד בסיון תשל"ה (3 ביוני 1975):

מפעל הטקסטיל "פורטצ'סטר בע"מ" באשקלון מפעל רסם מודעות על עבודה בשבת שבעה מקבלים 175% מהשכר הרגיל עוד יום חופש בתשלום באמצע השבוע. אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם ניתן היתר למפעל זה לעבוד בשבת?

2. אם כן — מתי ולאילו תקופה?

3. מה הנימוקים להיתר זה?

שר-העבודה מ. ברעם:

1. כן, ניתן היתר להעביד 2 עובדים בכל משמרת בייצור ו-2 עובדים בעבודות אחזקה במשמרת אחת בלבד.

2. לשנה, מיום 1 באפריל 1975.

3. כלשון החוק — "מניעת פגיעה רבה בתהליך עבודה".

3643. סלילת כביש לכפר דחי

חברת-הכנסת ב. מואב שאל את שר העבודה ביום כ"ד בסיון תשל"ה (3 ביוני 1975):

במכתב מסוף אפריל של ב. גור אריה, סגן היועץ לענייני עובדים לתושבי כפר דחי, נאמר כי תוך "חודש ימים יתחילו בסלילת הכביש" וכי הדבר נעשה בתיאום עם משרד העבודה.

שאלתי הן:

1. מדוע מעכב מנהל מחוז חיפה במשרד העבודה את סלילת הכביש?

2. מתי תוסרנה המגבלות הנוכחיות ויוחל בסלילת הכביש?

שר-העבודה מ. ברעם:

1. בהתאם להחלטת הממשלה נבצר מאתנו להתחיל בעבודות חדשות לפני יולי השנה.

2. נתחיל בסלילת הכביש לכפר דחי בהקדם האפשרי.

3722. הפעלת מעון-ילדים בירוחם באמצעות תנועת האשה הדתית-לאומית

חברת-הכנסת ז. המר שאל את שר העבודה ביום ב' בתמוז תשל"ה (11 ביוני 1975):

מאחר שהמועצה המקומית ירוחם בדקה באופן אובייקטיבי את הנושא הקמת מעון-ילדים נוסף בעיירה והמליצה להפעילו באמצעותה ובסיועה של תנועת האשה הדתית-לאומית, רצוני לשאול:

הפגיעה הצפויים בתעסוקה ברמות שונות של התחלות בנייה.

לפי דיווחשבון הצוות שבו השתתפו נציגי אירגון הקבלנים, הסתדרות פועלי הבנייה, משרד השיכון, אגף התקציבים ונציגי משרד העבודה, מסתבר כי מספר העורכים הדרוש למיליון מ"ר בנייה מגיע ל-17,000 איש, מהם 13,000 שכירים באתר הבנייה. כדי לשמור על רמת תעסוקה יציבה בענף יש צורך השנה בהתחלות בנייה של 5.5 מיליון מ"ר השנה.

נתונים אלה הועברו לוועדת השרים לענייני תעסוקה שבראשות שר העבודה לשם דיון והחלטה בהשלכות התעסוקתיות והמשקיות של ההאטה הצפויה בבנייה ולשם קביעת הדרכים לקיום רמת בנייה זו גם בשנה הקרובה.

במקביל נערך המשרד לאיתור מקורות תעסוקה אלטרנטיביים בענף הבנייה על-ידי ריכוז פרויקטים ציבוריים והכנתם להפעלה בשעת הצורך. מדובר בראש ובראשונה בעיירות פיתוח.

סקר מיוחד לאיתור כל הפרויקטים הציבוריים שנדחו מחוסר תקציב בעיירות הפיתוח הושלם בימים אלה ובעקבותיו רוכזו במטה התעסוקה כל הפרויקטים בבנייה שאפשר יהיה להפעילם כתעסוקה אלטרנטיבית בעת אבטלה בענף הבנייה.

כן רוכזו מרבית הפרויקטים המוקפאים באזורי הארץ השונים ופרויקטים ציבוריים שנדחו עקב מגבלות תקציב. פרויקטים אלה עשויים לשמש תעודה למקרה של אבטלה, אם יוחלט על כך, אם כי בשלב הנוכחי אין כל סימנים שיהיה צורך לממש את ביצועם.

3844. סיווג תאונת עבודה לפי חוק הביטוח הלאומי
חברת הכנסת ח. גרוסמן שאלה את שר העבודה ביום ט"ו בתמוז תשל"ה (25 ביוני 1975):

טלפוניסטית צעירה, סטודנטית למשפטים, יצאה מעבודתה ממשרד התקשורת ברחוב הרכבת 8 שבתל-אביב בשעה 23:00 וחיכתה לאוטובוס בקו 83. הרחוב היה שומם. בנסיבות אלה נתקפה על-ידי גבר שניסה לאנסה ותוך כדי התנגדותה היכה אותה מכות קשות שבעקבותיהן נשלחה על-ידי המשטרה לבית-החולים "הדסה" ושבועיים היתה מרותקת למיטה ולא עבדה.

המוסד לביטוח לאומי ענה לפניית האשה כי "התאור" נה, לה הנך טוענת, אינה תוצאה של סיכוני דרך, להם היתה צפויה עקב הליכתך או נסיעתך הרגילה ממקום עבודתך למעונך".

הנני שואלת את כבודו:

אם אכן הביטוח הלאומי איננו מגדיר מקרה זה כתאונת עבודה בדרך לעבודה או ממנה, מה היא ההגדרה המדויקת של תאונה כאמור ומה הם ההבדלים בין המקרה שתואר כאן לבין הגדרת תאונה כאמור?

שר-העבודה מ. ברעם:

(א) תביעתה של עובדת משרד התקשורת לגי-מלת נפגעי עבודה עקב תקיפה נדחתה מכיוון שהאירוע אינו בבחינת "תאונה שאירעה תוך כדי העבודה ועקב העבודה" או "תוך כדי ועקב הנסיעה או ההליכה לעבור" דה וממנה, כפי שהוגדר בחוק הביטוח הלאומי.

3793. מניעת חילול שבת בטיולים המאורגנים על-ידי חברות נסיעה

חברת הכנסת מ. פרוש שאל את שר העבודה ביום י"ד בתמוז תשל"ה (23 ביוני 1975):

לאחרונה רבו חילולי שבת פומביים והמוניים על-ידי חברות נסיעה ציבוריות ופרטיות המארגנות ועורכות טיולים בימי שבת וחג.

אבקש להשיב לי:

1. האם אין בעריכת הטיולים בשבתות ובמועדים על-ידי החברות הציבוריות והפרטיות משום הפרת חוק שעות עבודה ומנוחה, תשי"א — 1951?
2. אם יש בכך משום הפרת החוק — האם ניתנו על-ידי כבוד השר היתרים לפעולות אלו?
3. אם כן — מי הן החברות שקיבלו היתרים אלה ומה הנימוקים לנתינתם?
4. אם לא — מה נעשה נגד מפירי החוק ומה בדעת משרדך לעשות כדי למנוע הפרת החוק בעתיד?

שר-העבודה מ. ברעם:

1. לא בהכרח.
- 2-4. עדיין לא. הנושא נמצא על סדר-היום של השרים הנוגעים בדבר.

3816. ויסות התעסוקה בבנייה

חברת הכנסת י. דרניצקי (ידוין) שאל את שר העבודה ביום ט"ו בתמוז תשל"ה (24 ביוני 1975):

מתרבים הסימנים לשפל המתחיל בענף הבנייה בא-רץ. מספר התחלות הבנייה פוחת ובמקביל נמצאות בירי-דה הזמנות לבתי-חירוש לעבודות מתכת, נגרות וענ-פים אחרים הניזונים מבנייה.

רצוני לשאול את השר כדלהלן:

נוכת חשיבותו של ענף הבנייה בכלכלה הישראלית והשפעתו על שורה ארוכה של ענפי המשק האחרים, ונוכת סכנת האבטלה הצפויה אם הממשלה לא תתעורר בעוד זמן כדי למנוע צימצום-יתר של הבנייה — מה יש בדעתו של השר לעשות כדי למנוע את סכנת הפ-גיעה בתעסוקה?

שר-העבודה מ. ברעם:

הירידה שהסתמנה בשנה האחרונה בהתחלות הבנייה עדיין אינה נותנת אותותיה בתחום התעסוקה וזאת בעקבות תעסוקת-היתר שהיתה בענף, בעבר, המחסור המתמיד בעובדים והפיגור בעבודות הגמר במרבית אתרי הבנייה. נתוני 1975 מתבססים על תחזיות של 5 מיליון מ"ר התחלות בנייה ו-6.7 מיליון מ"ר עבודות גמר בבנייה, כלומר ממוצע של 5.85 מיליון מ"ר.

לפי נתוני שירות התעסוקה לא רק שאין עדיין מו-בטלים בענף הבנייה אלא שהביקוש לעובדי בניין גדל בחמשת החודשים הראשונים של השנה לעומת אשתקד.

לגבי העתיד ייתכן מאוד שהמשך ההאטה יפגע בתעסוקה עם סיומן של עבודות הגמר ושיפוצים. כדי לתפור את הבעיה ולהכין מראש כלים להתמודדות עם סכנת אבטלה בענף הבנייה הטיל מטה התעסוקה, הפועל במסגרת משרד העבודה, על צוות מיוחד לבחון את הנושא ולהציג נתונים ומדדים ברורים על שיעורי

4. מה הסיבות שעד היום לא הוקם בית-הספר התעשייתי במפעל המנועים בבית-שמש?
5. מה קורה בתחום האימונים לנהגי משאיות בא-שדוד? האם ההשקעה של 12 מיליון לירות במשאיות להדרכה ובמיתקנים מנוצלת בצורה נאותה?
6. האם יש בדעת השר להשתמש ברורבה המיו-חדת שנועדה למניעת אבטלה בקרן ביטוח אבטלה כדי להגביר את יכולת ההסבה המקצועית?

שר-העבודה מ. ברעם:

1. ידוע למשרדי על מחסור בעובדים במקצועות הדפוס. בשלושה החודשים האחרונים היה הביקוש המ-מוצע — לפי נתוני שירות התעסוקה — כ-60 פועלים לחודש, מתוכם כ-40 לא סופקו מדי חודש.
2. מספר החניכים במסגרת חניכות של משרד הע-בודה הוא 186. בלבד זה לומדים בבתי-ספר מקצועיים לדפוס מטעם משרד החינוך כ-300 תלמיד.
3. המוסדות להכשרה מטעם משרד העבודה מסו-גלים קלולט כ-520 תלמידים בשנה במקצועות הדפוס.
4. כיום פועל בית-ספר תעשייתי במסגרת מפעל המנועים בבית-שמש. הוגשה תכנית בנייה להקמת בית-ספר תעשייתי נוסף וגדול יותר ליד המפעל. תכנית זו תבוצע בשנת התקציב 1976.
5. נעשו כל הסידורים לניצול הציוד הקיים במ-סגרת האפשרויות הקיימות, אולם לא ניתן לנצל במ-לואו מכיוון שחסרים מגרש ומיתקנים מתאימים.
- משרד העבודה בתיאום עם אגף התקציבים באוצר מנסים לפתור את הבעיה בדרך הזולה והיעילה ביותר, דהיינו על-ידי ניצול מגרש קיים באחד משדות-התעופה המנוצלים למחצה. אם לא יושג פתרון זה ייבנו המגרש והמיתקנים באשדוד.
6. כן.

3878. מרטים על היתרי העבודה בשכת בתמנע

חבר-הכנסת ש. לורינץ שאל את שר העבודה ביום כ"ב בתמוז תשל"ה (1 ביולי 1975):
בעקבות המשבר במפעל הנחושת בתמנע נודע כי במפעל זה עובדים בשבת באופן סדיר חלק גדול מהעובדים.

שר החקלאות אישר זאת בכנסת ביום ט"ו בתמוז תשל"ה בתשובתו להצעת לסדר-היום, לאמור: "הסמכות הפוסקת בעניינים אלה היא הוועדה היתרית עבודה שבמסגרת משרד העבודה ועל סמך אישורה מתקיימת העבודה גם במפעלי תמנע".

כן נמסר לי שגם במחלוקת שאין עובדים בהן בשבת עובדים כליל שבת ושובתים במצאי שבת. רצוני לשאול:

1. מה הוא מספר העובדים הכלול בהיתר העבודה לשבת שניתן למפעל הנחושת בתמנע?
2. כיצד מתחלק מספר זה לסוגי העובדים השונים?
3. מה היא הסיבה למתן היתר העבודה?
4. האם קיום מנוחת שבת מיום שבת בבוקר ועד יום א' בבוקר, במקום לקיימה כהלכתה מליל שבת ועד מוצאי שבת, מתיישב עם חוק שעות עבודה ומנוחה?

ב) במקרה דומה קבע בית-הדין הארצי לעבודה את ההלכות המחייבות את המוסד לביטוח לאומי בבואו להחליט בתביעה לגימלת נפגעי עבודה (דיון מס' 10-10, בתיק יוסף דוידאן נגד המוסד לביטוח לאומי). בית-הדין קבע: (א) הוראת סעיף 36 (1) לחוק המקנה זכאות לגימלת נפגעי עבודה בגין אירוע בדרך לעבודה וממנה קובעת שהתאונה צריכה להיות גם תוך כדי נסיעה או הליכה וגם עקב הנסיעה וההליכה; (ב) סעיף זה מכון ותאונת דרכים, היינו לתאונה הקשורה בסיכוני הדרך, וכלשון בית-הדין: "אין לכלול באלה מקרה בו נתקף על-ידי אלמוני בחדר מדרגות הבית בו גר הנתקף והמצוי במרכזה של העיר. הטענה... שהמערער נמצא בשעה מאוחרת בלילה במקום בו הותקף אינה שוקלת כלל כש-מדובר ביישום סעיף 36(1) לחוק הביטוח הלאומי".

ג) לגבי אירועים שבהם לא חל ביטוח נפגעי עבודה קיימים הסדרים של תשלום דמי מחלה לרגל היעדרות קצרה או ביטוח נכות כללי של המוסד לביטוח לאומי בהיעדרות ממושכת.

ד) יש מקום לבדוק את הצורך בהסדרים לגבי הבטחת שלום עובדים החוזרים לעבודה בשעה מאוחרת באמצעות הסעה מאורגנת על-ידי מקום העבודה.

3845. ידיעות על פיטורי עובדים ב"תדיראן"

חבר-הכנסת ה. זיידל שאל את שר העבודה ביום ט"ז בתמוז תשל"ה (25 ביוני 1975):

בקשר לפירסומים בעתונות על פיטורי 150 מעובדי "תדיראן" בגלל הפגנית הזמנה לארצות-הברית, רצוני לשאול:

- א. האם הידיעות הן נכונות?
- ב. האם מוכן שר העבודה לפעול למניעת פיטור-רים במפעלים יצרניים בגלל העברת הזמנות לחוץ-לארץ?

שר-העבודה מ. ברעם:

- א. לפי הידיעות שבידינו פוטרו עד כה 25 מעור-בדי "תדיראן", ולפי מיטב ידיעתנו רובם יכולים להסת-דר במפעלי "תדיראן" הקיימים בסביבה.
- ב. העניין טעון בדיקה. יקויים בירור על כך.

3877. קידום ההכשרה המקצועית

חבר-הכנסת א. אפרת שאל את שר העבודה ביום כ"ב בתמוז תשל"ה (1 ביולי 1975):

ראש המחלקה להכשרה מקצועית במשרד העבודה, מר ישראל גורלינק, מסר כעתון "דבר" מ-24 ביוני 1975 על קשיים תקציביים חמורים בקידום ההכשרה המקצור-עית ובהסבה מקצועית.

אבקש לדעת:

1. האם ידוע במשרד העבודה על מחסור חמור בעובדים במקצוע הדפוס? מה הוא הביקוש כיום לפור-עלי דפוס וכמה עובדים חסרים כיום בענף זה?
2. מה הוא מספר החניכים או המשתלמים במקצוע הדפוס?
3. כמה עובדים מקצועיים מסוגלים המוסדות להכ-שרת פועלי דפוס לקלוט בשנה?

שרי-העבודה מ. ברעם :

לפי מיטב ידיעתי זו אינה שאלה נוספת. זו הצעה לסדר-היום. אני בהחלט חושב שנשתדל להבא שלא יהיו מקרים כאלה. בתשובה לשאלתה אני קובע עובדה. עובדה היא שלא ידענו על המקרה ולכן לא טיפלנו בו.

3904. שמירת שבת בטוילים מאורגנים

חברת-הכנסת י. בן-מאיר שאל את שר העבודה ביום כ"ד בתמוז תשל"ה (3 ביולי 1975):

נמסר לי שתכונות טוילים עורכות בפומבי טוילים מאורגנים בשבת, וזאת ללא היתר עבודה.

אודה לכבודו אם ישיב לי :

1. האם נכון הדבר ?
2. האם אין בכך הפרה של חוק שעות עבודה ומנוחה ?
3. האם מוכן כבוד השר להורות לנקוט צעדים מתאימים נגד חברות טוילים כאלה ?

שרי-העבודה מ. ברעם :

1. כן.
2. לא בהכרח.
3. לא, משום שבקשות כאלה החייבות בהיתר נמצאות על סדר-יומם של השרים הנוגעים בדבר.

3917. הכנסת נערים שאינם עובדים ואינם לומדים למסגרות עבודה ולימודים

חברת-הכנסת ה. זיידל שאל את שר העבודה ביום כ"ט בתמוז תשל"ה (8 ביולי 1975):

אבקש לדעת :

1. האם נכון הפירסום כי בישראל נמצאים כ-20,000 נערים בגילאי 14 — 17 שאינם עובדים ואינם לומדים במסגרת כל-שהיא ?
2. אם כן — מה היה מספר נערים אלה בתקופה המקבילה אששקד, ומה יוום משרד העבודה להכנסת נערים אלה למסגרת חינוכית כל-שהיא לקראת שנת הלימודים הבאה ?

שרי-העבודה מ. ברעם :

1. אין זה נכון שנמצאים 20,000 נערים בגילאי 14 — 17 שאינם עובדים ואינם לומדים. מספר זה שאוב מן העבר, לפני 4—5 שנים. בעקבות פעולות רבות שנעשו על-ידי משרד החינוך ומשרד העבודה ירד המספר ל-8,000 עד 9,000 נערים ונערות שאינם עובדים ואינם לומדים.

2. אשתדך היו 9,000 נערים ונערות שאינם עובדים או לומדים. אמנם ירדו ממספר זה 2,000 נערים ונערות שעברו למסגרת עבודה ולימודים, אך הנושאים המיתוספים השנה העלו שוב את המספר ל-9,000. משרד העבודה נערך להוריד ממספר זה למסגרות עבודה ולימודים בשנת תשל"ו ובמסגרת התקציב העומד לרשותו.

3930. הצעה לשינוי שעות העבודה במשרדי הממשלה

חברת-הכנסת י. תמיר שאל את שר העבודה ביום כ"ט בתמוז תשל"ה (8 ביולי 1975):

5. האם אין בהחלטה, שנחקלה בעקבות המשבר בתמנע, להפסיק את העבודה בשבתות משום הוכחה שהעבודה בשבת במקום אינה חיונית ?

6. האם מוכן משרד העבודה לשקול את ביטול מתן היתרי העבודה בשבת למפעל הנחוצות בתמנע ?

שר-העבודה מ. ברעם :

1. בהיתר כלולים 56 עובדים במשמרת ליל שבת, 64 עובדים במשמרת שבת בבוקר ו-23 עובדים במשמרת שבת אחר-הצהריים.

2. 16 עובדים בכל משמרת בהפקה וייצור, 25 עובדים בכרייה, 10 עובדים בעבודות אחזקה ותיקונים; היתר — בשירותים חיוניים אחרים, כגון מרפאה.

3. תהליכי עבודה רצופים שלא ניתן להפסיקם.

4. רוב עובדי תמנע אינם עובדים מכניסת השבת ועד יום א' בבוקר, להוציא המיעוט שלגביהם ניתן ההיתר האמור להעבידים בערב שבת ובשבת.

5. לא נתקבלה כל החלטה להפסיק את העבודה בשבתות, ובתהליך הייצור הדבר הוא בלתי-אפשרי מבחינה טכנית.

6. לא.

3895. תשלום לגדנ"עים בעד עבודתם בשעת חירום במפעלים רווחיים

חברת-הכנסת א. הרליץ שאלה את שר העבודה ביום כ"ג בתמוז תשל"ה (2 ביולי 1975):

בתשובתנו מיום 24 ביוני 1975 בעניין העסקת גדנ"עים בימי חירום השיב לי שר החינוך והתרבות בין היתר כי "משרד החינוך והתרבות אחראי לסידורים בקשר לעבודת הגדנ"עים פרט לדבר אחד — סידורי גבייה שהם באחריות שירות התעסוקה".

מאחר שעד עצם היום הזה לא שילמו מעסיקים בעלי עסקים רווחיים בעד עבודת הגדנ"עים בתקופת מלחמת יום הכיפורים, אורה לכבודו אם יודיעני :

מה הסידורים שעשה שירות התעסוקה לגבי תשלום לגדנ"עים בעד עבודה בעסקים רווחיים שאליהם הם עשויים להישלח בשעת חירום ?

שרי-העבודה מ. ברעם :

בתקופת מלחמת יום הכיפורים לא נעשתה הזמנת התלמידים לעבודה באמצעות לשכת העבודה, כפי שנקבע מלכתחילה. בלשכת העבודה לא היה מידע על עובדיהם, לפיכך לא יכלה לטפל בעניין תשלומי המעסיקים בעד עבודת הגדנ"עים.

היו"ר י. דרגיצי (יודין):

שאלה נוספת לחברת-הכנסת הרליץ.

אסתר הרליץ (המערך):

כבוד השר, את ההיסטוריה האומללה של מלחמת יום הכיפורים אי-אפשר להחזיר, אבל השאלתה שלי התייחסה לעתיד. האם גם בשעת חירום, אם חלילה תבוא עלינו שוב, תתיינה ארבע רשויות שתעסוקה במתנדבים צעירים, או שמא רצוי שגוף אחד ירכז גם את קביעת המשימות וגם את תעסוקתם בה ?

6. האם שרים או אישים אחרים מלבד שר הפנים התערבו בתיק זה אצל היועץ המשפטי הקודם, אצל ממלא-מקומו בתקופת-הביניים, אצל פרקליט המדינה או פרקליטות המדינה, ואם אצל היועץ המשפטי החדש?

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

לשאלות 1, 2, 3 ו-6: במסגרת ביצוע תפקידה יוזמת הפרקליטות מדי פעם פניות לשם ליקוט מידע הדרוש לה לביצוע תפקידה. במקביל לכך יש שנעשות פניות אל הפרקליטות מטעם אנשים שונים, המבקשים — כל אחד מזווית-ראייתו, בין לחיוב ובין לשלילה — לשפוך אור על עניין שהפרקליטות מטפלת בו, והפ-רקליטות איננה חוסמת עצמה בפני פניות כאלה. פניות כאלה הן עניין פנימי לניהולה של עבודת הפרקליטות, ועל-פי סדרי מנהל תקינים אין הם נושא לדיון ציבורי. בבואה לקבל החלטה מתעלמת הפרקליטות מכל עניין שאינו רלבאנטי ומקבלת החלטה לפי מיטב שיקולה לגופו של עניין.

לשאלה 4: פרקליט המדינה הגיע למסקנה כי אין עובדות המקרה מצדיקות העמדתו של מר רפאל בן-נחן לדיון פלילי.

לשאלה 5: כן. ההחלטה של פרקליט המדינה היתה על דעת היועץ המשפטי לממשלה.

הי"ר י. דרניצקי (יודין):

שאלה נוספת לחבר הכנסת מואב.

ביעו מואב (יעד — תנועה לזכויות האזרח):

יש לי למעשה שתי שאלות נוספות, אבל אני חייב להסתפק באחת, והיא ביחס לתשובה לשאלה 2. האם כבוד שר המשפטים מחייב את הנוהל שהזכיר? האם זה צריך להיות הנוהל התקין במדינת ישראל שלפיו שרים שאינם נוגעים לעניין יתעברו בתיק חקירה שאינו מעניינם, שאינו מעניינו של משרדם, אלא קשור בנושא פוליטי מובהק?

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

אני מחייב את העקרון שהפרקליטות, בבואה להחליט על החלטה באיזה עניין קונקרטי, חייבת להתעלם מכל שיקול שאינו רלבאנטי ולהחליט החלטה לגופו של עניין, ללא כל פנייה, ללא כל לחץ וללא כל התחשבות בכל פנייה שהיתה אל הפרקליטות. עם זאת, אין הפרקליטות חסומה בפני פניות של אנשים שונים שמגלים עניין בנושא שהיא מטפלת בו, בין שמישהו פונה לפ-רקליטות לזכותו של האיש הנוגע בדבר ובין שהוא פונה כדי להמרץ את הפרקליטות לפעול נגד האיש הנוגע בדבר. שתי צורות הפניה הן צורות שעל התאמתן לנהוג תקין צריכים לשעות הפונים. העיקר בעיני הוא —

ביעו מואב (יעד — תנועה לזכויות האזרח):

אבל מה דעת שר המשפטים?

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

— העיקר ביני הוא שהפרקליטות תקבל את החלטתה ללא כל התחשבות בשיקולים לא-רלבאנטיים.

ביעו מואב (יעד — תנועה לזכויות האזרח):

אבל מה עמדתו של שר המשפטים בעניין זה?

בתכנית הרדיו "הנושא בטיפול" הציע המאזין אברהם ששתיאל מירושלים הצעה לשינוי שעות העבודה במשרדי הממשלה ומוסדות ציבור. הוא מציע שלוש ימי עבודה ארוכים (משעה 9:00 עד 18:00), שני ימי עבודה קצרים (משעה 9:00 עד 15:00) ויום שישי מקוצר (משעה 9:00 עד 13:00).

מר ששתיאל מציין כי הצעתו תאפשר לציבור לגשת למשרדי הממשלה אחרי שעות העבודה בימים הארוכים, דבר שימנע איבוד ימי עבודה בשל טיפולים שונים.

הצעתו של מר ששתיאל עוררה הד בציבור המאזינים לתכנית "הנושא בטיפול".

אבקש להשיב לי:

הואיל והנושא הוא בעל חשיבות לציבור רחב המבקש במשרדי ממשלה, מה דעתו של השר על התכנית המוצעת?

שר-העבודה מ. ברעם:

שר העבודה רואה בחיוב את ההצעה להאריך את שעות העבודה במשרדי הממשלה ובמוסדות ציבור במטרה לשפר את השירות לאורח לאפשר לו לפנות למשרדי הממשלה אחרי שעות העבודה הרגילות.

כידוע פועלת ועדה עליונה בראשותו של שר האוצר, והמורכבת מנציגי הממשלה, ההסתדרות והמ-עסיקים, והיא החליטה פה אחד שיש להפעיל את משרדי הממשלה ומוסדות הציבור גם בשעות אחרי-הצהריים.

הוטל על ועדה בראשותו של נציב שירות המדינה לדאוג לביצוע ההמלצה.

הי"ר י. דרניצקי (יודין):

אבקש את שר המשפטים להשיב לשאלתה.

3920. פרטים על החקירה בעניין מר רפאל בן-נחן

חבר-הכנסת מ. מואב שאל את שר המשפטים ביום כ"ט בתמוז תשל"ה (8 ביולי 1975):

בתשובה לשאלתה 3303 שנענתה בתאריך 14 במאי 1975, בעניין מוזכ"ל המפד"ל מר רפאל בן-נחן, נאמר כי "התיק חזר ביום 23 באפריל 1975 לידיה של פרקליטות המדינה אחרי השלמת החקירה. הפרקליטות תחליט בימים הקרובים אם יש בתיק ראיות לביצוע עבירה".

שאלותי הן:

1. האם נפגש שר הפנים עם פרקליט המדינה ודן עמו בתיק חקירה זה לאחר התאריכים הנ"ל?

2. אם כן — האם פגישתו של שר הפנים עם פרקליט המדינה לדיון בתיק חקירה של אישיות פוליטית תואמת את סדרי הנוהל הציבורי התקין?

3. האם נפגש שר הפנים עם פרקליט המדינה לדיון בתיק חקירה אחרים החורגים מתחום הטיפול של משרדו?

4. האם קבעה הפרקליטות כי יש בתיק "ראיות לביצוע עבירה" והאם הוחלט להגיש תביעה משפטית בתיק זה?

5. האם היועץ המשפטי לממשלה, שנכנס לתפקידו בראשית יולי, שותף בהתייעצויות בתיק זה?

ב. הצעה לסדר-היום עתיד העיר אילת

מה הפתרונות המוצעים על-ידי ראשי הציבור באי-לת? — א) יש צורך לזרז את בניית נמל-התעופה הבין-לאומי המתוכנן ולהעסיק בכך גם את הציוד המכאני הכבד של מפעל הנחושת בתמנע וחבר עובדיו. ב) יש להחליט על קיום טיסות שכר ולהפסיק אחת ולתמיד את הוויכוח התמידי בין משרד התיירות התומך בתכנית זו לבין משרד התחבורה המצדד בעמדת הנהלת "אל על" המתנגדת לטיסות שכר. ג) יש צורך במתן אישור לטיסות צ'ארטר במטוסים קטנים שיוכלו לנחות גם בשדה-התעופה הקיים. ד) יש הכרח להעניק תמרי-צים לתחבורה הפנימית, קרי "ארקיע", כדי להוזיל את מחיר החופשה של אזרחי המדינה באילת.

בהודמנות זו יש להעיר כי מחירי האירוח בבתי-מלון באילת נמוכים ב-5% בקירוב לעומת מחירי האירוח בבתי-מלון במרכז הארץ. הדבר המייקר את התיירות הוא מחיר הטיסה או המרחק הרב לבעלי רכב מנועי.

אשר לנמל אילת — מה הן הציפיות לעתיד? בתודשים הקרובים צפויה ירידה בכמות המטענים בשי-עור של 40%. ירידה זו נגרמת בעיקר בגלל הקטנת יצוא הפוספאטים והקטנת היבוא עקב הקפאת יבוא מוצרים מסויימים על-ידי משרד האוצר. עדיין אין בידינו נתונים כיצד תשפיע פתיחת תעלת סואץ על כמות המטענים הכללית. דיי להניח כי צפויה ירידה נוספת. בחודשי הקיץ לא צפויה ירידה במספר העובדים בגלל עבודות אחזקה, חופשות ושירות מילואים.

אם כמות המטענים תמשיך לרדת תיאלץ הנהלת רשות הנמלים לצמצם את כוח-אדם המצוי בנמל.

מה הם הפתרונות שלדעת ראשי העיר באילת עשויים להועיל? — לטוות הקרוב: יש צורך בהגדלת התמרי-צים למובילים דרך הגשר היבשתי כדי לאפשר תחרות בתעלת סואץ והגדלת כמות המטענים העוברים דרך הגשר. יש להפנות את היבוא והיצוא של המדינה בכמו-יות גדולות דרך נמל אילת.

לטווח הרחוק: הממשלה חייבת לקבל לאלתר החלטה בדבר התחלת בנייתה של מסילת-הברזל לאילת. רכבת לאילת תאפשר הוזלת תעריפי ההובלה, גמישות-יתר בהובלת מטענים במכולות ועזרה עצומה לפיתוח תע-שיות אחרות במקום.

יש להרחיב את הנמל ולהגדיל את המיכון ולאפשר מתן שירות עוד יותר טוב לקוחות. וכן יש צורך להרחיב את התשתית הכלכלית של העיר אילת שלא תתבסס אך ורק על מקורותיה הטבעיים. נוסף לכך, יש צורך בהקמת תעשיית-לוואי סביב המוצר העיקרי והמר-כז — עפרת הנחושת. זה יאפשר המשך הקיים והמשך התעסוקה גם בעתות משבר במחירי הנחושת.

הממשלה חייבת לשכנע בכל הדרכים הידועות לה את חברות הענק, דהיינו מפעלי "כור" ו"חברת העוב-דים", להשקיע ולהקים מפעלים גם בעיר הדרומית של מדינת ישראל אשר רבים מתושביה הם חברי ההסתדרות הכללית לכל דבר. כן יש צורך ללחוץ מוצד הציבורי על חברות כגון "תדיראן", התעשייה האווירית, התעשייה הצבאית, להגיע לשער הרוחק והדרומי ביותר שלנו — אילת. ללא שיתוף פעולה ותנופה מצד כל הגורמים

היוזר י. דרניצקי (יוריו):

אנו עוברים הצעות לסדר-היום והצעות חוק של חברי הכנסת. רשות הדיבור לחבר-הכנסת אמיר להצעתו לסדר-היום בנושא: עתיד העיר אילת.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, באביב של שנת 1967 החליט שליט מצרים דאז, גמאל עבדול נאצר, לפגוע באחד המקומות הרגישים של מדינת ישראל. הוא בחר בשערה הדרומי של המדינה — באילת; לא בחיפה, גדול נמליה של ישראל; לא בירושלים, שבתוכה ישב צבא ערבי בפיקוד ירדני-מצרי משותף, ולא בנתניה שבמרחק 18 ק"מ ממנה חנו יחידות שריון של הלגיון; נאצר בחר לפגוע באילת, לא על-ידי הפגזה או הפצצה, לא בתנועת שריון בכיוון העיר — פשוט, על-ידי סגירת המעבר לאניות במצרי טיראן.

בנמל אילת עבדו אז כמה עשרות פועלים בלבד. בעיר היו שני בתי-מלון, והייצור בתמנע לא היה נפגע על-ידי המצור. יצוא האשלג והפוספאטים דרך נמל אילת היה מועט ביותר, והנזק הכלכלי שעמד להיגרם למדינה אולי לא היה כה חמור.

מצבה של אילת חמור היום משהיה בחודש מאי 1967, אלא שאז נזעק ראש הממשלה לוי אשכול ז"ל והכריז כי פגיעה באילת היא פגיעה בציפור-נפשה של ישראל, והעם כולו התייצב לימינה של אילת. מאז חלפו שמונה שנים. כמות המטענים העוברים בנמל אילת עלתה מכמה עשרות אלפי טון למיליון טון השנה. מספר העוב-דים בנמל גדל מכמה עשרות לכ-750 עובדים ישירים וכ-300 עובדים גלויים, כלומר למעלה מאלף משפחות מתפרנסות ממנו. במקום 2 בתי-מלון יש היום 18, ובהם כ-2,000 חדרים ומאות עובדים. מכרות הנחושת בתמנע על מאות העובדים בהם עומדים לפני סכנת סגירה.

במשך כל שנות קיומה ידעה אילת עליות וירידות בהתפתחותה בכל תחומי החיים. בתחילת שנות ה-60 עברה אילת משבר מהחמורים בתולדותיה. כ-1,500 מתו-שבי העיר, אשר היו אז כ-25% מכלל תושביה, עזבו אותה מסיבות כלכליות, חברתיות ואחרות. אילת התגב-רה על המשבר והגיעה כיום לעיר בת 20,000 תושבים. אסור כיום לתת לאילת לעבור משבר נוסף כמו שעברה. משבר כזה עלול להחליש את העיר ולהפוך אותה מגוקדת ישוב תוססת ופורחת לבסיס צבאי שמטרתו בטחון בלבד.

שלושה הם המרכיבים העיקריים בתשתיתה הכלכלית של אילת, ועל שלשתם יחד מאיים כיום משבר חמור שגורמיו נמצאים מחוץ לגבולות מדינת ישראל: א) מכרות הנחושת של תמנע הסובלים מירידה תלולה במחירי הנחושת בעולם; ב) הנמל שנפגע עקב ירידה בכמות המטענים העוברים דרכו, לרבות נפט; ג) התיי-רות.

נתחיל בתיירות. מדינת ישראל השקיעה בענף התיי-רות באילת כרבע מיליארד לירות ישראליות. המצב כיום הוא שהתפוסה הממוצעת מגיעה ל-45%, ומתוכם כ-80% הם אזרחים ישראלים. מספר העובדים בענף עיקרי זה ירד ל-1,500 בקירוב.

משבר באחד משלושת הענפים העיקריים לא התערער התשתית המשקית של העיר כולה. מתוכננת הקמתו של מרכז תעשייתי בהיקף של 1000 דונם; זאת מלבד התחלת עבודות ההקמה של מפעל "כבלי ציון" לכבילים וחטי חשמל בהשקעה של 23 מיליון ל"י, מפעל שחרף מגבלות כלכליות מסוימות הוחלט להקימו באילת.

אין לשכוח, כמובן, את פעילותה של חברת "מבני תעשייה" הבונה עתה מבנים להשכרה למפעלי תעשייה בהיקף של 4,90 מ"ר. כן יש לציין שבתיכון מצויים מבנים שבנייתם אושרה בהיקף של 7,400 מ"ר. וכן ציינו כי הרחבות שונות של מפעלים קיימים באילת יביאו לתעסוקה נוספת של כ-260 עובדים עד סוף שנת 1975.

נוסף על פרויקטים אלו המתבצעים בפועל נבדקת האפשרות להקדים את ביצועם של מפעלי פיתוח, כמו נמל-תעופה ומסילת-ברזל, שדיבר עליהם חברי-הכנסת ז'אק אמיר, כדי להעניק תנופת פיתוח מיידית למקום.

כנסת נכבדה, משרד המסחר והתעשייה בוחן עתה סדרה שלמה של פרויקטים שמטרתם להרחיב את תשתית הייצור של מכרות הנחושת, כגון: מפעל למוצרי נחושת סופיים ובמסגרתו בית זיכור. לנחושת; מפעל לעיבוד עפרות מיובאות ויצואה של התוצרת, הכל דרך נמל אילת, ומפעל לעיבוד מחצבים בעזרת עודפי חומצה ויצוא התוצרת דרך הנמל המקומי.

באשר לתיירות — העיר תיחלץ מן המשבר רק במסגרת פתרון כולל שיימצא לסוגיה הארצית הכללית.

בהזדמנות זו רוצה אני להעיר שהעניין של טיסות שכר נמצא על סדר-היום של ועדת השרים לענייני כלכלה. לעניין הזה יש פנים לכאן ולכאן. הדבר איננו כליכך פשוט. אני רוצה לקוות שתוך חודשים תגיע ועדת השרים לענייני כלכלה — אשר תפעל בעניין זה בסמכות הממשלה — לידי מסקנה והיא תובא, כצ"ב, לידיעתה של הכנסת.

בסיכום יש להדגיש כי באילת מועסקים עתה בתעשייה 1,440 עובדים, מהם כ-700 בתמנע בלבד. פירוש הדבר שכ-50% מכלל עובדי התעשייה הם עובדי תמנע. עוד כדאי להזכיר כי ועדת השרים לענייני כלכלה התנתה את המשך מימון הגרעון של מפעלי הנחושת, שיסתיים השנה ב-63 מיליון לירות, בהנהגת שינויים במערכת השכר ובצימצום כוח-העבודה ל-700 מועסקים. השינויים הנ"ל נעשים בשיתוף עם מועצת העובדים של תמנע. באשר לשינויים במערכת השכר, מתנהל כעת מגע עם ועדי העובדים. האפשרויות השונות תתבררנה בקרוב, ואני רוצה לקוות — בחיוב.

אדוני היושב-ראש, מכיוון שהנושא הועבר בזמנו לליבון בוועדת הכלכלה של הכנסת, לאחר הצעותיהם הדחופות לסדר-היום של חברי הכנסת, שמואל תמיר ושלמה לורינץ, אני מציע לצרף גם את ההצעה הנוכחית ולהעבירה לדיון בוועדת הכלכלה של הכנסת. ואני רוצה לברך על היוזמה הברוכה בהבאת הנושא הזה לדיון בכנסת.

הי"ר י. דרניצקי (יודין):

אני יכול להוסיף שוועדת הכלכלה יוצאת לביקור בעיר אילת ובמפעלי תעשייה שם.

חברי-הכנסת ז'אק אמיר, האם אתה מקבל את הצעתו של השר להעביר את הדיון לוועדת הכלכלה?

הכלכליים הקובעים במדינת ישראל תישאר אילת בודדה ותמשיך להילחם על קיומה ללא הרף.

יש צורך בקביעת מערכת תמריצים מיוחדת לעידוד הזרמת תעשיות נוספות לאילת. אחת הנקודות החשובות היא בניית תשתית חברתית בריאה, המאמינה בעתידה וייעודה של אילת ובעלת ערכים.

העירייה באילת משקיעה את רוב תקציבה בשירותי החינוך המוענקים לילדיה. יש באילת 21 כיתות גן קדם-חובה, 16 כיתות גן חובה, 6 בתי-ספר יסודיים ו-2 בתי-ספר תיכוניים-מקיפים. 320 אנשי הוראה עובדים במערכת החינוך של אילת שעליה גאות קברניטי העיר. המצב כיום בתחום רגיש זה מדאיג ביותר. 72 מכלל אנשי ההוראה במערכת החינוך עוזבים את העבודה, 50 מתוכם עוזבים את העיר.

עדיין קיימות 25 משרות בלתי-מאוישות, 20 משרות בבתי-הספר היסודיים ו-5 משרות בבתי-הספר התיכוניים-המקיפים.

אדוני שר העבודה, אני מכיר ויודע את רגישות שר העבודה והתעשייה לפיתוחם ועתידם של אזורי הפיתוח. לעתים קרובות שומע אני את זעקתכם בממשלה ובוועדת השרים ואזורי הפיתוח למתרחש בעשרות ישובים אלה בצפון הארץ ובדרומה. הפעם אילת קוראת לכם ולתברכם בממשלה לבוא ולהושיע.

אילת, אחת הפנינים היפות ביותר במפעל הציוני שלנו בארץ, נתונה במשבר חמור ביותר, ונשאלת השאלה: לה מה מוכנים אנחנו לעשות למענה?

מציעים לסגור את תמנע, ומה הלאה? — האם נציע לתושבי אילת לשנות פחות מים ולסגור את המוגנים בקיץ כדי לחסוך בהוצאות?

מדינת ישראל זקוקה לאילת מבוססת; אילת זקוקה לעזרתה של ממשלת ישראל. על הממשלה לתת פתרון דחוף לאילת בטרם יהיה מאוחר והמשבר יחריף והעויבות יתברב.

בידינו הדבר, נפעל שעה אחת קודם ונושיע לעיר הדרומית בתנופה, בפיתוח, ובעיקר לנטוע בלב התושבים שם, הרחק מהמרכזים הסואנים של המדינה, תחושה שהכנסת והממשלה עמלות יחד עמם להמשך קידומה ושיגשוגה של העיר אילת. בידינו הדבר שאורחי אילת יחושו שדאגתם היא דאגתנו ועתידם הוא עתידנו.

הי"ר י. דרניצקי (יודין):

אבקש את שר העבודה להשיב להצעה לסדר-היום.

שר-העבודה מ. ברעם:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. כידוע, אילת נשענת על שלושה מקודי תעסוקה עיקריים: תיירות, מכרות הנחושת בתמנע והנמל. לכן ברור שהמצאות הכלכלית הנוכחית אינה שפירה בשל משבר התיירות הכלכלי-ארצי שאילת היא אחת מקרבנותיו וכן בשל הידרדרות המחירים של הנחושת בשוק העולמי שהעמידה בסימן-שאלה את אפשרות תיפועלם של מכרות תמנע במתכונתם הנוכחית. ואשר לנמל ולהשלכות מפתחת תעלת סואץ — אינני סבור שברור כבר עתה מה מהותן וכיצד ישיעו.

הממשלה מצויה עתה בעיצומן של בדיקות ופעולות שמתרחש למצוא דרכים להרחבת התשתית המשקית של העיר ומיגון אפשרויות התעסוקה כדי שבמקרה של

חוברת ל"ו, ישיבה ר"ד

— הצעה לסדר-היום (אמיר, דרניצקי); חילופי גברי בוועדת החוקה, חוק ומשפט (דרניצקי, אנקוריון); הצעות לסדר-היום (דרניצקי, חריש) —

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה נתקבלה.

יעקב ז'ק אמיר (המערך):
כן, אדוני.

היו"ר י. דרניצקי (יורין):
לפנינו הצעה אחת: להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה.

ג. חילופי גברי בוועדת החוקה, חוק ומשפט

בוועדת החוקה, חוק ומשפט, במקום חבר-הכנסת יהודה בן-מאיר ייכנס חבר-הכנסת שמחה פרידמן.

היו"ר י. דרניצקי (יורין):

הכנסת רושמת לפניה את הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת.

היו"ר י. דרניצקי (יורין):
עתה נשמע הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת על חילופי גברי בוועדות.

ארי אנקוריון (יו"ר ועדת הכנסת):
אדוני היושב-ראש, אני מבקש את אישורה של הכנסת לחילופי גברי בוועדות מטעם סיעת חזית דתית לאומית:

ד. הצעות לסדר-היום

1. פעילות ערבית ליצירת תנאים לסילוקה של ישראל מהא"ם

למדינות ערב ולברית-המועצות יהיה נזק גדול דיו בעקבות פעולה כזאת — רק פעולה כזאת יכולה להביא להרתעה מפני צעד שיביא להשעייתנו.

אני רוצה גם להזהיר את עצמנו מפני זילזול בחשיבות הוצאתנו מן הא"ם, ולו רק למעשה. דווקא בעולם הדמוקרטי, במדינות שבהן — עם כל אכזבתנו מעמדתן הפושרת, מפחדן מהשפעת הנפט הערבי והכסף שבידי מדינות ערב — אנחנו עדיין מוצאים את מיטב ידידנו ועליהן אנחנו נשענים במאמצינו לפיתוח כלכלי ולמניעת בדידותנו, דווקא במדינות אלו יש עדיין יחס של הילה ושל אמונה לגבי העקרונות שהא"ם מייצג אותם. במדינות הללו מחנכים בבתי-הספר להכרה בעקדין של הא"ם, להערכה כלפי הא"ם; הא"ם מייצג רונות של הא"ם, את התקווה לשלום, את התקווה לסולידאריות ולקשר בין העמים. החלטות מוסמכות של הא"ם הן עדיין בעיני המדינות הללו בעלות משקל בציבורים שלהן. והשעיית ישראל מהא"ם עלולה להתחיל תהליך של לגיטימציה בציבורים אלה שהם כה חשובים לנו, תהליך של לגיטימציה שיעמיד את ישראל לא ככל מדינה לגיטימית בעולם, ודווקא באותה דעת קהל שבה אנחנו נעזרים לעתים במאבקנו נגד ממשלות שכיום, בעקבות ההשפעה של הנפט, בעקבות הכסף וההון העצום שנובע מן הנפט, אינו מסוגלות לפעמים לעמוד בלחצים שבאים ממדינות ערב והתומכים בהן.

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש צורך בפעולה נמרצת להשגת החלטות ברורות מצד הקונגרס האמריקאי כגורם מרתיע. החלטה בדבר הפסקת הסיוע הכספי של ארצות-הברית לאו"ם, אם תתקבל עתה, לפני שהא"ם יחליט על השעיה, תהיה אפקטיבית יותר מאשר החלטה על הפסקת המימון בעקבות פעולה. היתה פעולה מוצלחת ביותר בעקבות מה שקרה לנו באונסק"ו. אני חושב שאחת ההצלחות הגדולות להסברה הישראלית אפשר לוקוח לפעולה שנעשתה בעקבות עניין זה, לריבות הפסקת המימון עליידי ארצות-הברית לאונסק"ו. אבל בעיות

היו"ר י. דרניצקי (יורין):
נעבור לסעיף הבא בסדר-היום: הצעות לסדר-היום של חברי כנסת בנושא: פעילות ערבית ליצירת תנאים לסילוקה של ישראל מהא"ם. רשות הדיבור לחבר-הכנסת חריש, להצעתו לסדר-היום בנושא זה.

מיכאל חריש (המערך):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אם תישלל זכותה של מדינת ישראל להשתתף במושב הקרוב של עצרת או"ם עליידי אי-הכרה במאנדאט של ממשלת ישראל, תהיה חובה על ממשלת ישראל להודיע כי מדינת ישראל לא תוכל להסכים שלא"ם יהיה תפקיד כלשהו, ולו פורמאלי, בהמשך הפעילות המדינית במזרח התיכון. הפירוש המעשי של הדבר יהיה שלא נוכל להסכים להמשיך את המשא-ומתן עם מדינות ערב על בסיס החלטות 242 ו-338, ושגם ועידת ז'נבה, שבה יש תפקיד לאו"ם וגם לברית-המועצות, לא תוכל לשמש עוד כמסגרת של מפגש עם מדינת ישראל.

תגובתה של ישראל על החלטת אונסק"ו יצרה בעניין זה תקדים שלא נוכל להתעלם ממנו, ולפיכך מוטב שנבהיר תגובותינו למקרה של השעיה כבר עתה, באמצעות החלטה מוסמכת של הממשלה והכנסת, כדי שעובדה זו תהיה לנשק מרתיע ליריבים ומקור דירבון לידידים.

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, יש להתייחס ברצינות לנסיון לשלול את השתתפותנו באו"ם. כידוע, אין סכנה רצינית לגירוש רשמי של מדינת ישראל מהא"ם, מאחר שיש להניח שלפחות ארצות-הברית, ואולי גם בריטניה, אולי אפילו צרפת, יפעילו את זכות הווטו שלהן במועצת הבטחון במקרה שתוגש להצעה לגירוש פורמאלי. אבל שלילת המאנדאט ממשלת ישראל פירושה המעשי לגבי השתתפותנו בפעולות האו"ם הוא גירושנו מהאו"ם. ותייבים אנו להיות ערים לעובדה שרק פעולה דראסטית שתוצאותיה יביאו לכך שלא"ם,

תקנוניות ועוד כל מיני בעיות מצמצמות את האפקט טיביות של הפעולה לאחר מעשה, ולכן נדמה לי שצריך ואפשר להסביר לידידינו בקונגרס האמריקאי שטוב לפעול עכשיו ולקבל את ההחלטות, כדי שיהיה ברור מה הסיכון מבחינת האו"ם גם בנושא זה.

לדעתי, צריך גם לנסות לבקש מידידינו בארצות-הברית, בעיקר בקונגרס, לקבוע כמטרה קבלת החלטה, ושוב, מראש, שארצות-הברית תראה את עצמה מושעת מהאו"ם כל עוד תהיה ישראל מושעת.

לצערי, נראית לי עד כה עמדת הממשל האמריקאי פושרת מדי, כאשר הנרי קסינג'ר מדבר כמו האוראקל מדלפי ודוברים עוד מרכז את האפקט התקיף של הצהרת קסינג'ר הבלתי-ברורה.

אם ארצות-הברית לא תגלה מראש את תגובתה למקרה של השעית ישראל והדבר לא יעוגן באקט של הקונגרס, אני חושש לאפשרות של משחק דומה לזה שעשתה ארצות-הברית באו"ם כאשר הוכרע עניין טייוואן כאשר ארצות-הברית תמכה בה ולא תמכה בה. טוב שארצות-הברית תזכור ושנאחזו בזכור שעניין מצבנו הפוליטי באזור ובדעת-הקהל האמריקאית והקונגרס אין לו שום דמיון לעניין של טייוואן. זה צריך להיות מובן, ובהקדם האפשרי.

עמדת שרי החוץ של מדינות השוק האירופי גם היא "צמחונית" מדי, אף שיש סימנים לאומץ-לב מסויים מול התלות, כביכול, בנפט הערבי. יש עדיין הרושם שריח הנפט גורם להם סחרחורת ותגובות בלתי-ברורות.

לעומת שרי החוץ של השוק נראה לי שיש גורמים בציבור של המדינות הדמוקרטיות האלה המגלים אומץ-לב הרבה יותר גדול בעמדותיהם. עלינו לפעול כדי שגורמים אלה יתחילו לפעול ולהשפיע על ממשלותיהם, ובעניין זה נראה לי, כבוד היושב-ראש, שיש תפקיד ישיר וחשוב מאוד לכנסת בפעולה ישירה בקרב הפארלא-מנטים. במאבקנו זה, שצריך להתנהל בהכרח בקרב דעת-הקהל והפארלאמנטארים של המדינות הדמוקרטיות ובראשן ארצות-הברית, הנושא המדיני חייב להיות מהות האו"ם ודמותה כיום. אין מנוס מלהתמודד עם העובדה שהאו"ם נעשה בעיקרו של דבר מקום של מפגשים לנציגים של דיקטטורות פאשיסטיות, דיקטטורות צב-איות, דיקטטורות סטאליניסטיות שאינן עצמאיות בגלל דוקטרינת ברז'נייב, והשפעתם של נסיכי נפט. בקרב נציגי המדינות באו"ם יש, לעצורנו, רק מיעוט של נציגים ממדינות דמוקרטיות אמיתיות, ואף הללו בחלקם התכופפו כדי למצוא חן בעיני ההמון תוך איבוד חוט-השדרה שלהם ותוך חיים עם שקר שהיה פעם חלום ותקווה, ואילו בקרב חלק מהם עורר הדבר שאט-נפש, כפי שהדבר בא לידי ביטוי במכתבים שקיבלתי מתחברי פארלאמנטים סקאנדינאביים ממפלגות סוציאל-דמוקרא-טיות אשר היו מסופחים כמשקיפים למשלחותיהם בעצרת האו"ם בעת שהתקיים פסטיבאל עראפאת.

חברי הכנסת, אני צופה לרגע שאידי אמין ייבחר לנשיא העצרת וכמה שגרירים של מדינות דמוקרטיות נאורות ישאו אותו באפריון לבמה תוך הסבר שהשתתפו בתעלול.

ידידיה בארי (הליכוד):
הוא כבר עומד להיבחר לנשיא האירגון של מדינות אפריקה.

מיכאל חריש (המערך):
חברי הכנסת, אעבור עתה למישור פחות טראגי-קומי ואזכיר כאן רק עובדה בסיסית אחת: בשנת 1947 היו באו"ם נציגים של 24 מדינות שייצגו דיקטטורות מכל הסוגים והיו 33 מדינות שייצגו משטרים דמוקרא-טיים. ב-1947 היה רוב למשטרים הדמוקראטיים המיוצגים באו"ם. היום עברתי על הרשימה של חברות האו"ם כעת ומצאתי שיש בו 90 נציגים של מדינות דיקטא-טוריות למיניהן ו-46 נציגים של מדינות שאפשר לייחס להן תכונה דמוקראטית, וביניהן כללתי מדינות כמו הודו וכמו לבנון שייחסתי להן זכות של חסד בנקודה הזאת.

מאיר פעיל (מיקו):
האם אתה פרופסור לדמוקראטיה הנותן תארים באו"ם?

מיכאל חריש (המערך):
הבחנתי במשטרים שבאיוו צורה שהיא אפשר לראות בהם סממן של משטרים דמוקראטיים, ואפילו משטרים חד-מפלגתיים שיש בהם סממנים של דמוקראטיה. לגבי היתר, חברי-הכנסת פעיל, נדמה לי כי ההערכה שלך ושלי תהיה זהה.

מאיר פעיל (מוקד):
הכנסת אינה צריכה לתת סימנים ולציין מי היא דמו-קראטיה ומי איננה דמוקראטיה.

היו"ר י. ישעיהו:
חברי-הכנסת פעיל, מה הנאום הזה? קריאת-ביניים מספיקה.

מיכאל חריש (המערך):
אני מנסה להוכיח שהאו"ם כיום איננו המקום המג-שים את חלום הדמוקראטיה ושיחרור האדם. האו"ם כיום איננו המקום שיכול לעורר תקוות לזכויות האדם ולשיחרורו.

מאיר פעיל (מוקד):
מה המסקנה שלך — לעזוב את האו"ם או להישאר בו? זה מה שחשוב.

יגאל הורביץ (הליכוד):
מה אתה מציע?

היו"ר י. ישעיהו:
חברי-הכנסת פעיל, המיקרופון שלך הוא יותר מדי גבוה, תנמיך אותו.

מיכאל חריש (המערך):
הנשיא סאדאת אמר אתמול כי אחת מהמטרות המר-שלו ושל מצרים היא בידודה של ישראל.

ידידיה בארי (הליכוד):
זה מוכיח את כוונות השלום שלו. האם אינך חושב כך?

מיכאל חריש (המערך):
אני מציע שאתה וחברי-הכנסת פעיל תפתרו את הבעיות ביניכם. אני קובע את עמדתי.

הפעילות ליצירת תנאים לבידוד ישראל ולסילוק ישראל מהאו"ם מהווה חלק ממהלך זה. ברור שיתר

הסורי, אשר יום וניסח את ההצעה יחד עם דובר אש"פ עבדול מוחסן אבר-מייר, וזוהי החלטה המונה שמונה הצעות, וכל זאת על אף הודעתו של קסינג'ר יום קודם שהעולם השלישי חותר תחת האו"ם במאבקו הפוליטי.

אדוני שר החוץ, עקב זה ולאור המציאות שנוצרה עלינו לנקוט צעדים כדי לסכל מזימה מחפירה זו. באותן מדינות אשר יש לנו קשרים דיפלומטיים עמן עלינו לפעול בדרך הדיפלומאטיה השקטה. יש להסביר להן את עמדתנו ולהעמידן על חומרת המצב אם תתקבל החלטה מעין זו. מלבד הפניות בדרך הישירה עלינו להפעיל מדינות ידידותיות למען יפעילו לחץ על אותן מדינות לבל יתנו יד למעשה בלתי-אחראי זה. אני משוכנע שיש עדיין אנשי רוח וראשי מדינות בעלי אחריות בין-לאומית אשר במה זו של האו"ם חשובה להם למען שיתוף-פעולה בין-לאומי בכל התחומים והם מודעים לתוצאה שהחלטה מעין זו עלולה להביא בעקבותיה. הם ודאי יירחמו למאבק זה ועל כן יש לגייסם.

חברי הכנסת, בעיצומן של השיחות עם מצרים להסדר-ביניים היה עלינו להבהיר — ועדיין לא מאוחר להבהיר — שהסדר-ביניים ומסירת שטחים בעלי ערך בטחוני ואסטרטגי אינם עולים בקנה אחד עם פעילות מאחורי הקלעים בדבר מתן יד לקבלת החלטה זו, וזאת בשעה שבאחד ממסעי ההסדר נאמר, או ייאמר, שעל מצרים לפעול למען שיטול חרם כלכלי או צימצום פעילותה של מצרים בתחומים הפוגעים בישראל.

ידידיה בארי (הליכוד):

קיבלת תשובה על כך אמש.

אליעזר אבטבי (חזית דתית לאומית):

לא ייתכן שלא נחרע על כך. נקיטת צעדים אלה על-ידי הערבים מוכיחה מה כוונותיהם הזדוניות של אויבינו. שבוועת אינה שבוועת ודבריהם רחוקה מן האמת. האין זו המסקנה המתבקשת? שאם לא כן כיצד נסביר שמדינה העומדת על סף חתימת הסדר-ביניים, בתקווה שהסדר זה יישמש גשר או גשרון לשלום בעתיד בין שתי מדינות, נוקטת צעדים להחרפת המצב ופוגעת ברצון הטוב של הממוכים והצדדים גם יחד?

ידידיה בארי (הליכוד):

ומה אם כל הגשרון הזה הוא אילוהיה ולא יותר?

אליעזר אבטבי (חזית דתית לאומית):

ואל ינסו ידידינו לשכנע אותנו שפעולות עוינות אלה של ארצות ערב אין בהן ממש. נימוקים כאלה לא ישכנעו את עמנו למוד הסבל והנסיון; מעשים והוכחה ברורה שאכן לשלום פניהם מועדות — רק אלה עשויים לשכנע אותנו. וכבר אמר ראש הממשלה בשבוע שעבר בכנסת: "כל מי שרוצה בהמשך משא-ומתן על התקדמות לשלום באווירה נאותה מן הראוי שיימנע מכל צעד המגביר מתחולות באזור".

חברי הכנסת, עלינו להבהיר לכל העולם, ובפרט למדינות מוסלמיות ואפריקניות, לבעלי ברינתו ולשאינם כאלה, שהחלטות מעין אלו לא יתרמו לאווירה נוחה, לא במשא-ומתן להשגת הסדר-ביניים ולא במשא-ומתן להסדר שלום ב-ר-קייא באזור. חובה עלינו להסביר ולנסות למנוע קבלת החלטה חוזרת של המדינות המוסלמיות העומדות להתכנס ב-30 בספטמבר בניו-יורק, לפני פתיחת מושב העצרת, כפי שהודיעו יומי ההצעה.

המדינות, אולי בעידודה של ברית-המועצות, לפי מה שהשתמע מהשידור למורת התיכון לפני יומיים, ינסו לתמוך במהלך זה.

נושא זה חייב לתפוס מקום מרכזי במאבק המדיני-הסברתי בתקופה הקרובה, מאחר שזהו נושא שבו נמצא הד חיובי בקרב רבים וביניהם בעלי משקל בעולם הדמוקרטי. פעולה נמרצת ונכונה, מצדנו יכולה להפוך את הנושא לבומראנג מנקודת-המבט הערבית ולהנחיל נצחון מדיני לישראל. לכנסת תפקיד חשוב בעניין זה הן כאחראית לפעולות הממשלה והן ישירות במסגרת קשרים עם פארלאמנטים בעולם. כדי למלא תפקיד זה אני מציע לקיים דיון במליאת הכנסת שיוסכם בהחלטה של הבית.

היו"ר י. ישעיהו:

לפני שאני נותן רשות הדיבור לנואמים הבאים רוצה אני לפנות בבקשה לחברי הכנסת. בשבוע הבא לא תהיינה הצעות לסדר-היום ולכן יש היום 12 הצעות. אם כל נואם ידבר 15 דקות, בזמן הקבוע לפי התקנון, פירוש הדבר שלוש שעות הנמקה ושתים או שלוש שעות תשובות, ובסך הכל חמש או שש שעות, ולפיכך יהיה עלינו לשבת עד שעה שש או שבע בערב. אני מבקש שנעשה חסד עם עצמנו ונקצר גם בהנמקה וגם בדברי התשובה כדי שנוכל לסיים את הישיבה בערך בשעה חמש. בקשתי מופנית לכל אחד שיעשה כפי הבנתו לקצר.

רשות הדיבור לחברי-הכנסת אליעזר אבטבי, להצעות לסדר-היום באותו נושא.

אליעזר אבטבי (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בוועידה שהתקיימה בהשתתפותם של נציגים מארבעים מדינות מוסלמיות בג'דה שבערב הסעודית נתקבלה בזימת סוריה והמחבר-לים הצעה בדבר גירוש ישראל מהאו"ם. צעד זה הוא המשך לשרשרת פעולות עוינות נגדנו בנושאים ובתחומים בין-לאומיים. הפעולות מתוכננות ומכוונות על-ידי כל ארצות ערב, לרבות מצרים, ובאופן פעיל ביותר על-ידי סוריה.

בוועידת ג'דה השתתפו, כידוע, בין היתר, נציגי מדינות אשר יש להן קשרים הדוקים עמנו ואף יחסים דיפלומטיים, אך הללו לא באו כלל לידי ביטוי בשאלה זו, וחבל. אני סבור שהם השלימו עם ההצעה לאחר ספקות והיסוסים מוקווה שלא יהיו בין אלה אשר יפעלו למען מימושה. לדוגמה, תורכיה, המקיימת יחסים דיפלומטיים איתנו, הודיעה כי אינה קשורה להחלטה התובעת סילוק ישראל מהאו"ם ולא השתתפה בהצבעה. שר החוץ התורכי אף הודיע כי אין בכוונת ארצו לנתק בשל כך את היחסים הדיפלומטיים עם ישראל. גם איראן הראתה נכונות להסתייג מקבלת הצעת ההחלטה באו"ם. יש איפוא לפעול בצינורות הקיימים בינינו לבין איראן על מנת לברר סוגיה זו.

מצערת העובדה שהודעותיהן של שתי מדינות אלה באו לאחר המעשה, שעה שאיגרוני המחבלים וסוריה יכולים לזקוף לזכותם הישג נוסף. עלינו לדעת שבוועידות מעין אלו מתקבלת כל החלטה, תהיה קיצונית ואנטי-ישראלית ככל שתהיה. וכל המרבה בהודעות קיצוניות הרי זה משובח מבחינתם. בראש המבצע עמד עבדול חאליס חדאם, סגן ראש הממשלה ושר החוץ

חברי הכנסת, אין לזלזל במשמעות של קבלת החלטה עוינת לישראל העומדת להחקבל במוסדות האו"ם. אך אין היא צריכה להרפות ידינו. עלינו לפעול בעוד מועד ובמשנה-מרץ בקרב מדינות ידידותיות כדי למנוע הצלחה פוליטית נוספת לאיגרוני המחבלים ולמסיעיהם.

היו"ר י. ישעיהו :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שמואל תמיר, להצעה לסדר-היום באותו נושא.

שמואל תמיר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בנאומו לעם המצ"י אמר אמש נשיא מצרים: "ישראל הוקמה כדי לתקוע סכין בלב מצרים ובלב האומה הערבית". לפי סאדאת, לא דווקא השטחים שנכבשו ב-1967 נכבשו כדי לפגוע במצרים, ולא דווקא אלה שנכבשו ב-1948, אלא יתרה מזו, אף מדינת החלוקה המקוצצת מ-1947 הוקמה, לפי סאדאת, כדי לתקוע סכין בלב מצרים ובלב האומה הערבית. ומכאן החלטות ג'דה על גירוש ישראל מן האו"ם, ומכאן ידיעות מן הבוקר על משלחת מצרית בקאמפאלה, בכינוס האירגון לאחדות אפריקה, לקבלת תמיכה לגירושיה של ישראל מן האו"ם או לגירושיה מהעצרת, שכמוה כגירוש מן האו"ם.

אדוני היושב-ראש, אני מכיר את הלכ"ה-הרוח האומ"רים שלא"ם אין דיבונות, שהוא חסר כל חשיבות, ואולי טוב להיות מחוצה לו. אינני מציע שהבית הזה יזלזל במשמעות של גירושנו מן העצרת. או מן האו"ם, כי היא חמורה ביותר. גירוש מן האו"ם, או בשלב זה מן העצרת הכללית, כמוהו כהוצאתה של ישראל אל מחוץ לחוק הבין-לאומי. זהו שלב מרחיק לכת בהתרת דמיה של מדינת ישראל. לא פחות מכך. מי שפועל היום להוצאתה של ישראל מן האו"ם מתכוון לפעול למחיקתה ועקירתה של ישראל לא רק מן המפה המדינית אלא גם מן השטח מכל וכל. ומי שמוכן להשלים עם קיומו של או"ם שישראל איננה חברה בו — מוכן להשלים עם עולם שישראל איננה קיימת בו עוד.

מתי זה קורה, אדוני סגן ראש הממשלה ושר החוץ? מתי מתנהלת מערכה זו בהשתתפותה הפעילה של מצ"רים? — שעה שארצות-הברית של אמריקה, שרק מכוחה מתקיים האו"ם בפועל, דוחקת בנו בכל מאודה, בפיתוי ובבלחץ, לעשות הסכם נסיגה ופינוי בסיני אשר במרכזו צריך לעמוד כוח האו"ם, ולקיומו יהיה שטח חיץ של האו"ם שיופגע על-פי החלטת מועצת הבטחון של האו"ם. ומעל לכל זה — ועידת ג'נבה בחסות האו"ם. כל זה ממחולל שעה שמדברים אתנו על הסכם המתיימר להיות שלב בדרך לשלום. באותה שעה עצמה שהאו"ם מופיע כגורם מרכזי במה שמוגדר כהסדרים לקראת שלום בין ישראל ומצרים, באותה שעה עצמה מתארגנת בפומבי המערכה לגירושיה של ישראל מאותו האו"ם עצמו, ומצרים בין המנצחים המרכזיים על המערכה גדושת השיטנה והאיבה שהגיעה לביטוי קיצוני בנאומו של שליט מצרים אתמול.

חברי הכנסת, זו היתה יכולה להיראות קומדיה צינית המעוררת בזו וסלידה גרידא אלמלא הסכנות הכרוכות במשחק זה שעורכים על גבנו. יש לנו בבית הזה ויכוח עמוק ויסודי עם הממשלה על הדרך אל השלום. הממשלה גורסת הסכם-ביניים עם מצרים, אנו שוללים אותו. אך אפילו לשיטתכם שלכם, אתם חייבים לדרוש,

בנוסף לכך עלינו להבהיר לשכנינו באופן שאינו משתמע לשתי פנים שהחלטת גירוש לא תרתיע אותנו. מני וגמור עמנו לקיים יחסי תרבות, כלכלה וחברה עם כל העמים שוחרי השלום, נחושה החלטתנו להגן על עמנו ועל ארצנו, עם החלטת הגירוש ובלעדיה. כל רצוננו הוא לחיות בשלום עם העולם החפשי ועם אלו משכנינו שירצו בכך. כל החלטה קיצונית תגרור אחריה תגובה קיצונית ולא תצמח כל תועלת מההרפת המצב באזור. בעולם הנאור עלינו לפעול בכמה מישורים ולהוכיח שביום הופעתו האומללה של עראפאת באו"ם תיכננו שולחני ויזמו הוצאתו מאונסק"ו, והנה גבר תאבונם והחלו בכיסוסם בתוך-תוכה של משפחת העמים. הם הכניסו שנאה לבית אשר צריך לשמש מקור לאחתות עמים, לשמירה על ריבונותם, תרבותם וזהותם. ואילו השכיל האו"ם עוד מועד לסכל ולמנוע הופעתו של רב-המרצחים באו"ם היה מונע בכך קבלת ההחלטה האמורה באונסק"ו. מה שברור הוא שהאו"ם היה חסר אונים והעניק כבוד לרוצח שגרם להתדרדרות במצב. כיום חותרים הם תחתיו ומנסים לעשות שם כבתוך שלהם, ולצערנו, לא כמעט הצלחה.

עלינו לצאת בקריאה לעמים תרבותיים למען יתעו"ררו משלוותם ויתריעו על נסיגות של קבוצות מרצחים לכפות תכתיבים. עלינו לגייס לעזרתנו את השגרירויות שלנו ברחבי העולם ולהבהיר שקבלת החלטה כזו על-ידי האו"ם תפגע בראש וראשונה באו"ם עצמו ובמוסדותיו. היא תרוקן את האו"ם מתכנו ותפגע במטרה שלשמה הוקם. האו"ם עדיין ממלא תפקיד בעולם בכלל ובי-אזורנו בפרט, באשר בחסותו אמורה היתה להתכנס ועידת השלום. לפי שעה יושב כוח האו"ם באזור החיץ. על כן, אם תמצא את עצמה ישראל עומדת למוסדות האו"ם, ספק רב אם יהיה למוסדות האו"ם מה לומר בנושא זה או אחר, ומכאן שהפגיעה תהיה לא רק בישראל אלא גם בערבים עצמם.

אדוני שר החוץ, אני משוכנע שאתה מודע וער לעוב-דה שוועידת קאמפאלה עומדת להתכנס ב-28 ביולי 1975 והיא עלולה לקבל החלטה לתמוך בתביעה לגירוש ישראל או להשעותה. האירגון לאחדות אפריקה עלול איפוא לעמוד לימין הערבים אם לא נפעל ונפעיל ידידים ברחבי העולם בעוד מועד. לצערנו, באירגון לאחדות אפריקה חברות אלג'יריה ולוב, מדינות אשר לא יחסכו כל מאמץ, בסיועו של אידי אמין, שייבחר כנראה ליושב-ראש האירגון, כדי להגיש הצעה דומה. במצב זה התוצאה תהיה שיתלכד גוש אפריקני וערבי בסיוע ומתכת של מדינות מסויימות במזרח-אירופה וכמה מדינות באסיה, ולפי הודעת ראדיו מוסקבה מאת מול, ייתכן שגם רוסיה תצטרף לגוש זה ותסייע ליצירת רוב כמעט לכל החלטה שתובא לפני העצרת.

ברור איפוא שלמרות הקושי הנובע מהעובדה שאין לנו יחסים דיפלומטיים עם מרבית המדינות החברות באירגון לאחדות אפריקה עלינו לצאת במתקפה הסב-רתית-דיפלומטית על-ידי מתווכים ידידותיים שונים.

בסיכום, מבקש אני לחזק ידיהן של בריטניה, צרפת, ארצות-הברית ומדינות השוק שהצהירו זה מכבר על אמציהן לסכל קבלת ההחלטה האמורה. ראוי להכריח ולשבת מדינה נאורה, קנדה, מצפון שדותה קיום ועידה בין-לאומית מתוך נימוק שאין היא רוצה להתיר השת-תפות אש"פ בוועידה זו. זהו צעד שיש בו כדי לשמש דוגמה ומופת למדינות בעלות מצפון.

היתה כאשר הוקמה מדינת ישראל; כאשר האודים המוצלים של היהודים התקבצו ובאו אליה בעקבות המרד הגדול כאן; כאשר כוננו את ריבונותנו ודרך כוכבה של מדינת ישראל. באותה שעה חברו מורח ומערב יחד בתחושה חגיגית נעלה שווה שעה שבה האו"ם כולו מתברך ועולה בדרגתו.

מאיר פעיל (מוקד):

ואז לא הלכת לפשפש במעשיהם אלא קיבלת תמיכה של כל אחד ואחד.

שמואל תמיר (הליכוד):

חבר-הכנסת פעיל, אני לא אשם בכך שאתה לא ישנת טוב בלילה ובכך שאתה מתוסבך. שב בשקט.

מאיר פעיל (מוקד):

ישנתי יפה ואני נהנה מרחמך עלי.

שמואל תמיר (הליכוד):

תחתית השפל של האו"ם היתה כאשר הופיע שם הרוצח הפחדן, עראפאת, וזכה ליוקרה בין-לאומית. סופו של האו"ם יהיה ברגע שתוצא ממנו ישראל.

חברי הכנסת, מדינת ישראל, מפי ממשלתה — ואני מציע לשר החוץ להאזין לדברים — חייבת לומר היום ועכשיו לאו"ם, לארצות-הברית ולכל הגורמים שיש לנו מגע אתם באירופה ובחלקים אחרים של העולם: פגיעה כלשהי במעמדה של ישראל כתברה שוות-זכויות באו"ם משמעותה תהיה שמוסדות האו"ם לא יהיו קיימים כאן. אנו איננו זקוקים להם יותר מוולנטנו. המוסדות האלה יוצאו מיד מן השטח, החל באונר"א וזרעת הטפילות וכלה במשלט בארמון הנציב כאן בדרום-ירושלים, והחלטות האו"ם לא יהיו מחייבות כאן, לא יחייבו אותנו, והאו"ם או מוסד ממוסדותיו לא יהיו קיימים מבחינתנו בכל הנוגע למשא-ומתן וביצוע בשטח. הדברים חייבים להיאמר מראש ועכשיו. ועוד חייבים אנו לומר עתה קבל העולם כולו: לא ייכון שלום באזור ולא יובטח שלום העולם מבלי שיהיה לנו שלום. השלום יבוא לאזור כשהיה שלום לישראל והיא תשכון לבטח, שווה בין שווים, במלוא פריחתה, מעמדה ועוצמתה.

הי"ר י. ישעיהו:

רשות הדיבור לשר החוץ, לתשובה.

שר-החץ י. אלון:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אינני מקל ראש ואינני מציע לאיש מאתנו להקל ראש באיום שנוצר לאחרונה על מעמדה של ישראל באו"ם כתברה שוות-זכויות לכל דבר. אמנם גירוש ישראל מחברותה מאירגון האומות המאוחדות נראה שאיננו עומד כיום על הפרק, כל עוד מסורה החלטה כזאת בידיה של מועצת הבטחון. אבל נוכח הרכבה הנוכחי של העצרת והמניעים הקורבים את עמדתן של מדינות מחברותיה קיים איום ממשי של קבלת החלטה העלולה לפגוע במעמדנו באירגון האומות המאוחדות, אם בדרך של מניעת השתתפותנו בדיוני העצרת ואם בדרך אחרת.

ישראל תראה כל החלטה כזו, כל פגיעה במעמדה אם תתקבל, כמחלל חמור ביותר העומד בניגוד גמור למגילת האו"ם, כמהלך החותר למעשה וקודם כל כנגד אירגון האומות המאוחדות עצמו ונגד מטרותיו המוצהרות.

אפילו לא כתנאי אלא כנתון, שתהיה הודעה חד-משמעית מצד ארצות-הברית: האו"ם ללא ישראל פירושו האו"ם בלעדי ארצות-הברית, שאם לא כן, אין טעם לכל המשא-ומתן אפילו לשיטתכם שלכם. ישראל חייבת להודיע שהיא לא תהיה בבחינת תת-מדינה המוקעת מחוץ לחוק, בדרך לפירוקה הטוטאלי.

אומר שר החוץ, אומר ראש הממשלה ואומר שר הבטחון: הסדר-יבניים זה הוא מבחן לכוונות המדיניות שמעובר לגבול, מצד השכנים. האם עוד דרוש כיום מבחן לכוונות, כאשר אומרים לנו ברורות: "אנו הולכים אתכם בדרך כלל לקראת התקדמות לשלום, וכשלב ראשון לשלום אנו מגרשים אתכם מן האו"ם? האם דרוש עוד מבחן של כוונות ברגע זה, או שמא גם את היריקה הפומבית, הגסה והברוטאלי הזאת, נפרש כגשם גדות? אדוני היושב-ראש, מי הם המגרשים, או המתכוונים לגרש אותנו מן האו"ם? מי הם המטיפים לנו מוסר על דרכינו ה"נלוות" בארץ-ישראל? — ערב הסעודית, סוחרי העבדים; לוב, משטר השליט הפראנואדי המקצץ ידי חשודים; אוגנדה, ששליטה מטיל את יריביו אל נהרות התניניים; ניגריה, שידי שליטה עקובות מדם של השמדת-עם בביאפרה; ברית-המועצות, המעצמה האימפריאליסטית ביותר שנותרה בשטח, הרומסת עמים ומדינות, השולחת מיליונים מאזרחיה לבתי-כלא לעש-רות שנים, ואת האינסטיגנציה העצמאית שבה היא כולאת בבתי-משוגעים; סין, ממשטרה הוקם על רצח של עשרות מיליונים; קמבודיה, שזה עתה קם בה "משטר חדש", שהחל בגירוש שני מיליון אזרחים מן "העיר אל הכפר"; מצרים וסוריה, שרצח שבויים והתעללות בהם נעשים שם על-פי "חוק" ואחד השרים נתון אות-הצטיינות לחייל שהצטיין בקאביאליסם, בשתיית דם. אלה הם הגורמים שבאים להטיף לנו מוסר.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):

זו דמאגוגיה.

שמואל תמיר (הליכוד):

אני מזמין אותך, חבר-הכנסת אליעד, להיות סניגור להם.

ואת מי, אדוני היושב-ראש, מבקשים לגרש, ואת מי באים לסלק מן האו"ם? — את שארית הפליטה שנותרה מהחורבן של אושוויץ וטרבלינקה, שעה שהעולם שתק. את מי עומדים לסלק מן האו"ם? — את מדינת ישראל, אותה תופעה מופלאה של תחייה חדשה בארץ-ישראל, מקלט לעולי שבעים גלויות המפריחים ארץ, לשון, תרבות חדשה.

היום צריך לחזור מעל הבמה הזאת על דבריו של היהודי הדגול מאנגליה, דישראל, אשר העז לומר למשאנינו: "כאשר אבות-אבותיכם טיפסו על העצים, נתנו אנו לעולם את ספר הספרים ואת ערכי המוסר".

מאיר פעיל (מוקד):

אולי תסביר לכנסת במה דישראלי דגול כל-כך — האם בזה שהיה ראש ממשלה אימפריאליסטית?

(קריאה: כסופר).

שמואל תמיר (הליכוד):

חבר-הכנסת מאיר פעיל, אני ממש מרחם עליך. אדוני היושב-ראש, שעזו היפה ביותר של האו"ם

מבחינה מכרעת זו התנכלויותיהן של מדינות ערב למעמדה של ישראל באו"ם יותר משהן מהוות מבחן לישראל הן מהוות מבחן לאו"ם עצמו. אם ייכנע להתנ" כלויות אלה, על עצמו הוא מביא חיסול עצמי מדעת, לא רך כפורום בין-לאומי המתיימר להיות בעל תוקף מוסרי כלשהו אלא גם כאמצעי, לקוי ופגום ככל שיהיה, לקידום עניין השלום בעולם ובאזור.

לכן מן הראוי שכל המדינות החברות באו"ם — ולעניין זה אולי דווקא המדינות הנמנות עם העולם השלישי — יזכרו היטב מה עלה בגורלו של האירגון הבין-לאומי הראשון, חבר הלאומים, כאשר התנכר לגורלה של אומה קטנה אחרת: האומה האתיופית שהתמודדה על גורלה באותם ימים.

כבוד היושב-ראש, ישראל ערה, כמובן, לנסיגון העקשני של מדינות ערב לבודד אותנו בעולם ולגדות אותנו מקרב מה שקרוי "משפחת העמים". זהו נסיון ערמומי ורצוף שתחילתו לפני שנים אחדות, נסיון המשליך את יהבו על הצביעות, האנוכיות הצינית ורפיון הברכיים המאפייני, לדאבוננו, את התנהגותן של שורה ארוכה של מדינות בזירה הבין-לאומית.

אנו נאבקים ללא הרף נגד התנכלויות חוזרות ונשנות אלה, גם בדעת-הקהל הנאורה וגם בכל פורום בין-לאומי, וכפי שמוכיח נסיון מאבקנו באונסק"ו, לא תמיד בלי הצלחה. הוא הדין בנסיון-הנפול של מדינות ערב להשעות את ישראל מעצרת אירגון הבריאות העולמי ובהחלטתה האמיצה של ממשלת קנדה שסירבה לארח בטורונטו של מדינות בזירה האו"ם לענייני פשע.

גם בימים אלה אנו נמצאים במערכה כבדה בגי" זרה זו, בהיות הפעם מכוונים מאמציהן של מדינות ערב, כפי שהדבר בא לידי ביטוי של שרי החוץ המוסלמיים בגידה, ב־16 בחודש זה, לפגוע במעמדנו ולנשלנו מזכויותינו באירגון האומות המאוחדות עצמו. ואכן בשררה של מדינות נאורות שנשעו בימים האחרונים! התבטאויות חשובות וחד־משמעיות נגד המזימה הערבית. מהן אציין את הודעותיו של מזכיר המדינה האמריקני; את החלטת ראשי הממשלות של הקהילה האירופית; את החלטתו התקיפה של הסנאט האמריקני ואת ההצ" הרת הרשמיות של ממשלות צרפת, הולנד, אוסטרליה, בריטניה, דנמרק, גורבגיה, וכמובן, קנדה, ועוד צפויות התבטאויות נוספות.

ישראל תמשיך, כמובן, במאבקה בגיזרה זו ללא ליאות, תרחיב מאבק זה ותעמיק אותו הן בזירה הדי-פלומאטית והן בזירה ההסברתית. אולם אני חייב לומר לבית בגילוי-לבי: אסור לנו להשלות את עצמנו. יהיו ההצהרות שנשמעו ושיושמעו עוד מצד מדינות בעולם הנאור טובות וחד־משמעיות אשר יהיו, יהיו ההבטחות שקיבלנו מצד שורה של מדינות אשר יהיו, חוששני שבאלה לבדן לא יהיה די. הבעיה שלפנינו איננה עניין של צדק ותוק, אילו באלה היה מדובר, אילו אלה היו אמות-המידה הקובעות, לא היה לנו כלל מה לדאוג. הבעיה היא שבעריצות המשתוללת של הרוב המלא־כוהי השולט בהצבעותיו של אירגון האומות המאוחדות אין שום רעיון אשר איננו מסוגל להשיג לעצמו רוב אוטומאטי, יהיה מעוול, בלתי-חוקי ומטורף כאשר יהיה. אם לא יושם לדבר קץ באורח תקיף, בעודו באיבו, הידיים האוטומאטיות תמיד יתרוממו.

כבוד היושב-ראש, אם נזכיר היום את ביטוי התקווה והאמונה שליו בשעתם, בשלהי הנוראה במל־חמות, את הקמת אירגון האומות המאוחדות, הרי זה יישמע כלעג לרש. במדרון עמוק מאוד התדרדר אירגון האומות המאוחדות מאז אותם ימים רחוקים, כאשר נתקשרו להיווסדו השאיפות הנעלות לכוון סדר עולמי חדש המבוסס על פתרון סיכסוכים בדרכי שלום. ההקדמה הנמלצת למגילתו, המדברת, בין היתר, על "הצלחת הדורות הבאים מפורענות המלחמה", על יצירת "תנאים שיש בהם כדי קיום הצדק" ועל החלטתן הבלתי־מעוררת של האומות החברות "לנהוג בסובלנות ול־חיות בשלום זו עם זו בשכנות. טובה" — הקדמה זו נשמעת כלקוחה מעולם אחר.

עשרים-ושש שנים, מאז מאי 1949, חברה ישראל באירגון האומות המאוחדות ואיננו יכולים להתאונן כי פונקנו על-ידו. גם ההחלטה החיובית ההיסטורית של עצרת האו"ם ב־29 בנובמבר 1947, משהופרה והועמדה במבחן על-ידי פלישת מדינות ערב, הותירה את ישראל בודדה במלחמתה על קיומה, בריאות האו"ם עומי למעשה מנגד. רק כוחנו העצמי ואיתנות מפעלנו הציני עמדו לנו אז ובלעדיהם היתה נשארת ההחלטה על כינון המדינה היהודית אות מתה בלבד.

מאז אותם ימים רחוקים סבלנו הרבה מיחס של איפה ואיפה. נחלנו מסכת ארוכה של אכזבות מידי האו"ם — בין כמכשיר על שמירה של השלום באזור ובין כאירגון הבין-לאומי שאמור לתת ביטוי לאומות־מדה חדשות של יחסי שלום, כבוד ושיתוף הדדי בין חברותיו. אף־על-פי־כן לא אמרנו גואש לאירגון האו"ם מות המאוחדות, אשר כפי שהינו הוא מהווה עדיין המסגרת הפוליטית היחידה לכל מדינות העולם. שיתפנו עצמנו במירב יכולתנו בפעולות הקונסטרוקטיביות הנע־שות מטעם גופי השונים בתחום הכלכלי, הסוציאלי והתרבותי ובהושטת סיוע למדינות מתפתחות.

נתנו גם הסכמתנו להחלטות מועצת הבטחון 242 ו־338, כהחלטות שרק על בסיסן, כמות שהן, נישא־וניתן עם שכנותינו — אם על שלום כולל ואם על הסדר־הביניים בדרך שלום. ראויה לציון העובדה כי בתור מי שהוסיף חתימתו כעד להסכם ההפרדה בין ישראל ומצרים וישראל וסוריה; בתור מי ששימש גורם מסייע לכינוסה של ועידת ז'נבה ומוזכירו הכללי ישב ראש בישיבתה הראשונה; בתור מי שממנו על אירגון כוח־ההירום בסניג ובגולן ומימנו; בתור מי שאחת מסוכנויותיו אחראית לסעד לפליטים הערביים — מעורב האו"ם באזורנו במידה הרבה יותר גדולה מאשר בכל אזור אחר בעולם.

רק מעט שבמעט נותר עדיין, כאמור, באירגון האומות המאוחדות מכוונתו המקורית, אך גם מעט זה מותנה התניה מוחלטת בקיום עקרונות־היסוד המו־נחים ביסודו ותקוקים במגילתו. ראשונים בין אלה הם העקרונות הקובעים את האוניברסאליות של החברות באירגון ואת השוויון הריבוני של כל החברות בו. סעיף 2 של מגילת האו"ם קובע ברורות כי "האירגון מושתת על עקרונות השוויון הריבוני של כל חבריו". הנוטל מן האו"ם עקרונות־יסוד אלה לא רק את שארית נשמתו נוטל ממנו אלא גם פותח פתח שמוכרת להביא לעי־רעורו הסופי של האירגון כולו.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנו מציעים לא לכלול בסדר-היום את הצעתו של חבר-הכנסת אבטבי ויתר ההצעות. לא הישארותה של ישראל באו"ם היא המדריכה את חברי-הכנסת אבטבי ואת יתר המציעים ומפלגותיהם; מדריכה אותם הישארותה של ישראל בשטחים הכבושים והתעלמותה מהחלטות האו"ם שהם מתנגדים לה. גם תשובת הממשלה לחוקה מהגנה ראציונאלית ונכונה על זכות טבעית זו של ישראל כמדינה עצמאית וריבונית.

אנו חושבים בהחלט שחברותה של ישראל כמדינה עצמאית וריבונית באו"ם ובמוסדותיו היא בבחינת דבר שצריך לשמור עליו. אנו רוצים בהחלט שישראל תמשיך להחזיק במקומה כחברה שוות-זכויות באו"ם במוסדותיו. אך אם מתחילה להופיע באופק סכנה של השעיית ישראל, הרי הטענה הראשית והקיסרוג היסודי על התהוות סכנה כזאת צריכים להיות מכוונים כלפי מדיניותה רבת הפעלים של ממשלת ישראל נגד החלטות האו"ם, נגד מדיניות "הצפצוף" הארוך והמתגרה כלפי האו"ם ובהחלטותיו. מי שבאמת ובתמים מודאג מבידודה של ישראל באו"ם ובזירה הבינ-לאומית ומה סכנה הגוברת של שלילת המאנדאט ממשלחת ישראל באו"ם חייב לבוא בטענות ובהאשמות קודם כל כלפי אדריכלי המדיניות הישראלית הרשמית שיצרו את מטבע-הלשון השחוקה "אום שמום", שלפיה נוהגים למעשה עד היום הזה כאשר ממשיכים לדבר על האו"ם בליגול ובציניות.

ידידיה בארי (הליכוד):

הוא צודק, הוא צודק.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

מדיניותה של ממשלת ישראל היא מקור הסכנה לבידודה באו"ם ובזירה הבינ-לאומית. המצב המתהווה הוא פרי הבאשים של התנגדות קברניטי המדינה להחלטות האו"ם ומוסדותיו בקשר למשבר באזור, כאשר במשך שנים התנגד להחלטות האו"ם, להחלטות מועצת הבטחון 242, ואחר-כך ל-338; כאשר דרסו ברגל הכי-בוש המסומרת את החלטות האו"ם על ירושלים, נגד סיפוח התחלות; כאשר בזו להחלטות האו"ם בדבר הפגיוע בזכויות האדם בשטחים הכבושים. בכל אלה חיבלו בשלום ומנעו את השגתו. לכמה גינויים זכתה ממשלת ישראל מהאו"ם ומהחלטותיו, "צפצפה" עליהן והמשיכה לנהוג כאילו דבר לא קרה? הגברת בידודה של ישראל באו"ם ובזירה הבינ-לאומית אינה אפוא תחבולה של מישהו אלא בראש וראשונה מעשה ידיהם של שליטי ישראל המפירים את החלטת האו"ם בהתמדה, מונעים בכך את השלום מעמי האזור ויוצרים סכנות חמורות לשלום העולם.

מתוך דאגה לכיבוד זכויותיה של מדינת ישראל כמדינה עצמאית וריבונית, מתוך דאגה להישארותה כחברה באו"ם, מציעים אנו לא לכלול בסדר-היום את הצעת חברי הכנסת שהעלה נושא זה ואנו מתנגדים לדברי נציג הממשלה. עם זה המהירים אנו מהסטים נגד המדיניות הערביות, וכן נגד האו"ם ונגד העולם כולו, כפי שעשה חברי-הכנסת שמואל תמיר. בכך לא יובטחו זכויותיה של ישראל. כיבוד מקומה של ישראל באו"ם.

לכן המטרה של הפעילות הענפה שאנו מפתחים במערכה על שמירת מלוא זכויותינו באו"ם היא לא דווקא לנסות למנוע רוב קולות לאחר שיוגשו ההצעות ויתחבולו התחבולות בעצרת עצמה; כאן, חוששני תמיד יימצא למדינות הנפט והקנאה החשובה הרוב הטכני. המטרה היא להרתיע את זוממות המזימות נגדנו בטרם יגיעו לזירת העצרת עצמה, וכדי להשיג זאת יהיה על המדינות הנאורות בעולם, שגורלו של או"ם יקר בעיניהן, לנקוט אמצעים יותר תקיפים משנקטו עד כה, ברוח ההחלטה שקיבל הסנאט של ארצות-הברית בשבוע שעבר. לשון אחר: יהיה על המדינות האחראיות לה-בהיר בהנהיג היטב ליוזמות ההתנכלות נגדנו ולשוות-פור תיהן הפונטנציאליות כי כגורל ישראל באו"ם יהיה גורל או"ם עצמו, כי אם תושעה ישראל מדינוי העצרת או אם ייפגע מעמדה בדרך זו או אחרת, מתוך סולידאריות של ידידותיה ומתוך דאגתן לגורלו של או"ם עצמו היא לא תימצא לבדה במצב זה. אם יש מקום ויש רגע שמשקלן הסגולי של המדינות האחראיות ישים קץ סוף סוף לעריצות נטולת האחרייות של הרוב האוטומאטי באו"ם — זהו המקום וזהו הרגע.

ישראל רשאית לצפות לכך לא רק מאותן מדינות שהן ידידותיה המובהקות אלא גם מכל אותן מדינות ששריד צלמן של או"ם, כאירגון אומות העולם, עדיין יקר ללבן, שכן ללא ישראל כחברה שוות זכויות באו"ם לא יהיו אוניברסאליות ושוויון באו"ם, וללא אוניברסאליות ושוויון לא יהיה האו"ם — או"ם. הדבר בידן. מכל מקום, אם יותן לאויבינו להשיג את זממם ולפגוע במעמדה של ישראל באו"ם לא יוכלו אומות העולם לצפות מאתנו כי נקבל את דינה של פגיעה שרירותית כזו בשתיקה. ישראל תוכל להיות, להתקדם ולהיפתח גם בלעדי או"ם, אך גם כלפי אירגון האומות המאוחדות לא נוכל לנהוג אלא עליפי אמת-המידה של הדדיות. אם ינסה האו"ם לפגוע בזכות מזכויותיה של ישראל כחברה שווה בין שווים באירגון העולמי, אין לצפות מישראל כי תתחשב בדעותיו או שתשתף עמו פעולה, הן באזור והן בעולם, כפי שנהגה עד כה. במקרה כזה, אם אמנם יקרה, יהא על ישראל לשקול מחדש את מדיניותה כלפי פעולות האו"ם, לרבות התפקיד שממלאים האו"ם ומוסדותיו במאמצי השכנת השלום באזור ושמירתו. השעיית השתתפותה של ישראל בדינוי העצרת או פגיעה אחרת במעמדה עלולות להיות כהשעייתו של האו"ם עצמו או פגיעה בסמכות מוסדותיו עצמו במסכת מאמצים אלה.

חברי הכנסת, עיקר המערכה עוד לפנינו ולא אתג"בא כיצד היא תסתים. יש סיכויי הצלחה למאבקנו. להמשיך בירור הדברים אני מציע להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון.

ידידיה בארי (הליכוד):

אין לאדוני כל התייחסות להצגת סאדאת מאמש?

שר-החוזן י. אלון:

האם לכל נואם אתה מוכרת להעיר הערות ולשאל שאלות? האם אתה ממונה על החכמה הפאראלאמנטארית?

היו"ר י. ישעיהו:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת תופיק טובי, להצעה.

שמואל תמיר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, באופן פורמאלי עליך לשאול את המציעים אם הם מסכימים להצעה להעביר את הנושא לוועדה.

הי"ר י. ישעיהו:

סליחה, העסקתי עצמי בחבר-הכנסת פעיל עד שה- סחתי דעתי מצורך זה.

אני שואל את חברי הכנסת המציעים, לפי הסדר, אם הם מסכימים להעביר את הנושא לוועדה. חבר-הכנסת מיכאל חריש, האם אתה מסכים?

מיכאל חריש (המערך):
אני מסכים.

הי"ר י. ישעיהו:

חבר-הכנסת אבטבי?

אליעזר אבטבי (חזית דתית לאומית):
כן.

הי"ר י. ישעיהו:

חבר-הכנסת שמואל תמיר?

שמואל תמיר (הליכוד):
אני מסכים.

הצבעה

בעד ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת — מינוט

בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והבטחון — רוב

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והבטחון נתקבלה.

מאיר פעיל (מוקד):
יש מי שנמנע.

הי"ר י. ישעיהו:
מי נמנע?

מאיר פעיל (מוקד):

אני נמנע ולא אנצל את רשות הדיבור, אלא בסעיף הבא. בזה אמחה נגד יושב-ראש הכנסת המנסה לסתום את הפה.

הי"ר י. ישעיהו:

חבר-הכנסת פעיל, עכשיו יש לך זכות לנמק הי- מנעות. אני מזמין אותך לנמק הימנעותך. אני פועל לפי התקנון.

מאיר פעיל (מוקד):

לא אנמק. אני מוחה בזה על התנהגות היושב-ראש.

הי"ר י. ישעיהו:

אם אינך רוצה — אל תנמק.

כיבוד זכויותיה של ישראל וכיבוד כל זכות צודקת יובטחו כיום בדרך ביצוע החלטות האו"ם על המשבר באזור, בדרך של נסיגה מהשטחים שנכבשו ביוני 1967, בדרך כיבוד זכויותיו הצודקות של העם הערבי הפלשתי- נאי. בכך יביאו לכיבוד המדינות הערביות, לעצמאותה וריבונותה של ישראל, לרבות כיבוד חברותה באו"ם. המשך המדיניות הנוכחית המתעלמת מהחלטות האו"ם ומחבלת בסיכווי השלום יחמיר את מצבה הבין-לאומי של ישראל, יגביר את בידודה ויפגע במעמדה באו"ם, ולזאת תהיה אחראית קודם כל הממשלה עצמה.

הי"ר י. ישעיהו:

חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות — — —

מאיר פעיל (מוקד):
יש עוד הצעה.

הי"ר י. ישעיהו:

אין עוד הצעה, חבר-הכנסת פעיל. תסלח לי, אין בתקנון החכמה הזאת שיש שניים המציעים לא לכלול נושא בסדר-היום. יש רק מציע אחד לא לכלול נושא בסדר-היום.

מאיר פעיל (מוקד):

אני מצטער מאוד, זה ממש לא בסדר.

הי"ר י. ישעיהו:

אל תתוכח אתי. אני יודע קצת את התקנון, אפילו השתתפתי בפרק הדין בעניין זה ובניסוחו. חבר-הכנסת תופיק טובי הציע לא לכלול בסדר-היום את ההצעה של חבר הכנסת אבטבי ושל שאר המציעים וכך לא נותר מקום לחלוקת תפקידים מעין זו שאתה מבקש לעשות.

מאיר פעיל (מוקד):

זו הפעם הראשונה — — —

הי"ר י. ישעיהו:

תביא את זה לוועדת הפירושים.

מאיר פעיל (מוקד):

זה שוב נסיון לסתום את הפה.

הי"ר י. ישעיהו:

אתה מכיר את הדרך לוועדת הפירושים ואתה משתתף בה.

מאיר פעיל (מוקד):

זה ממש לא בסדר, זה שוב נסיון לסתום את הפה, ואני מכיר את הדרך האלגאנטית לסתום את הפיות.

הי"ר י. ישעיהו:

זו החלטת הנהלת לפי לשונו וכוונתו של התקנון ואין לי שום אינטרס. אם הדבר לא נראה לך תערער בפני ועדת הפירושים.

אני מעמיד להצבעה זו מול זו את ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום ואת ההצעה להעביר את הנושא לוועדה. אקדים קודם כל את ההצבעה על ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום.

2. הודעת מצרים על אי-חידוש מאנדאט כוח האו"ם

מתיישבים עם חודשים ושנים של רגיעה ויציבות, כפי שהבטיחו לנו יוזמי הסדר-הביניים.

ואילו מזכיר האו"ם, קורט ולדהיים, לא נחרד להגן על הכוח לשמירת השלום שהוא מופקד עליו בתוקף כהונתו. במקום זה העמיד עצמו בוריות מפליגה לרשות הסחטנות המצרית ויעץ למועצת הבטחון כיצד לפייס ולרצות את התוקפן הזועם. ממשלת ישראל, שעודנה חברה באירגון האומות המאוחדות, חייבת להביע מחאתה ולקרוא את המזכיר הנכבד לסדר.

לאור ההודעה המצרית התגלה לפתע שהמשא-ומתן על הסדר-הביניים החייב להיות, לפי רצון הגיו ומיי-לדיו, חצי או רבע של שלום, רצון מתנהל על-ידי ישראל עם הגורם אשר בידי המפתח לשלום.

את התמורה לויתורי ישראל תשלם מצרים לא לישראל אלא לארצות-הברית, במהלכים, או נכון יותר: באשליות של מהלכים על גבי לוח השחמט הגלובאלי. ואילו ארצות-הברית תגמול לישראל בסיוע מסוגים שונים, אך מטבע השלום יעדר מעיסקה משולשת זו, כי מטבע זה יכולה לשלם רק מצרים ורק ישירות לישראל.

חברי הכנסת, היו זמנים הנראים לנו כיום רחוקים עד מאוד, היו זמנים שבהם כל דובר של מדינת ישראל ידע את הדרישה המדינית הבסיסית: משא-ומתן ישיר על חוזה שלום. סיסמה פשוטה והגיונית זאת קרה לה מה שקורה לדברים החיוניים והבסיסיים ביותר בחיים, כמו לחם, כמו בריאות: לומדים להעריךם רק כאשר הם חסרים.

שר הבטחון אמר בימים אלה: "הצענו השבוע למצרים הצעה רצינית מאוד עם ויתורים חד-צדדיים כדי לבדוק אם אמנם פתוחה הדרך לשלום". שר הבטחון דייק, ויתורים חד-צדדיים פירושם מתן ללא כל תמורה. ואשר לבדיקה "אם פתוחה הדרך לשלום" -- ברצוני לשאול: איזה מיכשור מתוחכם דרוש לנו לבדיקה זאת? האם אין רואים זאת בעין בלתי-מוזוינת? האם טחו עינינו? האם נחרשו אזנינו? האין די בנאומי מאמש מלא המשטמה והויהרהר של הרודן המצרי? האין די בהחלטותיה של ועידת ג'דה אשר שמענו עליהן היום בהרחבה? האם לא די לנו בהכרזת השליטים המתונים כביכול -- חאלד וסאדאת -- עם תום פגישתם מלפני ימים אחדים?

אף אם נתאמץ הרבה ונחפש בשקידה במזרח, במערב, בצפון ובדרום, לא נמצא, למגינת לבנו, אף צל, אף רמז, אף שמץ לרצון אמת של שלום. מה קרה לריאליסם, לאותו ריאליסם שהיה הסמל המסחרי של ראשי המערך? היכן הראייה הריאלית של תאוות ההשמה, משטמת הדמים, ההסתה הפרועה, ההכנות למלחמה? מותר וצריך לחתור לשלום. השלום דרוש לנו כאוויר לנשימה; הוא דרוש להגשמת הציונות ולבניין הארץ, להעלאת המיליונים, אך יש לראות את המצביאות שהיא איבה והכנות למלחמה.

סאדאת אמר אמש שהציונות היא קוץ בבשרה של מצרים. זהו שקר נתעב. אין שום ניגוד אינטרסים אמיתי בין הציונות ומצרים. יש ניגוד אינטרסים אמיתי

היו"ר י. ישעיהו:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום: הודעת מצרים על אי-חידוש מאנדאט כוח האו"ם. רשות הדיבור לחבר-הכנסת יצחק שמיר.

אני רוצה לחזור ולהזכיר לחברי הכנסת את בקשתי ומשאלתי לצמצם את דבריהם כדי שנספיק למצות את כל סדר-היום.

יצחק שמיר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נאומו של סאדאת מאמש ריסק לרסיסים את הקונצפציות והתיאוריות של שרי ישראל שהתעקשו לראות בהסדר-הביניים התקדמות לשלום. זרם של דברי בלע ומשטמה, לעג ונאצה, איזמי מלחמה, תביעה לבידוד ישראל בעולם, הבטחה לא לוותר על שום שעל אדמה ועל הזכויות החוקיות של הפלשתינאים -- כל אלה מפיו של האיש העומד בראש המדינה המצרית אינם מקדמים ואינם מבטיחים שלום, גם אם יאות ראש מצרים ויואל בטובו להושיט את ידו ולקבל את המתנות שישראל מוכנה להגיש לו ללא תמורה -- אוצרות הנפט של אברורודים ומעברי המיתלה והגדי.

מאיר פעיל (מוקד):

רבונו של עולם, יש לך חזקה על האוצרות האלה?

יצחק שמיר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש לקבוע בצער שהאויב עוד מוסיף להפתיע אותנו מדי פעם בפעם.

(חבר-הכנסת מ. פעיל קורא קריאת ביניים)

היו"ר י. ישעיהו:

חבר-הכנסת פעיל, שמך מאיר, ובכן, אל תקלקל את האור הזה.

יצחק שמיר (הליכוד):

סירובה של ממשלת מצרים להאריך את המאנדאט של כוח האו"ם בא לישראל כהפתעה גמורה. בעיצומו של המשא-ומתן על נטישת המעברים והנפט, כאשר יתור רדף ויתור, מפות נסיגה התחלפו חדשות לבקרים וכל אמצעי התקשורת בעולם ובארץ התחרו בידיהם בידענות מפורטת על ההסכם ההולך ומתבשל בקצב אמריקאי -- ולא מורח-תיכוני -- הביאה אתה ההודעה המצרית צליל צורמני וחריג. לפתע התברר כי תפקידו של כוח האו"ם באזור החיץ איננו לשמור על הפסקת האש כי אם לשמש מכשיר לחץ בידי מצרים ובעלות בריתה כדי לסחוט נסיגות ישראליות רצופות, כדברי פקיד מצרי בכיר שהושמעו אתמול במצרים: "פניית מועצת הבטחון עולה בקנה אחד עם תביעת מצרים שלפיה יש צורך בהתקדמות מתמדת לשלום במזרח התיכון כהצדקה להמשך נוכחות כוח האו"ם בסני".

הדראמטיזאציה שניתנה על-ידי סאדאת להארכת המאנדאט, הפנייה של מועצת הבטחון, נאומו של סאדאת -- קבעו עובדה שכל הארכה של שהות כוח האו"ם באזורנו תיהפך להזדמנות של סהיטה, עירעור היציבות ויציירת אווירה של מלחמה, כל אלה אינם

אם אכן מעוניינת מצרים לקיים את חלקה בהסכם הפרדת הכוחות יהיה גם עליה לכבד את קיומו וסמך כותו של כוח האו"ם. לזאת צריך אולי להוסיף: כל התנכלות לקיומו ולסמכותו של כוח האו"ם, כל נסיון לגלגל חידוש המאנדאט שלו לתמונה פוליטיים אחרים, מגביר את המתחיות באזור ופוגע באווירה הדרושה לנסיון ליישב את בעיותיו בדרכי שלום.

ברוח זו פעלה ישראל כאשר הגישה למזכירות האו"ם כבר ב־14 ביולי את הסכמתה לחידוש מאנדאט כוח האו"ם בסיני לשישה חודשים נוספים, וברוח זו הגבנו, לרבות בדברי ראש הממשלה בכנסת ב־16 ביולי, לאחר המהלך המצרי מן ה־15 בו.

תברי הכנסת, אי־אפשר, כמובן, שלא להתייחס בדאגה מסויימת למהלך או לתמרון שעשתה ממשלת מצרים לגבי חידוש המאנדאט של כוח האו"ם בסיני. מה גם שאין זו הפעם הראשונה שמצרים נוהגת בצורה דומה לגבי כוחות בין־לאומיים שהוצבו באזור כדי להבטיח הסדרים שנועדו למנוע מלחמה. נסיון חודש מאי 1967 עדיין לא נמחה מזכרוננו. עם זאת, אינני מציע להתרגש יתר על המידה מן המהלך המצרי מה־15 בחודש זה. לא על כוח האו"ם באזור החיץ מושתת בטחונה של ישראל, ולא הוא שיעמוד לנו ביום פקודה, אם חלילה נגזר. בטחוננו מושתת על כוחנו העצמי, והוא חזק, ערוך ואיתן. כוח האו"ם נועד רק להבטיח את אופיו ומעמדו של אזור החיץ הקבוע בהסכם הפ־רדת הכוחות. ואם סבורה מצרים שבאמצעות איום על קיומו של כוח האו"ם תהלך עלינו אימים או תצליח להשיג מאתנו ויתורים אשר איננו מוכנים לעשותם בתנאים אחרים, הרי היא טועה טעות קשה. על מה שנהיה מוכנים לוותר במסגרת חלקנו במאמצי השלום נוותר ללא אימים, ללא לחצים וללא תמרינים שנועדו ליצור את אלה. ועל מה שלא נוכל לוותר — לא נוותר, גם אם יבקשו ללחוץ או לאיים עלינו. היפוכו של דבר הוא הנכון.

כנאמן אמש, המשוכן קטעים שליליים ביותר, טרם פתר נשיא מצרים אנואר סאדאת את סימן השאלה שהציבה ממשלתו לגבי הארכת תוקף המאנדאט של כוח החירום של האו"ם בסיני. הוא דחה את תשובתו הסופית בעניין זה לזמן־מה. לא אכנס למניעיו. אבל כמי שמעוניין בטובתם של עמי האזור ובקידום יחסי ישראל — מצרים מקווה אני כי לא יאריך להסתבך ולסבך בסוגיה זו. העניינים שבינינו לבין מצרים מורכבים ומסובכים די הצורך גם ללא תסבוכת מלאכותית זו.

ואילו באשר ללקחינו שלנו, אין ספק שנצטרך להביא בחשבון גם את נסיון השבוע האחרון של מעמדו של כוח האו"ם בהסכם־הביניים החדן בינינו לבין מצרים, ואשר, כפי שהייתי רוצה ומקווה, יגיע לסיום חיובי.

כבוד היושב־ראש, אני מציע שגם נושא זה יועבר לדין בוועדת החוץ והבטחון.

הי"ר י. ישעיהו:

רשות הדיבור לחבר־הכנסת פעיל, להצעה.

מאיר פעיל (מוקד):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, אני בא להציע

בין האימפריאליזם הערבי הקיצוני שסאדאת משמש כיום דוברו, אותו אימפריאליזם ערבי השואף לשליטה ערבית מוסלמית בלעדית באזור — יש ניגוד אינטרסים בינו ובין תנועת השיחורר היהודית. אבל אנחנו מקווים שהאור והצדק שבצינונות גברו על הטומאה והעוול שבאימפריאליזם ערבי זה. אך בינתיים סאדאת הוא הקובע את מציאות העימות ועלינו להתמודד אתה. וחלילה לנו לשגות באשליות ולהשתית עליהן את מדיניותנו.

סאדאת מלגלג עלינו וטוען שהעולם כולו לועג עלינו מאז "תכוסתנו" באוקטובר 1973. באוקטובר 1973 לא נחלנו תבוסה. זהו שקר. אך נכון הוא שמאז אוקטובר 1973 אנו מתנהגים כמדינה מובסת. כי איזו מדינה תסגיר את אוצרות הנפט שלה לאויביה המכריזים השכם והערב כי אויבים הם? איזו מדינה תסגיר לאויביה נזול זה שכל אדוני הארץ משתחוים לו? ואיזו מדינה תעביר למבקשי נפשה את עמדותיה האסטרטגיות החשובות ביותר, אלא אם כן הובסה בקרב והיא מוכרחה לשלם במיטב נכסיה כדי להציל את נפשה? ואם אמנם יש שמץ של אמת בדברי סאדאת ויש משהו בעולם המלגלג עלינו, הרי אין זאת אלא בגלל מדיניותנו חסרת ההצדקה, נטולת ההגיון, קלת הדעת, המובילה אותנו לדחש של השפלה ושכנות.

אדוני היושב־ראש, בעיניים של פחדים מכאן ופ־תניים משם התפתינו להיגרר אחרי עולם עיף וחור מרני המשלה עצמו שיקנה שנות שלווה במחיר בטחון ננו וקיומנו. השתלבנו באסטרטגיה הערבית אשר מט־רתה המוצהרת והמוכרת היא לקבל מ־ישראל את הכל — שטחיה, אוצרותיה, עצם קיומה, ללא כל תמורה, ללא שלום, ללא הכרה וללא משא־ומתן, לפי רוח ההחלטות של כל הוועידות הערביות, מחארטום ועד ג'דה.

עלינו להתנער ולהשתחרר משיעבוד זה לתכסיסי אויבים ולעצות אחיתופל. אין לנו ברירה אלא לחזור לדרך של מדיניות לאומית ריאליסטית, שקולה ואמיצה, תוך אומדן נכון של כוחנו ותוך הערכה מציאותית של מזימות אויבים ומגמות ידידים. אין לנו דרך אלא להינתק ממדווי השוא של הסדרים המרחיקים אותנו מהשלום ופוגעים בטחון. יש לשים קץ להתפרקות העצמית. על המדינה להיכנס למשטר של חירום ולה־תמסר לביצור וחיסון כוחה ורוחה לקראת הבאות. אם כה נעשה וננהל מדיניות פקוחת עיניים, חסרת אשליות ומעוגנת באמונה עמוקה בצדקתנו וייעודנו, יכול נוכל ונחזור למסלול של התקדמות מואצת בדרך המלך של הגשמת הציונות.

הי"ר י. ישעיהו:

רשות הדיבור לשר החוץ, לתשובה.

שר־החוץ י. אלון:

כבוד היושב־ראש, כנסת נכבדה, עמדתה השקולה וה־תקיפה של ממשלת ישראל לגבי קיומו ולסמכותו של כוח האו"ם בסיני בהירה וחד־משמעית, לאמור: סמכותו הבלתי־מעוררת וקיומו הבלתי־מופרע של כוח האו"ם מהווים חלק אינטגרלי של הסכם הפרדת הכוחות עם ישראל, הסכם שישראל מקיימת בקפידה את התחייבותיה כלפיו על בסיס הדריות.

חדות. גם זו היסטוריה, אם כי לא היסטוריה יהודית טהורה. אני לא יודע מה היה גורל מדינת ישראל העצמאית-המודרנית אם אז היה אר"מ מחליט אחרת. לכן אני מציע שנתייחס בדרך-ארץ אל מוסד זה באופן עקרוני.

שר-החורין יגאל אלון:

אנחנו עושים זאת.

מאיר פעיל (מוקד):

אני מקווה כי ביני ובין שר החוץ אין חילוקי דעות. יחסינו עם אר"מ התדרדרו כפונקציה מובהקת של גידול העולם השלישי ואי-הצלחתנו להתקבל ביוקר על ידי המשפחות של המדינות הקטנות החדשות העצמאיות, כביכול או לא כביכול. קטנתי מלשפוט את כל העולם מעל במת הכנסת הזאת. גם בחוג למדע המדינה הכי רציני באוניברסיטה הכי רצינית במשך שעה או שעתיים אין מחלקים ציונים למידת הדמוקרטיה בכל מדינות העולם. קל וחומר שאין טעם לעשות זאת בכנסת שתפקידה להיות המוסד המחוקק של מדינת ישראל ולא לתת שבחים או גנאים לאלה ממדינות העולם שאנחנו חושבים לנכון. מה שחמור, וזה בהחלט חמור, שמדינות העולם השלישי, אלה שקיבלו עצמאותן בדרך האחרון, לטוב ולרע, נמצאות בניכור איתנו. זה חמור. זה לא רק כשלון שלהן, זה גם כשלון שלנו. גם לנו יש גיבנת. האתגר של מדינת ישראל, כמדינה קטנה, ובמדינתו של העם היהודי, שאין עם יותר מעורב ממנו בין העמים — ואולי זה אחד היתרונות הרציניים ביותר שלנו — האתגר הוא חידוש מעמדנו המכובד באו"ם ולא להיזרק מהאו"ם.

עכשיו אנחנו מתווכחים על הדרך. דרך המלך להשיג אתגר זה איננה לעשות תעמולה במתכונת הקיימת, איננה ללמד את כל העולם מוסר ולקח, איננה להחליט מי דיקטאטור ומי לא דיקטאטור ולתת ציונים לכל מדינות העולם בעבור משטריהן. בנימין דיזרעלי נעשה לפתע צדיק, מפני שהוא יהודי. הוא היה מנהיג רציני של מדינה אימפריאליסטית שמרנית. אם היה דגול, וודאי שלא היה יהודי דגול. יתכן שהיה מנהיג בריטי דגול, וגם. על כך יש ויכוח בין ההיסטוריונים.

הי"ר י. ישעיהו:

למה אתה מחלק מחמאות לדיזרעלי?

מאיר פעיל (מוקד):

אחד מכונה דגול והשני אינו דגול. לפי מה הוא דגול? על פי האינטרס הנוכחי של מדינת ישראל אליבא דחבר כנסת קונקרטי. זו אינה מטרחנו, לפי עניות דעתי, אני מקבל את הערת היושב-ראש בנושא הזה ואני גומר.

אליעזר שוסטק (הליכוד):

למה אתה מתקיף?

מאיר פעיל (מוקד):

מותר לי להתקיף את מי ש"מרחם" עלי. מה יש? אם מותר למישהו ל"רחם" עלי, רשאי אני לתקוף אותו. עכשיו, אם נתקדם קצת — —

הי"ר י. ישעיהו:

לא, אתה כבר התקדמת הרבה. יש לך חמש דקות.

להסיר מעל סדר יומה של הכנסת את הצעת חבר-הכנסת יצחק שמיר.

הי"ר י. ישעיהו:

הנוסח הנכון הוא: שלא לכלול בסדר יומה של הכנסת.

מאיר פעיל (מוקד):

אני מציע שלא לכלול בסדר יומה של הכנסת את הצעתו מספר 1545 של חבר-הכנסת שמיר בדבר הודעת מצרים על אי-חידוש מאנדאט האו"ם. אני איחד כמה משפטים לגופו של עניין ולעצם הנושא.

הצעד של מצרים, כפי שהודה בכך חבר-הכנסת שמיר, הוא תכסיס מדיני מצרי. לפי עניות דעתי, התכסיס הוא לא סימפאטי אבל הוא לגיטימי, והצלחתו מותנית גם בתגובתנו. מה שעשה כאן חבר-הכנסת שמיר הוא בדיוק מהלך מדיני בו היה מעוניין מי שהחליט על אי-חידוש ההרשאה לכוח החירום של האו"ם. זאת כדי שתהיה פאניקה בישראל, כדי יעשו מהומות בישראל; וזה בדיוק מה שחבר-הכנסת שמיר עשה.

מנחם יריד (הליכוד):

לפי דבריו?

מאיר פעיל (מוקד):

לא לפי דבריו. ראיתי הרבה פאניקיסטים שאומרים: אני לא בעד פאניקה. נילחם נגד כל העולם, אבל אני נגד פאניקה. בפועל הוא מפחיד את היהודים — זה מה שהוא רוצה.

מנחם יריד (הליכוד):

זה מה שאתה עושה.

מאיר פעיל (מוקד):

נתקדם קמעה, ברשותך. קודם כל, לפי עניות דעתי לא צריך להיכנס לפאניקה. המצרים הכריזו שלא יניחו לכוח החירום של האו"ם להמשיך לפעול בסיני. אני לא חושב שצריך לעשות מהומה במישור הפוליטי. אני לא חושב שצריך לעשות מהומות בדיונים פומביים בכנסת. אפשר להגיב על זה בשקט. זו התגובה הכי טובה. צריך לעקוב אחרי המתרחש בהשקט, בבטחה, תוך הגברת הכוונות הצבאית. דברים כאלה עושים בנחת ובשקט, תוך נסיון לפענח בתבונה מהי "העז המדינית" שאותה מנסה מצרים להניח על פתחנו, להתמודד עם הבעיה בהשקט ולא לעשות מהומות. עכשיו, כאשר מתחילים לעשות מהומות, מתחילים לצחצח חרב ביד וידבר על כך שמישהו כבר מגיב בפחדנות, אני רוצה לומר לך חבר-הכנסת שמיר: כאשר התבונה מפסיקה לפעול אצל המנהיגים, שני דברים יכולים לקרות: מחד גיסא, פחדנות, ומאידך צחצוח חרבות המסוגל להביא להתלקחות. מההתלקחות הללו, גם אם נרדוף צבאית, נפסיד פוליטית.

עכשיו בענין האו"ם בכלל, אשר כוח האו"ם שייך אליו. אני מצטער לומר שאני חולק על גישת רוב חברי הכנסת וגם שר החוץ במקרה זה. אני חושב שיש ראל קיבלה את עצמאותה מתוקף משפט העמים שבא לכלול ביטוי בהחלטת האו"ם. אחד המרכיבים בלגיי-טמאציה של מדינת ישראל הוא מוסד האומות-המאוחדות.

— הצעות לסדר-היום (פעיל, ישעיהו, שמיר); הודעה על חידוש הדיון בהצעת חוק, על-ידי ועדת החוקה, חוק ומשפט (ישעיהו); הצעה לסדר-היום (ישעיהו, אליעד) —

מאיר פעיל (מוקד):

לקחת לעצמם איצטלה של מטיפי מוסר לעולם. בשביל זה הם לוחצים לערוך בכנסת דיון, שבסופו יהיה הצהרתי, שאפילו לא יתויק בדברי ימי העולם מפני שהוא דיון של גביאי שקר. בשביל זה לעשות דיון? תודה רבה.

אני מציע להוריד מעל סדר היום את מה שהציע חבר-הכנסת שמיר ואני מציע שדיונים מסוג זה לא יהיו בכנסת.

הי"ר י. ישעיהו:

חבר-הכנסת, אני רוצה לשאול את חבר-הכנסת יצחק שמיר אם הוא מסכים להעביר את הצעתו לוועדת החוץ והבטחון.

יצחק שמיר (הליכוד):
אני מסכים

הי"ר י. ישעיהו:

יש שתי הצעות ואני מעמיד אותן זו מול זו.

הצבעה

בעד ההצעה לא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת — מיעוט

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון — רוב

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והבטחון — נתקבלה.

אני גומר. הדרך היחידה לצאת מהבידוד היא לא להמשיך בהסברה הישראלית כפי שהיא כיום, אלא לצאת ביוזמה מדינית חדשה שעניינה לפרוץ את החומה המבודדת אותנו. חומה מבודדת זו היא הסכסוך הישראלי הערבי, זה העולם הערבי. בכך הם הצליחו. הדרך היחידה לנסות לצאת מהבידוד היא יזמה מדינית לשלום, או לקיום יחד פוליטי, עם העולם הערבי. הדרך היחידה, שאני מכיר כדי להוציא לפועל יוזמה מדינית זו שלנו היא — לצאת בהצהרות ברורות כי אנו מוכנים להחזיר את השטחים המוחזקים תמורת שלום. אין דרך יותר טובה וזה בעצם הויכוח.

אם הגענו למצב בידוד חמור גם באו"ם, לא רק במעמדנו במזרח-התיכון, אין זה אלא מעגל רחב יותר של אותה תופעה. לא נצליח לצאת החוצה ממעגל ההבידוד במטען מילולי לאומני-שחצני מעל בימת הכנסת, או מכל מקום אחר. אם כבר משתמשים במשל, אזי צריך לתקוף את הבעיה כמו שהיא. זה לפי דעתי האתגר.

מוצע לקיים כאן דיון על כוח החירום של האו"ם, על האו"ם, שכל עניינו יהא לעמוד מעל דוכן הכנסת וללמד את כל העולם לקח, את כל העולם, להוכיחם עד כמה אינם יודעים מה טוב ומה רע. זאת, מפיהם של דוברים אשר לא מעניין אותם שום דבר פרט לאינטרס קרטיני וצר האופק, כפי שהם רואים אותו מתוך תפישה לאומנית ישראלית-יהודית שאינה מסוגלת לחבוק ממדי עולם. מנקודת מבט מצומצמת זו מנסים כאן דוברים

ה. הודעה על חידוש הדיון בהצעת חוק, על-ידי ועדת החוקה, חוק ומשפט

הי"ר י. ישעיהו:

בפתאום לסעיף זה מודיע אני שוועדת החוקה, חוק ומשפט החליטה בישיבתה מיום י"ג אב תשל"ה — 21 ביולי 1975 לחדש את הדיון בהצעת חוק תיקון דיני העונשין (משחקים אסורים) (הגרלות והימורים) (תיקון), תשל"ה — 1975, שהונחה על שולחן הכנסת לקריאה שנייה ושלישית. לפיכך נדחית הקריאה השנייה והשלישית של הצעת חוק זו.

חברי הכנסת, בסעיף 68 (א) ו-(ב) של התקנון נאמר: "הוועדה הנוגעת בדבר רשאית לחדש דיוניה בהצעת החוק גם לאחר שהונחה על שולחן הכנסת וכל עוד לא התחילה הקריאה השנייה. החליטה הוועדה לעשות כן, יודיע יושב-ראש הכנסת על-כך בכנסת, והקריאה השנייה תידחה עד שהצעת החוק תוחזר ותונח על שולחן הכנסת".

ו. הצעה לסדר-היום סחבת בבתי המשפט

הי"ר י. ישעיהו:

ועכשיו אנחנו חוזרים להצעות לסדר-היום. ההצעה הבאה היא של חבר-הכנסת אליעד: סחבת בבתי-המשפט. רשות הדיבור לחבר-הכנסת אליעד.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. כידוע, תרבות ישראל יצקה כללי משפט מוצקים וקבעה אותם כאבני-יסוד ראשוניות לבניינה של החברה הישראלית כחברה שבה האזרח לא רק מוגן על-ידי החוק הכתוב אלא גם בוטח בכוחו של החוק לממש את זכויותיו.

תקומתה של מדינת ישראל הצטיינה בין השאר גם בהקמתה של מערכת משפט אשר אספה יוקרה לא רק בקרב תושבי ישראל אלא אף בפניות רחוקות בעולם. מערכת יקרה זו בחיי החברה הישראלית המתחדשת מתחילה להידחק לפינה וסכנה רצינית מאיימת על יוקרתה. הדברים הגיעו לידי כך שספר שלם, הקרוי "עיני דין", נכתב על כך. הספר ראוי בהחלט לקריאה, אם כי אני מבין שספר זה אינו מתיימר להיות עבודת מחקר אלא כפי שכותב המחבר נתן דובניץ — ואני מצטט מהספר, עמוד 12, לאמור: "ספר זה לא נכתב כדי לקטר או כדי לבכות על המוגמר; ספר

משמרות סביב ביתה — רמז עדין. מובן מאליה שבבית-המשפט שיקרה הנערה וחורה בה מכל תלונותיה. חידה: את מי הענישה המדינה — את האנס? את ידידי האלי-מים? תשובה: המדינה הענישה את הנערה. היא נדונה לשלושה חודשי מאסר-על תנאי 350 לירות קנס. וזאת מפני שהשופט הואיל להתחשב בנימוקי הסניגור שהנ-ערה באמת פחדה, באמת ולא בצחוק, חידה: מאיזו מדינה לקוח הסיפור? מסדום, מחלם או מישוראל? תשובה: נחתם נכון — מישוראל.

"וכמה הערות: יש מקומות בארץ שכדאי לא לגור בהם. אלה המקומות העניים שלמשה לא איכפת כל-כך מה קורה בהם. במקומות העניים שולט הטרור ביד רמה ובגלוי. כל מי שהחבורה האלימה של המקום הח-ליטה לשים ידה עליו — אין לו תקומה. אין לו למי לפנות, והוא לא יקבל הגנה. הגנה מקבלים רק כאלה שמהם נשדרו יהלמים בשווי 10 מיליון לירות. הדרך היחידה לצאת מהמקומות שבהם אין הגנה על הבן-אדם היא כסף. מי שיש לו כסף יכול לעבור לגור במקום שבו מגינים על הבן-אדם."

ובאותו עתון, אדוני היושב-ראש, אנחנו מוצאים ידיעה נוספת — באותו עתון, באותו יום: "נאשמים באונס שוחררו: הקרבן חזרה בה מעדותה". ומה אר-מרת הפרקליטה הנכבדה? שהאנס היה בחופש, יצא לחופשה, ואז הילך אימים על הנערה, והיא חזרה בה מעדותה. ואז יש ספק, ואז משחררים את האנס.

הי"ר י. ישעיהו:

מה כל זה שיך לסחבת?

נפים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):

מיד, אדוני היושב-ראש. אילו חכית שנייה היית שומע את התשובה. בדיוק קלעת, חכית שנייה פשוט, הסחבת היא, אדוני היושב-ראש —

הי"ר י. ישעיהו:

יש לך עוד שתי דקות.

נפים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):

אין דבר. הנושא ראוי לשתי דקות.

— הנושא הוא פשוט: אילו היתה אפשרות להביא אנס זה תוך תקופה מסוימת לבית-המשפט אפשר היה לשכנע שופטים להאריך את זמן המעצר ולהחזיק את הגאשם מאחורי סורג וברית. כיום מסרבים בתי-המשפט להאריך את המעצר. שכן אם המעצר נמשך שנה או לפעמים שנתיים, אם עוברות שנה או שנתיים עד שמביאים אנס כזה למשפט — אדוני היושב-ראש, אני משער שתסכים אתי ששום בית-משפט לא ירצה לעצור אותו מאחורי סורג וברית ללא משפט.

אם כן, הבעיה הזאת קשורה קשר הדוק לנושא: סחבת בבתי-המשפט. זהו סימפטום מכאיב ביותר והוא מראה למה גורמת הסחבת בבתי-המשפט.

אדוני היושב-ראש, לא ציטטתי מקרים רבים שיכול הייתי לצטט אותם, שהם מזעזעים אם רוצים לראות למה גורמת הסחבת בבתי-המשפט.

אדוני היושב-ראש, פעמים מספר עמדתי על נושא זה מעל דוכן הכנסת באמרתי בכל ההחלטות כי המצב הזה הוא בלתי-נסבל במדינת ישראל.

זה נכתב כדי לנסות ולהביא עניין בעל חשיבות חב-רתית עליונה אל שולחן הממשלה, להחלטות ולביצוע מהיר. גם בתקופה שבה אין הפרטה מצויה והכל מצ-הירים על הצורך בהידוק החקירה, אם יאבד הצדק תהיה המכה קשה מחסרונם, ישתלב חוק-הגיוגל. עם כל הכבוד לשר המשפטים ולמשרד המשפטים, בכוחם שלהם לא הרימו ולא ירימו את המעמסה. כאן דרוש מאמץ מיוחד של הדרג הממשלתי הגבוה ביותר, בשיטות פעיל ולא מקמץ של משרד האוצר. הממשלה כולה חיי-בת להטות שכם. לכן, אם לא תימצא תרופה למכה, תקבע החברה העבריינית בחיי היום-יום יותר מאשר תקבע הממשלה החוקית. מעשי שחיתות יתגלו חדשים לבקרים. התייחסות הממשלה לנושא המערכת המשפ-טית היא עתה כבעבר התייחסות אל עוד שירות לציבור. מקציבים לה משהו, וורקים לה עצם או פירור — ועמוד-החורף הזה נסדק והולך. האנרכיה מגיעה וחודרת לכל פינה, לחברה הכלכלית-ציבורית הגדולה ולפרבר שכוח-האל".

אכן מצויים בספר קווי-שירטוט חוקים המתארים בעיה כאובה זו. ואף אם הם מוגזמים פה ושם, הרי הם בחזקת קול זעקה, וזעקה במקומה, זעקה אשר בלעדיה חוששני שאכן אותו עמוד-חורף של החברה הישראלית ייסדק, או חלילה ניהפך לגן-עדן לאלמים. ואני שוב מצטט מדבריו של מר נתן דונביץ בספרו האמור: "מי משיג את שלו? — החזק. לא מחכה לבית-המשפט. לוקח עמו מישור חזק, בריון, גברתן שבא אתו. קראת בעתון מה עשו לה הוא שהתקשה לשלם את חובותיו? עשו ממנו פצע אחד גדול, שברו לו את הרהיטים וגמרו לו את האוטו. והכדורגלן שהיה לו סיכסוך כספי עם האגודה שלו — מה עשה? הביא אתו משכנע, כמו שכתבו בעתון. מה זה משכנע? — אחד שנבהלים ממנו. כריונים, או כאלה המבקשים לייצור רשום כזה, נכנסים לחנות או לבית-קפה או למונית בלילה, דורשים מה שדורשים, ואינם משלמים. פרשיות שהסעירו את הארץ כולה בשל חומרתן או אכזריותן צברו אבק רב על מדפי בית-המשפט. הכל מאשימים את זולתם בסחבת הנוראה. באווירה זו של אי-אמון ביעילותה של המערכת המשפטית נוצר גן-עדן לנוכלים ולרמאים המשבשים את שיטות המסחר ההוגן. נוצר שדה-מחיה נרחב לשכבה גדולה ומסוכנת של ברנשים אלימים המנסים לעשות כסף קל באיומים, בהצעות-שמירה וכו'."

במצב זה, אם אני מוסיף את הרשימה שלדעתי היא מזעזעת, אשר נתפרסמה ביום רביעי האחרון בע-תון "ידיעות אחרונות" מדבריו על הסופר עמוס קינן, נדמה לי שהדברים הגיעו למצב שהחברה אינה יכולה עוד לשחק: היא חייבת לזעוק. ואני רוצה לצטט כאן את הדברים שרושם מר עמוס קינן: "האונס והעונש. הנערה נאנסה באכזריות. ימים אחדים לאחר מכן, ליתר בטחון, לקח אותה האנס לפרסד, השליך אותה ארצה, קפץ עליה והחל להכות אותה באגרופים, בבעיטות ובמקל. לאחר שמסרה עדות במשטרה פנו אליה ואל אביה חבריו של האנס ואיימו שיפוצצו את ביתה, שי-חטפו את אחיה, ושהיא תלך בכסא-גלגלים, ושאויל בכלל גם ירצחו אותה. מה עשתה הנערה? נסעה עם ידידי של האנס אל עורך-דין ומסרה הצהרה שבה היא מבטלת את עדותה. ערב המשפט הציבו ידידי של האנס

משרד המשפטים, שמענו את סקירתו של שר המשפטים והתקיים דיון כולל. לפי התקנון, הצעה לסדר-היום לא יכולה להיות נדונה בכנסת תוך ארבעה שבועות מיום שהתקיים דיון באותו נושא. מקרה זה יוצא מן הכלל. הצעתו של חבר-הכנסת אליעד קדמה לסקירתו של שר המשפטים אלא שהיא לא הובאה לדיון.

לך, חבר-הכנסת אליעד, אני רוצה לומר: אם הכנסת לא תחליט להעביר את הצעתך לוועדה, אתה יכול להציע, ממקומך, להעביר אותה לוועדה. זכות כזו שמורה בתקנון.

חיים קורפו (הליכוד):

המציע הגיש את הצעתו לפני סקירתו של השר ויש לו זכות להעלותה, אבל למה לשר יש זכות לנאום לאחר שעשה זאת בעת הדיון על פעולות משרד המשפטים?

היו"ר י. ישעיהו:

השר יכול לדבר בכל שלב ובוודאי כשיש הצעה לסדר-היום.

רשות הדיבור לשר המשפטים.

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני שבוע, ביום 14 ביולי 1975, נערך בכנסת דיון על פעולות משרד המשפטים. עיקר דברי הפתיחה שלי ועיקר דברי המשתתפים בדיון הוקדשו לעבודת בתי-המשפט על היבטיה השונים ולדרכים לשיפור המצב. גם לחבר-הכנסת אליעד היתה אז הזדמנות לומר דברו ולנאום אותו נאום עצמו שהוא נאם היום.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית. העצמאית):

מתוך כבוד לכבוד השר וליושב-ראש הכנסת אני מבקש להעלות את הערותי. יש לי הערות.

היו"ר י. ישעיהו:

יש לך והערות.

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

לפי סדר-היום הצפוי של הכנסת בשבוע הבא אסכם את הדיון ביום ב' הקרוב, 28 ביולי 1975, וחלק ניכר מדברי התשובה שלי יוקדש לבתי-המשפט.

בנסבות אלה, העלאת הנושא היום, כשהדיון על פעולות משרד המשפטים ובכלל זה בתי-המשפט התחיל ונערך עתה וטרם נסתיים, היא שימוש לרעה בהליכים פארלאמנטאריים ואני לא אשתף עצמי בתרגיל זה. מה שיש לי לומר אמרתי בשבוע שעבר ואוסיף בשבוע הבא תוך תשובה למתווכחים, לרבות הדברים של חבר-הכנסת אליעד היום.

עם זאת, הנושא כשלעצמו חשוב ביותר והוא ראוי לדיון. אני מסכים שהכנסת תכלול את הנושא בסדר-יומה.

היו"ר פ. שינמן:

לפנינו הצעה אחת — לכלול את הנושא בסדר-יומה של הכנסת. חבר-הכנסת אליעד, האם אתה מסכים להצעה זו?

רצוני להציע כמה דברים מעשיים כדי שנוכל לה-תגבר על המצב.

אני יודע, אדוני השר, שבזמן האחרון נעשים מאמצים לשיפור. אני פונה אליך בבקשה שתציע — לצערי, התקנון טרם תוקן ואין אני יכול להציע זאת — להעביר את הנושא העומד על סדר-היום לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט. אני חושב שוועדה זו צריכה להיכנס לעבי הקורה ולעמקה של הבעיה להמליץ המלצות ולהיות כוח-העזר החזק ביותר להשגת האמצעים ההכרחיים כדי לשמור על יוקרתם של בתי-המשפט וכדי שאמון הציבור בהם יהיה במלוא כוחו ונוכל להמשיך ולהנהיג מערכת המשפט הטובה.

לא הבנתי מדוע הודיע שר המשפטים שעדיין יש תשע משרות פנויות בתקן השופטים בעוד שהתקן עצמו איננו מספיק. אני בעד ייעול, הואיל ובלי ייעול לא נוכל להתקיים. צריך לתקן הוראות של פרוצדורה וחוקים, אבל אני מזוהר שתהא זו אשליה לחשוב שעלי ידי חוקים בלבד נוכל לצמצם את היקף העבודה בבתי-המשפט. קודם כל צריך להגדיל את תקן השופטים.

מדוע בנצרת אפשר להכניס תביעה ולקבל פסק-דין תוך חודשיים, ובבאר-שבע — תוך שישה חודשים, ובירושלים — כעבור ארבע שנים, ובתל-אביב קרוב לחמש שנים? הבעיה איננה בכך שהמשפט לא מסתיים תוך חמש שנים, אלא שלקביעתו של המשפט עוברות חמש שנים. האם אין בכך כדי להראות שיש מחסור בתקן השופטים?

אני מציע שלשופטים יהיה כוח-עזר מספיק, ביחוד סטנוגראפיסטיות. בכל מקום יש סטנוגראפיסטית — תהיה סטנוגראפיסטית גם לשופט.

אפשר להפעיל את בתי-המשפט ולקיים בהם משפטים גם אחרי-הצהריים. יש משפטים שאפשר לשמוע אותם ללא עדים.

צריך להנהיג מיכון בעבודה המינהלית כדי להתגבר על הפיגור המשווע.

חיים קורפו (הליכוד):

אולי נכניס מחשבים במקום שופטים?

נסים אליעד (המפלגה הליברלית. העצמאית):

אני מדבר על מיכון בעבודה המינהלית.

טוב עושים שדואגים לשיפור תנאי השופטים. גם פרקליטי המדינה עובדים עבודה קשה וצריך לתת להם מעמד שיתאים ליוקרתם.

לבסוף, הצעה אחרונה. קיבלתי תזכיר מהשופט הרפוי, שפרש לגימלאות. הוא מציע שבחוק בדבר מינוי שופטים לוועדות ציבוריות ייקבע שאפשר יהיה למנות שופטים שפרשו לגימלאות. אני חושב שזו הצעה טובה מאוד.

אדוני שר המשפטים, אני מחדש את פנייתי אליך שתציע להעביר את ההצעה לוועדת החוקה, חוק ומשפט כדי שהיא תתייצב מאחוריך ותוכל לעזור לתת דחיפה קדימה לנושא נכבד ומכריע זה.

היו"ר י. ישעיהו:

רצוני להעיר את תשומת-הלב כדי שלא תהינה טענות אחר-כך. לפני זמן לא רב היה דיון על פעולות

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
אני מסכים.

הצבעה

היו"ר פ. שינמן:

אני מעמיד להצבעה את ההצעה לכלול את הנושא בסדר-יומה של הכנסת.

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-יומה של הכנסת נתקבלה.

ז. הצעות חוק של חברי כנסת

1. חוק יסוד: זכויות האשה *

היו"ר פ. שינמן:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעת חוק-יסוד: זכויות האשה. הצעה זו הוגשה על-ידי חברי-הכנסת אלוני, אמיר, גרוסמן, זיידל, מודעי, גוף, פלומין, פעיל ושחל. חברת-הכנסת שולמית אלוני תביא לפנינו את הצעת החוק.

שולמית אלוני (יעד — תנועה לזכויות האזרח):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מביאה הצעת חוק זו, כאמור, בשם חברי-הכנסת מסיעות שונות: חברי-הכנסת אמיר, גרוסמן, זיידל, מודעי, גוף, פלומין, פעיל ושחל. אני רוצה לציין כאן שגם חברי-הכנסת ביקש לצרף שמו למציעי החוק וכן חברי-הכנסת מרק"ח, ההצעה באה לקבוע שמעמד האשה והאיש יהיו שווים בחיי המדינה, החברה והמשק בכל מערכת החוקים לכל זכות ולכל פעולה משפטית. הנוסח לקוח מקווי-היסוד של הממשלה הראשונה, שמצאה לנכון לציין שבכל עניין יש מעמד שווה לאשה ולאיש, ובמקום שהתייחסה לאם או לאשה הרה ציינה זאת במפורש, כשם שיש חוקים מפורשים העוסקים בנשים ובחולים ובאלה שתקרי פה מסוימת מנועה מהם האפשרות לעבוד ולתפקד.

שמענו בשבוע שעבר מפי שר הפנים, שהודיע שהוא מדבר בשם מאלו, כי נשים לא תחוייבנה בשמירה אזרחית מפני שהנשים בגילים בין 18 ל-65 הן מעוברות או יולדות או מיניקות או אמהות לילדים קטנים או קמות בחמש בבוקר ומגישות אוכל לתרני גולות, לתרנגולים או חולבות פרות. ובכן, שר הפנים אינו מכיר נשים בגילים בין 18 ל-65 שאינן מעוברות.

אני רוצה לציין שהתפיסה שכל כבודה בת מלך פנימה באוהל היתה מאוד מאוד אקטואלית, נכונה ומתאימה לאורח החיים לפני שלושת אלפים שנה. העולם היה אז שונה, החיים היו קצרים, השבט היה קטן, לא היו מים בכל מקום, צריך היה ללכת לבאר, לא היה חשמל, צריך היה לקושש עצים ואויבי האדם היו רבים מאוד. והואיל ואורך החיים היה קצר מאוד והשבט קטן מאוד, הרי טבעי היה שיעקר תפקידה של האשה היה להרבות פריה ורבייה — אם כי המצווה היא על הגבר — שאיבת מים, איסוף עצים וכו'.

נכון היה גם, מתוך יצר הקיום בחברה הנמצאת במצוקה, שזכותו של הקולקטיב עדיפה מזכותו של היחיד. באותה תקופה, כשם שבתקופת כיבוש האחד חטא ועל

כל העם יצא הקצף, ואילו בימי יחזקאל כבר נאמר שאיש בעונו יומת, אצלנו נשארה התפיסה ונשתמרה כמו שהיתה, וזה בשם הקדוש-ברוך-הוא, כנראה. מפני שיש אצלנו אנשים הסבורים שלהם יש קשר ישיר לקדוש-ברוך-הוא, שברא את האשה להיות שרתת לבעל, כלי קיבול לילדים. מכאן גם העקרון של כבילת האשה. הואיל והגבר איננו יכול להרות והוא רוצה להיות בטוח שהילדים הם ילדיו, ובאותה תקופה לא היו אמצעי מניעה, הרי צריך היה לקנות אותה והיא היתה קניינו כעבד. ויש חילוקי דעות בין חכמים אם מעמדה כעבד בחזקת קניין, כי קניין אפשר להוציא מחזקת בעליו, או שהיא מקודשת בבחינת הקדש לבעל, וזה חמור יותר מאשר קניין; אין הוא מקדוש לה, אלא היא בבחינת הקדש לבעל.

בעניינים האלה יש לציין דבר מעניין מאוד. אם כי עם הקמת המדינה היתה פילוסופיה של שוויון, הרי אנו קוראים בספר של הפרופסור שרשבסקי "דיני משפחה" שאין האשה צריכה לראות את עצמה מופלית לרעה מפני שהיא שייכת למעמד אחר. אותו הגיון היה מחייב שהאשה תעמוד גם למשפט בפני בני מעמדה ולא לפני אלה האומרים "ברוך שלא עשני אשה". אבל אותו הגיון של מעמד שונה, מהות שונה כסטריאוטיפ, היה גם נכון אצל האדם הלבן שחשב שהוא חכם יותר ושונה מהשחור, ועל כן השחורים צריכים להי שפט לפי כללי הלבנים ובבתי-המשפט שלהם. הוא הדין בעבדים, ובמקומות מסוימים זה היה הדין לגבי יהודים. אבל העולם השתנה בינתיים. והדבר המבדיל את האשה מהאיש איננו דווקא בתחום המין. כי זה קיים באותה מידה אצל חיות והן ממלאות את הפונקציה שלהן באותה מידה. כדאי להזכיר לחברי הכנסת, שאולי אינם יודעים, שכאשר נתקבלה האמנה של האו"ם הידועה כמגילת זכויות האדם, ההצהרה הער למית, תחילה כתבו באנגלית "כל האנשים נולדו שווים" — all men, ואז קמו אנשים מהארצות המוסלמיות ואמרו, שאם ייתכן "כל האנשים" יתפרש הדבר כמכוון רק לגברים. לכן שינו וכתבו human beings, כלומר, בני-אדם. גם אצלנו זה כך. האשה פסולה לעדות. שר הפנים אמר זאת בפירוש כאן, כי כתוב "על פי שניים עדים יקום דבר" ואחרי זה כתוב "ובאו אנשים" ופירשו: אנשים ולא נשים. כתוב — "שום תשימו על-יכם מלך": פירשו: מלך ולא מלכה, אלא אם כן מכוח ההשראה האלוהית, כמו דבורה הנביאה.

אסמכתא להקל. הטיעון הסופי של מר פנחס שיפמן הוא: "על יסוד האמור בכל המאמר, דומני כי ניתן להסכים לטענה שלפיה הנהגת נישואים אזרחיים במדינה לא תחולל למעשה שינוי כה גדול כפי שנראה היה במבט ראשון. איש אינו מציע ביטול ההכרה החוקית בנישואין הדתיים. ההצעה הרווחת היא להנהיג נישואין אזרחיים לאלה המעוניינים בכך, בצדם של הנישואין הדתיים. ישימשיכו להיות מוכרים עלידי המדינה. המצב כיום כבר מתקרב לכך במידה רבה, שהרי אלה שאינם יכולים, או אינם רוצים, להינשא באמצעות הרבנות מוצאים לעצמם את הפירצה המתאימה" — כלומר נישואי קפריסין, נישואי מקסיקו ונישואין פרטיים.

הולך וגדל הצורך בקרב הציבור הדתי והחילוני לפתור בעיה זו ולפתור אותה בחוק. וההצעה שאנו מציעים כאן הובאה בנפרד בחוקי-יסוד: זכויות האדם, כי בחוקי-יסוד: זכויות האדם אין הבטחת זכויות האשה ושוויון האשה. מובן שחוק זה יחייב חקיקת סדרת חוקים נוספת, כשם שחוקי-יסוד: זכויות האדם יחייב זאת. אבל אי-אפשר להוציא חוקי-יסוד: זכויות האדם — ואגב אני מתנגדת למונח "אזרח", אין להבדיל בין אזרח ואדם — בלא להבטיח את העקרונות של שוויון זכויות האשה בכל מערכת החיים. בשעה שאני מדברת על זכויות מתכוונת אני גם לחובות. נשים שעובדות אין הצדקה שלא תהינה אפטרופוסות לילדים גם מבחינת החיוב שבעניין. אין שום הצדקה שתהיה אפליה בעניין יציאה לפנסיה. היציאה לפנסיה צריכה להיות לפי המקצוע. גבר העובד במפעלי ים-המלח או במכרות זכותו לצאת לפנסיה בגיל מוקדם יותר מאשר מזכירה או רופאה.

אני מבקשת להעביר את הצעת-החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט, לוועדת-המשנה העוסקת בחוקי-יסוד. והור"ר תחליט אם תשובל הצעת חוק זו במעמד שווה בחוקי-יסוד: זכויות האדם, או תעמוד בפני עצמה עם מערכת חוקים שתצטרך להשלים את האמור בה.

היו"ר פ. שינמן:

חברת-הכנסת אלוני קיבלה חמש דקות מעל מכסת הזמן המוקצת, ולחינם חשדה ביושבי-ראש. אני אני רוצה להודיע שלפנינו עוד שמונה הצעות לסדר-היום ולכן עלינו להקפיד על מסגרת הזמן. רשות הדיבור לשר המשפטים, לתשובה.

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה, במבוא להצהרת האו"ם משנת 1967 בדבר מניעת הפליה נגד נשים נאמר: "הפליה נגד אשה אינה מתיישבת עם כבוד האדם, עם טובת המשפחה, מונעת השתתפותה של האשה בתנאים שווים לגבר בתחום הפוליטיקה, החברה, הכלכלה והתרבות ומהווה מכשול לפיתוח המלא של פוטנציאל האשה בשירותה למען ארצה והאנושות". ובהמשך נאמר: "הפיתוח המלא והשלם של המדינות, טובת העולם ומטרות השלום מחייבים השתתפות מירבית של נשים, כגברים, בכל התחומים".

ביום 18 בדצמבר 1972 החליטה עצרת האו"ם להכריז על שנת 1975 כשנת האשה הבין-לאומית ולהקדיש שנה לפעילות לקידום של שלוש מטרות: (א)

הפירושים האלה הלכו ורבו, והייתי מפנה אתכם לדוקומנט מעניין, שאני מניח שכיום לא היה "הצופה" מפרסם אותו, אבל ב-1946, כאשר הגברת מאיר מילאה את מקומה של שרת בוועדה המדינית, כתב "הצופה", בגיליון מיום 25 באוגוסט 1946: "קשה להתרגל לעובדה שבעם הזה, אשר חקק לדורות את המטבע כבודה בת מלך פנימה, שתורתו הטילה מצוות על האיש ולא על האשה, ששללה מאשה את הזכות לדיינות, להנהיג ולעדות, שקבעה לה את מקומה המכובד באוהל פנימה קשה לה להתרגל לעובדה שבעם זה תעמוד אשה בראש המחלקה המדינית... כל הכבוד לאשה נבונה וחרוצה — בראש אחד המכשירים המרכזיים בציבוריות היהודית אי-אפשר להעמידה. זהו חוק כחוקי הטבע. זהו החוק העברי הנצחי. יש תחומים וגבולות. וכל מין צריך לדעת את תחומיו".

אם כן, הגירסאות האלה חוזרות היום למציאות שלנו, באשר האשה מפלית כיצור נחות, הן בתחום העדות, הן בדיני עבודה כבעלת משכורת שנייה, והן, כפי שאמרנו, בענייני אחריות, ובייחוד בתחום נישואין וגירושין.

אני מחזיקה בידי חוברת "דעות", בטאון האקדמאים הדתיים, וכן ספרו של פרופסור פלך, שגם הוא אדם דתי, העוסק בתביעות גירושין מצד האשה בדיני ישראל. מתמאות אין הוא חולק לדיני ישראל בעניין זה, בוודאי לא לממונים עליהם. אנו יודעים את כל הדיבורים על כך שאשה פטורה ממצוות משום שהיא משועבדת לבעלה. והיא משועבדת לבעלה משום שאם תקיים מצוות מעשיות, זה עלול להפריע לה בתפקידה כלפי בעלה. אני יודעת את הדיבורים על האשה שדעתה קלה, ועל כן אין מלמדים אותה תורה. אין מלמדים אותה תורה, והיא בורה, ועל כן דעתה קלה. וקול באשה ערוה. אף שלמניין שבעה אשה יכולה לעלות, קבעו משומם כבוד הציבור אפילו קריאתה מעולה, אפילו קולה ברור, משום כבוד הציבור — היינו היא פגיעה בציבור, בגברים — אין נותנים לה לעלות, אף שהדין מתיר זאת. כל הפסילות האלה מקורן בתקופה קדומה ובפחד של הגבר שמא אשתו-קניינו עלולה להרות ליד נונים. ועל כך מבססים כיום במדינת ישראל את דיני הממזרות, ולכן משאירים עגונה בעגונותה ואין פותרים את בעיותיה. כל אלה נובעים מהתחושה ומהמעמד שהגבר עליון על האשה והוא בעלה בבחינת בעלות.

והנה כותב מר פנחס שיפמן בחוברת "דעות": "דומה כי התחושה שלא יהיה מנוס במוקדם או במאוחר מהנהגת נישואים אזרחיים בישראל הפכה לאחרונה להיות נחלתם של חוגים רחבים". אני מבינה שאתה, אדוני היושבי-ראש, תקפיד אתי מבחינת הזמן, ולכן לא אוכל לקרוא את הדברים כולם. אביא רק את ההבנה מקה שלו. הוא טוען שהדרישה לנישואים אזרחיים באה לא רק מהציבור שזכויותיו נפגעות אלא גם הציבור הדתי אינו יכול לקבל את הצידיק הבלתי-מוסרי שהדיינים ממשכים בו לגבי דינים כמו איסור גרושה לכהן, ממזרות, חליצה אחרים, המבוססים בעיניו על מושגים עתיקרימיים שאבד עליהם הכלח. הוא מבקר את הרבנות על כך שהיא מתמירה ואומר: "מי שדורש להיות מורה-הוראה אינו יכול להיות ירא-הוראה". הרב פרנק המנות אמר שלהחמיר יכול כל ברי-ידין ואין צורך להיות רב כדן להחמיר. רב הוא מי שמצא

בעניין ביטוח אבטלה; ביטוח נכות המתייחס גם לעקרונות בית; זכות אם מאמצת לדמי לידה; זכות אלמן לקיצבת שאירים; קיצבאות כפל לאשה, וזכות קיצבה לאלמנה שנישאה. וכן תוקן חוק שירות המדינה (גימ' לאות) בדרך המקנה זכות לאלמנה עובדת מדינה לקבל גימלאת שאירים של בעלה שהיה עובד מדינה. גם בהסכמים ובהסדרים קיבוציים באה לידי ביטוי הדאגה לאשה, למשל בקביעת שכר מינימום לפועל ולפועלת או מתן האפשרות לאם העובדת לזקוף ימי מחלה של הילד כימי מחלה שלה.

בתי-המשפט תרמו אף הם תרומתם בשורה של פסקי-דין לקידום רעיון השוויון. אמנה רק שלושה מהם לדוגמה: בית-המשפט ביטל את המוסד של נכסי מלוג תוך כדי יישום שוויון האשה בכשרותה לעשות קניינים; בית-המשפט פסק כי החלפת מקום המושב של הבעל אינה משנה אוטומאטית את מקום מושבה של האשה; ובית-המשפט פסק כי על חברת "אל על" לאפשר לנשים, כלגברים, לשמש בתפקיד כלכל וכי מתן אפשרות זו לגברים בלבד נוגדת את רעיון השוויון.

הנה כי כן, מערכת החוקים שנחקקה במשך עשרים ושבע השנים מאז הקמת המדינה שיפרה וקידמה את מעמד האשה וניתן להתברר בה. טענה כמו זו שבדברי ההסבר להצעת החוק — כי מדינת ישראל היא בין המפגרות שבמדינות בנושא זה, כי חוק שיווי זכויות האשה הוא חסר משמעות וכי שירותי הסתדרות העובד דים הם מוקד להפליה נגד האשה — היא, לדעתי, סילוף עובדות כוללני ויש בה משום הוצאת דיבתה של המדינה ושל הסתדרות העובדים, אשר יותר מכל אירגון אחר עשתה ועושה זה למעלה מיובל שנים ליישוב עקרון השוויון הלכה למעשה ולקידום מעמדה של האשה במשק ובחברה. תמהני על חברי כנסת משורות תנועת העבודה אשר נתנו ידם — אולי בהיסח הדעת — לדברי סילוף אלה.

אין אני אומר כל אלה כדי לברך על המוגמר ולהסתיר את הטעון שיפור. עדיין ארוכה הדרך ועוד רבים הדברים הטעונים עיון ותיקון. וגם איני מבקש להעלים מן הפער הקיים עדיין בין העקרונות המקוריים בליבן המציאות — הן בתחום השקפת העולם היי-סודית באשר למעמד האשה, הן בתחום דיני המשפחה, הן בתחום העבודה והן בתחום הייצוג הציבורי.

ברצוני לייחד הערה לדיני המשפחה הנהוגים בישראל. כידוע, אימצה הממשלה הזאת את העקרון של קיום הסטאטוס-קוו בענייני דת, לרבות חוק הגישואין והגירושין, ועקרון זה מחייב את סיעות הקואליציה המשתתפות בממשלה להמשיך קיומו של הסטאטוס-קוו בענייני דת. בעניינים אלה ישנה בכנסת הסכמה רחבה גם מחוץ לסיעות הקואליציה. גם חברת-הכנסת שול-מית אלוני קיבלה על עצמה את עול הסטאטוס-קוו בענייני דת כשסיעתה הצטרפה לפני כשנה לקואליציה הממשלתית.

לפי חוק שיפוט בתי-הדין הרבניים (נישואין וגירושין) מסורה לבתי-הדין הרבניים סמכות ייחודית בענייני נישואין וגירושין של יהודים בישראל, אורחי המדינה או תושביה.

בתי-הדין הרבניים פוסקים — כפי שהם מצווים לפסוק — על-פי ההלכה, ולפי החוק אין עליהם מרות

קידום שוויון בין נשים לגברים; ב) השתלבותן המלאה של נשים במאמצי הפיתוח והקידמה תוך הדגשת אחריותן ותפקידן בתחום הפיתוח הכלכלי, החברתי והתרבותי; ג) חיווק ההכרה בחשיבות תרומתן של הנשים לטיפוח ידידות בין אומות ולקידום השלום בעולם.

לא בכדי נכרכו השוויון, הפיתוח והשלום בנשימה אחת. קידום מעמדה של האשה והיישום המלא של עקרון השוויון בין אשה לגבר הם פונקציה של תנאי החברה שבה מבקשים לקיים את עקרון השוויון; עקרונות שבתפיסות חיים והשקפת עולם, המציאות הפוליטית, המצב הכלכלי, החברתי, החינוכי — כל אלה יש להם השלכה ישירה ומיידית על צורת ההתמודדות עם הבעיה ועל הדרכים לפתרונה.

ב-12 בפברואר 1975 ציינה הכנסת את שנת האשה הבינלאומית. אין חולק על כך שתפקידנו בישראל בשנת האשה הבינלאומית הוא לא רק להביע כבוד ויקר לאשה אלא גם לעשות חשבון-נפש בעניין השגת המטרות, שצויינו כמטרות השנה, הלכה למעשה.

במיוחד חייבים אנו בישראל חשבון-נפש זה והי-פסק לקחים ממנו כהבעת הכרה והערכה לאשה ביש-ראל בשל הנטל הקשה והכבד שהיא נושאת בו כאשה, כרעיה וכאם עקב התנאים המיוחדים הנובעים ממציאות חיינו. השתלבותה של האשה במכלול הפעולות במערכות המדינה אינה רק אתגר שיש לשאוף אליו אלא גם צורך חיוני במאמציה של המדינה במצור לקיום תקין של יסודות המשפחה, החברה והמשק. אולם האתגר שבפני האשה בישראל והקשיים העומדים בדרכה לשילוב מלא תוך שוויון גדולים פי כמה לאור תפקידה הקשה והמיוחד כרעיה וכאם בעתות מצוק ומלחמה. התמודדותה של האשה בישראל עם אתגר זה והישגיה מעוררים כבוד ומחייבים לעמוד על משמר זכויותיה ולדאוג דאגה מיוחדת לשיפור מעמדה ולקידום.

במגילת העצמאות הצהרנו שהמדינה "תקים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה, בלי הבדל זה גזע ומין". בחוק שיווי זכויות האשה, תשי"א — 1951, קבענו שגנייים אלה: א) דין אחד לאיש ולאשה לכל פעולה משפטית, וכל הוראת חוק המפלה לרעה את האשה כאשה אין נוהגים לפיה; ב) יש לקיים הוראות חוק הבאות להגן על האשה באשר היא אשה.

בהתאם לכך נקבעה באותו חוק גם כשרותה של אשה נשואה לקניין ולעשייה בקניינים ואפטרופסות משותפת שווה של שני ההורים על ילדיהם. בעקבות חוק זה באה שורה של חוקים שמטרתם הייתה לשפר את מעמד האשה, לעזור לה בקשייה המיוחדים ולקדם את עקרון השוויון בין נשים לגברים.

מבין חוקים אלה אזכיר את חוק יחסי הממון בין בני-זוג; חוק המזונות (הבטחת תשלום); חוק עבר דת נשים; חוק שכר שווה לעובד ולעובדת; חוק שירות התעסוקה האוסר הפליה לרעה מטעמי מין בתחום התעסוקה; חוק פיצויי פיטורין המקנה זכויות לנשים מתפטרות לאחר לידה, וכן תיקונים בחוקי מס הכנסה המאפשרים הגדלת ניכויים לאם עובדת, עריכת שומה נפרדת לכל אחד מבני-הזוג והסדרים לגבי גרושות. גם חוק הביטוח הלאומי תוקן בדרך ששיפרה זכויות נשים

אדוני היושב-ראש, ההצעה היא גם גורפת מדי ופסקנית מדי בגישתה לאבחנות שהן ממין העניין. אחת הטענות הנטענות כלפי התחיקה הסוציאלית הישראלית בתחום מעמד האשה היא הטענה שבהגינה הגנה מיוחדת על האשה כאשר היא אשה היא מאמצת את הרעיון של האפליה, מערימה מכשולים לפני קידומה של האשה ומצמצמת את האפשרויות הפתוחות לפניה. הנחתם של הטוענים היא שחוקים המקנים זכויות מיוחדות לאשה בתחום התעסוקה משמשים גורם מרתיע מהעסקתה. זוהי טענה שראוי לשקול אותה בכובד ראש, אולם יש להתמודד עמה תוך הכרה בעובדת היסוד של ההבדל הביולוגי והפיסי בין שני המינים שסיסמאות אינן יכולות לשנות.

הצעת חוק-היסוד מכירה בצורך בקיום זכויות מיוחדות לאשה הרה או לאם לקטינים. ניתן להתווכח אם תפיסה זו אינה צרה מדי ואם אינה עושה שירות דב לאשה בכך שהיא ממקדת את השוגי הביולוגי והפיסי שיש להתחשב בו בעניין ההריון והלידה בלבד.

מרשה פרידמן (יעד — תנועה לזכויות האזרח):
תן לנשים להתחיל.

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

יתרה מזו: יש בהצעה פגיעה במה שנחשב עד כה כהישג במאבק לשיפור מצבה של האשה, כגון בזכויות מועדפות שניתנו לאשה לפי חוק הביטוח הלאומי: גיל פרישה מוקדם, זכות עדיפה לאלמנה לעומת האלמן וזכות מועדפת לעקרת-בית שאינה עובדת. ספק רב אם כל הלוחמות לקידום מעמדה של האשה היו סומכות ידיהן על אבחנה צרה זו, אך מכל מקום ברור שהשאלה טעונה עיון ולימוד לפני שיחליטו לשלול זכויות שהוקנו לאשה לשיפור ולקידום מעמדה ושהיו נחשבות, לפחות עד עכשיו, ונחשבות גם כיום כהישגים.

שולמי אלוני (יעד — תנועה לזכויות האזרח):
מדוע אתה מטעה?

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

מה אם חושבת, שאת מדברת בשם כל הנשים?
(חברת-הכנסת מ. פרידמן קוראת קריאת-ביניים)
(חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו קוראת קריאת-ביניים)

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

לא ניתן במחיק חוק למחוק אבחנות מקובלות שהן ממין העניין. תמנני אם היו תומכי ההצעה עולים על הבמה כדי להגן על זכותה של אשה לחלום בצוות שריון או לשרת שלוש שנים בשירות חובה בצה"ל. ביטול גורף של זכות-יתר או של הוראה המפלה אשה שלא מחמת הריון או אמהות הוא מרחיק לכת ועשוי להיות לרעת האשה ולהביא לתוצאות אבסורדיות.

עקרון השוויון בין גבר לאשה אין משמעותו רק מניעת אפליה אלא משמעותו גם יצירת תנאים שיהיו שוויון של ממש. אין משמעותו רק פעולה תחיקתית של הכרה אלא גם טיפול למעשה בפרטים של יום-יום ומעקב אחרי יישום העקרונות הלכה למעשה

בענייני שפיטה וזלת מרותו של הדין שלפיו הם דנים. אך הציבור רשאי לצפות מבתי-הדין הדתיים שיוזכרו כי סמכותם הייחודית בענייני נישואין וגירושין ניתנה להם על-ידי חוק של הכנסת והיא חלה על כל הציבור היהודי בישראל — הדתיים והלא-דתיים כאחד; היא חלה על העם הזה כולו כמות שהוא, על כל הגוונים שבהשקפת עולם ובאורח חיים המצויים בציבור שלנו. הציבור רשאי לצפות שבתי-הדין הרבניים יחתרו — במסגרת הדין שלפיו הם דנים — למציאת פתרונות לבעיות כאובות בתחום דיני המשפחה, פתרונות שיהיו למן עקרונות-היסוד המקובלים על רובו הגדול של הציבור בישראל, ובכלל זה עקרון השוויון בין גבר ואשה. הכלל הגדול ש"אין גזרין גזירה על הציבור אלא אם כן רוב הציבור יכולין לעמוד בה" הוא בבחינת תקנה של החכמים שניתנה כסיג לדיני התורה. ומן הראוי שבתי-הדין יישו כלל זה לנגד עיניהם.

אדוני היושב-ראש, מהדברים שאמרת ברור שאני מחייב את עקרון השוויון שביסוד החוק המוצע ואין אני חולק על השימוש בדרך החקיקה כדי לקדם אותו, אלא שהצעת החוק שהוגשה לפנינו — אפשרות תר"מ מתה לשיפור המצב הקיים מוטלת בספק, בהיותה כללית וסתמית מכדי לאפשר יישום יעיל של האמור בה.

העקרון של אי-הפליה מטעמי מין הוא אחד מ"סודות חוק-יסוד: זכויות האדם והאזרח, שהדיון בו במסגרת ועדת-המשנה של ועדת החוקה, חוק ומשפט עומד להסתיים בעתיד הקרוב. אני שמח לציין שהו"ד עדה הצליחה, תוך תיאום עם נציגות אירגוני הנשים, להגיע לנוסח מוסכם של הסעיף האוסר את האפליה מטעמי מין.

שולמית אלוני (יעד — תנועה לזכויות האזרח):
עדיין אין הסכם.

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

הצעת חוק-יסוד נפרדת, הדנה אך ורק בעקרון שוויון האשה, יש בה תלישת הנושא ממערכת הבעיות הכוללת שמסביב לה, כיוון שאין בצדה כל הצעה לפי תרון הבעיות האלה. למשל, ההצעה אומרת כי "כל חוק העומד בסתירה או שיעמוד בסתירה לחוק זה בטל ומבוטל", מי קובע אם חוק פלוני בטל? האם הוא בטל מעצמו, מכוח ההצהרה שבחוק המוצע, ובה"אם כל כך יגהגה לאדם בקיום החוקים או בביטולם לפי הבנתו? האם יהיה זה בית-משפט שיקבע את בטיחות החוקים, ואם כן, באיזו ערכאה ובאילו הליכים? אומר בכל הבהירות שאני שולל ביטול חוקים סיווגי, כוללני וגורף, ממש בהיסח הדעת, בלי שהמחוקק נתן דעתו, במפורש ובמפורט, אילו חוקים הוא מבטל ומה יבוא במקום החוקים המתבטלים.

אין קל מלבטל חוקים בהבל קולמוס, אך אין מסוכן מלעשות כן בלי לבדוק ולברר מראש מה הם החוקים שיבוטלו ומה תוצאות ביטולם. ביטול הסדר קיים מבלי לקיים אחר תחתיו חמור מבחינת העקרון של שלטון החוק על פחות מפגיעה ברעיון השוויון. זוהי דרך מסוכנת ביותר למחוקק ללכת בה, כי יש בה משום עירעור המשטר החוקי ויצירת החוק במדינה והכנסת אי-יודאות, אנדרלמוסיה ותוהו-ובוהו במערכת החוקים.

קלמן כהנא (חזית דתית תורתית):

עוד אחזור אליך. הרשה לי, הואיל ואני מדבר בשבחו של שר המשפטים.

אני רוצה לעבור ולדבר עוד בקשר למישהו אחר, בקשר למישהו שיושב בקואליציה הממשלתית. תסלחו לי חברי מן המפלגה הדתית לאומית, אבל אני חושב שצריך לומר גם לכם מלה. אני יודע שחברי, חברי הכנסת הרב אברמוביץ, רצה להציע הצעה בדבר מתן אפשרות לחופי רחצה נפרדים במדינה כולה. בממשלה הובעה דעה של מישהו — ואני מגלה סוד שהודלף אלי — שזהו בגדר שינוי הסטאטוס-קוו. רבותי, לי קרה מקרה: כאשר הצעתי פעם לדון בעניין קביעת סידורים אפשריים לכוהנים להיכנס לבית-החולים "הדסה", ענו לי על כך חברי כנסת נכבדים מאוד שזה שינוי הסטאטוס-קוו. כן מבינים את הסטאטוס-קוו. אבל כאשר עולה שאלה כה יסודית אין אומרים שיש בכך שינוי הסטאטוס-קוו, ואלה שהיו צריכים להיות אמונים לשמור על הסטאטוס-קוו בעניין זה — גם שר המשפטים, ובמיוחד השרים מהמפלגה הדתית לאומית וחברי הכנסת מן המפלגה הדתית לאומית המשתתפים בישיבות הקואליציה והנהלת הקואליציה — הם לא דאגו לכך שחוק זה לא יובא כאן לדיון; והיתה בידם אפשרות לדאוג לכך ולא פעם — וזאת אני רוצה לומר לזכותם — הצליחו בדבר הזה.

אברהם מלמד (חזית דתית לאומית):
אל תדאג, נסיק מסקנות.

קלמן כהנא (חזית דתית תורתית):
זו הפנייה שלי אליכם. דומני שממקרה זה אתם מחויבים להסיק מסקנות, ומרחיקות לכת ביותר.

וכעת בקשר להצעת חוק זו: לא אתחרה עם חברת הכנסת שולמית אלוגי בידענותה בענייני דת, בענייני הלכה, בענייני דאורייתא או במצווה על-פי תהילים. בכל הדברים האלה קצו אני מלהתחרות עם ידענותה. רבותי חברי הכנסת, אני גם לא אתחרה עם התחסדותם של כל חברי הכנסת האחרים שהצטרפו להצעה זו. בדברי ההסבר נאמר שחוק שיויו זכויות האשה הוא חסר משמעות. למה? — בשל חוקים בתחום דיני מסים, חקיקה סוציאלית, חוזי עבודה והסדרי פנסיה. מכל הדברים האלה הזכירה חברת הכנסת אלוגי רק את הסדרי הפנסיה. ולשם מה הזכירה אותם? — בשביל לחייב את האשה לעבוד יותר ולצאת לפנסיה מאוחר יותר. זה הדבר היחיד שחברת הכנסת שולמית אלוגי הזכירה מתוך מכלול העניינים ששימשו בסיס לחברי הכנסת, שהצטרפו להצעת חוק זו, להצטרף אליה.

מאיר פעיל (מוקד):

זה שוויון זכויות וחובות של האדם כאשר הוא אדם ולא חפץ.

קלמן כהנא (חזית דתית תורתית):

רגע אחד, חברת הכנסת פעיל, אתך אינני מתווכח. אני מתווכח עם חברת הכנסת שולמית אלוגי ועם אחרי, אתך אולי כמי שמצטרף להצעה.

אבל כאשר אחרי שמציעים הצעה זו מקדישים את רוב רובו של נאום ההסבר להתקפה על חוק השיפוט הרבני, הרי זה בעצם לא לשום דבר אחר אלא לערער

בחי יום-יום. טיפוח רעיון השוויון אינו רק עניין למחוקק אלא קודם כל ובעיקר עניין של חינוך, של טיפוח ערכים ושל מלחמה בדעות קודמות ובמוסכמות, וכן של פעולה ענפה בתחומים שונים, כגון עידוד וייעוץ, הכוונה וטיפוח.

הסדרים חוקיים הם תנאי הכרחי, אך לא די בכך להשגת השוויון. בלא תנאים בסיסיים שיאפשרו קיום השוויון הלכה למעשה ספק אם יהיה להצהרות תחית קתיות גורפות מקום להתגדר בו. הסדרים תחקיתיים יישארו ריקים מתוכן אם לא ישתנו עמדות היסוד לגבי תפקידי הגבר והאשה בחברה.

בדין-וחשבון מטעם ממשלת שבדיה לא"ם משנת 1968 נאמרו דברים מאלפים אלה: "אין להשיג שיפור בריקויים במעמדה של האשה כשכל הצעדים הננקטים לשינוי מכוונים אל הנשים בלבד... כל עוד מניחים כי חובות וזכויות הגבר בתורה צריכות להישאר ללא שינוי... וכל עוד נותנים חיוזק ואישור לאחריות המסורתית של האשה לטיפול בבית ובילדים, אין סיכוי להצליח במדיניות המנסה לתת לנשים מקום שווה לגברים בחיים הכלכליים... רק אם יחנכו ויעודדו את הגברים לקחת חלק פעיל בתפקיד ההורות, וכאשר יעניקו לגבר, בדומה לאשה, חובות וזכויות בגין תפקידיו כהורה, ניתן יהיה להגיע לשיתופן המלא של הנשים בחיים המקצועיים והכלכליים."

אדוני היושב-ראש, מתוך הכרה עמוקה כי יש לעשות ככל שניתן לקידום עקרונות השוויון בכל המישורים, לרבות מישור החקיקה, אינני מתנגד להעברת הצעת החוק, על אף פגמיה, לדיון מוקדם בוועדה כדי שהיא תשקול את הצורך בחוק ואת אפשרות שילוב הוראותיו בחוק-יסוד: זכויות האדם והאזרח.

ראש הממשלה הצהיר מעל במת הכנסת על כוונתו להציע לממשלה להקים ועדה ממשלתית בנושא מעמד האשה בישראל. הוסמכתי על-ידי ראש הממשלה להודיע שבעדו להפעיל להקמת הוועדה בעתיד הקרוב ביותר. ועדה זו תהיה הפורום המתאים לבחון את מכלול הבעיות בתחום מעמדה של האשה בישראל במיגוון הדיסציפלינות שבהן הן מתעוררות. לימוד הבעיה בהיפך המלא הוא תנאי חיוני לגיבוש העמדות ולקביעת הדרכים שיבטיחו מעבר מהצהרה כוללת של עקרון ליישום מעשים של אותם עקרונות הלכה למעשה.

הי"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לחברת הכנסת קלמן כהנא, להצעה.

מורשה פרידמן (יעד — תנועה לזכויות האזרח):

מי מפחד משוויון האשה?

קלמן כהנא (חזית דתית תורתית):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, ראשית עלי להביע את צערי בפני שר המשפטים. על רובו ככולו של נאומי הייתי יכול לתתם והייתי סבור שאחרי נאום זה תבוא מצדו הצעה להסיר את הצעת החוק מעל סדר-היום. שר המשפטים נהג אחרת: אחרי נאום זה הסכים להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדה.

ידידה בארי (הליכוד):

כדי לתקן שם פגמים.

— הצעות חוק של חברי כנסת (כהנא, אלוני, שינמן, בורג, מ. פרידמן, פעיל, בן-אהרן, אמוראי, הרליץ, ידיד) —

את יסודות המשפחה, לערער את יסודות הבית היהודי. מורי ורבותי, באים וטוענים בהתחסדות שעל-ידי זה יתקנו משהו, כביכול, אם רוצים לתקן, אני מציע לתקן משהו בחינוך ובחברה. אם מישוה רוצה לדאוג לכבודה של האשה, ייצא למרחבי הארץ הזאת, לכיכרות, לרחו"ב, וישמור שם על כבודה של האשה. וחברת-הכנסת שולמית אלוני, על זכויותיה של אמה שלי, כאשר היתה בחיים, על זכויות אשתי, בנותי, כלותי ואחיותי אני מוסמך לדאוג כמוך ואולי יותר ממך.

שולמית אלוני (יעד — תנועה לזכויות האזרח):
בוודאי, מפני שאתה הכל.

קלמן כהנא (חזית דתית תורתית):

אין כל מונופול נשי על זה. אנחנו דואגים לזכויותיהן. אילו היו נותנים לבית-הדין הרבני "שיניים", אילו יכול היה בית-הדין הרבני לאכוף את הכרעותיו, הרי הרבה מאוד מאותם דברים שנחשבים לקיפוחים ולאפליה לא היו קיימים. מעולם לא ניתנה לבית-הדין הרבני אפשרות לבצע מה שצריך לבצע. את כל חיי החברה כאן בארץ ביססו ויצרו בצורה כזאת שאין אפשרות על יסוד חוק זה — שמבטיח את קיום המשפחה, את טהרת המשפחה, את קיום הבית, את קיום העם והמוסר היהודי שהוא היסוד לקיומנו כאן בארץ — לבצע בצורה יעילה. זו הבעיה העיקרית.

זו למעשה גם התשובה לשר המשפטים. הוא דיבר על מציאת פתרונות. תאפשרו מציאת פתרונות בחברה הישראלית. ציטוט הכלל שאין גוררין גזירה על הציבור אלא אם כן רוב הציבור יכולין לעמוד בה. אדוני השר, ודאי שלא היה במקום כי אתה עצמך אמרת שבית-הדין מצווה לשפוט על-פי החוק שלנו. אם שם נמצא הצו הזה מצווה בית-הדין לדון על פיו ולשפוט על-פיו. שם נמצא כלל זה וכפי שהוא נמצא כך הוא נדון וכך הוא מבוצע.

ובכן, רבותי, כל ההצעה הזאת לא באה אלא לקעקע את יסודות הבית העברי. כל ההצעה הזאת לא באה אלא לקעקע את שריד המשפט היהודי אשר קיים עדיין במדינה. לא מספיקים כל הכירסומים אשר מכריזים בהם מכל מיני צדדים במשך שנים אלא מציעים לקעקע את המשפט היהודי עד היסוד. ומי שיתן ידו להצעת חוק זו צריך לדעת שהוא מביא בכך במדינה הזאת לידי יצירת בעיה חמורה ביותר, ואני רוצה אף להניח — לידי יצירת משבר ממשלתי חמור.

אני פונה לכל חברי הבית להצביע נגד הצעת חוק זו, למרות הצעתו של שר המשפטים.

היו"ר פ. שינמן:

חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות: הצעה אחת — להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט; הצעה שנייה — להסיר את הצעת החוק הזאת מסדר-היום. אנחנו עומדים להצביע על הצעה מול הצעה.

שר-הפנים י. בורג:

יש לי הצעה. אני מדבר בתור חבר הכנסת.

מרשה פרידמן (יעד — תנועה לזכויות האזרח):
ההצבעה כבר התחילה. זה לא בסדר.

מאיר פעיל (מוקד):

זה בניגוד לתקנון, עד כמה שאני יודע.

שר-הפנים י. בורג:

לפי התקנון יכול שר להשתתף בכל שלב של הדיון.

שולמית אלוני (יעד — תנועה לזכויות האזרח):

אמרת שאתה רוצה לדבר כחבר הכנסת.

שר-הפנים י. בורג:

אני שומע את קולה הערב של חברת-הכנסת שול-מית אלוני.

יצחק בן-אהרן (המערך):

אתה לא יכול לדבר. אין לך רשות.

עריאל אמוראי (המערך):

זו הצעה לסדר-היום. על-סמך מה מדבר השר? האם הוא יכול לדבר בתוקף סמכותו כשר, כאשר הגענו לשלב ההצבעה? היושב-ראש הכריז שמצביעים. אני מבקש מהיושב-ראש להכריז על סמך מה ידבר חבר-הכנסת השר בורג. אני מבקש תשובה. יש תקנון. אני מבקש מהיושב-ראש הסבר. השר לא ידבר בלי הסבר והרשאת היושב-ראש. על-פי איזה סעיף בתקנון קיבל השר רשות לדבר? אני מבקש לדעת על סמך איזה סעיף מנסה השר לדבר עכשיו. אתה לא יכול לדבר. זו תהיה הפרת התקנון. אין לך רשות לעמוד על הדוכן. אתה מפריע את סדר ההצבעה.

היו"ר פ. שינמן:

שר יכול לדבר בשם הממשלה. הוא רשאי תמיד להביע את דעתו ולכן שר הפנים יביע את דעתו.

עריאל אמוראי (המערך):

האם השר מדבר בשם הממשלה?

היו"ר פ. שינמן:

אינני יודע. נשמע.

מאיר פעיל (מוקד):

אולי יודע כבוד היושב-ראש לכנסת על סמך איזה סעיף מדבר עכשיו חבר-הכנסת בורג?

היו"ר פ. שינמן:

לאחר ששר הפנים יגמור את דבריו — אגיד לך.

אסתר הרליץ (המערך):

על סמך איזה סעיף מדבר חבר-הכנסת בורג? אין לו רשות לדבר.

מנחם ידיד (הליכוד):

יש לו הצעה לסדר.

עריאל אמוראי (המערך):

היושב-ראש הכריז שאנחנו מצביעים על שתי הצעות זו מול זו.

היו"ר פ. שינמן:

אדוני השר, קיבלת רשות הדיבור. דבר, בבקשה.

אסתר הרליץ (המערך):

אסור לדבר בזמן ההצבעה. אין לו רשות לדבר.

היו"ר פ. שינמן:

נשמע הצעתו ונדע מה לעשות אחרי-כן. שר הפנים, בבקשה.

חוברת ל"ז, ישיבה ר"ד

— הצעות חוק של חברי כנסת (כהנא, אברמוביץ, אמוראי, המר, מואב, בורג, מ. פרידמן, פעיל, שינמן, בארי, אלוני) —

מראש, ואקבל עלי כל גזיפה שוועדת הפירושים או ועדת הכנסת תחליט בנושא.

ידידיה בארי (הליכוד):

על כך צריך להחליט מראש.

שר-הפנים י. בורג:

אני לא זקוק לרחמנות. הייתי סגן יושב-ראש הכנסת הראשונה. אין אני בלתי-בקי לגמרי בהלכות הכנסת והליכותיה. הסתמכתי על סעיף מסויים של התקנון. את מספרו אינני זוכר.

ידידיה בארי (הליכוד):

סעיף 49.

שולמית אלוני (יעד — תנועה לזכויות האזרח):

את הנוסח אתה זוכר?

שר-הפנים י. בורג:

הנהגה המקובלת בהצעות לסדר-היום — — —

שולמית אלוני (יעד — תנועה לזכויות האזרח):

זו הצעת חוק ולא הצעה לסדר-היום.

היו"ר פ. שינמן:

אבקש לא להפריע. נאמר במפורש: חבר הממשלה רשאי לבקש רשות הדיבור בין בדיון סיעתי ובין לא.

ידידיה בארי (הליכוד):

אדוני היושב ראש, זה לא דיון.

עריאל אמוראי (המערך):

השר לא ידע אפילו שזו הצעת חוק ולא הצעה לסדר-היום. כבר ברור שזהו מקם טעות מלכתחילה.

היו"ר פ. שינמן:

ועדת הפירושים תפסוק. שר הפנים, תתייחס בבקשה לעניין.

שר-הפנים י. בורג:

בהחלט.

אמרתי שאם משהו לא לפי התקנון ודאי שוועדת הפירושים תדון בנושא.

ביקשתי רשות הדיבור לפי אותו סעיף האומר מה שאומר. אני רוצה לומר, ובמשפט זה אסיים את דברי, שבממשלה לא נתקיים עד הרגע הזה שום דיון בתוכן ההצעה שהובאה לכאן.

(קריאה: מה המסקנה מזה?)

היו"ר פ. שינמן:

אני חוזר ואומר שלפנינו שתי הצעות: הצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום, והצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט. אני מעמיד את שתי ההצעות להצבעה זו מול זו.

ה הצ ב ע

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר

היום — 13

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון

מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט — 19

קלמן כהנא (חזית דתית תורתית):

חברת-הכנסת הרליץ, לא מותר לך לקבוע למי לתת רשות הדיבור.

יהודה מאיר אברמוביץ (חזית דתית תורתית):

האם זהו יחס הכבוד לשר בישראל?

עריאל אמוראי (המערך):

חוק הכנסת קודם לכבודו של בשר-ודם.

זבולון המר (חזית דתית לאומית):

האם חברת-הכנסת הרליץ רוצה לקחת את זכויות האשה בכוח?

בועז מואב (יעד — תנועה לזכויות האזרח):

זו התנחלות? מה זאת?

שר-הפנים י. בורג:

אדוני היושב-ראש, לאור ההדים הקלושים אשר הגיעו עכשיו אלי מחילופי הדברים בין חברי הכנסת אני רוצה לומר, ראשית כל, שאם היושב-ראש קובע שהופעתי בזה הרגע איננה לפי התקנון, כמוכן אבקש סליחה וכאילו לא דיברתי. ברם — — —

מרשה פרידמן (יעד — תנועה לזכויות האזרח):

אנחנו מבקשים עכשיו.

שר-הפנים י. בורג:

גברתי, אני מבקש שוויון — שישמע גם קול של גבר נגד הקולות של הנשים.

מאיר פעיל (מוקד):

זה לא שוויון, זו פריבילגיה פאר-אקסלאנס מה שעושה עכשיו השר.

שר-הפנים י. בורג:

חברת-הכנסת מרשה פרידמן, אמרתי דברי באופן עדין ובאופן תרבותי. אל תכריחי אותי לרדת לרמה שלך.

מרשה פרידמן (יעד — תנועה לזכויות האזרח):

אני יכולה ויק לשמוח.

(קריאות)

שר-הפנים י. בורג:

אני יכול לחכות.

היו"ר פ. שינמן:

אדוני שר הפנים, דבר לעניין.

שר-הפנים י. בורג:

אני מדבר לעניין כאשר יש נימוסים מינימאליים.

מאיר פעיל (מוקד):

כבוד השר יכול גם להעמיד שלט: בוצר ונוסד על-ידי קרן היסוד, אם הוא רוצה להישאר שם.

שר-הפנים י. בורג:

אני מגיח שעכשיו אוכל לומר מה שאני רוצה. אדוני היושב-ראש, אני אומר מראש שאם מה שאומר עכשיו, או עצם הופעתי בזה הרגע, בשלב זה של הדיון אינם תואמים את התקנון — אני מבקש סליחה

הצבעה

נמנעים — 2

ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

שרשנה ארבלי-אלמולינו :

מי נמנע ?

הי"ר פ. שינמן :

מי נמנע ?

2. חוק המקרקעין (תיקון), תשל"ה — 1975 *

אם זו מטרה אחרת שמחייבת רישוי עסקים. כלומר אין כוונה לפגוע בכל אותם מקרים שבהם דירות הפכו למשרדים של עורכי-דין, רואי-חשבון, או שבעלת הדין רה תוכל לעסוק, למשל, במקצוע התפירה, שאינו מפריע לשכנים ואינו פוגע בערך הרכוש המשותף.

אם יתקבל התיקון, יהיה בתקנון בתים משותפים איסור מפורש לשינויים ושימוש בדירות מגורים למטרות אחרות בלי הסכמת כל הדיירים. הסכמת כל הדיירים משמעותה שהם יודעים מה עלול לקרות לרי כושם, הם מסכימים ומקבלים את השינוי שמציע או שרוצה אחד הדיירים לבצע.

אני חושב שגם המחוקק לא התכוון בזמנו ולא הרחיק לכת עד כדי כך שהפירוש לסעיף בתקנון המצוי יהיה נוקשה וייתחם למקרים שהוציאו חלון או הרחיבו דלת בדירה, אלא הוא התכוון בהחלט למקרים שבהם אדם גר או מתכוון לגור בבית מגורים, ולפתע ימצא שהוא נעשה שכן של מפעל, בית-חרושת או בית-מלאכה שלא התכוון כלל להיות בשכנותם.

אני מבקש שהכנסת תקבל את הצעת החוק בקריאה טרומית ותעביר אותה לוועדה כדי להכניח לקריאה ראשונה.

הי"ר פ. שינמן :

רשות הדיבור לשר המשפטים, לתשובה.

שר-המשפטים ח. י. צדוק :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מסכים שההצעה של חבר-הכנסת שחל בדבר תיקון לתקנון המצוי בתוספת לחוק המקרקעין תועבר לוועדה. אמנם ניתן להשיג אותה מטרה על-ידי עריכה ורישום של תקנון מוסכם על-ידי בעלי הדירות בבית המשותף, הואיל והתקנון המצוי חל רק באותם מקרים שבהם לא נרשם תקנון מוסכם. אולם עובדה היא שלגבי רוב הבתים המשותפים לא נרשמו תקנונים מוסכמים.

מאחר שדירת המגורים היא הנכס העיקרי של הישראלי המצוי, הנושא במשך שנים רבות בתשלומים כבדים כדי לרכוש אותה, אני רואה מקום להוסיף את ההגבלה המוצעת כדי למנוע פגיעה בבעלי דירות מגורים כאשר אחד מהם רוצה לשנות את השימוש בדירתו ולהפכה לבית-עסק.

עם זאת, כדי לא להגביל יתר על המידה את חופש השימוש בדירה מן הדין שההגבלה המוצעת תחול רק לגבי הפיכתה של דירת מגורים לעסק טעון רישוי. לכן לא תחול, למשל, הגבלה על אשה אשר בשעות

הי"ר פ. שינמן :
אנו עוברים להצעת חוק של חבר-הכנסת שחל : חוק המקרקעין (תיקון), תשל"ה — 1975. רשות הדיבור לחבר-הכנסת שחל.

משה שחל (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, פרק מיוחד בחוק המקרקעין. המטפל בבתי משותפים. התוספת לחוק המקרקעין, תשכ"ט — 1969, באה לקבוע תקנון מצוי של בעלי הדירות בבית משותף במקרה שלא נרשם תקנון המסדיר את היחסים בין בעלי הדירות ואת זכויותיהם וחובותיהם בקשר לבית המשותף. ברוב המקרים של הבתים המשותפים אין בעלי הדירות מתקינים תקנון מיוחד על-פי הסכם ביניהם, ובמקרים אלה קבע המחוקק בסעיף 64 בחוק המקרקעין שיראו את התקנון המצוי שבתוספת כתקנון שנרשם על-ידי בעלי הדירות.

סעיף 2 לתקנון המצוי בא לסייג את זכותו ההחלטית של בעל דירה בבית משותף למקרים של שינויים ותיקונים בדירה שעלולים לפגוע בדירות או לסכן אותן או לשנות את ערך הדירות שבבית המשותף או ברכוש המשותף.

לאחרונה נתבקש בית-המשפט לפרש משמעותם של המלים והמונחים "שינויים ותיקונים" על-פי ההגדרות שבסעיף 2 הנ"ל. בית-המשפט קבע בפסק דינו ברוב דעות, בשבתו בדיון נוסף, 20/73, כי "שינויים" משמע שינויים ותיקונים פסיים בגוף הדירה שבעטיים גיוקה דירה אחרת או הרכוש המשותף, ולא שינוי ייעוד בשימוש שנעשה בה, כמו שימוש בדירת מגורים בתור עסק או חנות. כלומר קיימת אפשרות מאז פירסום פסק הדין שדירות מגורים תיהפכנה לעסק, לבית-מלאכה או לבית-חרושת, בלי שתהיה אפשרות לבעלים האחרים בדירות שבאותו בית להתנגד לכך. כל זה בתנאי שאותו דייר לא יבצע שינוי פסי במבנה הדירה שהוא רכש. הפירוש הזה, עם כל הכבוד, עלול להוליך שולל עשרות אלפי בעלי דירות שערך דירותיהם יירד פלא-ים בשל מעשי זולתם, ולהם לא תהיה כל הגנה. יתרה מזאת: קבלנים עלולים לנצל תמימותם של לקוחות ובאמצעות פירצה זו להפוך דירות בבית-מגורים לבית-עסק.

הצעת החוק שאני מתכבד להגיש אותה באה לתקן מצב בלתי-נסבל זה. הצעת החוק אומרת כי בעל דירה אינו רשאי לעשות שינויים בשימוש ובייעוד דירתו שלא למטרות מגורים, אלא אם קיבל תחילה הסכמה של כל בעלי הדירות. הסייג שיהיה בחוק הוא:

— הצעות חוק של חברי כנסת (צדוק, שינמן); הצעה לסדר-היום (שינמן, כהנא) —
חוברת ל"ז, ישיבה ר"ד

היו"ר פ. שינמן :

לפנינו הצעה אחת — להעביר את הצעת החוק
לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם
בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

ח. הצעה לסדר-היום תכנית לבינוי רחבת הכותל

הם שותפים להן ואשר אדריכל בעל שם ואולי אף גדול
תיכנן אותן על-פי הנחיות עצמו, מבלי ששותפו הגור
רמים החשובים ביותר שיש להם מה לומר והם שצרי-
כים לומר את אשר בלבם באשר לתיכנון זה.

שני שותפים לתיכנון הכותל: עיריית ירושלים,
המיוצגת על-ידי מר בנבנישתי, והחברה לפיתוח הרובע
היהודי בעיר העתיקה, שצורפו אליה אנשי משלחת
ארכיאולוגית. בהרכב זה מתאספים, דנים ואולי אף
מאשרים תכנית אשר תיכנן אותה אדריכל אחד לפי
ראות עיניו והשקפתו הוא. הגורם המרכזי, המעוניין
הראשי בכותל, המתפלל בו, ואיש ההלכה — הללו
אינם שותפים לתיכנון ולמחשבה.

וכאן הנקודה המרכזית: לא היה נסיון לגבש מחשבה,
הנחיות, קונצפציה, מה צריך לקום במקום זה ואיך
צריך הכותל עצמו להשתלב עם המוני מתפללי, המב-
קרים בו מתוך כימהה לגאולה — הכותל עצמו כביטוי
לתחושת הגאולה, הכותל שהוא שריד של בניין גדול,
"אבן מאסו הבונים", ראש פינה ויסוד לבניין הגדול
שצריך לקום, ויָקום, בעזרת השם, במקום הזה.

רבותי חברי כנסת, כשמתכננים בניין בית-חולים
כלשהו מיידיים ועדה מנחה המעבדת פרוגרמה, ייעוד
למבנה, ורק אחר-כך פונים לאדריכלים. לא פונים
לאחד. מציעים למספר אדריכלים תיכנון על יסוד פרו-
גרמה שנולדה מקונצפציה מסוימת. כאן כל זה לא
נעשה.

יודע אני כי יגידו לי שמשדר הדתות שותף בתכ-
נית. ואמנם השתמשו בסקר הפסי שנערך על-ידי משרד
זה. אבל זה הכל. בוועדה שמונתה ללא הקדמת כל הכנה
של פרוגרמה וקונצפציה, בוועדה שמונתה לדון בתכ-
ניתו של האדריכל ספדי, אשר אמנם עיבד תכנית
גראנדיוזית, אבל תכנית אשר אין כל ספק שלא לרחבת
הכותל היא מתאימה, אפילו לא ייעוד מקום לאיש
הלכה. רק אדריכלים אומרי הן לתכנית המועצת ואר-
כיאולוגים המעוניינים בחפירות — רק אלה יש להם
מקום בוועדה זו.

התוצאה היא מרה, אמפיתיאטרון יפה, חנויות למ-
מכר עתיקות, אולמי שמחות, טילות, מקומות סיוור
לתיררים — כל אלה נאים ויפים אבל לא לרחבת
הכותל.

לדעתנו, אם רוצים לגשת לתיכנון הרחבה הזאת,
לתיכנון שהיא בו יותר מהארעיות של היום, אין מנוס
אלא למנות מועצה כלל יהודית אשר ישותפו בה

הפנאי מניהול משק הבית עוסקת בתפירה או בהדפסות
במכונת כתיבה, או על בעל מקצוע חפשי, כגון עורך-
דין שפרש מעבודה מקצועית מלאה ומקבל מספר קטן
של לקוחות בדירתו.

כאמור, אני מסכים להצעה להעביר את הצעת
החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר פ. שינמן :

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת
קלמן כהנא: התכנית לבינוי רחבת הכותל. רשות הדי-
בור לחברי-הכנסת קלמן כהנא.

קלמן כהנא (חזית דתית תורתית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לא אבוא לשיר
כאן את שירת הכותל המערבי. אינני רואה את עצמי
לא מוכשר ולא מוסמך לתאר את גדולתו, מהותו, מקומו
של הכותל המערבי בהיסטוריה היהודית של קרוב לאל-
פיים שנות גלות, ברחשי הלב היהודי, המחשבה היהו-
דית והערגה היהודית לגאולה. לא אבוא אפילו לתאר
מקומו של הכותל בהלכה. אסתפק באיזכור שאלה ות-
שובה בהלכה שחזרו לפני חמש מאות שנה בקירוב.
בשאלות ותשובות ר' דוד בן זמרא, הרדב"ז, מוצאים
אנו שאלה: "שאלת ממני אודיעך דעתי במי שאנסוהו
להיכנס לשטח הר הבית לעשות איוו מלאכה ונמצא
עומד בין הכותל המערבי ובית קודש הקודשים". כלומר
כיוון שאמרנו חז"ל "לא זוה שכינה מכותל מערבי",
שלפי זה כל תפילותינו מופנות לעבר הכותל המערבי
מכל פינות העולם שבהן נמצאים יהודים, השאלה היא
לאיזה צד יפנה המתפלל פניו, האם לכותל או למקום
קודש הקודשים. והתשובה שנפסקה ברורה: כמובן,
לכיוון קודש הקודשים. שאפילו בחורבנו הוא עומד בקד-
שתו שאין למעלה הימנה. אבל עצם הדיון מראה ומוכיח
מה היתה במשך אלפי השנים דמות הכותל בעיני הי-
הודי. ועם שיחזורו במלחמת ששת הימים רואים אנו
כי הנהירה לכותל לתפילה, להתרפקות עליו, למתן
ביטוי לכימהה לגאולה, הולכת וחוזרת מדי יום ביומו.
ויום האבל הגדול, יום ט' באב האחרון, בו נהר לכותל
להתאבל על חורבן בית קדשנו כמאה אלף יהודים,
אף הוא יוכיח.

אחרי מלחמת ששת הימים קיבלו הכותל והרחבה
שלפנינו דמות ארכיטקטונית, דמות גוף, אשר רבים
אינם מביעים סיפוק ממנה, אך כל אחד יודע כי אין
זו אלא דמות ארעית, זמנית, מוכתבת על-ידי הכרחים
אשר לא יגוננו, ואולי אף על-ידי צעדים פזיזים אשר
לא נעשו במכוון, אבל זוהי דמות אשר אף אחד איננו
חושב כי היא הקבועה.

כעת עומדים אנו לפני תיכנון לבינוי הרחבה כולה
שלפני הכותל ועל-ידיה, לתיכנון של חפירות ארכיא-
לוגיות ברחבת הכותל. תיכנון זה בא לא מתוך הכוונה
של רשות כלל-יהודית, ממלכתית, אלא הדברים התד-
דרו והועמדנו לפני תכנית אשר רק חוגים מסוימים

שבה, להשביית תקווה, להעבירה למסלול אחר, אמפי-תיאטרוני.

ויהי רצון מלפניך, ה' אלוהינו ואלוקי אבותינו, מלך רחמן, שתשוב ותרם עלינו ועל מקדשך ברחמך הרבים, ותכנהו מהר ותגדל כבודו.

היו"ר פ. שינמן:

שר המשפטים ישיב להצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת קלמן כהנא.

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

אדוני היושב-ראש, כנסת, נכבדה, ועדת השרים לענייני ירושלים החליטה ב"2 בספטמבר 1974 החלטה שמפאת חשיבותה אקרא אותה לפני הכנסת:

"א) ראש עיריית ירושלים הביא לוועדת השרים לענייני ירושלים הצעת תיכנון לרחבת הכותל וסביבתו, אשר הוכנה על-ידי האדריכל ספלי. ראש העיר הודיע כי ההצעה הוזמנה על-ידי עיריית ירושלים והחבר-רה לשיקום ולפיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה, על דעת משרד הדתות.

ב) ועדת השרים סבורה כי התיכנון המוצע עשוי לשמש כהצעת תיכנון רעיוני-יסודי אשר על בסיסו יקוימו תהליכי בדיקה וביקורת ויתקבלו הערות והצעות.

ג) לצורך בדיקת ההצעה תמונה על-ידי ועדת השרים ועדה מייעצת של שבעה מומחים שתורכב מאלה: (1) חבר שייקבע על-ידי יושב-ראש ועדת השרים, שהיה יושב ראש הוועדה; (2) שלושה אדריכלים שייקבעו על-ידי ועדת השרים לאחר התייעצות עם אגודת האיגוי-גרים והארכיטקטים בישראל; (3) חבר שייקבע על-ידי שר הדתות; (4) חבר שייקבע על-ידי עיריית ירושלים; (5) חבר שייקבע על-ידי המשלחת הארכיאולוגית.

ד) הוועדה תתן דעתה גם על הנושאים הבאים: (1) בטיחות, בתיאום ועדת הבטיחות שמינתה ועדת השרים; (2) מקומות קדושים לדתות שונות המצויות בקרבת מקום; (3) היבטים כלכליים וחברתיים, ובכלל זה שילוב השימושים השונים בשטח.

ה) הפרוגראמה והדגם יוצגו במקום פתוח לעיון וביקורת של המעוניינים בדבר ותפורסם הודעה ברבים על כך. ועדת המומחים תודיע ברבים כי ניתן להגיש לה הערות והצעות על בסיס הפרוגראמה בתקופה של חודשיים.

ו) עם תום התקופה הזאת תסכם ועדת המומחים את מסקנותיה והמלצותיה.

ז) המסקנות וההמלצות של ועדת המומחים יובאו לדיון בוועדת השרים והיא תחווה דעתה לממשלה.

ח) התיכנון כפי שיסכם בוועדת השרים יובא לאישור הממשלה, ולאחר מכן יוגש לאישור הרשויות הפועלות לפי חוק התיכנון והבניה, תשכ"ה—1965.

ט) להחלטה זו יינתן פירסום ברבים."

בהתאם להחלטה זו הורכבה הוועדה ביום 8 בדצמבר 1974, וזה הרכבה: עו"ד ארווין שמרון — יושב-ראש; יעקב רכטר — אדריכל; אריה שרון — אדריכל; אברהם יסקין — אדריכל; דוד קסטנו — נציג משרד הדתות; מירון בנבנישתי — נציג עיריית ירושלים; מאיר בן-דב — נציג המשלחת הארכיאולוגית. מר יהודה טמיר יהיה יועץ לוועדה.

אנשי הלכה, אנשי מחשבה דתית, אנשי רוח, אנשים המעורים בהיסטוריה היהודית ובעברו של העם היהודי והם, יישוב, ידונו, יערכו קווי יסוד. רק על-פיהם תעובד פרוגראמה אשר תימסר לאדריכלים ידועי שם. הראויים לאותה אצטלה ועל פיה יציעו הצעותיהם. בתיכנון זה יש לשתף גם אנשי הלכה ואנשי רוח מהגולה, כי גם שלהם הוא הכותל, גם הם שותפים בו, גם להם ערגה אליו.

הצגת תכנית כעת לפני הציבור, תכנית אחת בל-עדית לחוות דעת, זוהי שגיאה חמורה ואף מטעה. בגלל הגראנדיוזיות שבה היא עלולה להיות שובת לבבות, אבל יכול להיות שהיא אמנם שובת לבבות ויכול להיות שכל הכבוד מגיע למתכנניה, אבל לא הולמת רתבת הכותל.

רבותי, מדובר כאן על נכס של כל הדורות — ובנכס של כל הדורות לא כך נוהגים.

יודע אני כי לא שר המשפטים המשמש כיושב-ראש ועדת השרים לענייני ירושלים הוא היוזם של תיכנון לקוי זה. יודע אני כי העמידוהו לפני מציאות — אבל מציאות שיצרו אותה אנשים שלא היתה להם כל סמכות וכל זכות ליצור אותה.

נכתב בשעתו כי לא ייתכן להשלים עם כך שחולשת-ידע ושיקול מוטעה של כמה אישים — גם אם כוונותיהם היו טובות — תפקיד בידי מתכנן אחד בלבד, מוכשר ככל שיהיה, את הסמכות להנציח את דמותו של האתר הסמלי החשוב ביותר במדינה.

מדובר כאן על נכס האומה המקודש בקדושת השכינה של זה המהכותל המערבי אף בימי החורבן. ואני רוצה להדגיש, יש כאן פגיעה קשה בזכויותיהם של רבבות המתפללים המתאספים על-יד הכותל מדי יום ביומו, חול ושבח, ימי אבל ושמחה והם בסופו של דבר לא ישלמו עם תכניות אשר יפגעו בהם ובזכויותם האלמנטאריות על-ידי תכניות לערוך חפירות ארכיאולוגיות בשטח המיועד לחפילה. בשבילנו אין זה נכס ארכיאולוגי ולא אתר לתירים.

אין זמני מרשה לי לגולל את כל הבעיה בשל-מותה. הרי ידוע לכולנו שהבעיה קיימת והיא נוגעת לדמות העם, לדמותו החינוכית. אני מציע איפוא לכנסת לדון בבעיה חשובה כלל-יהודית זו.

בתשעה באב, לפני ימים ספורים, התפללו יהודים בירושלים, ברחבי הארץ וברחבי תבל, תפילת "נחם", ולבם ועיניהם מופנים לכותל, וכך אמרו: "נחם ה' אלוהינו את אבלי ציון ואת אבלי ירושלים, ואת העיר האבלה והחרבה והבוויה והשוממה, האבלה מבלי בניה והחרבה ממעונותיה, הבוניה מכבודיה והשוממה מאין יושב".

יודע אני כי יש יהודים שלא חדרו לעומק הכנתן של מלים אלו. הם סבורים שאם על-יד הכותל, על-יד הר-הבית, נבנה בניין ויש בו יהודים, הרי אין העיר אבלה ואיננה שוממה. אבל מי שחדר לעומק הדברים, מי שרואה עדיין שועלים מהלכים בה, ומי שרואה מקומות עבודה זרה משגשגים ופורחים, והכותל, בית קדשנו, חשוף ביתמותו — בין יבין למלים אלה.

בעונותינו גרמנו למצב זה, אבל לא יד יהודי היתה באמצע להשביית תקווה ולהסיה מחשבה. אל תהיה יד יהודי כעת עם שיחרור הכותל באמצע להסיה מח-

חוברת ל"ז, ישיבה ר"ד

— הצעה לסדר-היום (צדוק, שינמן, כהנא): מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת (שינמן, יעקבסון); חוק מועצת הפירות (ייצור ושיווק) (תיקון) (שינמן, קצב) —

כשהוועדה תגבש מסקנותיה והמלצותיה יבוא הנושא לפני ועדת השרים לענייני ירושלים; לאחר מכן — לפני הממשלה. ואני בטוח שהוא יידון גם בכנסת. אנחנו מודעים לחלוטין לחשיבות העליונה הנובעת לתפקיד של בינוי רחבת הכותל וסביבתה.

אני יכול להבטיח באמנה לחבר-הכנסת כהנא שלא תהיה שום פזיזות בטיפול בנושא הזה ולא תהיה שום התעלמות מאספקט כלשהו שמן הראוי להביא אותו בחשבון ולחת לו את מלוא המשקל בטיפול בנושא זה.

אין ספק שהנושא ראוי לדיון בוועדה של הכנסת, ואני מציע להעביר את הצעתו של חבר-הכנסת כהנא לוועדה. אני חושב שהעניין נוגע לפחות לשתי ועדות של הכנסת — ועדת הפנים וועדת החינוך והתרבות — ואני מציע שוועדת הכנסת תקבע את הוועדה.

היו"ר פ. שינמן :

אני שואל את חבר-הכנסת כהנא: האם הוא מסכים להעביר את הצעתו לוועדה — לאחת הוועדות שתקבע ועדת הכנסת.

קלמן כהנא (חזית דתית תורתית): כן.

היו"ר פ. שינמן :

לפנינו איפוא הצעה אחת: להעביר את הצעתו של חבר-הכנסת קלמן כהנא לוועדה. ועדת הכנסת תקבע לאיזו ועדה. נצביע.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

ט. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היום על שולחן הכנסת, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית: (1) חוק קרן וולף, תשל"ה—1975 — שהחזירה ועדה משותפת של ועדת הכספים וועדת החינוך והתרבות; (2) חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה—1975 — שהחזירה ועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר פ. שינמן :

נשמע עתה הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון :

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונחו

י. חוק מועצת הפירות (ייצור ושיווק) (תיקון), תשל"ה—1975 * (הצעת קבוצת חברי כנסת)

חברי כנסת — קבוצה הפועלת בכנסת לשם קידום התחייבה להגנת הצרכן.

התיקונים מתייחסים לחוק מועצת הפירות, חוק מוציא הלוואה לחוק מועצת הפירות, ומגמתם אחידה — לתת נציגות לצרכנים בוועד הפועל של מועצות אלה, בגוף האקסקוטיבי המצומצם, גוף חשוב, שלמרבית הצער אין בו כיום ייצוג לצרכנים; ויחד עם זאת להרחיב את

הוועדה התכנסה לישיבתה הראשונה ביום 23 בינואר 1975, בהשתתפותי. בפתיחת הישיבה ציינתי שהכותל והרחבה הם האתר החשוב ביותר לעם היהודי כולו מבחינה היסטורית ולאומית והאתר הקדוש ביותר ליהודים מבחינה דתית, ודבר זה מחייב את הוועדה ברגישות ובהתחשבות מיוחדת בהיבטים הלכתיים. עוד אמרתי שקיימות בעיות בטיחות קשות, שבסביבת הכותל יש מקומות קדושים לדתות אחרות, ואנחנו מצויים לכבדם ולשמרם; שיש לפתוח את התכנית לעיון הציבור הרחב, לקבלת הערות; שהוועדה רשאית לקבל את התכנית, לשנותה או לדחותה לחלוטין. וביקשתי מהוועדה לסיים את עבודתה תוך זמן סביר.

הרב ישעיהו הדרי, ראש ישיבת הכותל, נקבע על-ידי שר הדתות, על דעת שני הרבנים הראשיים, כאיש הבקי בהלכה, שישתתף דרך קבע בדיוני הוועדה. בכל בעיות הבטיחות עומד לרשות הוועדה האדריכל יוסף שיינברגר, יושב-ראש ועדת הבטיחות.

הוועדה קיימה עד כה חמש ישיבות, רובן ישיבות של יום שלם, מבוקר עד ערב. עד כה הופיעו לפני הוועדה עשרה מומחים בתחומים שונים, ועוד יהיו לוועדה זו דיונים רבים בשיתוף מומחים בתחומים שונים ואנשים בעלי גישות שונות והשקפות-עולם שונות.

בהתאם להחלטת ועדת השרים נפתחה ביום 1 ביולי 1975, בליכר בתימחסה שברובע היהודי בעיר העתיקה, תצוגת הצעת התיכנון של רחבת הכותל. הכניסה לתצוגה היא חפשיה, והציבור הוזמן להגיש הערותיו והצעותיו. לפי אומדן ביקרו עד כה בתצוגה כ-3,000 איש, ולכל מבקר מוגש מכתב ובו הוא מתבקש להגיש הערותיו והשגותיו. התצוגה תהיה פתוחה עד יום 31 באוגוסט 1975.

— חוק מועצת הפירות (ייצור ושיווק) (תיקון) (קצב, שינמן, אוזן); הצעות לסדר-היום (שינמן, טובי) —

את מחיריהם של המוצרים החקלאיים ולהבטיח את אספקתם הסדירה?

מותר לו גם לצרכן להיות שותף על הפיקוח על מצב התברואה בשייוק ובייצור התוצרת החקלאית; ואמנם בכל התחומים האלה הגענו לרמה נאותה, אך אין גבול לשיפור וחשובה גם העין הבוחנת של הצרכן, דעותיו ועצותיו מנסיונו כצרכן.

אומרים לנו לעתים באירגוני הצרכנים: וכי החקלאים אינם צרכנים? נציגי הממשלה אינם צרכנים? ועוד יכולים למנות לנו רשימה ארוכה של צרכנים. התשובה בנדון זה: אנחנו מעוניינים בצרכנים לשמם, שאין להם אינטרס אחר מלבד הגנת הצרכן. כל האחרים הם נציגי יצרנים, משווקים, ורק אחר כך צרכנים.

בהקשר זה של ייצוגם של הצרכנים במועצות אלה רצוני לדרוש את עלבונם של אירגוני הצרכנים המוסמכים שבמועצות המורחבות, שיש בהן ייצוג לצרכנים. נציגות זו נקבעת על-ידי מרכז השלטון המקומי. גם דבר זה צריך לבוא על תיקונו. תקנה זו היתה, אולי, נחוצה כאשר לא היו לאירגוני הצרכנים מעמד ופעילות ברוכה כפי שהיא כיום, אך כעת זכאים הם עצמם להציע את נציגיהם.

ולבסוף, אבקש לקבל הצעת התיקונים לשלושת חוקים, אלה ולהעבירם לדיון בוועדה.

היו"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לשר החקלאות, לתשובה.

שר-החקלאות א. אוזן:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מסכים לתיקון הצעות החוק של שלוש המועצות שהוצע על-ידי חברת הכנסת נווהת קצב. אין אני מסכים לכל הנימוקים שהובאו על-ידיה, אבל המגמה רצויה ולכן אני מסכים להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדת הכלכלה.

היו"ר פ. שינמן:

לפנינו, בהצעתו של שר-החקלאות, הסכמה להעביר את הצעת החוק של חברת-הכנסת קצב לדיון בוועדת הכלכלה, אני מעמיד אותה להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת חוק מועצת הפירות

(ייצור ושיווק) (תיקון), תשל"ה—1975, לדיון

מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

יא. הצעות לסדר-היום

1. התכנית לייחוד הגליל והפקעת קרקעות מבעלים ערביים

מותיה בגליל, בנגב, במשולש, באמצעות חוקים שרירותיים, במסווה של צרכי בטחון ופיתוח, בצורת הפקעות וכו'. עתה עומדת האוכלוסיה הערבית בגליל בפני סכנת נישול חדשה במסווה של תכניות לפיזור האוכלוסיה או ייחוד הגליל, כפי שמרבים לדבר בזמן האחרון.

התכניות הגזעיות האלה לוו באחרונה בכל מיני פירסומים לסבר את אוזן הלאומנים והשוביניסטים למיניהם, הרואים בעצם המשך קיומם של ערבים בישראל,

ייצוגם של הצרכנים בגופים המורחבים של המועצות. לתיקון כזה אנו מייחסים חשיבות עקרונית, מבלי לשים לב למשקל המספרי של הנציגות; שהרי אנחנו רוצים לתת על-ידי כך הכרה בזכותם של הצרכנים להיות מיוצגים בגופים של המוסדות והאירגונים שיש להחליטותיהם והכרעותיהם השלכה על חייו של הצרכן. כולנו יודעים מה גדול 'ההשלכה של מחיריהם וטיבם ודרכי אספקתם של ירקות, פירות, מוצרי הלול — בשר, ביצים וכו' — על סל הצריכה של הצרכן.

כפי שלמצרכים אלה יש השפעה על כיסו ובריאותו של הצרכן, חייבת להיות לצרכן השפעה על דרכי תיכונם, שיווקם, טיבם ומחירם.

רבותי חברי הכנסת, בחרנו דווקא שלוש מועצות, אף-על-פי שיש מספר רב של מועצות כאלה, המקיפות את ענפי המשק החקלאי למיניהן; זאת מכיוון שלסל הצריכה השותף שלנו, היום-יומי, יש יותר זיקה למצרכים אלה מאשר לאחרים, ואין לנו ספק שתהיה לצרכנים, על-ידי מעורבות כזאת, השפעה לצימצום פער התייווך שסקרי אירגוני הצרכנים מצביעים ומתריעים מדי פעם על אחוזו הגבוה. גם לאחרונה תחקיר מטעם המועצה הישראלית לצרכנות התריע על פער תיווך של 100% ולפעמים גם 200% במוצרים החקלאיים, ריחוים שאין ציבור החקלאים נהנה מהם וגם לא ציבור הצרכנים, אלא נהנים מרווחים אלה ספקרים ומתווכים למיניהם, ובהם רבים מיותרים.

רבותי חברי הכנסת, כולנו מודעים לעובדה שמועצות השיווק והייצור, העושות פעולה חשובה וברוכה, באו בעיקר לשרת את ציבור החקלאים, אך מאחר שלשם תיאום פעולה עם כל הגופים האינטרסנטיים איפשר החוק גם לנציגיהם של משווקים, סיטונאים, קמעונאים, ממשלה ועוד גורמים אחרים להיות במועצות אלה, תמונה בעינינו העדרותו מהגופים האלה האינטרסנט הגדול — של הצרכן. האם הצרכן אינו אינטרסנט כאשר יש מחסור בביצים? האם הצרכן אינו אינטרסנט כאשר מעלים את מחירו של הבשר הקפוא כדי לחסוך במטבע-חוץ וטוענים בפניו: יש לך תחליף בארץ, בשר עוף, ואז קורה שהעוף נעלם מהשוק או שמחירו עולה על הבשר הקפוא? זה קרה לעתים אפילו קרובות. מדוע, אם כן, לא יהיו הצרכנים שותפים לתיכונן, לוויסות, לשיפור דרכי השיווק, לצימצום פער התייווך כדי להויל

היו"ר פ. שינמן:

אנו עוברים להצעה הבאה, הצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת תופיק טובי, בדבר התכנית לייחוד הגליל והפקעת קרקעות מבעלים ערביים. רשות הדיבור לחברת-הכנסת טובי.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, מאז קום המדינה לא פסקו התכניות לנישול האוכלוסיה הערבית מאד-

להוציא את האדמה הזאת מתחום שיפוטו של הכפר ולחלל כל תקווה של תושבי הכפר לבנות ולחיות באופן אנושי. סכנה זו מפעילותה של ועדת הגבולות אורבת להרבה כפרים. תושבי הכפרים הגליליים קיסרא, כפר-סומיע, דיר-אל-עסד, אל-בענה ונחף עומדים בפני סכנת הפקעות חדשות. תושבי הכפרים האלה נפגעו לא אחת מהפקעות קודמות, במיוחד לשם הקמת כרמיאל. ועתה, בשם הרחבתה של כרמיאל והקמת אזורי התיישבות נוספים, מאיימים בעוד הפקעות שיפגעו בתושבי הכפרים האלה. וכל זה בזמן שעומדים שטחים, נרחבים מאלה שנגזלו בעבר מהתושבים הערבים, ללא כל איכוס וללא כל עבודה עליהם. אבל למינהל מקרקעי ישראל תכניות מרחיקות-לכת וארוכות-טווח לא להניח לתושבים הערביים כל אחיה באדמת מולדתם.

ידועות התכניות לגירוש כל תושבי ערב-אסאעד בסביבות כרמיאל וההשגלות על אדמותיהם. וזה בשם ריכוזם, כביכול, והתכנית היא ליישבם בכפר חדש על-יד הכפר מכר בסביבות עכו, יחד עם תושבי עכו הערבים, שרוקמים תכניות לפגותם מעכו ולהעבירם אל הכפר החדש ליד מכר. את הכפר החדש מתעתדים להקים על אדמה שחלקה הגדול יהיה מופקע. לא ערב-אסאעד ולא תושבי עכו הערבים יסכימו לתכניות נישול אלו; הם ייאבקו נגדן.

תושבי הכפרים ממרה ופבול זועקים כיום חמס נגד הפקעת כ-2,000 דונאם מאדמותיהם לשם הקמת המחצ' בות למפעל המלט "נשר". מאום אל-פחם, הכפר הגדול שנעשה למלון מגורים לאלפי תושבי שהפכו לפועלים לאחר שנושלו כמעט מכל אדמותיהם, משטח שיפוטו של כפר זה עומדים להוציא עוד שטח קרקע ולהעבירו לשיפוטם של המועצה האזורית מנשה.

התושבים הערבים בנגב, הבדואים, גם עומדים כיום בפני סכנה חדשה, סכנה של נישול נוסף והשלמת נישול משנים קודמות, כשהשלטונות רוצים ליישב, כביכול, את ערביי הנגב בנקודות ישוב חדשות בעל-כורחם ולחלל את בעלותם על שטחים נרחבים של אדמה, שבחלקה הגדול כבר נלקחה מהם. ללא כל מצפון מציעים להם לקבל פיצוי רק על חלק מאדמותיהם במחיר הפסולת של 480 לירות לדונאם של אדמה מעובדת ו-3.5 לירות לדונאם של אדמה בלתי-מעובדת.

קשה לדעת אם אפשר לבכות או לצחוק על מדיניות אכזרית זו. אבל התושבים הערבים וכל יהודי בעל מצפון ייאבקו נגד המדיניות הבלתי-אנושית והגזענית הזאת. מדיניות הנישול של האוכלוסיה הערבית מאדמתה לובשת צורות מצורות שונות: חוקים, הפקעות, אזורים סגורים, העדר מכוון של תכניות-מיתאר, הצרת שטחי הבנייה בכפרים הערביים וכו', ובאחרונה זועקים תושבי הכפרים הערביים חמס על אופן קביעת מס הרכוש ומס הרכש על אדמותיהם, כאילו הן היו שטחי קרקע בערים הגדולות. הנה, בא האוצר עתה וקובע לגבי שטחי קרקע נרחבים שבתחום שיפוטם של מועצה מקומית וגם מחוץ לתחומיה, שווה קרקע המיועדת לבנייה, בזמן שהיא קרקע חקלאית ולפעמים בלתי-מעובדת. במקרים רבים הקרקע היא אף מחוץ לתחום של הכפר ואף אסור לבנות עליה. וכך, בקבעם באופן שרירותי שהיא קרקע המיועדת לבנייה, מעריכים את שווה בעשרות אלפי לירות לדור, נאם ולפי זה צריך לשלם מס רכוש ומס רכש, המגיעים ביחד ל-44% או 45.5% משווה. ובעל האדמה האומלל, הנבון, יהיה נאלץ לוותר על הקרקע במקום לשלם

המעבדים את אדמתם, סכנה לאומית כביכול. דוברים אלה מפריחים את הסכנה האורבת לגליל, כביכול, בגלל מיעוט האוכלוסיה היהודית, לעומת האוכלוסיה הערבית, הסכנה הדמוגרפית בגליל, ועוד מסוג זה.

פקידים גבוהים במינהל מקרקעי ישראל צעקו באופן היסטרי: "אין הרבה זמן עומד לרשותנו" ... והכל כדי לדרבן תכניות חדשות להפקעה חדשה של אדמות מהמת-יישבים הערבים. הסיסמה של ייחוד הגליל נהייתה לסיסמת הקרב לביצוע תכניות גזעיות אלה.

ראש הממשלה הכריז בנאומו בצפת, לפני כחודש-וחצי, שהממשלה הקציבה 1.5 מיליארד לירות לייחוד המזורז של הגליל.

קדמו לזה תכניות משרד השיכון, הנותנות עדיפות להתיישבות חדשה בגליל במשך חמש השנים הבאות. אך לא התיישבות חדשה ולא יהודים נוספים בגליל מדאיגים את התושבים הערבים או מי שמעוניין בשכנות טובה ויחסים טובים בין שני העמים, אלא מה שתכניות אלה קובעות — וזה הפקעות נוספות של אדמה מבעליה הערבים. נישול חדש, תכניות חנק להצרת התפתחות הכפר הערבי ופגיעה נוספת באוכלוסיה הערבית ובעקרון שוויון הזכויות בין אזרחי המדינה.

התכניות משרד השיכון, כפי שסמך עליהן השר בסוף השנה שעברה בוועדת הפנים, בנויות על הפקעות חדשות באזור נצרת וכרמיאל, ואף על הצורך לשנות את ייעודם של כ-30,000 דונאם קרקע חקלאית ולהפקה לקרקע לצרכי בנייה, ומה יותר מ-17,000 דונאם קרקע פרטית בגליל, דהיינו קרקע חקלאית שברובה המכריע בבעלות התושבים הערבים. וזה מפריך את כל ההתגוננות של מינהל מקרקעי ישראל, אביר תכניות ההפקעה והנישול, שהמדובר הוא, כביכול, רק באדמת טרשים לא מעובדת. והתכניות לפרטיות החלו להופיע.

משרד הפנים הקים על-יד ועדת התיכנון והבנייה ועדה שנקראה "ועדת הגבולות" — לפי "על המשמר" מה-8 ליוני — בראשות הממונה על מחוז הצפון מר קניג. בין היתר מתכננת הוועדה הקמת מה שנקרא שישה פארקים תעשייתיים לקליטתם של אלפי עולים חדשים בסביבות ציפורי על-יד נצרת, באזור טורעאן, עילבון, מגאר; באזור תפן על-יד הכפרים דיר-אל-עסד, נחף, בית-ג'ן; באזור בית-שאן; על-יד ראש-פינה ובאזור כברי. כל התכניות האלה קשורות בהפקעת קרקע מהתושבים הערבים בסביבה.

חלק מהפקידי הוועדה הוא לאחר שטחים ולהמליץ על העברת שטחים משיפוטן של מועצות מקומיות ערביות לרשויות מקומיות יהודיות כדי להקל על מלאכת ההפקעה. על רקע זה הופיעה תביעת עיריית נצרת עילית לצרף לתחום שיפוטם של כ-20,000 דונאם הנמצאים בשטח שיפוטם של הכפרים איכסאל, עין-מאהל, אל-משהד, כפר-כנא, כיננה, ובכיוון זה פועלת ועדת-קניג בזמן שידועה לכולם שמוקדם של הכפרים הערביים הנ"ל, כמו כל הכפרים הערביים הזקוקים מאוד להרחבת שטח הבנייה שלהם. הם יכולים להשיג שטח בנייה רק מהשטחים הנמצאים בתחום שיפוטם. הכפר עין-מאהל, המונה כ-4,500 תושבים, השטח שלו אינו יותר מחצי דונאם לנפש והזקוק לקרקע כאוויר לגשימה, ניהל במשך שמונה שנים משפטים ארוכים כדי להוכיח את בעלותו על אדמה שמינהל מקרקעי ישראל רצה לגזול ממנו, ועתה בבת-אחת באה ועדת-קניג ורוצה

הערבי הפלשתינאי, כורה תהומות, מרעילה יהסים ומו" נעת שלום ושכנות טובה.

אין להתעלם מהסבל, מהעוולות ושלילת הזכויות שמדיניות זו גורמת לאזרחי המדינה הערבים. הדיבור שגם מיהודים מפקיעים קרקע הוא דיבור אוילי ויש בו אחיות-עיניים. כי כל בר-דעת יודע ממי מפקיעים בעיקר, וההפליה הלאומית מזדקרת לעין.

האוכלוסיה הערבית בישראל מתנגדת ותתנגד בכל יכלתה הציבורית ובכל הדרכים שבידה לכל תכניות הנישול וההפקעה. תנועת המחאה נגד תכניות הפקעת האדמות הפוקדת כיום את האוכלוסיה הערבית מקיפה את כל חלקי האוכלוסיה. מחאתם הנמרצת של ראשי המועצות המקומיות הערביות היא ביטוי למחאה כללית זו, שתלק ותתרחב. שום אמצעי דיכוי ואיומים לא יבלמו את הזעקה, המחאה והתביעה של האוכלוסיה הערבית לכיבוד הזכויות ולחיי שוויון. אנו קוראים לכל בעלי המצפון ומכבדי ערך שוויון הזכויות ולכל המתנגדים לאפליה לאומית בכל חלקי האוכלוסיה, ובעיקר בקרב היהודים בישראל, להרים קולם להגנה על שוויון זכויות ומניעת פעולות חדשות שמתכננים כלפי תושבי ישראל. הערבים, כלפי הפלחים הערבים וזכותם על אדמותיהם.

היו"ר פ. שינמן :

רשות הדיבור לשר החקלאות, אשר ישיב בשם שר השיכון להצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת טובי.

שר-החקלאות א. אוזן :

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, בתחילת דברי אבקש להסיר הצעה זו מסדר-היום, מהנימוקים הבאים:

ראש הממשלה, בהופעתו בצפת ביום 29 במאי 1975, אמר, כי בתקציב המדינה כלול סכום של 1.3 מיליארד לירות לפיתוח הגליל ואיכלוסו. זהו הסכום הכולל בתקציבי משרדים מספר. ראש הממשלה התייחס אליהם ולא אמר את הדברים המצוטטים על-ידי חבר-הכנסת טובי, שאינני יודע מניין הוא לקח אותם. אני משער שהם פרי דמיונו שלו.

בהתאם לתכנית פיתוח השיכון לשנים הקרובות יהיה צורך בהפקעת קרקעות מבעלים יהודים וערבים ביישובים מספר, וזאת בשל חוסר קרקע לבנייה. ויפסקו קרקעות מבעלים יהודים וערבים כאחד ביישובים מספר. מרבית הקרקעות הן קרקעות טרשים ומיעוטן בלבד ניי-תנו לעיבוד חקלאי. ולגבי קרקעות הניתנות לעיבוד חקלאי אני מציע לחבר-הכנסת טובי שלא יתחרה אתי.

במסגרת זו הציע מינהל מקרקעי ישראל לשר האוצר, הממונה על ביצוע הפקעות, להפקיע בגליל שטח כולל של כ-20,000 דונאם — ולא 10,000 דונאם — בצפת, בנצרת, בכרמיאל ובכפר מכר. הפקעות אלה הן בבעלות יהודים וערבים כאחד. חלק ניכר מן הקרקעות המוצעות להפקעה הן בבעלות מינהל מקרקעי ישראל, וחלקן בבעלות פרטית. ומוצע לשלם פיצוי הולם לכל בעלי הקרקע הפרטיים שקרקעותיהם יופקעו.

אדוני היושב-ראש, אני מציע לא כלול את ההצעה בסדר-היום.

היו"ר פ. שינמן :

אני מבין שתחבר-הכנסת טובי אינו מקבל את הצעתו של שר החקלאות.

אלפי לירות מסים כל שנה. אך יש מי שאזניים לו. לצרכי תשלום מס כזה מעריכה הממשלה קרקע זו ברבבות לירות לדונאם, אך כשהיא קרקע מופקעת ויש לשלם בעדה פיצוי מעריכים אותה בכמה עשרות לירות בלבד.

תחבולה זו להטלת מסי רכוש ורכש כבדים על הכפרים הערביים נועדה ביסודה להיות אמצעי נוסף לנשלם מאדמותיהם. אנו מעלים כאן את זעקתם ומחאתם של תושבי הכפרים הערביים ותביעתם להשעות את תש-לום המסים הכבדים האלה, המוטלים עליהם, כאילו הם היו תושבי הערים הגדולות. התכניות להפקעת קרקעות מה-תושבים הערבים לביצוע פרץ בין מר זורע, יושב-ראש בגלל חומרתו אף בתוך חוגי השלטון עצמו.

עתון "דבר" מ-16 ליוני 1975 מוסר על הדיון והווי-כוח שהיה בוועדת ההפקעות, הקיימת במשרד האוצר, על-אודות התכנית המפורטת שהגיש מינהל מקרקעי ישראל להפקעת אלפים רבים של דונאמים, -באזורים שונים בגליל, שהם בבעלות הפלחים הערבים. העתון "דבר" מסר על הרשע פרץ בין מר זורע, יושב-ראש הוועדה, לבין מר טולידנו שהתנגד להפקעות. לפי "הארץ" מאותו יום נאמר אמילו שרוב חברי הוועדה דחו את תכניות ההפקעה של מר זורע, שהציע להפקיע כ-10,000 דונאם, אבל, כפי שנמסר, ההחלטה הועברה לראש הממשלה.

חברי הכנסת, זוהי המדיניות המסורתית הפסולה של נישול האוכלוסיה הערבית מאדמתה, מדיניות שהדריכה כל ממשלות ישראל מאז קום המדינה, לנשל את התוש-בים הערבים אזרחי ישראל מיותר מ-0.5 מיליון דונאם, שהם מחצית השטח שהיה בבעלותם, וזה בלי השטחים הערבים שהופקעו מערביי הנגב. חלק ממדיניות זו היה גירושם של אלפי תושבים ערבים אזרחי ישראל מכפריהם ומאדמתם, והם פזורים, כידוע, בגליל ובמשולש, כשעד היום חלק גדול של אדמות אלה הפך לשממה לאחר שבעליהן, שחיים עדיין בקירבתן, נאסר עליהם לעבד אותן ולהתקיים עליהן בכבוד. והיום גובר הלחץ על אזרחים אלה, כמו תושבי דמון, כבול, מיעאר ואחרים המתגוררים כפליטים בכפרים סמוכים, לוותר על בע-לותם לאדמות אלה. אף מאיימים עליהם לגרשם שוב מבתיהם החדשים ומבתותיהם, אם לא ישלימו עם עובדת הנישול.

אנו, הקומוניסטים, מתנגדים נמרצות לפגיעות אלה בזכויות האוכלוסיה הערבית, לזכרים לשוויון זכויות מלא ומתנגדים לכל צורה של דיכוי לאומי. אנחנו אומרים: פיתוח ובנייה — בבקשה, כן, אבל לא על חשבון הפקעת זכויותיו של העם הערבי, כי אז זה לא פיתוח ולא בנייה אלא אנטי-פיתוח והרס. ציני פיתוח הוא הדיבור על יישוב הגליל והפרחת השממה בו, כביכול, כאשר מת-כוונים לפנותו מתושביו והופכים את אדמותיהם, שהיו פורחות פעם, לשממה.

לגזענים החושבים שיישוב ואיכלוס שייך רק ללאום אחד, רק ליהודים, והוא צריך להיות על חורבותיו של העם הערבי, לאלה אנו מפנים את דברי האזהרה שלנו: מדיניותכם זו היא מדיניות מסוכנת, מדיניות אסון גם ליהודים, גם אם לכאורה ולמראית-עין היא מצליחה על פני השטח. מדיניות זו, שהיא חלק בלתי-נפרד מכל המדיניות ההרפתקנית של ראשי השלטון ביהם לעם

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אני מתנגד להצעה.

היו"ר פ. שינמן:

לפנינו שתי הצעות: הצעת שר החקלאות שלא לכ-
לול את הנושא בסדר-היום, והצעת חברי-הכנסת טובי
לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת. אני מעמיד
להצבעה את שתי ההצעות זו מול זו.

הצבעה

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא

בסדר-היום של הכנסת — רוב

בעד ההצעה לכלול את הנושא

בסדר-היום של הכנסת — מיעוט

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של
הכנסת נתקבלה.

2. מגמת הממשלה לקצץ בתקציב משרד המשטרה

היו"ר פ. שינמן:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה לסדר-היום של
חברי-הכנסת לין, שהוכרה על-ידי יושב-ראש הכנסת
ההסגנים כדחופה: מגמת הממשלה לקצץ בתקציב משרד
המשטרה. רשות הדיבור לחברי-הכנסת לין.

אמנון לין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בפתח דברי בר-
צוני לשלוח ברכה מהכנסת לארבעה שוטרי משמר הגבול
שמנעו אסון כבד בשדה-התעופה בן-גוריון: השוטרת
דליה נחום, השוטר יעקב לוי, השוטרת מלכה יוסף
והשוטר יוסף וייסברג. שוטרים אלה גילו תושיה, אומץ
וזריזות ומנעו אסון גדול בנפש. ומי יודע מה מידת
הנזק הכספי שהיה נגרם לישראל אם, חלילה, היו
המתחבלים מצליחים לבצע את זממם.

לא רק שוטרים מצטיינים אלה ראויים לברכה ולהע-
רכה. מאות ואלפי השוטרים והקצינים בכל שלוחות
המשטרה, הפזורים לארצה ולרחבה של ישראל, ראויים
אף הם לברכה ולהערכה. כולנו חייבים להם הערכה רבה.
אדוני היושב-ראש, מה היא הברכה וההערכה של
הממשלה לשוטרי ישראל? — התמקחות על תקציב מש-
רד המשטרה ודרישה לקצץ בו 20 מיליון לירות, במקום
להוסיף לו 30 מיליון לירות על-פי דרישת המשטרה,
כדי לאפשר לה מילוי השליחות והתפקיד שהוטלו עליה
על-ידי המדינה.

חברי הכנסת, נוכח ההכרזות של אירגוני החבלה
כי יגבירו ויוסיפו פעולות טרור בישראל, כל התמקחות
עם המשטרה על קיצוץ בתקציבה פירושה התמקחות על
חיי האזרחים של מדינת ישראל ובטחונם.

חברי הכנסת, ניתנת לנו ההזדמנות להשתמש בכוחה,
במצפונה ובסמכותה של הכנסת, כדי לעזור לממשלה
למצוא את התקציב הנדרש והמבוקש על-ידי המשטרה,
וזאת תוך מאמץ משותף, כדי להעמיד לרשות הממשלה
תקציב שבאמצעותו תוכל המשטרה, על קציניה ושוט-
ריה, למלא את השליחות שהטלו עליה — המלחמה
בטרור.

אדוני היושב-ראש, שמעתי גירסה שהקיצוץ בתקציב
משרד המשטרה נובע מהרצון לאפשר הפניית תקציבים
לשטחי חיים אחרים של המדינה כדי להוכיח שישראל
ממשיכה בקידום שטחי חיים אחרים למרות המצב הבט-
חוני הקשה. אינני שולל גישה זו. גם דעתי היא שלמ-
רות המצב הבטחוני הקשה ולמרות פעולות הטרור הבל-
תיפוסקות אנו חייבים להמשיך לבנות את המדינה
ולטפחה. אולם הנימוק הזה נראה לי בלתי-הגיוני מכיוון

שאני יכול להוכיח כי הכל כן, אבל לא בכיוון של
קיצוץ תקציב משרד המשטרה. הנה אביא לכם כמה
נימוקים שסיבירו מדוע אני חושב שנימוק זה אינו
תופס כשמדובר בתקציב העומד לרשות משרד המשטרה.

הנימוק הראשון: דיברו אתנו רבות על כך שאנו
צריכים להפנות תקציבים למשרד התיירות. מדוע לא
יבינו כולם כי פיגוע אחד כדוגמת בית-המלון "סבוי" או
פיגוע אחד שצילית, חלילה, בשדה-התעופה לוד, יכול
לגרם לנו נזק במאות מיליונים של לירות, בשעה שאנו
מנסים לקצץ מתקציב משרד המשטרה 20 מיליון לירות
ולמנוע מהם עוד תוספת של 30 מיליון לירות כפי שהם
הציעו? למעשה, הנזק שכבר נגרם עכשיו לתיירות היש-
ראלית או לתקציב המדינה, בגלל צימצום התיירות
בעקבות פעולות הטרור והחשש של תיירים להגיע
לישראל, מגיע למאות מיליונים. לכן מובן שכל תקציב
שאנו מקדישים למשרד המשטרה כדי להבטיח את הבט-
חון בישראל ואת המלחמה בטרור, הוא כשלעצמו יכול
להבטיח יתר הכנסה למדינת ישראל.

הנימוק השני: יומים פרטיים. מדובר אצלנו בזמן
האחרון רבות על כך שיומים פרטיים נמנעים ונרתעים
מלבוא ולהשקיע בישראל. חברי הכנסת, עליכם לדעת
כי ככל שאנו נגביר את הבטחון במדינה וניאבק בהצ-
לחה עם הטרור, נגדיל את נכונותם של היוזמים הפר-
טיים לבוא ולהשקיע בישראל. למעשה, נכונותם לעשות
זאת היא פונקציה של ההצלחה שלנו במלחמה בטרור.

הנימוק השלישי: פיתוח תעשיות בערייהפיתוח. כבר
עכשיו אנו רואים כיצד יומים פרטיים ובעלי תעשיה פרטיים
חרדים מלבוא ולהקים מפעלים באזורי-הפיתוח. גם זהו
פונקציה של המצב הבטחוני. וכאן אני אומר שוב
שהצלחתנו בהשגת אווירית בטחון תעודד הקמת מפעלים
גם בעיירות-הפיתוח.

הנימוק הרביעי: הגשרים הפתוחים. הרי ברור שהיה
קל יותר למשטרה בישראל להודיע שבגלל בעיות הבט-
חון אין אפשרות להמשיך ולקיים את מדיניות הגשרים
הפתוחים, וכי המשטרה אינה מקבלת על עצמה את
האחריות על כך. אבל מטעמים מדיניים שכולנו יודעים
אותם החליטה ממשלת ישראל להמשיך במדיניות הגש-
רים הפתוחים. דבר זה מחייב מנגנון אדיר של המשטרה
כדי להיאבק ולהיערך כנגד הסיכונים הגדולים שקיבלנו
על עצמנו ביודעין. אם אנו מצמצמים את תקציב משרד
המשטרה, הרי למעשה אנו מזמינים את הפורענות, את
החבלה, ומצמצמים את הסיכוי שהמשטרה תוכל להת-
מודד עם הסיכונים האלה.

כאן ברצוני להזכיר כי שר המשטרה זעק לפני שנתיים ואמר בשם כל אלה הנושאים באחריות זו: תנו לנו את הכלים כדי שנוכל לעשות את מאקסימום הפעור לנו את הכלים, שנוכל לעשות את מאקסימום הפעור שהכנסת צריכה להיענות לקריאה זו ולקיים דיון בנושא.

היו"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לשר האוצר, לתשובה.

שר-האוצר י. רבינוביץ:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הייתי רוצה לומר לחבר-הכנסת לין: חבר כנסת מכובד, לא אתה בלבד אלא כולנו, כל בית ישראל, מלאים הערכה והוקרה למשטרת ישראל, לאחריות הכבדה הרובצת על כתפיה, למסירות ללא גבול וללא ליאות שהיא מגלה בעמידתה על משמר בטחונם ושלומם של תושבי הארץ ותושבי המדינה כולה.

אולם חברי-הכנסת לין, כחבריו לסיעה, רואה תמיד רק צד אחד של המטבע. הממשלה, במצוקה שהמדינה נמצאת בה, החליטה, כידוע, על קיצוץ של 550 מיליון לירות בשנת 1975. הוטל על שר האוצר לברר את פרטי ההפחתות בתקציב עם יתר השרים, וראש הממשלה הוסמך להכריע במקרים של חילוקי-דעות.

כל ההפחתות יובאו עלי-ידי לדיון בוועדת הכספים. רצוני להוסיף כי לא סוכם בממשלה כל פרטי הקיצוץ צים, וגם הביורר בדיון עם שר המשטרה לא הסתיים. על כן איני יכול למסור לבית בשלב זה על יישום החלטת הממשלה לגבי משרד המשטרה.

אמנון לין (הליכוד):

אדוני השר, אתה עומד על דעתך שאני תמיד רואה רק את הצד האחד?

שר-האוצר י. רבינוביץ:

אני אומר: אתה כחברך, לא הייתי אומר שזה תמיד כך, אבל זו עובדה שעולים על הבמה זה אחרי זה ותובעים הקצבות נוספות — היום אלה חינוך וסעד, ומחר אלה יהיו דברים אחרים. הממשלה באחריותה תשקול את הדברים ותיתן למשטרה אפשרות למלא את חובתה. אין לי שום ספק בכך.

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הכספים.

היו"ר פ. שינמן:

אני שואל אם חברי-הכנסת אמנון לין מסכים שהצע-תו תועבר לוועדת הכספים. יש הסכמה. אם כן, הצעה אחת לפנינו: להעביר את הצעתו של חברי-הכנסת לין לוועדת הכספים.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

הנימוק החמישי: מדיניות חופש התנועה ללא הגבלה בכל אזורי הארץ. מה היה יותר קל למשטרה מאשר להודיע, כי מטעמי אחריות היא אינה מסוגלת לקבל על עצמה את האחריות בגלל צימצום בתקציבה, חוסר במנגנון לפיקוח ולביקורת, ועל כן אינה מוכנה לאפשר לתושבים מהשטחים המשוחררים המוחזקים על-ידי צה"ל לעבור לפנים הארץ לעבודה? הדבר היה גורם נזק כלכלי של מאות מיליונים. אנו חייבים להעריך את העובדה שהמשטרה הצליחה לערוך את עצמה כזו שהחיים יימשכו, גם חיי הכלכלה, גם חיי החברה. זה אומר מאמץ גדול ותקציב עצום. אנו חייבים להתחשב בכך כאשר באים אנו לדבר על תקציב משרד המשטרה.

הנימוק השישי, והוא לדעתי הנימוק החמור ביותר והעדין ביותר: מי מאתנו אינו זוכר את האווירה שהשתררה בארץ מיד לאחר הפיגועים הנפשיים בקריית-שמונה ובמעלות? השתררה אז בארץ אווירה של מבוכה, יהודים החלו לחשוש לישון בלילה בבתיהם. התחילה פה ושם אווירה שגיבור הוא זה המסתלק ראשון מהמקום שבו נשמעות יריות של מחבלים. לא עוד יהודי הבטוח בעצמו, יהודי המוכן להתגונן. אולם כאשר התארגנה המשטרה כדי לקדם את פני המחבלים חזר הבטחון האישי והציבורי לאורחי ישראל. היום, במקום אותה אווירה שהזכרתי, רצים היהודים אל מקום הפיגועים כדי להיות הראשונים שיורים בחבלנים ופוגשים בהם.

ובכן, חברי הכנסת, עלינו להתייחס ברצינות למסקנות ועדת-חורב שהוגשו לממשלת ישראל מיד לאחר הפיגוע הנפשע במעלות. ועדה זו המליצה, למעשה, להעביר את הטיפול בטרור מהצבא למשטרה. המשטרה התנגדה למלצה זו בטענה שבגלל כווד המשימה ומתוך רגש אחריות — היא הכירה בכך שאין היא מאורגנת למשימה זו — לא תוכל לקבל על עצמה את התפקיד הזה. המשטרה קבעה כי אם אנו רוצים להעביר את הטיפול בטרור למשטרה, עלינו לתת כלים מתאימים ותקציב מספיק כדי להתפרס ולהיערך למען משימה זו. הממשלה והכנסת קיבלו את המלצות ועדת-חורב. המסמעות היא: היערכות שונה לחלוטין מזו שהמשטרה ידעה לפני מסקנות ועדת-חורב. פירוש הדבר כות'אדם מעולה, העמדת כלים מעולים שלא היו עד כה למשטרה. בסיסי אימונים שיאפשרו לאנשים להתכונן לכל אותן משימות, כלי נשק וציוד מודרניים ומעולים לקראת המשימות האלה, כלי רכב קרביים שלא היו למשטרה, אירגון יחידות מיוחדות כדי לפגוש במתבלים ברגע שתודרת חוליה לארץ.

כל אלה פירושה הבטחת תקציב מתאים לרשות משרד המשטרה. אי לכך אני פונה לכנסת ומציע שאנו נדון במגמה, המסתמנת בממשלה, להפחית מתקציב המשטרה 20 מיליון לירות — זאת בשעה שהמשטרה פנתה וביקשה תוספת של 50 מיליון לירות כדי לעמוד במשימה.

יב. הצעות חוק של חברי כנסת

1. חוק רשות לאומית לאנרגיה, תשל"ד—1974 *

ושימוש יעיל יותר בו ובדרכי הפצתו; ג) גיוון מקורות האנרגיה ומציאת מקורות אלטרנאטיביים לדלק.

זכורים לנו דברי נשיא ארצות-הברית בספטמבר 1973: "אין שום אומה, ובמיוחד לא אומה תעשייתית, היכולה להרשות לעצמה להיות תלויה בחסדי אומה אחרת בכך שאספקת האנרגיה שלה תינתק באופן פתאומי...". במאי 1974 הוקמה בארצות-הברית הסוכנות הפדראלית לאנרגיה, סוכנות זו באה להחליף את משרד האנרגיה הפדרלי, אשר נוסד בצו הנשיא בחו"רף 1973. הסוכנות העצמאית החדשה מתאמת את המדיניות הפדראלית ואת הפעולות הכרוכות במצוקת האנרגיה. עם התחיימה על התחיקה להקמת הסוכנות הנ"ל הזהיר הנשיא האמריקני ואמר: "יש סימנים מדאיגים לכך שאמריקנים רבים מאמינים שאפשר לשכוח מנהגי שימור טובים לאור ההקלה מבשר האנרגיה... אין לדמות כלל שהתגברנו על משבר האנרגיה...".

במאי 1974 יצאה האסיפה המייעצת של מועצת אירופה בקריאה למדינות המייבאות דלק "להגדיר ולת"אם ביניהן, ללא דיחוי, את מדיניות האנרגיה בכדי להגן על האינטרסים הלגיטימיים שלהן מול המדינות המייבאות דלק לחברות הנפט הרב-לאומיות". בינואר 1974 הוקם מניסטריון חדש בבריטניה שתפקידו לרכוש את הטיפול הממלכתי בבעיות האנרגיה. במשך השנה האחרונה עדים אנו לדאגה ולמודעות בין-לאומיות לבעיות האנרגיה, ביחוד בין אנשי מדע ובאוניברסיטאות. לדוגמה, ביקורו האחרון בישראל של הפיסיקאי פרופסור טלר והכנייתו לפתרון משבר האנרגיה.

ההתעוררות בעולם היא כללית, ושומה עלינו ללמוד את הלקח כי הבעיה בישראל חריפה יותר. היא נוגעת לעצם קיומנו. די אם נבחר את הכתוב בדיווחשבון המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח מדצמבר 1973 "מקורות אנרגיה אלטרנאטיביים 1973 — 2,000, שלב א'", עמ' 150 ואילך: "קיימות 8 ועדות של הכנסת, שתי ועדות-משנה ומספר רב של ערירות ומועצות מקומיות המעורבות בחקיקה בנושאי אנרגיה בישראל".

התוויית מדיניות נעשית על-ידי שמונה משרדים ממשלתיים שונים וצה"ל. 25 גופים וחברות שונות מעורבים בנושאי צריכה, חיפוש נפט, הפקה, הולכה, התמרה ושיווק. 15 מעבדות גופי מחקר מעורבים במחקר ופיתוח בנושאי אנרגיה. אין מי שיכוון את כל הגופים הנ"ל למאמץ מכוון ומשותף לפתרון בעיותינו הלאומיות המיוחדות. אמנם חלה התקדמות מסוימת בשנה האחרונה בחיפוש נפט, אולם אין זה משנה את העובדה שמדיניות ארוכת-טווח בנושאי אנרגיה אינה קיימת. אנו חיים מן היתר אל הפה, מהיום למחר, מהטלאת טלאים, מאילתורים וממציאת פתרונות זמניים.

יהיו הגורסים כי זה גורלנו, כי עם עניי אנחנו ואין בידינו לשנות מציאות זו. איננו מקבלים גירסה זו. יש לנקוט את הצעדים האירגוניים המתאימים ליצירת הגורמים הציבוריים אשר יוכלו לנסח מדיניות לאומית בתחום זה ולקדמה.

היו"ר פ. שינמן:

אנחנו עוברים להצעת חוק רשות לאומית לאנרגיה, תשל"ד—1974. יביא את הצעת החוק חברי-הכנסת אברהם שכטרמן.

אברהם שכטרמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, המצאת מכונת הקיטור בתחילת המאה הקודמת והמהפכה התעשייתית שבאה בעקבותיה פתחו לפני האנושות אפשרות לשימוש גובר והולך במשאבי האנרגיה. שימוש זה הביא לצמיחת הכלכלה, לשיגשוג ולהעלאת רמת החיים בעולם בשיעור ללא תקדים. בד בבד עם שיגשוג זה ניתן התמריץ לפיתוח מדעי וטכנולוגי, אשר איפשר מעבר מניצול מקורות אנרגיה מסויימים לניצול מקורות אחרים, מניצול זרמי אוויר ומים ושריפת עצים — לניצול פחם, ומשריפת פחם — לשריפת דלק והבקעת אוראניום. אולם כבר בסוף המאה הקודמת ותחילת המאה הנוכחית יכול היה כל מי שהצליח לחזות את העתיד דרך ערפילי ה"סמוג" בלונדון ושבתות כורי הפחם באנגליה, לצפות בתחילת התפתחותו של אותו משבר שאנו קוראים לו כיום "משבר האנרגיה". היה זה באותה תקופה משבר הפחם והפלדה.

משבר זה כיום הוא משבר הדלק. אין בכוונתנו להיכנס כאן לניתוח כולל של משבר הדלק. די אם נזכיר כמה מהבעיות שהתעוררו בשנה שעברה בעולם, ובעיקר בעולם המערבי; את התחזיות הקודרות של הידלדלות רזרבות הדלק בעולם בשלושים השנים הקרובות; את התחזיות הקודרות בעולם עקב המחסור הצפוי בדלק, של חוסר אפשרות לקיים צמיחה כלכלית ותיעוש בקצב שהורגלנו לו בעשרים השנים האחרונות; את הדאגה על שמקורות הדלק נמצאים בידי קארטל שאינו מהסס להשתמש בדלק כבנושק פוליטי ולגרום באמצעותו לפירוד בתלות אירופה ולשינוי מדיניות ביאפאן; את הפחד מלחלת פוליטית וככלכלית של העולם המתועש בקומץ יצרני נפט והפחד מהאינפלציה הנגרמת עקב ספיראלת העלאת המחירים הקשורה במשבר.

אלה הן דאגות ופחדים אשר אנו שותפים להם, כללית, עם מדינות אחרות בעולם ובעיקר עם המדינות המתפתחות. אולם יש לזכור שעם מחיתקנו מרשימת האיצות המתפתחות ייסתמו לפנינו מקורות מימון, בע"ת, המיועדים למדינות אלה. המצב המדאיג ביותר לגבינו הוא שממד הנפט במדיניות החוץ האמריקנית קיבל משנה תוקף לאחר מלחמת יום-הכיפורים. למרות התקוות שהובעו לפני שנתיים לגבי איתנות העתידה של ארצות-הברית ביבוא דלק מבחוץ, תלות זו גוברת והולכת ועמה גוברת התנכרותה של ארצות-הברית לאינטרסים החיוניים של ישראל.

מעל לכל חייבים אנו להתנער משאננותנו. שלושה הם הלקחים הנלמדים כבר כיום בעולם כתוצאה ממשבר הדלק: א) הצורך בניסוח מדיניות אנרגיה כוללת ותקמת כלים אירגוניים ותחיקתיים להגדרת מדיניות זו ויישור; ב) הגברת החיפושים אחרי מקורות דלק נוספים.

מכונית, להיזן טאנק ולהטיס מטוס. מדינית, תלות כזו באספקת מצרך ראשוני כדלק מעמידה בסימן שאלה את עצמאותנו ואת ריבונותנו.

דיינו בעובדות שמנינו לנקיטת הצעד האירגוני הראשון בטיפול בבעיות האנרגיה במישור הלאומי. אני מציע כי תקום רשות לאומית אשר תפקידה יהיו: (1) ריכוז הטיפול באנרגיה בישראל ופיקוח על הרשויות והגופים העוסקים באנרגיה; (2) מסירת זכויות בתחום האנרגיה; (3) רכישה ומכירה של זכויות לניצול פוטנטיים וידע בתחום האנרגיה; (4) עריכת מחקרים ועידוד עריכתם, ייזום ועידוד של חיפוש מקורות אנרגיה וריכוז ידע בתחום האנרגיה; (5) עריכת הסכמים בעניין חילופי מידע וידע בתחום האנרגיה, לרבות עם מדינות חוץ; (6) עריכת תחזיות, גיבוש וניסוח מדיניות אנרגיה לארץ; מית לטווח ארוך; (7) הכנת הצעות לתחיקה, שתאפשרנה עיצוב וביצוע מדיניות לאומית עקבית וארוכת-טווח בנושא האנרגיה.

אדוני היושב-ראש, לאחרונה טיפלה ועדת הכלכלה של הכנסת בבעיות האנרגיה בישראל. לאחר שהקדישה לנושא 8 ישיבות תמימות ושמה כל מי שהיה בידו לתרום להשכלתה בנושא, פירסמה ביום 3 ביוני 1975 את מסקנותיה.

בעמ' 2, סעיף 2 של המסקנות, נאמר בין השאר: "לאחר ששמעה את הגורמים והמומחים הקשורים בנושא האנרגיה בישראל, ממליצה הוועדה על כינון רשות לאומית לאנרגיה...". להלן מציגת הוועדה: "חשיבותו המרובה של נושא זה מחייבת כינונה המהיר של רשות זו". להלן בעמ' 3, ממשיכות המסקנות: "בעניין זה מציגת הוועדה, כי על שולחן הכנסת הונחה הצעת חוק רשות לאומית לאנרגיה, של חברי הכנסת אברהם שכטרמן, והיא ממליצה על זירוז הדיון בהצעת חוק זו". ביום 4 במאס 1974 הונחה הצעת חוק זו על שולחן הכנסת, ובטוחני כי הגיע הזמן שתזכה לטיפול המתאים, כי בנפשו הדבר.

היו"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לשר האוצר, לחשובה.

שר האוצר י. רבינוביץ:

אני מסכים להעביר את ההצעה לוועדת הכספים של הכנסת.

אברהם שכטרמן (הליכוד):
לוועדת הכלכלה.

אמנון לין (הליכוד):

ועדת הכנסת תקבע.

היו"ר פ. שינמן:

יש הצעה להעביר את הצעת החוק רשות לאומית לאנרגיה, תשל"ד—1974, שהובאה על-ידי חברי הכנסת אברהם שכטרמן, לוועדה שתקבע ועדת הכנסת. אני מעמיד להצבעה הצעה זו.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת חוק רשות לאומית לאנרגיה, תשל"ד—1974, לדיון מוקדם בוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

אשר לחיפושים אחרי מקורות דלק נוספים ושימוש יעיל יותר בו ובדרכי הפצתו — הנושא מדבר בעד עצמו ואין צורך להאריך בו.

אנו מגיעים לנושא האחרון שהוא הפתרון היחיד למשבר לטווח ארוך, והוא מציאת מקורות אנרגיה אלטרנאטיביים לדלק.

גם בארצות אשר בהן רק 60% ממשק האנרגיה מבוססים על נפט נוקטים אמצעים נאותים לאבטחת ניצול מקורות אלטרנאטיביים. סכומי-עתק מוקדשים למחקר ופיתוח בנושא זה הן באירופה והן בארצות-הברית. יש כבר תחזיות להמחפזה טכנולוגית עצומה עקב השקעות אלה. אין אנו יכולים להרשות לעצמנו להינתק מהתפתחות זו והדרך היחידה להבטיח שנוכל ליהנות מהתפתחות צפויה זו ולהיות שותפים לה היא תרומה מצדנו, ותהא גם קטנה, למחקר ופיתוח בשטח זה.

אין בכוונתי להתוות בזה תכנית למחקר ופיתוח בישראל או לציין כדאיות זו או זו. נשאיר זאת למומחים. אך הרשורא לי לצטט קטע ממאמר שנתפרסם ב"איקונומיסט" 5 בינואר 1974: "מי אלפי דרכים לשיחרור אנרגיה העצורה בחומר, דרכים פשוטות שחשפקנה בי.טי.ו. 25 לכל ליברה, על-ידי שיחרור ליברה אחת של רצועות אלאסטיים; דרכים פשוטות פחות שתפקנה בי.טי.ו. 20,000 — על-ידי שריפה של ליברה אחת של דלק, ועבור לדרכים מתוחכמות יותר, המשתכרות 250 מיליון בי.טי.ו. מבקיע של איווטופ אוראניום 235 הכלוא בליברה אחת של מימון טבעי, באוך 260,000 ביליון בי.טי.ו. הבאים מהיתוך ליברה אחת של מימן להליום. שימו לב, שמערכת אחרונה זו תייצר אנרגיה העולה ביותר מ-10 מיליארד פעם על זו הבאה משריפת ליברה אחת של דלק ערבי. מכלול מימי האוקייאנוסים ישמשו מאגר לדלק זה. ברור כי טכנולוגיות חדשות יוליכו למקורות כוח נקיים יותר בפסגת ההישגים".

אל לנו להפליג בתחזיות ורודות ולהתבשר בדברי נבואה. נחזור למציאות העגומה שאנו נתונים בה: (1) 99% ממשק האנרגיה שלנו בנוי על נפט כמקור אנרגיה בלעדי; הגאז מספק 1%; (2) מקורות הדלק הנמצאים בידנו והמספקים 60% מהצריכה השנתית כיום נמצאים בשטחים אשר בעלותנו משמשת נושא למשאומות עם ארצות-הברית; (3) מקורות דלק אלו המכסים, כאמור, רק 60% מהצריכה השנתית כיום, לא יפתרו את בעיית הגידול בעתיד שיבוא עקב עלייה, גידול טבעי ותיעוש; (4) אם אמנם נשמור לנו את הדלק של אבורידים הרי אנו תלויים בחסדי של ספק יחיד של דלק לקבלת 40% הנותרים, וכבר הצלחנו ליצור תקדים כאשר שיי למנו את המחיר הגבוה ביותר בהיסטוריה לחבית דלק; (5) אנשי מדע אומרים לנו כי עד לשנת 1983 לא צפוי ובלתי-אפשרי גיוון מקורות האנרגיה בישראל; (6) אנו מייצרים חשמל ללא זרובות. איננו יכולים לקנות חשמל מארצות שכנות בעלות מצוקה, כפי שעושות זאת ארצות נאורות ומפותחות; (7) קשה למצוא אתרים מתאימים לבניית תחנות-כוח חדשות וחלק מאלה שנבנו כבר משמשות מטרד ציבורי ומאיימות על איכות הסביבה. ועדיין לא מציית את רשימת הקשים והבעיות. כתנאים אלה הנכונות למסור את מעיינות הנפט של אבורידים יש בה משום סיכון עצם קיומנו הפיסי. ללא דלק אין חשמל, אין מים, אין תנועה, אין אפשרות להתניע

2. חוק שירות המדינה (גימלאות) (נוסח משולב) (תיקון), תשל"ה — 1975 *

לו דרגת נכות של 100% יהיה הגיל הקובע לגבי 58 במקום 68, ואם יש לפנסיונר דרגת נכות של 60% או יותר, אך פחות מ-100%, מוצע שיראו אותו כאילו היוו לתקופה של 11 שנה בלבד או לתקופה המסתיימת ביום שבו מלאו לו 58 שנה, הכל לפי המאוחר יותר.

הקפאת הניכוי עקב ההיוון תחול לאחר השנה הע- שירית ממועד ההיוון או החל מהיום שבו מלאו לפנסיונר 58 שנה, הכל לפי המאוחר יותר. וכאן גם יופסק התש- לום בעד ההיוון. הוא יקבל את הקיצבה כפי שהיא מגיעה לו כאילו לא היוו.

הצעת החוק באה גם לתקן סעיף 109 לחוק הע- קרי, סעיף קטן ב(3), ומעמידה את תקופת ההיוון על 6 שנים במקום 10 שנים, וכמובן תהיה הוראה זו תקפה מיום קבלתו של החוק. לגבי אלה שהיוו לתקופה של 10 שנים מוצעות הוראות מעבר בסעיף 4 להצעת החוק, אשר לפיהן אותו אדם שהיוו לתקופה של 10 שנים רואים אותו כאילו היוו אותו חלק מקיצבתו לתקופה של 8 שנים ממועד ההיוון או לתקופה המסתיימת ביום שבו מלאו לו 65 שנה. ולאחר תום השנה השישית ממועד ההיוון או החל מהיום שבו מלאו לו 65 שנה, הכל לפי המאוחר יותר, תחול הקפאת הניכוי עקב ההיוון.

גם כאן מוצעים לגבי הנכים כללים מקילים ולמי שיש דרגת נכות של 100% מוצע הגיל 55 במקום 65; למי שיש דרגת נכות של 60% או יותר, אך פחות מ-100%, יראו אותו כאילו היוו לתקופה המסתיימת ביום שבו מלאו לו 55 שנה.

כאשר מסתיימות התקופות האמורות בהצעת החוק לגבי הזכאים תשלום הקיצבה כאילו לא היוו ולא יצטרכו להחזיר עוד כל חלק מההיוון.

מוצע שהשינויים האלה יחולו מ-1 בינואר 1975, למעט סעיף 2 שבהצעת החוק המפחית את ההיוון מ-10 שנים ל-6 שנים.

אדוני היושב ראש, בהצעת החוק לא נכללו פרטים והצעות המסדירות את בעיית ההיוון לגבי שוטרים שפרשו והיוו חלק מקיצבתם. אני מציעה שהוראות מתאימות וכללים ייקבעו בוועדת העבודה, לאחר דיון שיתקיים בהשתתפות הגורמים הנוגעים בדבר ובתיאום עם נציגי המשטרה ואירגון מקבלי גימלאות מבין השוט- רים והסוהרים שפרשו.

אני מבקשת בהודמנות זאת להביע הערכה על תרומתם בגיבוש ההצעה הזאת לשר האוצר ולנציגי משרד הא- צר, לחברי הכנסת בוועדת העבודה, לנציגי המרכז לבטחון סוציאלי בהסתדרות, אירגון הפנסיונרים והס- תדרות הפקידים, אשר גילו הבנה ונכונות להסדרת הבעיה ולהקלת העול שהיה מוטל על הפנסיונרים לאחר פרישתם.

אני מבקשת להעביר את ההצעה לוועדת העבודה, להכנתה לקריאה ראשונה.

ח"כ פ. שינמן :

רשות הדיבור לשר האוצר, לתשובה.

ח"כ פ. שינמן :

אנו עוברים להצעת חוק אחרונה: חוק שירות המדי- נה (גימלאות) (נוסח משולב) (תיקון), תשל"ה — 1975. את הצעת החוק תביא חברת הכנסת ארבל-אלמוזלינו.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבדת להביא לקריאה מוקדמת הצעת תיקון לחוק שירות המדינה (גימלאות), אשר באה להסדיר את בעיית ההי- וון ולהקל על הפנסיונרים בהחזרת החלק מהקיצבה שהיוונו ואשר גדל בשנים האחרונות בממדים ניכרים לאין שיעור ובלא פרופורציה לסכום שהיוונו ושהתחילו להתחזר בשנים ראשונות לאחר ההיוון. התמורות שחלו תוך השנים האחרונות בערך המטבע ובמערכת השכר הביאו לידי מצב שהמהווים אינם יכולים לעמוד בשי- עורי התשלומים הגדלים והולכים, דבר שלא חזונו מראש שעה שוויתרו על חלק מקיצבתם תמורת תשלום חד- פעמי. תשלומים אלה מכבידים על מצבם הכלכלי, שבלאי-הכי איננו מהמשופרים ביותר.

חוק שירות המדינה (גימלאות) הקנה בעבר זכות להוון לצמיתות 25% מהקיצבה המגיעה לפנסיונר בעת פרישתו. הזכות להוון לצמיתות היתה קיימת עד 18 בפברואר 1968, כאשר הכניסה הכנסת תיקון לחוק שירות המדינה (גימלאות) והגבילה את תקופת ההיוון ל-10 שנים, לאחר שנוכחו לדעת כי אי-אפשר לעמוד בתנאים של היוון לצמיתות ולהמשיך להוריד 25% מהקיצבה עד סוף ימי חייו של האיש שהיוון, מה גם שלאחר מותו היו שאריו חייבים להמשיך בהחזרת הסכום. טוב עשה המחוקק שתיקן את המצב והוא ושיחרר את השארים מחובת התשלום וקבע בשנת 1971 הוראות מעבר, האומרות: "(א) היוון אדם לצמיתות חלק מקיצבתו לפני י"ט בטבת תשכ"ח (18 בפברואר 1968), רואים אותו כאילו היוו אותו חלק מקיצבתו ממועד ההיוון לתקופה של 12 שנים בלבד או לתקופה המסתיימת ביום שבו מלאו לו 70 שנה, הכל לפי המאוחר יותר; אולם אם אותו אדם נמנה עם סוג בני-אדם ששר האוצר קבע לעניין זה, רואים אותו כאילו היוו אותו חלק מקיצבתו ממועד ההיוון לתקופה של 12 שנים בלבד או לתקופה המס- תיימת ביום שבו הגיע לגיל נמוך מ-70 שקבע שר האוצר לגבי אותו סוג, הכל לפי המאוחר יותר. (ב) החל מהמועד שבו נסתיימה התקופה האמורה בסעיף קטן (א) תשלום הקיצבה כאילו לא היוו כל חלק ממנה, בלי שהוכאי יהיה חייב להחזיר כל חלק שהיוון". ובתיקון שנחקל נקבעו בתקנות הוראות מיוחדות לגבי שוטרים וסוהרים אשר היוונו את קיצבתם לצמיתות.

הצעת החוק המוגשת היום באה לקבוע: (1) תקופה של 10 שנים במקום 12 שנה, גיל 68 במקום 70. (2) לאחר תום השנה השמינית ממועד ההיוון או החל מהיום שבו מלאו לאדם 68 שנה, הכל לפי המאוחר יותר, יוקפא הניכוי עקב ההיוון.

באשר לאלה שפרשו והם נכים מוצעים התנאים הבאים: מי שלפי החוק העיקרי סמוך לפרישתו נקבעה

— הצעות חוק של חברי כנסת (רבינוביץ, שינמן); חוק להארכת תקפן של תקנות ההגנה (כספים) — (שינמן, רבינוביץ); חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 10) (שינמן) —

שר-האוצר י. רבינוביץ:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, העקרונות המור-
נחים ביסודה של הצעת החוק שהגיש חברה-הכנסת
שושנה ארבל-אלמוזלינו סוכמו על דעתנו, לאחר דיו-
נים בהשתתפות יושבת-ראש של ועדת העבודה של
הכנסת, נציגי המרכז לבטחון סוציאלי בהסתדרות,
עובדי המדינה ואירגון הפנסיונרים.

אני מציע להעביר את הדיון בפרטי ההצעה לוועדת
העבודה.

היו"ר פ. שינמן:

ההצעה היא איפוא להעביר את הצעת החוק הזאת
לוועדת העבודה. נצביע עליה.

הצבעה

ההצעה להעביר את חוק שירות המדינה (גימ-
לאות) (נוסח משולב) (תיקון), תשל"ה—1975,
לדיון מוקדם בוועדת העבודה נתקבלה.

ג. חוק להארכת תקפן של תקנות ההגנה (כספים), תשל"ה—1975 * (קריאה ראשונה)

היו"ר פ. שינמן:

חברי הכנסת, אנו עוברים לחוק להארכת תקפן
של תקנות ההגנה (כספים), תשל"ה — 1975. רשות
הדיבור לשר האוצר.

שר-האוצר י. רבינוביץ:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני כשנה הב-
אתי לפני הכנסת הצעת חוק בדבר הארכת תקפן
של תקנות ההגנה (כספים). תקנות אלה מהוות כיום את
הבסיס החוקי לפיקוח על המטבע, ומאז קום המ-
דינה הוארך תקפן מזמן לזמן, תוך הכנסת שינויים
המתחייבים מן התנאים המשתנים של המשק.

בעת הדיון שנתקיים בכנסת לפני כשנה בנושא
זה הובעה משאלה להחליף את התקנות המאגד-
ריות בחוק ישראלי. משאלה זו חזרה והובעה אף
בוועדת הכספים, כאשר דנה בהצעת החוק.

אנו קיבלנו עמדה זו, ואמנם מיד עם אישור
הארכת תקפן של התקנות החל אגף הפיקוח על מטבע-
חוץ במשרד האוצר בהכנות לחקיקת חוק מתאים.
אגף מגבש את לקחי העבר תוך לימוד החקיקה
בארצות אחרות המקיימות פיקוח על מטבע-חוץ. בכ-
וונתי להביא לפני הבית הצעת חוק מקיפה, ברורה
ומותאמת לתנאים ולצרכים של המשק. לכן לא יאה
די בתירגום החוק האנגלי או בניסוח מחודש של
תקנות ההגנה. להכנת חוק מקורי דרוש מחקר מעמיק
המצריך זמן ניכר.

דומני שאין חולק על כך שנוכח מאזן התשלומים
שלנו דרוש לנו פיקוח על מטבע-חוץ. על כן אני
מביא לפניכם היום, יותר מחמישה חודשים לפני
שיפוג תוקף התקנות הקיימות ב-31 בדצמבר 1975,
הצעת חוק להארכת תקפן בשנה אחת בלבד.

לפני ימים מעטים אישרה הכנסת את חוקי הרפור-
מה במס הישיר שמטרתם להבריא את מערכת המסים
בארץ. הכנת חוקים אלה והכנת חוק מס ערך מוסף
היתה כרוכה במחקר ובעבודה בהיקף חסר תקדים, וגם
לאחר שקיבלו תוקף של חוק עוד תהיה המלאכה ברור-
בה להנהיג אותם בפועל.

לא מכבר אישרה הכנסת את חוק החברות הממ-
שליות. נוסף על החוקים אלה אנו מטפלים במרץ
בהכנת חוק בנקאות חדש, חוק ביטוח פקדונות וחוק
פיקוח על עסקי ביטוח שיבטיח פעולה מתאימה במקרה
של כשלון חברת ביטוח. זה רק חלק מתכנית החקיקה,
שחלקה הגדול נובע מן המדיניות הכלכלית וההתרח-
שויות במשק הישראלי שחייבו תיקונים מרחיקי-לכת
בחוקים.

במסגרת תכנית חקיקה זו ניתן עדיפות לחקיקת
חוק מטבע-חוץ, ואני בטוח שנוכל להשלים את הכנתו
במועד שיספיק לדיון ושיקול לפני תום תקפן של הת-
קנות. לכן אני מבקש להאריך את תוקף התקנות לשנה
נוספת.

אבקש להעביר את הצעת החוק, לאחר הדיון, לוו-
עת הכספים של הכנסת.

היו"ר פ. שינמן:

לא נרשמו משתתפים לדיון בנושא זה, על כן ניגש
להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת החוק להארכת תקפן
של תקנות ההגנה (כספים), תשל"ה — 1975,
לוועדת הכספים נתקבלה.

ד. חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 10), תשל"ה—1975 ** (קריאה ראשונה)

היו"ר פ. שינמן:

קריאה ראשונה, הצעת החוק הוגשה מטעם חברי-
הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו ומשה ורטמן. רשות
הדיבור לחברה-הכנסת ורטמן.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף ד': חוק שירות
המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 10), תשל"ה—1975 —

* רשומות (הצעות חוק, חוב' 1199).

** "דברי הכנסת", חוב' ל"ד, עמ' 3352; רשומות (הצעות חוק, חוב' 1201).

חוברת ל"ז, ישיבה ר"ד

— חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 10) (ורטמן, שינמן); חוק הגנת השכר (תיקון מס' 11) (שינמן, ורטמן) —

מגבלה זו היוותה מיסודם ומנעה אפשרות של שיקולי-דעת. כן היא עיכבה ללא צורך הרבה עובדים שאפשר היה להוציאם לגימלה מוקדמת או שאפשר היה להעבירם למקום אחר. הצעה זו באה לתקן את המעוות; והיא תאפשר לנציב שירות המדינה לקבוע ביתר גמי" שות את הניידות וכן לקבוע תנאים יותר טובים על-ידי הגדלת הגימלה ועידוד עובד מסוג זה לצאת. כן באה היא לתקן עיוותים לגבי אותם עובדים ששירתו את המדינה בדרך או שעבדו במפעלים ציבוריים או שמצבם הבריאותי לקוי ולא זכו לגימלה, לא זכו להינות מה- גדלת גימלה. כך נצא כולנו נשכרים.

אני מבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת העבו- דה, להכנתה לקריאה שנייה ושלישית.

היו"ר פ. שינמן :

גם לדיון בחוק זה לא נרשמו מתווכחים.

אנו עוברים להצבעה. ההצעה היא להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה להכנתה לקריאה שנייה ושלישית.

הצבעה

ההצעה להעביר את חוק שירות המדינה (גימלאות) (נוסח משולב) (תיקון מס' 10), תשל"ה — 1975, לוועדת העבודה בתקבלה.

טו. חוק הגנת השכר (תיקון מס' 11), תשל"ה — 1975 * (קריאה ראשונה)

מחובתנו לשחרר את העובד מדאגה לעתידו ולהבטיח את זכויותיו לעת זיקנה. עלינו להבטיח רציפות הזכו- יות של העובדים ולהטיל אחריות על הקרן והמעבידים כאחד. לא ייתכן להטיל על שכמו של העובד את הדאגה לזכויותיו כאשר המעביד אינו מתמיד בהעברת ההפ- רשות לקרנות וצובר חובות ומגיע לפשיטת-רגל.

הצעת החוק שאני מביא לפניכם לקריאה ראשונה תשחרר אותנו מהמצב שאנו נתונים בו כעת.

כנסת נכבדה, הצעת החוק המונחת על שולחן הכ- נסת באה לשחרר את העובדים מהמיוסטים שפוקדים או- תם, כשפתאום מתברר להם שקופת התגמולים ריקה, או כאשר לא הועברו הכספים לקופת הקרן על-ידי המעבידים, שמשום-מה לא דאגו לתשלום רצוף.

מטרת הצעת החוק היא, כמו כן, לשנות את המצב החוקי הקיים בכך שתיקבע חובה סטאטוטורית כי על הקופה לשמור על זכויות העובד ולשלם את הגימלאות לעובד, אפילו לא הועברו תשלומי המעביד העובד במועד.

אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה, להכנתה לקריאה שנייה ושלישית.

היו"ר פ. שינמן :

אין רשומים לדיון על חוק זה. עומדת לפנינו הצעה אחת, לאשר את הצעת החוק בקריאה ראשונה

משה ורטמן (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשמה של חברת- הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו ובשמי הנני מתכבד להביא הצעת חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 10), תשל"ה — 1975, אשר חוזר אלינו מוועדת העבודה לאחר שהוכן בקריאה מוקדמת. הוא מובא היום לקריאה ראשונה לכנסת.

בחוק נאמר: עובד המועסק בתנאי עבודה שקבעה הממשלה כתנאים מיוחדים לעניין סעיף זה, או עובד בשירות המדינה אשר נתקיימו לגביו תנאים שקבעה הממשלה לעניין סעיף זה, רשאי נציב השירות להורות — בהודעה ברשומות ובתנאים שקבעה הממשלה — כי לצורך קביעת זכויותיו של אותו עובד לפי חוק זה, כולן או מקצתן, תחושב תקופת שירותו, כולה או מקצתה, כת- קופה גדולה משהיתה למעשה, בשיעור שקבעה הממ- שלה".

לאחרונה הוגשו כמה הצעות חוק פרטיות אשר נועדו לעקוף את מגבלת הגיל שהטיל המחוקק בני- סוחו הקודם של סעיף 100. מגבלה זו קבעה כי רק עובד אשר נתקבל לשירות המדינה לאחר גיל 40 יהיה זכאי לאותן הקלות ובאותם תנאים אשר קבעה הממ- שלה לגביו בעניין חישוב תקופת השירות.

היו"ר פ. שינמן :

אנו עוברים לסעיף האחרון בסדר-היום: חוק הגנת השכר (תיקון מס' 11), תשל"ה — 1975 — קריאה ראשונה. רשות הדיבור לחברת-הכנסת ורטמן.

משה ורטמן (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להביא לקריאה ראשונה את חוק הגנת השכר (תיקון מס' 11), תשל"ה — 1975. מטרת התיקון להבטיח זכויות גמל לכל העובדים, ללא כל קשר אם נותן העבודה או המעסיק העביר את הסכומים שניכו ממנו או שצריך היה לנכות ממנו לקופת-גמל.

קופת-גמל בסעיף זה יתייחס קופת-חולים, קופת תגמולים, קרן פנסיה או ביטוח, או קרן או קופה כיוצא באלה שהעובד חבר בה, או קופת-גמל כמשמעותה בסעיף 47 תשל"ה מס הכנסה, שהמעביד והעובד או המעביד בלבד חייבים לשלם לה מכות הסכם קיבוצי או חוזה עבודה או שהעובד ומעבידו הסכימו לכך בדרך אחרת, או תאגיד ששר העבודה אישר תשלום לו לעניין סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, תשכ"ג — 1963.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מחובתם של המדינה ובית המחוקקים להבטיח שזכויותיהם של העו- רבים יובטחו בקרן ללא כל קשר עם השאלה אם הכ- ספים שנוכו מהם על-פי ההסכם הועברו לקרן או לאו.

ולהעבירה לוועדת העבודה להכנה לקריאה שנייה ושלישית. אני מעמיד הצעה זו להצבעה.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את חוק הגנת השכר (תיקון מס' 11), תשל"ה — 1975, לוועדת העבודה נתקבלה.

היו"ר פ. שינון :

חברי הכנסת, היה לנו יום עמוס עבודה, ואנחנו מסיימים את הישיבה בשעה מאוחרת. סיימנו את הדיון בכל הסעיפים שעמדו על סדר-היום. אני מודה לחברי הכנסת שנשארו עד תום הישיבה. הישיבה הקרובה, אם ירצה-השם, ביום שני בשעה ארבע אחרי-הצהריים. ישיבה זו נעולה.

הישיבה נסתיימה בשעה 17:35.

נספחות

א. סדר-היום לישיבות ר"ב-ר"ד

- א. שאילתות ותשובות.
- ב. חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 8), תשל"ה — 1975 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ג. חוק מילווה פיתוח (תיקון מס' 13), תשל"ה — 1975 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ד. חוק לחיקון פקודת מס הבולים (מס' 9), תשל"ה — 1975 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ה. החלטה בדבר אישור הוראות בצווים.
 1. צו תעריף המכס והפטור (החלפת התור-ספת), תשל"ה — 1975 ;
 2. צו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 38), תשל"ה — 1975 ;
 3. צו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 39), תשל"ה — 1975 ;
 4. צו מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 40), תשל"ה — 1975 ;
 5. צו שעת חירום (שיעור תשלום חובה על מלט מיוצר בארץ) (תיקון מס' 2), תשל"ה — 1975 .
- ו. חוק לחיקון פקודת המתעסקים ברפואה (מס' 4), תשל"ה — 1974 (קריאה ראשונה).
- ז. חוק המועצה לייצור ושיווק של ירקות (תיקון מס' 2), תשל"ה 1975 (קריאה ראשונה) — הצעת חבר-הכנסת א. שכטרמן.
- ח. חוק הסכמים קיבוציים (תיקון), תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה).
- ט. חוק הסכמים קיבוציים (תיקון), תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה).
- י. חוק יסוד: משק המדינה (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יא. חוק משק המדינה (הוראות מעבר), תשל"ה — 1975 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יב. חוק ההתגוננות האזרחית (תיקון מס' 3), תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה).
- יג. חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 9), תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה).
- יד. חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 11), תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה).
- טו. חוק מניעת היצף, תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה).
- טז. חוק לימוד חובה (תיקון מס' 10), תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה) — תשובת השר.
- יז. חוק פיקוח על בתי-ספר (תיקון מס' 3), תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה).
- יח. חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), תשל"ה — 1975 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יט. הצעות לסדר-היום.
- כ. הצעות חוק של חברי הכנסת.
- כא. סקירת שר המשפטים על פעולות משרדו — תשובת השר.
- כב. סקירת שר הדתות על פעולות משרדו — דיון.
- כג. סקירת שר המסחר והתעשייה על פעולות משרדו —
- כד. גילויי שחיתות בשירות הציבורי, הממלכתי והפרטי והטיפול בהם — תשובת השר.
- כה. הקמת ועדת חקירה פארלאמנטאריה על-פי סעיף 22 לחוק יסוד: הכנסת, לבדיקת הגורמים ותופעות השחיתות במשרדי הממשלה וברשויות ציבוריות אחרות ולקביעת אמצעים לעקירת תופעות אלה והטחת מניחה תקין — תשובת השר.
- כו. היקפן של השקעות במפעלים פטרוכימיים — דיון.
- כז. המצב בענף התיירות בישראל — דיון.
- כח. שידורים בטלוויזיה הפוגעים במוראל הציבור — דיון.
- כט. שביתה ב"אל על" — דיון.
- ל. המצב במסודות לילדים בארץ — המשך הדיון.
- לא. הרכבים לביצוע המלצות ועדת ראש הממשלה לנוער במצוקה — המשך הדיון.
- לב. השבתת נמל אשדוד — דיון.
- לג. פיטורי עובדים דרוזיים בנמל חיפה — דיון.
- לד. דיכוי תופעות אלימות ושעש בארץ — דיון.
- לה. מעמד האשה בישראל — דיון.
- לו. דרכים להעלאת פריון העבודה והתפוקה — דיון.
- לז. עליית יהודים מארצות המערב וקליטתם — דיון.
- לח. בעיית העובדים היומיים — דיון.
- לט. שביתת הימאים — דיון.
- מ. ייקור דירות לזוגות צעירים ולעולים חדשים על-ידי העלאת מחירי הקרקעות — דיון.
- מא. חוק בטיחות במקומות ציבוריים (תיקון), תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה).
- מב. חוק לחיקון פקודת העיריות (מס' 18), תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה).
- מג. חוק בתי המשפט (תיקון מס' 5), תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה).

- סא. הצעות סיעות הליכוד וחזית דתית תורתית שלא יחול דין רציפות על הצעות חוק אלו:
1. חוק האיגוד השיטופי, תשל"ב — 1971;
 2. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 18), תשל"ג — 1972.
- סב. חוק למניעת הונאה בכשרות, תשל"ד — 1974 (קריאה ראשונה).
- סג. חוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות) (תיקון), תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה).
- סד. חוק דיני העונשין (בטחון המדינה, יחסי חוץ וסודות רשמיים) (תיקון מס' 2), תשל"ה — 1970 (קריאה ראשונה).
- סה. חוק שיפוט בענייני התרת נישואין (מקרים מיוחדים) (תיקון), תשל"ב — 1972 (קריאה ראשונה).
- סו. חוק לתיקון פקודת המבחן (מס' 2), תשל"ב — 1972 (קריאה ראשונה).
- סז. חוק התביעות של קרבנות השואה (הסדר הטיפול) (תיקון מס' 5), תשל"ג — 1973 (קריאה ראשונה).
- סח. חוק לתיקון פקודת הטלגרף האלחוטי, תשל"ב — 1972 (קריאה ראשונה).
- סט. חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (מס' 15), תשל"ג — 1973 (קריאה ראשונה).
- ע. חוק לתיקון פקודת הדרכים ומסילות הברזל (הגנה ופיתוח) (מס' 4), תשל"ג — 1973 (קריאה ראשונה).
- עא. חוק ההתיישבות החקלאית (סיגים לשימוש בקרקע חקלאית ובמים) (תיקון), תשל"ג — 1973 (קריאה ראשונה).
- עב. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (הגבלת התנועה של כלי רכב), תשל"ד — 1974 (קריאה ראשונה).
- עג. חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 10), תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה) — הצעת חברי הכנסת מ. ורטמן וש. ארבל-אלמוזלינו.
- עד. חוק הגנת השכר (תיקון מס' 11), תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה) — הצעת חבר הכנסת מ. ורטמן.
- מד. חוק התיכנון והבנייה (תיקון מס' 5), תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה):
- מה. חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 8), תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה).
- מו. חוק לעידוד הסרט הישראלי (תיקון מס' 2), תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה).
- מז. חוק החוזים האזרחיים (תיקון מס' 2), תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה).
- מח. חוק שירות הציבור (מתנות), תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה).
- מט. חוק להארכת תקופת של תקנות ההגנה (כספים), תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה).
- נ. חוק המרשם בפלילים, תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה).
- נא. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 19), תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה) — הצעת חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו.
- נב. חוק השופטים (תיקון מס' 4), תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה).
- נג. חוק העזרה המשפטית למדינות זרות (תיקון מס' 3), תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה).
- נד. חוק לתיקון פקודת פשיטת הרגל (מס' 8), תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה).
- נה. חוק לשכת עורכי הדין (הוראת שעה מס' 2), תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה).
- נו. חוק יסוד: הצבא (קריאה ראשונה).
- זא. חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 9), תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה).
- זב. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 2), תשכ"ב — 1962 (תיקון מס' 7), תשל"ה — 1975 (קריאה ראשונה).
- זט. חוק לתיקון פקודת הראיות (מס' 3), תשל"ב — 1974 (קריאה ראשונה).
- ס. חוק כפיית קיום פסקי דין, תשל"ד — 1973 (קריאה ראשונה).

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות ר"ב-ר"ד

413. י. ז'אמיר (המערך): עתיד העיר אילת.
- 414—416. פעילות ערבית ליצירת תנאים לסילוקה של ישראל מהאזורים — הצעות חברי-הכנסת מ. חריש, א. אבטבי וש. תמיר.
417. י. שמיר (הליכוד): הודעת מצרים על אי-חידוש מאנדאט כוח הארץ.
418. ג. אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית): סחבת בבתי-המשפט.
419. ק. כהנא (חזית דתית תורתית): התכנית לבינוי רחבת הכותל.
420. ת. טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה): התכנית לייחוד הגליל והפקעת קרקעות מבעלים ערביים.
421. א. לין (הליכוד): מגמת הממשלה לקצץ בתקציב משרד המשטרה.

ג. הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 8), תשל"ה—1975

1. תיקון סעיף 25

..בסעיף 25 לחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו — 1955 (להלן — החוק העיקרי), בסופו יבוא:

"(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א), מקום שנקבע לעבירה לפי פקודת התעבורה², או לעבירה לפי חיקוק אחר הנוגע לתעבורה, עונש מסוים כעונש חובה, יטיל בית-דין צבאי עונש כאמור באותו חיקוק."
 2. תיקון סעיף 41

בסעיף 41 לחוק העיקרי, במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) עבירה שאיננה צבאית תתיישן כאמור ב"סעיף 7 לחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה — 1965³."
 3. החלפת סעיף 42

במקום סעיף 42 לחוק העיקרי יבוא:

"42. התיישנותם של ענשים. עונש שהטיל בית-דין צבאי, בין על עבירה צבאית ובין על עבירה שאינה צבאית, יחולו עליו הוראות סעיף 8 לחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה — 1965; אולם אם לא הופסק ביצוע העונש, יתחיל מניין תקופת ההתיישנות מיום אישור גזר הדין, אם הוא טעון אישור."
 4. תיקון סעיף 136

בסעיף 136 לחוק העיקרי, במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) לעניין תחולת הדין המשמעותי, דין עבירה על אחד מאלה כדין עבירה צבאית:

 - (1) חוק הגירות בטיחות ברכב, תשל"ג — 1973⁴, והתקנות לפיו;
 - (2) תקנות שהותקנו על פי סעיף 25 לחוק שירות בטחון, תשי"ט — 1959 (נוסח משולב)⁵;
 - (3) תקנות על פי פקודת התעבורה, שקבע שר הבטחון בהתייעצות עם שר המשפטים, למעט תקנות שלעבירה עליהן נקבע עונש חובה."
 5. תיקון סעיף 183

..בסעיף 183 (1) לחוק העיקרי, אחרי פסקת משנה (ד) יבוא:

"(ה) בית-דין צבאי לתעבורה."
6. תיקון סעיף 187

בסעיף 187 לחוק העיקרי, אחרי פסקה (2) יבוא:

"(3) שופטים צבאיים-משפטיים לכהן כשופטי תעבורה בבתי-הדין הצבאיים לתעבורה (להלן — שופטי תעבורה)."
 7. תיקון סעיף 188

בסעיף 188 לחוק העיקרי —

 - (1) בפסקה (3), במקום "שתי שנים" יבוא "שלוש שנים";
 - (2) אחרי פסקה (3) יבוא:
 - (4) "שופט תעבורה — שתי שנים."
 8. הוספת סימן

בחלק ד' לחוק העיקרי, בפרק השני, אחרי סימן ה' יבוא:

"סימן ה': בית-דין צבאי לתעבורה"
 - 209א. סמכות בית-דין צבאי לתעבורה

(א) בכל מחוז שיפוטי יהיה בית-דין צבאי לתעבורה והוא יהיה מוסמך לשפוט כל חייל בעבר-ירות תעבורה; ואלה עבירות תעבורה:

 - (1) עבירה ששופט תעבורה שנתמנה לעניין פקודת התעבורה מוסמך לדון בה, למעט פשע ולמעט עבירה לפי סעיף 218 לפקודת החוק הפלילי, 1936⁶, שנעברה תוך כדי שימוש ב"רכב;
 - (2) עבירה לפי סעיף 133, בשל אי-קיום הוראה מהוראות הפקודות האמורות בו, או בשל התרשלות בקיומה, כשההוראה נוגעת לכלי רכב, להסדרי התחבורה הצבאית או לתעבורה;
 - (3) עבירה לפי סעיף 19(א) בשל שימוש ברכב;
 - (ב) הסמכות של בית-דין צבאי לתעבורה אינה גורעת ממסמכויות שפיטה אחרות בעבירות תעבורה לפי חוק זה או לפי חיקוק אחר.
 - 209ב. דן יחיד

(א) בית-דין צבאי לתעבורה ידון בשופט תעבורה אחד.

(ב) מי שנתמנה להיות נשיא בית-דין צבאי-משפטי או שופט צבאי-משפטי בבית-הדין הצבאי המיוחד או בבית-הדין הצבאיים המיוחדים, יהיה מוסמך אף הוא לדון כשופט תעבורה.

¹ ס"ח תשט"ו, עמ' 171; תשי"ח, עמ' 122; תשכ"ג, עמ' 120; תשכ"ד, עמ' 148; תשכ"ט, עמ' 193; תשל"ל, עמ' 20; תשל"ב, עמ' 140; תשל"ד, עמ' 128.

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 7, עמ' 173.

³ ס"ח תשכ"ה, עמ' 164.

⁴ ס"ח תשל"ג, עמ' 250.

⁵ ס"ח תשי"ט, עמ' 286.

⁶ ע"ר 1936, תוס' 1, עמ' 263.

2209. הגבלת סמכות הענישה

בית-דין צבאי לתעבורה לא יטיל עונש מאסר לתקופה העולה על שנה, עונש של הורדה בדרגה כשדרגת הנאשם רב-סמל ומעלה, או עונש של גירוש מן הצבא.

2209. סדרי המינהל

נשיא בית-הדין הצבאי המחוזי יקבע במחוז את סדרי המינהל בבית-הדין הצבאי לתעבורה.

9. תיקון סעיף 214

בסעיף 214 לחוק העיקרי, במקום "בסעיף 215" יבוא "בסעיפים 215 ו-215א".

10. הוספת סעיפים 215א ו-215ב

אחרי סעיף 215 לחוק העיקרי יבוא:

"215א. הרכב בית-הדין הצבאי לעירעורים של שופט אחד

(א) בעירעור על פסק-דין צבאי לתעבורה ידון בית-הדין הצבאי לעירעורים בשופט משפטי אחד, זולת במקרים המנויים בסעיף 215ב.

(ב) בית-הדין הצבאי לעירעורים הדין כאמור בשופט משפטי אחד בעירעור מצד התביעה לא יטיל עונש מאסר בפועל לתקופה העולה על שישה חודשים.

215ב. הרכב בית-הדין הצבאי לעירעורים של שלושה שופטים

בעירעור על פסק-דין של בית-דין צבאי לתעבורה ידון בית-הדין הצבאי לעירעורים בשלושה שופטים, שאחד מהם לפחות הוא משפטי, בכל אחד מהמקרים האלה:

(1) נשיא בית-הדין הצבאי לעירעורים החליט על כך;

(2) הפרקליט הצבאי הראשי הודיע לנשיא בית-הדין הצבאי לעירעורים כי הוא סבור שיש צורך בכך;

(3) העירעור הוא מצד הנאשם שביקש כך או מצד התביעה, והכל משפטס הדין מטיל עונש מאסר בפועל העולה על שישה חודשים;

(4) השופט הדין בעירעור החליט על כך."

11. תיקון סעיף 243

בסעיף 243 לחוק העיקרי, במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) הוגש כתב אישום לבית-דין צבאי לתעבורה, תהיה הסמכות ליתן פקודת מעצר על הנאשם —

(1) לתקופה שלא תעלה על 30 יום — לשופט תעבורה או למי שמוסמך לדון כשופט תעבורה כאמור בסעיף 209ב (ב);

(2) לתקופה כל שהיא — לנשיא בית-הדין הצבאי המחוזי.

(ג) תקפה של פקודת מעצר לפי סעיף קטן (א) או לפי סעיף קטן (ב) (2) יהיה עד לסיום המשפט בערכאה שבה ניתנה, אם לא בוטלה לפני כן."

12. תיקון סעיף 251

בסעיף 251 לחוק העיקרי, אחרי "בית-דין צבאי" יבוא — "למעט בית-דין צבאי לתעבורה —".

13. הוספת סעיף 282ב

אחרי סעיף 282א לחוק העיקרי יבוא:

"282ב. כתב אישום בפני בית-דין צבאי

תובע צבאי רשאי להגיש כתב אישום לבית-דין צבאי, לתעבורה לפי חומר הראיות שבידו, ללא הוראת פרקליט צבאי."

14. תיקון סעיף 305א

בסעיף 305א לחוק העיקרי —

(1) בסעיף קטן (א), המלה "מחוזי" — תימחק;

(2) בסעיף קטן (ב), המלה "המחוזי" — תימחק;

15. תיקון סעיף 327

בסעיף 327 לחוק העיקרי, בסופו יבוא:

"(ו) סעיף זה לא יחול בהליכים בבית-הדין הצבאי לתעבורה."

16. תיקון סעיף 351

בסעיף 351 לחוק העיקרי, בסעיף קטן (ד), אחרי "בפני בית-דין צבאי מחוזי" יבוא "או בפני בית-דין צבאי לתעבורה".

17. הוספת סימן

בחלק ה' לחוק העיקרי, בפרק רביעי, בסופו יבוא:

412א. תחולת סדרי הדין של בית-דין צבאי מחוזי

(א) בבית-דין צבאי לתעבורה יחולו סדרי הדין החלים בבית-דין צבאי מחוזי בתאומים לפי העניין ובכפוף לאמור בסימן זה.

(ב) לשופט תעבורה ולשופט בית-הדין הצבאי לעירעורים הדין בעירעור על פסק-דין של בית-דין צבאי לתעבורה יהיו נתונות, לצורך גיהול הדיון, כל הסמכויות הנתונות לאב בית-הדין של בית-דין צבאי מחוזי.

412ב. הזמנה לדין

(א) הוגש כתב האישום, יוזמן הנאשם בהזמנה חתומה בידי נשיא בית-הדין הצבאי המחוזי או מי שהסמך לכך; בהזמנה ייקבע מקום השיפוט ומועדו, יינתן בה הודעה לנאשם על זכותו להזמין עדים להגנתו באמצעות בית-הדין, תפורט בה כל הוראה אחרת הדרושה לקיום המשפט ויצורף לה העתק של כתב האישום.

(ב) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מסמכותו של בית-הדין לדחות את המשפט מטעמים הנראים לו, ובכלל זה — כדי לאפשר לנאשם להכין את הגנתו.

412ג. קביעת השופטים לדיון והחלפתם

(א) נשיא בית-הדין הצבאי המחוזי יקבע את השופט שידון בכתב אישום שהוגש לבית-הדין צבאי לתעבורה, בין בדרך כלל או לסוג עניינים ובין לענייני מסויים.

(ב) נשיא בית-הדין הצבאי לעירעורים, או שופט צבאי-משפטי בבית-הדין הצבאי לעירעורים ש- הוא הסמיך לכך, יקבע את השופט שידון בעיר- עור הבא לפני שופט אחד כאמור בסעיף 215 בין דרך כלל או לסוג עניינים ובין לעניין מסויים.

(ג) בית-הדין הדן בעירעור רשאי, על אף האמור בסעיף 434, לדון בעירעור שלא בפני בעלי הדין, אף אם ביקשו אחד מהם או יותר כי העירעור יישמע בפניהם; הוחלט לדון בעירעור שלא בפני בעלי הדין, רשאי בית-הדין לקבוע למשיב מועד להגשת תשובתו בכתב, אם הוא סבור שה- דבר דרוש לעשיית משפט צדק, והוא רשאי לדון בעירעור ולפסוק בו לפי החומר שהובא לפניו בכתב בלבד ללא שמיעת בעלי הדין.

(ד) נדון העירעור שלא בפני בעלי הדין, לא ירשיע בית-הדין נאשם בעבירה שממנה זוכה, לא יגדיל את שיעורי המחבוש בפועל או המאסר בפז- על שבפסק-הדין שמעצרים עליו ולא יטיל עונש מחבוש בפועל או הורדה בדרגה אם לא הוטלו בפסק-הדין שמעצרים עליו.

20. תיקון סעיף 436

בסעיף 436 (1) לחוק העיקרי, בפיסקת משנה (ה), אחרי "או מיוחד" יבוא "או בבית-דין צבאי לתעבורה".

21. הוספת סעיף 444א

אחרי סעיף 444 לחוק העיקרי יבוא :

"444א. גזר דין צבאי לתעבורה

(א) פרק זה, למעט סעיף 441 (א), לא יחול על גזר דין של בית-דין צבאי לתעבורה ועל גזר דין שניתן בעירעור על פסק-דין של בית-דין צבאי לתעבורה.

(ב) הרמטכ"ל, לגבי גזר דין שניתן בעירעור על פסק-דין של בית-דין צבאי לתעבורה, וראש המחוז השיפוט, לגבי גזר דין של בית-דין צבאי לתעבורה שמחוזו, רשאים, תוך שלושים יום מהיום שבו פסק-הדין נעשה חלוט —

(1) להקל בעונש, אף אם העונש, כולו או מקצתו, הוטל על תנאי;

(2) לבטל חיוב בפיצויים או להקטין את שיעורם;

(3) להחליף עונש מאסר או מחבוש, כולו או חלקו, בעונש על תנאי;

(4) להחליף את העונש של פסילה מקבל או מחזיק רשיון נהיגה — כולו או חלק ממנו — בעונש של פסילה על תנאי."

22. הוספת סעיף 448א

אחרי סעיף 488 לחוק העיקרי יבוא :

"448א. הודעה בכתב כראיה בבית-דין צבאי לתעבורה

(א) בית-דין צבאי לתעבורה ובית-דין צבאי לעירעורים הדן על פסק-דין של בית-דין צבאי לתעבורה רשאים לקבל כראיה הודעה בכתב של אדם הנחית כחתומה בידו אם חתימתו אומתה בידי עורכי-דין, שוטר, שוטר צבאי או חייל אחר בדרגת סמל ומעלה.

(ב) נקבע שופט לעניין מסויים, רשאי נשיא בית-הדין הצבאי המחוזי להחליפו בשופט אחר כל עוד לא הוחל בגביית הראיות.

(ג) הוחל בגביית הראיות ונבצר מן השופט ש- נקבע להמשיך בדיון, יעביר נשיא בית-הדין הצ- באי המחוזי את הדיון לשופט אחר ויציין את נימוקיו לכך בכתב; השופט שאליו הועבר הדיון רשאי להמשיך בדיון מן הנקודה שאליה הגיע קודמו ורשאי הוא לחזור ולגבות ראיות מחדש.

7412. דיון שלא במעמד תובע צבאי

בית-הדין רשאי לדון נאשם שלא במעמד תובע צבאי, אולם אין בכך כדי למנוע את בית-הדין להורות, בכל שלב של הדיון, על התייצבות תובע צבאי, ואין בכך כדי למנוע מהתובע להתייצב את ראה לעשות כן; הורה בית-הדין לתובע הצבאי להתייצב, יביא לידיעת הנאשם את זכותו להיות מיוצג על-ידי סניגור.

7412ה. דיון שלא בפני הנאשם

(א) בית-הדין רשאי לדון נאשם שלא בפניו אם הנאשם לא התייצב למשפט ובית-הדין סבור כי הוזמן כדיון וכי אין צידוק לאי-התייצבותו, או אם ביקש הנאשם בכתב הקיים את הדיון שלא בפניו, אולם לא יטיל בית-הדין על הנאשם כאמור עונש מחבוש בפועל או מאסר בפועל לתקופה של יותר משבועיים או הורדה בדרגה.

(ב) ניתן פסק-דין מרשיע שלא בפני הנאשם, רשאי בית-הדין לבטלו ולדון את הנאשם שנית על פי אותו כתב אישום, אם הגיש הנאשם בקשה מנומקת לכך תוך חמישה-עשר יום מיום שנמסרה לו הודעה על פסק-הדין; הוראה זו לא תחול אם הדיון התקיים שלא בפני הנאשם על פי בקשתו.

הודעה על פסק-הדין

נשיא בית-הדין הצבאי המחוזי יקבע סידורים שלפיהם תימסר הודעה לבעל-דין על פסק-דין שניתן שלא במעמדו."

18. החלפת סעיף 418

במקום סעיף 418 לחוק העיקרי יבוא :

"418. התקופה להגשת עירעור

התקופה להגשת עירעור היא חמישה-עשר יום מיום מתן פסק-הדין; ניתן פסק-הדין שלא במעמד הנאשם או התובע, יחל מניין התקופה להגשת העירעור, לגבי מי שפסק-הדין ניתן שלא במע- מדו, מן היום שבו נמסרה לו הודעה על פסק- הדין."

19. הוספת סעיף 435א

אחרי סעיף 435 לחוק העיקרי יבוא :

"435א. עירעור על פסק-דין של בית-דין צבאי לתעבורה

(א) על הגשת עירעור על פסק-דין של בית-דין צבאי לתעבורה ועל הדיון בעירעור יחולו הור- אות סימן זה בתיאומים לפי העניין ובכפוף לאמור בסעיף זה.

פסק-דין של בית-דין-צבאי לתעבורה, יבוצע עם קריאתו, ופסק-דין המטיל מחבוש או ריתוק ל- מחנה או לאניה יבוצע עם קריאתו, אך לא לפני שהגיע לידיעת מפקדו של הנשפט, והכל אם לא הורו בית-הדין או הרמטכ"ל הוראה אחרת.

(ב) בית-הדין לא יקבל הודעה כאמור אם הנ-
אשם או התובע ביקשו שבעל ההודעה יתייצב
כעד בבית-הדין.

23. תיקון סעיף 489

בסעיף 489 לחוק העיקרי, בסופו יבוא:
"ג) בביצוע פסק-דין מרשיע שניתן בבית-דין
צבאי לתעבורה יחולו הוראות אלה:
(1) פסק-דין יבוצע עם היותו חלוט:
(2) על אף האמור בפסקה (1) — פסק-דין
המטיל מאסר יבוצע עם קריאתו ופסק-דין ה-
מטיל מחבוש או ריתוק למחנה או לאניה יבוצע
עם קריאתו, אך לא לפני שהגיע לידיעת
מפקדו של הנשפט, והכל כשבית-הדין או ראש
המחוז השיפוטני לא הורו הוראה אחרת בעניין
זה."

24. הוספת סעיף 489א.

אחרי סעיף 489 לחוק העיקרי יבוא:

"489א. תחילת פסילה ותקופתה

סעיף 42 לפקודת התעבורה יחול, בשינויים המ-
חויבים, גם בבית-הדין הצבאי; הסמכות לה-
תקין תקנות לפי אותו סעיף תהיה, לעניין בתי-
הדין הצבאיים, בידי שר הבטחון."

25. תיקון סעיף 492

האמור בסעיף 492 לחוק העיקרי יסומן (א) ואחריו
יבוא:

"(ב) פסק-דין מרשיע המטיל מאסר ושניתן ב-
בית-הדין הצבאי לעירעורים שדן בעירעור על

⁷ ס"ח תשי"ט, עמ' 300.

ד. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות מכס או המטילות מכס

תשל"ה — 1975², על תיקוני הטעויות שב³, שכתוצאה
מהן מוגדל מכס או מוטל מכס על סחורה שהיתה פטור-
רה ממנו.

בהתאם לסעיף 2 (א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי
תעריף), תשי"ט — 1949¹, מחליטה הכנסת לאשר אותן
הוראות בצו תעריף המכס והפטור (החלפת התוספת),

¹ ס"ח תשי"ט, עמ' 154; תש"ך, עמ' 18.

² ק"ת תשל"ה, שיעורי מק"ח 139, עמ' 635.

³ ק"ת תשל"ה, שיעורי מק"ח 140, 1089; ק"ת תשל"ה, שיעורי מק"ח 142, עמ' 1097.

ה. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מס קנייה

ושירותים (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 38), תשל"ה
— 1975³, שכתוצאה מהן מוגדל מס קנייה או מוטל מס
קנייה על סחורה שהיתה פטורה ממנו.

בהתאם לסעיף 3 (ב) לחוק מס קנייה (סחורות
ושירותים), תשי"ב — 1952¹, וסעיף 2 (א) לחוק מסי
מכס ובלו (שינוי תעריף), תשי"ט — 1949², מחליטה
הכנסת לאשר אותן הוראות בצו מס קנייה (סחורות

¹ ס"ח תשי"ב, עמ' 344; תשכ"ב, עמ' 44.

² ס"ח תשי"ט, עמ' 154; תש"ך, עמ' 18.

³ ק"ת תשל"ה, שיעורי מק"ח 140, עמ' 1086.

ו. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מס קנייה

בהתאם לסעיף 3 (ב) לחוק מס קנייה (סחורות ושירותים), תשי"ב — 1952¹, וסעיף 2 (א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט — 1949², מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו מס קנייה (סחורות

¹ ס"ח תשי"ב, עמ' 344; תשכ"ב, עמ' 44.

² ס"ח תש"ט, עמ' 154; תש"ך, עמ' 18.

³ ק"ת תשל"ה, שיעורי מק"ח 140, עמ' 1087.

ז. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מס קנייה

בהתאם לסעיף 3 (ב) לחוק מס קנייה (סחורות ושירותים), תשי"ב — 1952¹, וסעיף 2 (א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט — 1949², מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו מס קנייה (סחורות

¹ ס"ח תשי"ב, עמ' 344; תשכ"ב, עמ' 44.

² ס"ח תש"ט, עמ' 154; תש"ך, עמ' 18.

³ ק"ת תשל"ה, שיעורי מק"ח 140, עמ' 1088.

ח. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות היטלים

בהתאם לתקנה 3 לתקנות שעת-חירום (תשלום חובה), תשי"ח — 1958¹, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו שעת-חירום (שיעור תשלום חובה על מלט

¹ ס"ח תשכ"ד, עמ' 175; תשל"ל, עמ' 49; תשל"ג, עמ' 84; תשל"ד, עמ' 90.

² ק"ת תשל"ה, שיעורי מק"ח 138, עמ' 628.

ט. הצעת חוק מילווה פיתוח (תיקון מס' 13), תשל"ה—1975

1. תיקון סעיף 1 לחוק מילווה פיתוח, תש"ך — 1960¹ (להלן — החוק העיקרי), במקום 5,500 מיליון לירות יבוא 9,000 מיליון לירות.
2. תיקון סעיף 6 בסעיף 6 (2) לחוק העיקרי, במקום "25%" יבוא "35%".

¹ ס"ח תש"ך, עמ' 47; תשכ"א, עמ' 128; תשכ"ד, עמ' 129; תשכ"ה, עמ' 6, עמ' 116; תשכ"ו, עמ' 15; תשכ"ז, עמ' 106; תשכ"ח, עמ' 34; תשכ"ט, עמ' 221; תשל"ב, עמ' 29; תשל"ג, עמ' 5, עמ' 150; תשל"ד, עמ' 38.

י. הצעת חוק לתיקון פקודת מס הבולים (מס' 9), תשל"ה—1975

1. תיקון סעיף 44 לפקודת מס הבולים במקום "ואינה" שר האוצר באישור ועדת הכספים של הכנסת.

¹ חא"י, כרך ב', פרק קל"ג, עמ' 1302; ע"ר תש"ט, תוס' א', עמ' 106; ס"ח תש"ט, עמ' 171; תשי"ד, עמ' 226; תשכ"ו, עמ' 788; תשי"ז, עמ' 187; תשי"ט, עמ' 83; תשכ"א, עמ' 67; תשכ"ג, עמ' 177.

יא. הצעת חוק יסוד: משק המדינה

(ב) (1) הממשלה תניח על שולחן הכנסת את

הצעת חוק התקציב במועד שקבעה הכנסת או ועדה מוועדותיה שהכנסת הסמיכה לכך.

(2) להצעת חוק התקציב יצורף אומדן המקורות למימונו.

(ג) במקרה הצורך רשאית הממשלה להגיש בתוך שנת הכספים הצעת חוק תקציב נוסף.

(ד) נראה לממשלה כי חוק התקציב לא יתקבל לפני תחילת שנת הכספים, רשאית היא להגיש הצעת חוק תקציב ביניים.

(ה) שר האוצר יגיש לכנסת מדי שנה דין-וחשבון על ביצוע תקציב המדינה; פרטים ייקבעו מבחוק.

4. שטרי כסף ומטבעות
הדפסת שטרי כסף וטביעת מטבעות שימשו הילך חוקי וכן הוצאתם יהיו על פי חוק.

5. ביקורת
משק המדינה יעמוד לביקורת מבקר המדינה: פרטים ייקבעו בחוק.

1. מסים, מילואות חובה ואגרות

(א) מסים, מילואות חובה ותשלומי חובה אחרים לא יוטלו, ושיעוריהם לא ישוננו, אלא בחוק או על פיו; הוא הדין לגבי אגרות.

(ב) מסים, מילואות חובה, תשלומי חובה אחרים ואגרות המשתלמים לאוצר המדינה, ושיעוריהם לא נקבעו בגוף החוק, קביעתם בתקנות טעונה אישור מראש או תוך התקופה הקבועה לכך בחוק — בהחלטת הכנסת או בהחלטת ועדה מוועדותיה שהכנסת הסמיכה לכך.

2. נכסי מדינה

עסקאות בנכסי המדינה, רכישת זכויות וקבלת התחייבויות בשם המדינה ייעשו בידי מי שהוסמך לכך בחוק או על פיו.

3. תקציב המדינה

(א) (1) תקציב המדינה ייקבע בחוק.

(2) התקציב יהיה לשנה אחת ויביא את הוצאות הממשלה הצפויות והמתוכננות.

יב. הצעת חוק משק המדינה (הוראות מעבר), תשל"ה—1975

3. הפסקות לקביעת מועד
כל עוד לא הסמיכה הכנסת ועדה אחרת לעניין סעיף 3 (ב) (1) לחוק היסוד תמשיך ועדת הכנסת לקבוע את מועד הגשתה של הצעת חוק התקציב.

4. תחילה
תחילתו של חוק זה ביום תחילתו של חוק היסוד.

1. ביטול

בפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח — 1948, סעיפים 5 ו-6 — בטלים.

2. שמירת דינים

אין בחוק יסוד: משק המדינה² (להלן — חוק היסוד) כדי לגרוע מתקפו של סעיף 2 לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט — 1949.

¹ ע"ר תש"ח, תוס' א', עמ' 1; ס"ח תשל"ה, עמ' 11.

² ס"ח תשל"ה, עמ' 206.

³ ס"ח תש"ט, עמ' 154.

יג. הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), תשל"ה—1975

2. שיטת הבחירות
ראש רשות ייבחר בבחירות אישיות, כלליות, ישי-רות, שוות וחשאיות, לפי הוראות חוק זה.

3. מועד הבחירות
כל אימת שיהיו בחירות למועצה יהיו גם בחירות לראש הרשות והן יתקיימו ביום הבחירות למועצה.

4. הזכות לבחור ולהיבחר
(א) מי שזכאי לבחור בבחירות למועצה (להלן — בוחר) זכאי לבחור בבחירות לראש הרשות.

1. הגדרות

בחוק זה —

"רשות מקומית" — עיריה או מועצה מקומית,¹ למעט מועצה אזורית;

"ראש רשות" — ראש רשות מקומית;

"מועצה" — מועצה של רשות מקומית;

"חוק הבחירות" — חוק הרשויות המקומיות (בחירות), תשכ"ה — 1965;

"השר" — שר הפנים.

¹ ס"ח תשכ"ה, עמ' 248.

(4) הכנסת פתק הצבעה או שני פתקי הצבעה זהים לבחירת המועצה ופתק הצבעה או שני פתקי הצבעה זהים לבחירת ראש הרשות, לתוך מעטפת הצבעה אחת, אין בה כדי לפסול את הקול, על אף האמור בסעיף 63 לחוק הבחירות; (5) היה הקול לבחירות המועצה פסול, אין בכך כשלעצמו כדי לפסול את הקול לבחירת ראש הרשות; היה הקול לבחירת ראש הרשות פסול, אין בכך כשלעצמו כדי לפסול את הקול לבחירת המועצה.

8. ערבון

(א) עם הגשת הצעת מועמד מאת קבוצת בוחרים כאמור בסעיפים 5 או 6 יתן באיכוז הקבוצה או ממלא מקומו בידי פקיד הבחירות ערבון בסכום שיקבע שר הפנים בתקנות באישור ועדת הפנים של הכנסת; בלא ערבון כאמור לא יקבל פקיד הבחירות את הצעת המועמד.

(ב) לא אושרה סופית הצעת המועמד, תחולט חמישית מסכום הערבון לקופת המועצה והיתרה תוחזר לגותן הערבון.

(ג) נפטר המועמד לפני יום הבחירות, יוחזר הערבון לנותנו.

(ד) מועמד שלא קיבל 10% לפחות מהקולות הכשרים, או מועמד שהתפטר, יחולט הערבון לקופת המועצה.

9. תוצאות הבחירות בקלפי

(א) היו שני מועמדים או יותר, המועמד שקיבל את המספר הגדול ביותר של קולות כשרים הוא הנבחר, ובלבד שקיבל לפחות 40% מאותם קולות.

(ב) קיבלו שני מועמדים מספר קולות שווה שהוא יותר מ-40% מהקולות הכשרים או שלא קיבל אף מועמד 40% מהקולות הכשרים, תבחר מועצת הרשות בהצבעה גלויה באחד משני המועמדים שקיבלו בכחית רות בקלפי את המספרים הגדולים ביותר של קולות כשרים; המועמד שקיבל בהצבעה הראשונה או בכל הצבעה נוספת למעלה ממחצית הקולות של חברי המועצה — הוא הנבחר.

(ג) היה מועמד אחד בלבד, יתא הוא הנבחר, ובלבד שקיבל לפחות מספר קולות כשרים השווה ל-40% ממספר הקולות הכשרים שניתנו בבחירות למועצה; לא קיבל המועמד 40% כאמור, תבחר המועצה ראש רשות מבין חבריה לפי סעיף 26.

10. בחירות ללא הצבעה בקלפי

לא הוגשה שום הצעת מועמד או התפטר המועמד היחיד או נפטר המועמד היחיד או אחד המועמדים לאחר היום ה-10 שלפני יום הבחירות, לא יהיו בחירות בקלפי, והמועצה תבחר בראש רשות מבין חבריה לפי סעיף 26.

11. הפרדת עירעורים

עירעור על בחירות למועצה אין בו עירעור על בחירת ראש רשות ועריכה שנייה של בחירות למועצה כתוצאה מעירעור על בחירתה אינה גוררת בחירות לראש רשות, על אף האמור בסעיף 3.

(ב) אורח ישראלי שזכאי להיבחר חבר המועצה, הוא ראשון ברשימת מועמדים למועצה, זכאי להיבחר ראש הרשות.

5. הצעת מועמד

(א) כל קבוצת בוחרים המונה 750 איש, או שלושה אחוזים ממספר הבוחרים, הכל לפי המספר הקטן יותר, וכן סיעה אחת או יותר של המועצה היוצאת שאושרה לפי סעיף 25 (א) לחוק הבחירות, רשאית להציע כמועמד לראש הרשות אדם הזכאי להיבחר ראש הרשות לפי סעיף 4 (ב).

(ב) הצעת מועמד המוגשת מאת סיעה של המועצה היוצאת תיחתם בידי באיכוז הסייעה או ממלא מקומו; הצעת מועמד המוגשת מאת שתי סיעות או יותר של המועצה היוצאת תיחתם בידי באיכוזן של אותן סיעות או ממלאי מקומם.

6. פטירה או התפטרות של מועמד

(א) נפטר או התפטר מועמד לראש הרשות ביום ה-10 לפני יום הבחירות או לפני כן, רשאי מי שהציע את מועמדו, לא יאוחר מהיום ה-8 שלפני יום הבחירות, להציע מתוך הכלולים ברשימת המועמדים למורעצה מועמד אחר, שהוא אורח ישראלי, במקומו.

(ב) חובת ההודעה לפי סעיף 41 והוראות סעיף 42 לחוק הבחירות לא יחולו על מועמד שהוצע לפי סעיף זה.

(ג) מועמד שהוצע לפי סעיף זה רואים אותו לכל דבר כראשון ברשימת המועמדים, על אף האמור בסעיף 41 (ב) לחוק הבחירות.

7. סדרי הבחירות

(א) פנקס הבוחרים המשמש לצורך הבחירות למורעצה ישמש גם לצורך הבחירות לראש הרשות, וכן ישמשו פקיד הבחירות, ועדת הבחירות, מקומות הקלפי, ועדות הקלפי, הקלפיות ומעטפות ההצבעה.

(ב) בנוסף לאמור בסעיף קטן (א) יחולו הוראות אלה של חוק הבחירות, בשינויים המחוייבים, גם על בחירות לראש הרשות:

- (1) סעיפים 6, 8, 9, (ב), 10, 35(ג), (ד), (ה), (ח), ו-ט(ט), 40, 41, 42, 43, 48, 49, 50, 51(ג) ו-ד(ד), 52, עד 61, 62(א), 63, 64, עד 66, 71, 72, ו-73;
- (2) פרקים ז', ח' ו-ט';
- (3) סעיפים 95 עד 97.

(ג) על פתק ההצבעה לבחירות ראש רשות יחולו הוראות אלה:

- (1) הפתק ישא את שם המועמד בדפוס, בעברית או בעברית וערבית, ותו לא;
- (2) הפתק יהיה בצבע שונה מפתק ההצבעה למועצה; צבעו וצורתו ייקבעו בתקנות;
- (3) במקום פתק מודפס יכול לשמש להצבעה גם פתק ריק שצבעו וצורתו נקבעו בתקנות ושעליו יסמן הבוחר בכתב יד את שם המועמד בצורה המאפשרת לזהותו בוודאות, ותו לא; כל בוחר רשאי לקבל מוועדת הקלפי פתק ריק;

(ב) לעניין סעיף זה יהיה מספר התושבים המספר שנקבע לעניין מספר חברי המועצה.

16. מילוי מקום ראש הרשות בהעדר הסגן

לא נבחר סגן כאמור בסעיף 14, או נעדר אותו סגן, או נבצר ממנו למלא את מקומו של ראש הרשות, או חדל לכהן, ימלא את מקומו של ראש הרשות אחד מהסגנים הנוספים שהמועצה קבעה לכך, ואם אין סגן כזה — חבר המועצה שהמועצה קבעה לכך.

17. אצילת תפקידים וסמכויות של ראש רשות

ראש רשות רשאי, באישור המועצה, לאצול מתפקידיו וסמכויותיו לסגן ראש רשות או לחבר ועדת הנהלה כמשמעה בפקודת העיריות² או לעובד הרשות והכל דרך כלל או לעניין מסוים או לסוג עניינים מסויימים; מילוי התפקידים והשימוש בסמכויות כאמור לא יהיו כרוכים בתשלום שכר.

18. ראש רשות שחדל להיות חבר המועצה

ראש רשות שחדל להיות חבר המועצה תיפסק כהונתו כראש הרשות.

(א) ראש רשות רשאי, בהודעה בכתב לשר, להתפטר מכהונתו; כהונתו נפסקת כעבור 48 שעות לאחר שכתב ההתפטרות הגיע לידי השר, זולת אם ראש הרשות חזר בו מהתפטרותו לפני כן.

(ב) ראש הרשות ישלח העתק מכתב ההתפטרות לחברי המועצה.

20. העברה מכהונה מחמת קלון

(א) הורשע ראש רשות בעבירה פלילית וקבע בית המשפט, לבקשת היועץ המשפטי לממשלה או נציגו שהוגשה לפני מתן גזר הדין, שיש עם העבירה קלון, יעביר בית-המשפט את ראש הרשות מכהונתו.

(ב) החלטה להעביר ראש רשות מכהונתו או לסרב להעבירו ניתנת לעירעור כאילו היתה חלק מגזר הדין.

(ג) החליט בית-משפט להעביר ראש רשות מכהונה, רואים אותו כמושעה עד לגמר תקופת העירעור, ואם הוגש עירעור — עד להכרעה בו; עם היות ההחלטה לסופית תיפסק כהונתו של ראש הרשות.

(ד) הוראות סעיף זה יחולו גם על סגן ראש רשות.

21. העברה מכהונה מטעמי בריאות

(א) נוכח השר שמטעמי בריאות נבצר מראש רשות דרך קבע למלא את תפקידו, רשאי הוא להעבירו מכהונתו.

(ב) ראש הרשות רשאי לערער על החלטת השר לפני בית-המשפט תוך 15 יום מהיום שנמסרה לו החלטת השר.

(ג) כהונתו של ראש רשות לא תיפסק אלא כעבור תקופת העירעור, ואם הוגש עירעור — עם דחייתו.

(ב) עירעור על בחירות לראש הרשות אין בו עירעור על בחירות למועצה ועריכה שנייה של בחירות לראש הרשות כתוצאה מעירעור על בחירתו אינה גוררת בחירות למועצה.

12. כהונת ראש הרשות

ראש רשות שנבחר בבחירות בקלפי יתחיל לכהן למחרת יום פירסום תוצאות הבחירות; כהונתו תימשך עד שיתחיל לכהן ראש רשות חדש.

13. דיון חוזר בהחלטות המועצה

(א) ראש רשות רשאי, תוך 48 שעות משעה שנתקבלה החלטה במועצה, להודיע בכתב לחברי המועצה על רצונו להביא את ההחלטה לדיון חוזר במועצה ועל יום הדיון החוזר.

(ב) הדיון החוזר יהיה בישיבה מיוחדת של המועצה שתתקיים תוך 10 ימים מיום שנתקבלה ההחלטה, או תוך פרק זמן קצר יותר אם דרשו זאת 40% מחברי המועצה.

(ג) תקפה של החלטה שעליה נמסרה הודעה לפי סעיף קטן (א) יותלה עד שהחליטה המועצה בדיון החוזר או עד שחזר בו ראש הרשות מהודעתו, לפי המוקדם יותר.

(ד) החלטת המועצה בדיון חוזר אינה נתונה לדיון חוזר נוסף לפי סעיף זה.

(ה) סעיף זה לא יחול על החלטה שחיקוק מחייב את קבלתה ברוב מיוחד של חברי המועצה והיא נתקבלה ברוב כזה.

(ו) סמכות ראש רשות לפי סעיף זה אינה ניתנת לאצילה.

14. סגן ממלא מקום

(א) לראש רשות יהיה סגן אחד והוא ייבחר מבין חברי המועצה; הבחירה תהיה תוך חדשים מהיום שראש הרשות התחיל לכהן או מהיום שנתפנתה משרת הסגן הקודם והיא טעונה אישור המועצה ברוב חבריה.

(ב) הסגן האמור בסעיף קטן (א) יהיה ממלא מקומו של ראש הרשות אם נעדר ראש הרשות או נבצר ממנו למלא תפקידו או שחדל לכהן בטרם התחיל לכהן ראש רשות חדש.

15. סגנים נוספים

(א) נוסף לסגן האמור בסעיף 14 רשאית המועצה לבחור, בדרך האמורה בסעיף 26 —

- (1) ברשות מקומית שמספר תושביה אינו עולה על 250,000 — סגן אחד או שני סגנים, אולם השר רשאי בתקנות, באישור ועדת הפנים של הכנסת, לקבוע שברשויות מקומיות שמספר תושביהן אינו עולה על המספר שנקבע לכך לא ייבחר סגן נוסף או שייבחר סגן אחד בלבד;
- (2) ברשות מקומית שמספר תושביה עולה על 250,000 — שלושה סגנים.

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש, עמ' 197.

חברי המועצה המצביעים (להלן בסעיף זה — רוב) — הוא הנבחר;

(5) לא קיבל שום מועמד רוב בהצבעה השנייה, מצביעים בשלישית;

(6) לא קיבל שום מועמד רוב בהצבעה השלישית, מצביעים ברביעית; לפי דרישת חבר מחברי המועצה תידחה ההצבעה הרביעית לשיבה אחרת שתקויים ביום החול הבא אחרי יום הישיבה שבה נערכה ההצבעה השלישית; בהצבעה הרביעית יעמדו לבחירה רק המועמדים שעמדו לבחירה בהצבעה השלישית;

(7) לא קיבל שום מועמד רוב בהצבעה הרביעית, חוזרים ומצביעים עד שמועמד אחד יקבל רוב; בהצבעה החמישית וכן בכל הצבעה נוספת לא יועמד לבחירה (להלן בפסקה זו — ויצא) מועמד שקיבל בהצבעה הקודמת את מספר הקולות הקטן ביותר; קיבלו מועמדים אחדים מספר שווה של הקולות והוא מספר הקולות הקטן ביותר, ינהגו כך: היו שני מועמדים כאמור, ויצא אחד מהם, כפי שייקבע בהגדרה; היו יותר משניים, ויצא לפני כל הצבעה נוספת רק מועמד אחד, כפי שייקבע בהגדרה;

(8) כל הגדרה לפי סעיף זה תיערך בו במקום בידי יושב-ראש הישיבה; היה היושב-ראש עצמו מועמד לראש הרשות בהצבעה שקדמה להגדרה, תמנה המועצה חבר שאינו מועמד לראש הרשות והוא יערוך את ההגדרה.

(ב) הוראות סעיף זה יחולו על אף האמור בהוראות אחרות של חוק זה.

27. ראש רשות לזמן ביניים

עד שהמועצה תבחר בראש רשות לפי סעיפים (9) (ב) או 26 יכהן כראש הרשות האדם שנשא בכהונה זו ערב יום הבחירות למועצה, ואם נבצר ממנו לפעול או שחל מכהונתו אחרי הבחירות — הסגן האמור בסעיף 14, ובאין סגן כאמור או שנבצר אף ממנו לפעול — חבר המועצה שהשר מינהו לכך.

28. פירסום

(א) השר יפרסם ברשומות הודעה על אלה:
(1) בחירה של ראש רשות על-ידי המועצה;
(2) בחירה של סגן ראש רשות;
(3) חדילתם של ראש רשות או סגן ראש רשות מכהונה.
(ב) מוכר הרשות המקומית יודיע לשר מיד על כל מקרה כאמור בסעיף קטן (א).

29. תחולת חוק הבחירות (דרכי תעמולה)

חוק הבחירות (דרכי תעמולה), תשי"ט — 1959, יחול בשינויים המחויבים גם על בחירות לראש רשות לפי סעיף 3.

22. העברה מכהונה מחמת התנהגות

(א) נוכחה המועצה כי ראש הרשות מתנהג התנהגות שאינה הולמת מעמדו של ראש רשות וסבורה היא שעל כן אין הוא ראוי לכהונתו, רשאית היא, לאחר שנתנה לו הודמנות להשמיע דברו, להעבירו מכהונתו.
(ב) ההחלטה להעביר את ראש הרשות מכהונתו תהיה מגומקת ותתקבל בישיבה מיוחדת, סגורה, של המועצה ברוב של שלושה רבעים ממספר חבריה. ההחלטה טעונה אישור השר.

(ג) לא קרא ראש הרשות לישיבה מיוחדת כאמור תוך 14 יום מהיום שרוב חברי המועצה דרשו ממנו לעשות כן, רשאים רוב חברי המועצה לקרוא לישיבה כאמור והם יקבעו מי יישב בראשה.

23. כהונת ראש רשות במקרה של מינוי מועצה או ועדה מונתה ועדה או מועצה לפי סעיף 143 לפקודת העיריות או סעיף 38 לפקודת המועצות המקומיות³, יחדל ראש הרשות מכהונתו ביום שיתחיל לכהן יושב-ראש הוועדה שנתמנה או ראש הרשות שתבחר המועצה, לפי העניין.

24. ראש רשות במקום ראש רשות שחלל לכהן נפטר או התפטר ראש רשות לפני תחילת כהונתו או תוך תקופת כהונתו, או חדל לכהן לפי אחד הסעיפים 18 עד 22, תבחר המועצה ראש רשות מבין חבריה לפי הוראות סעיף 26.

25. חדילה מכהונת סגן

סגן ראש רשות יחדל מכהונתו אם נתקיים אחד מאלה:

- (1) חדל להיות חבר המועצה;
- (2) התפטר במתן הודעה בכתב למועצה;
- (3) בסגן כאמור בסעיף 14 — ראש הרשות, באישור המועצה ברוב חבריה, העביר אותו מכהונתו;
- (4) בסגן אחר — הועבר מכהונתו בהחלטת המועצה שנתקבלה ברוב חבריה בישיבה מיוחדת.

26. בחירת המועצה בראש רשות וסגנו

(א) על בחירת המועצה בראש רשות וסגנו לראש רשות — למעט בחירה לפי סעיף 9(ב) — יחולו הוראות אלה:

- (1) ההצבעה תהיה גלויה;
- (2) המועמד שקיבל למעלה ממחצית הקולות של כל חברי המועצה — הוא הנבחר;
- (3) לא קיבל שום מועמד רוב כזה, מצביעים שנית; לפי דרישת חבר מחברי המועצה תידחה ההצבעה השנייה לישיבה אחרת שתקויים ביום החול הבא אחרי יום הישיבה הראשונה;
- (4) המועמד שקיבל בהצבעה השנייה או בכל הצבעה נוספת למעלה ממחצית הקולות של

(3) ועדת חקירה מצאה כי המועצה או ראש המועצה אינם עשויים למלא את תפקידיהם כראוי והמליצה לפני השר על פיזור המועצה.

(ב) בסעיף 41 לפקודת המועצות המקומיות, ב"סעיף קטן (א), במקום "מונתה ועדה" יבוא "מועצה שמונתה לפי הוראות סעיף 38 תבחר ביושב-ראש ובסגנים לפי הוראות סעיף 26 לחוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), תשל"ה — 1975; לוועדה שמונתה".

22. תיקון חוק הבחירות

בחוק הבחירות —

(1) בסעיף 63 (ב), בסופו יבוא "אולם לא ייפסל אם נמצאו במעטפה לא יותר משני פתקי הצבעה של רשימה אחת";

(2) בסעיף 73 (א), במקום "פסק דינו יהיה סופי" יבוא "פסק דינו ניתן לערעור לבית-המשפט העליון ברשות שופט של בית-המשפט העליון, בשאלה משפטית; בקשת הרשות תוגש תוך 14 יום מיום מתן פסק-הדין".

33. ביצוע ותקנות

השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

34. הוראת מעבר

כל עוד נבחר ראש רשות ברשות מקומית פלונית לפי חוק זה, יהיו סמכויותיהם וכהונתם של ראש הרשות וסגניו כאילו חוק זה לא נתקבל.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

ב. מואב מציע:

במקום סעיף קטן (ב) יבוא:
 "(ב) מי שזכאי להיבחר חבר המועצה זכאי להיבחר ראש הרשות".

לסעיף 5

י. ארידור מציע:

בסעיף קטן (א), במקום "750" יבוא "500".

י. בארי מציע:

בסעיף קטן (א), במקום "750" יבוא "2,500".

ת. טובי מציע:

בסעיף קטן (א), במקום "750 איש, או שלושה אחוזים" יבוא "250 איש, או אחוז אחד".

ב. מואב מציע:

בסעיף קטן (א), במקום "750 איש, או שלושה אחוזים" יבוא "250 איש, או חמישה אחוזים".

לסעיף 6

י. ארידור מציע:

בסעיף 6(א), במקום "ה-8" יבוא "ה-7".

מ. פרוש מציע:

במקום סעיף 6 יבוא:

30. תיקון פקודת העיריות

(א) סעיפים 126 עד 135 לפקודת העיריות למעט סעיף 129 — בטלים.

(ב) בסעיף 143 לפקודת העיריות במקום פיס"קאות (2) ו- (3) יבוא:

"(2) המועצה או ראש העיריה אינם ממלאים עוד לדעת השר, את התפקידים שהוטלו עליהם לפי הפקודה או בכל דין אחר או שאינם מנהלים כשורה את תחום שיפוטם, וכל זאת לאחר שהזהיר אותם;

(3) ועדת חקירה מצאה כי המועצה או ראש העיריה אינם עשויים למלא את תפקידיהם כראוי והמליצה לפני השר על פיזור המועצה".

(ג) בסעיף 145 לפקודת העיריות, בסעיף קטן (א), במקום "לוועדה ממונה" יבוא "מועצה שמונתה לפי סעיף 143 תבחר ביושב-ראש וסגנים לפי סעיף 26 לחוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), תשל"ה — 1975; לוועדה שמונתה".

31. תיקון פקודת המועצות המקומיות

(א) בסעיף 38 לפקודת המועצות המקומיות —

(1) במקום "הממונה" יבוא "השר";

(2) במקום פסקה 2 יבוא:

"(2) המועצה או ראש המועצה אינם ממלאים עוד, לדעת השר, את התפקידים שהוטלו עליהם לפי הפקודה או צו הכינון או בכל דין אחר או שאינם מנהלים כשורה את תחום שיפוטם, וכל זאת לאחר שהזהיר אותם;

לסעיף 2

מ. פרוש ות. טובי מציעים:

במקום סעיף 2 יבוא:

"2. ראש רשות ייבחר על-ידי המועצה מבין חבריה".

לסעיף 3

מ. פרוש מציע:

סעיף 3 — יימחק.

ת. טובי מציע:

במקום הסעיף יבוא:

"3. הבחירות לראש הרשות יתקיימו בישיבת המועצה תוך חודש ימים מהבחירות לרשות המקומית".

לסעיף 4

מ. פרוש מציע:

(1) סעיף קטן (א) — יימחק;

(2) בסעיף קטן (ב) המלים "והוא ראשון ברשימת מועמדים למועצה" — יימחקו.

נ. אליער, ת. טובי ומ. פעיל מציעים:

בסעיף 4(ב) המלים "והוא ראשון ברשימת מועמדים למועצה" — יימחקו.

(ב) קיבלו שני מועמדים מספר קולות שווה שהוא 50% מהקולות הכשרים, או שלא קיבל אף מועמד 50% מהקולות הכשרים. יקויימו בחירות חוזרות כעבור 14 ימים בין שני המועמדים שקיבלו בבחירות הראשונות את המספרים הגדולים ביותר של קולות כשרים; המועמד שקיבל בבחירות החוזרות את המספר הגדול ביותר של קולות — הוא הנבחר.

ב. מוצב מציע:

במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) קיבלו שני מועמדים מספר קולות שווה שהוא יותר מ-40% מהקולות או שלא קיבל אף מועמד 40% מהקולות הכשרים, יקויימו בחירות חוזרות כעבור 14 ימים בין שני המועמדים שקיבלו בבחירות בקלפי את המספרים הגדולים ביותר של קולות כשרים; המועמד שקיבל בבחירות החוזרות את המספר הגדול ביותר של קולות — הוא הנבחר."

לסעיף 10

מ. פרוש מציע:

המלים "לאחר היום ה-10 שלפני יום הבחירות" — יימחקו.

לסעיף 11

ת. טובי מציע:

במקום הסעיף יבוא:

"11. בוטלו הבחירות למועצה כחוצאה מעירעור או בוטלה בחירתו של הנבחר לראשות המועצה לחברות במועצה, מתבטלות גם הבחירות לראש הרשות ויש לקיימן מחדש."

לסעיף 12

י. ארידור מציע:

במקום הסעיף יבוא:

"12. ראש רשות שנבחר בבחירות בקלפי יתחיל לכהן למחרת יום פירסום תוצאות הבחירות; ראש רשות שנבחר על-ידי המועצה יתחיל לכהן עם בחירתו; כהונת ראש רשות תימשך עד שיתחיל לכהן ראש רשות חדש."

ת. טובי מציע:

במקום הסעיף יבוא:

"12. ראש רשות שנבחר בבחירות בקלפי יתחיל לכהן לאחר שהמועצה הביעה בו אמון בישיבתה הראשונה לאחר הבחירות."

לסעיף 13

י. בארי מציע:

סעיף קטן (א) — יימחק.

נ. אליעד מציע:

בסעיף קטן (ב), במקום "40%" יבוא "שני שלישים".

מ. פרוש מציע:

סעיף 13 — יימחק.

ת. טובי מציע:

סעיף 13 — יימחק.

ת. טובי מציע (אם ההסתייגות הקודמת לא התקבלה):
בסעיף קטן (ב), במקום המלים "10 ימים" יבוא "שבוע ימים".

"6. נפטר או התפטר מועמד לראש הרשות תבחר המועצה ראש רשות מבין חבריה לפי סעיף 26."

נ. אליעד מציע:

(1) בסעיף קטן (א), המלים "מתוך הכלולים ברשימת המועמדים" — יימחקו;
(2) סעיף קטן (ג) יימחק.

לסעיף 7

ת. טובי מציע:

(1) בסעיף קטן (א), במקום "הקלפיות ומעטפות ההצבעה" יבוא "הקלפיות";

(2) בסעיף קטן (ג) במקום פסקאות (3), (4) ו-(5) יבוא:

"(3) ההצבעה בבחירות תתקיים בשתי מעטפות, אחת לראש המועצה והשנייה למועצה."

ב. מוצב מציע:

(1) בסעיף קטן (א), במקום "הקלפיות ומעטפות ההצבעה" יבוא "הקלפיות".

(2) בסעיף קטן (ג), במקום פסקאות (4) ו-(5) יבוא:

"(4) ההצבעה לבחירת ראש הרשות תיעשה במעטפה נפרדת בעלת צבע זהה לצבע פתק ההצבעה כאמור בפסקה (2)".

לסעיף 8

נ. אליעד מציע:

(1) בסעיף קטן (ג), אחרי המלים "נפטר המועמד" יבוא "או התפטר";

(2) בסעיף קטן (ד), המלים "או מועמד שהתפטר" — יימחקו.

ת. טובי מציע:

(1) אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(אא) הערבון כאמור בסעיף קטן (א) ברשות מקומית שמספר תושביה אינו עולה על 500 לא יעלה על 250 לירות.

ברשות מקומית שמספר תושביה אינו עולה על 10,000 תושבים לא יעלה על 500 לירות.

ברשות מקומית שמספר תושביה אינו עולה על 15,000 תושבים לא יעלה על 750 לירות.

ברשות מקומית שמספר תושביה אינו עולה על 20,000 תושבים לא יעלה על 1,000 לירות;

ברשות מקומית שמספר תושביה למעלה מ-20,000 תושבים לא יעלה הערבון על 2,000 לירות.

(אב) סעיפים קטנים (א) ו-(אא) לא יחולו כשהמועמד המוצע מכהן כראש הרשות ביום הגשת הצעת מועמדותו."

לסעיף 9

י. ארידור, י. בארי, ב. צ. קשת, י. תמיר ומ. פעיל מציעים:

במקום סעיף 9 יבוא:

"9. תוצאות הבחירות בקלפי

(א) היו שני מועמדים או יותר, המועמד שקיבל את המספר הגדול ביותר של קולות כשרים הוא הנבחר, ובלבד שקיבל לפחות 50% מאותם קולות.

"(ב) על מועמד שנבחר לפי הוראות סעיף 26 לא תחול החובה להיות ראשון ברשימת המועמד דים למועצה."

לסעיף 25

- י. ארידור מציע :
אחרי פסקה (4) יבוא :
"(5) הועבר על פי סעיף 20 לחוק זה."

לסעיף 26

- י. ארידור מציע :
בסעיף קטן (ב) בסופו יבוא : "אולם לא יהיה חבר מועצה מועמד לראש רשות אלא אם הוא אזרח ישראלי."

לסעיף 31

- י. בארי מציע :
בסעיף קטן (א) (2), במקום פסקאות (2) ו-(3) יבוא :

"(2) המועצה אינה ממלאת עוד, לדעת השר, את התפקידים שהוטלו עליה לפי הפקודה או צו הכינון או בכל דין אחר או שאינה מנהלת כשורה את תחום שיפוט, וכל זאת לאחר שהזהיר אותה ;

(3) ועדת חקירה מצאה כי המועצה אינה עשויה למלא את תפקידה כראוי והמליצה לפני השר על פיזור המועצה ;

(4) ראש המועצה אינו ממלא עוד, לדעת השר, את התפקידים שהוטלו עליו לפי הפקודה או צו הכינון או בכל דין אחר או שאינו מנהל כשורה את תחום שיפוט, וכל זאת לאחר שהזהיר אותו ;

(5) ועדת חקירה מצאה כי ראש המועצה אינו עשוי למלא את תפקידיו כראוי והמליצה לפני השר על פיזור המועצה."

הוספת סעיף

- מ. פרוש מציע :
אחרי סעיף 34 יבוא :

"35. תחולה

ראש הרשות וסגניו ייבחרו לפי הוראות חוק זה בשנת תשל"ח באורח נסיוני בארבע רשויות מקומיות בלבד שייקבעו בתקנות :

(1) עירייה אחת שמספר תושביה הוא למעלה מ-100,000 ;

(2) עירייה אחת שמספר תושביה הוא עד 100,000 ;

(3) מועצה מקומית אחת ;

(4) מועצה מקומית אחת שנוסדה לאחר שנת תשט"ו."

לסעיף 15

ת. טובי מציע :
בסעיף קטן (א) פסקה (1) תימחק הסיפה החל במלים "אולם השר רשאי בתקנות".

י. ארידור מציע :
בסעיף קטן (א) (2) במקום "שלושה" יבוא "שני".

ב. מואב מציע :
בסעיף קטן (א), במקום פסקאות (1) ו-(2) יבוא :
"(1) ברשות מקומית שמספר תושביה אינו עולה על 250,000 — סגן אחד ;

(2) ברשות מקומית שמספר תושביה עולה על 250,000 — שני סגנים."

מ. פעיל מציע :
במקום הסעיף יבוא :

15. (א) ראשי המחלקות ברשות המקומית יהיו עובדי הרשות, הכפופים לראש הרשות ול-סגנו האחד ; הם יהיו את חברי הרשות המבצעת ברשות המקומית.

(ב) חברי המועצה הנבחרים לא יכהנו כראשי מחלקות ולא יהיו ממונים עליהם."

לסעיף 17

י. בארי מציע :
אחרי המלים "לסוג עניינים מסויים" יבוא "מבלי שהדבר יגרע מאחריותו של ראש הרשות למעשיו או מחדליו של מי שנאלצו לו סמכויות כאמור".

לסעיף 21

י. בארי מציע :
(1) במקום סעיף קטן (א) יבוא :
"(א) נבצר מראש רשות דרך קבע למלא תפקיד מטעמי בריאות, רשאי השר להעבירו מכהונתו. תי."

(2) בסעיף קטן (ב), אחרי "בית המשפט" יבוא "מחוזי".

לסעיף 22

ב. מואב מציע :
הסעיף יימחק.

י. בארי מציע :
בסעיף קטן (ב), במקום "השר" יבוא "בית המשפט".

לסעיף 23

ת. טובי מציע :
הסעיף יימחק.

לסעיף 24

י. ארידור מציע :
האמור בסעיף 24 יסומן (א) ולאחריו יבוא :

יד. הצעת חוק יסוד: זכויות האשה

(הצעת חברי-הכנסת ש. אלוני, י. ז', אמיר, ח. גרוסמן,
ה. זיידל, י. מודעי, ע. נוף, י. פלומין, מ. פעיל, מ. שחל)

שוויון בזכויות ובחובות, בחיי המדינה, החברה והמשק
ובכל מערכת החוקים."

חוק שיווי זכויות האשה, תשי"א—1951, הוא חוק חסר
משמעות הן בשל סעיף 5 שבו והן בשל חוקים מאוחרים
יותר שנתקבלו הן בתחום דיני המסים, הן בתחום
החקיקה הסוציאלית והן בחוקי עבודה ובהסדרי הפנסיה.
אף שתוקה על מדינת ישראל שתהיה בין החלוצות בהבטחת
שוויון זכויות לאשה, נשתבשו הדברים והיום אנו
בין המסגרות שבמדינות בנושא זה. ביחוד מעציב הדבר
כי במסגרת שירותי הסתדרות העובדים אנו עדים להפליינג
תה של האשה בתנאים שהם בסיס לקבלת שירותים
אלה. אי לכך יש צורך לעגן בחוק עקרון שוויון האשה.
שנת 1975 הוכרה על-ידי האומות המאוחדות כשנת
האשה הבינלאומית, ונראה כי יש צורך לחזור ולהזכיר
לחברה הנאורה כי "זכר ונקבה בראם ויברך אותם ויקרא
את שמם אדם" (בראשית ה, ב).

1. יקויים שוויון מלא וגמור של האשה בחיי המדינה,
החברה והמשק, בכל מערכת החוקים, לכל זכות ולכל
פעולה משפטית.

2. (א) כל חוק העומד בסתירה או שיעמוד בסתירה
לחוק זה בטל ומבוטל.

(ב) אין בחוק זה כדי לגרוע מזכויות המוקנות לאשה
הרה או לאם לקטינים.

3. תחילתו של חוק זה שלושה חודשים מיום פירסומו.

דברי הסבר

במגילת העצמאות הוצהר כי בישראל יקויים...
"שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי
הבדל דת, גזע ומין...". בקווי היסוד של הממשלה
הראשונה כפי שאושרו על-ידי הכנסת ביום 8 במאוס
1949 נאמר: "יקויים שוויון מלא וגמור של האשה —

טו. הצעת חוק המקרקעין (תיקון), תשל"ה—1975

(הצעת חברי-הכנסת מ. שחל)

סעיף 2 לתקנון המצוי שבתוספת לחוק הנ"ל בא לסייג
את זכותו ההחלטית של הבעלים של הדירה בבית משותף
למקרים של שינויים ותיקונים בדירה שעלולים לפגוע
ו/או לסכן ו/או לשנות את ערך הדירות בבית המשותף
או ברכוש המשותף.

בית-המשפט, בבואו לפרש משמעותם של שינויים
ותיקונים על-פי ההגדרות שבסעיף 2 דלעיל, קבע ברוב
דעות, בפס"ד ד"נ 20/73 יעקב שמע נגד נחמה סדובסקי,
ואח' פס"ד כ"ח (1), ששינויים ותיקונים משמעים תיקון
נים פיסיים בגוף הדירה שבעטיים ניוקה דירה אחרת
או הרכוש המשותף ולא שינוי ייעוד בשימוש שנעשה
בה, כמו שימוש בדירת מגורים כעסק או כחנות.

הצעת החוק באה למנוע פגיעה בדירות שבבית
משותף על-ידי הפיכת דירות מגורים לבתי עסק ולשמור
על המטרה של המחוקק.

בתוספת לחוק המקרקעין, תשכ"ט—1969¹ סעיף 2(ג)
יסומן כסעיף טון (ד) ולפניו יבוא:

"(ג) בעל דירה אינו רשאי לעשות שינויים בשי-
מוש ובייעוד דירתו שלא למטרת מגורים, אלא
אם קיבל תחילה הסכמת כל בעלי הדירות."

דברי הסבר

התוספת לחוק המקרקעין, תשכ"ט—1969, באה לקבוע
תקנון מצוי של בעלי הדירות בבית משותף במקרים
שבהם לא נגרם תקנון המסדיר את היחסים בין בעלי
הדירות ואת זכויותיהם וחובותיהם בקשר לבית המשותף.
ברוב המכריע של הבתים המשותפים אין בעלי הדי-
רות מתקינים תקנון על-פי הסכם ביניהם ובמקרים אלה
קבע המחוקק בסעיף 64 בחוק המקרקעין, תשכ"ט—1969,
שיראו את התקנון המצוי שבתוספת כתקנון שנגרש על-
ידי בעלי הדירות.

¹ ס"ח תשכ"ט, עמ' 259.

טז. הצעת חוק מועצת הפירות (ייצור ושיווק), תשל"ה—1975

(הצעת קבוצת חברי כנסת)

1. תיקון סעיף 4

בסעיף 4(ב) לחוק מועצת הפירות (ייצור ושיווק),
תשל"ג—1973¹ (להלן — החוק העיקרי), בסוף פסקה
(2) יבוא "ובהם שלושה נציגי הצרכנים".

2. תיקון סעיף 10

בסעיף 10(א) לחוק העיקרי, בסופו, יבוא "וכי לפחות
חבר אחד יהיה נציג הצרכנים".

¹ ס"ח תשל"ג, עמ' 310.

(ב) בסעיף 24(א) לחוק העיקרי, במקום "נציגי המגדלים והמסחר הסיטוני" יבוא "נציגי המגדלים, המסחר הסיטוני והצרכנים" ובסופו יבוא "וכי לפחות חבר אחד יהיה נציג הצרכנים".

3. תיקון חוק המועצה לענף הלול¹
(א) בסעיף 13 לחוק המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק), תשכ"ד—1963¹ (להלן — החוק העיקרי), במקום "שני חברים" יבוא "שלושה חברים".

¹ ס"ח תשכ"ד, עמ' 12.

(ב) בסעיף 17(א) לחוק העיקרי, במקום "נציגי המגדלים והמשווקים" יבוא "נציגי המגדלים, המשווקים והצרכנים" ובסופו יבוא "וכי לפחות חבר אחד יהיה נציג הצרכנים".

4. תיקון חוק המועצה לייצור ולשיווק של ירקות, (א) בסעיף 10 לחוק המועצה לייצור ולשיווק ירקות, תשי"ט—1959¹ (להלן — החוק העיקרי), במקום "שניים" יבוא "שלושה".

¹ ס"ח תשל"ג, עמ' 310.

² ס"ח תשכ"ד, עמ' 12.

³ ס"ח תשי"ט, עמ' 22; תשכ"ב, עמ' 31.

דברי הסבר

ייצוג זה אינו מספיק ומוצע לתגברו; כן מוצע לקבוע שגם במוסד המנהל של מועצות אלו, דהיינו בוועד הפועל, יהיה ייצוג נאות של הצרכנים, דבר שאינו קיים כיום.

מטרת הצעת החוק הנ"ל להגביר את כוח ההשפעה של הצרכנים במוסדותיהן של מועצות למצרכים חיוניים, דהיינו ירקות, פירות ותוצרת הלול.

החוקים הקיימים מבטיחים אמנם ייצוג מסוים של הצרכנים במועצות לשלושת המוצרים האמורים, אך

יז. הצעת חוק רשות לאומית לאנרגיה, תשל"ד—1974

(הצעת חבר-הכנסת א. שכטרמן)

5. הרכב המועצה
(א) לרשות תהיה מועצה של תשעה-עשר חברים שימנה נשיא המדינה (להלן — המועצה), וזה הרכב המועצה:

(1) (א) שר האוצר יהיה יושב ראש המועצה;
(ב) חבר מועצה שהומלץ על ידי שר הפיננס תוח יהיה משנה ליושב-ראש.

(2) עשרה חברים שהמליצו עליהם הגופים הבאים, כל גוף — חבר אחד: מכון וייצמן למדע, הטכניון — מכון טכנולוגי לישראל, האוניברסיטה העברית בירושלים, אוניברסיטת תל-אביב, אוניברסיטת בר-אילן, אוניברסיטת הנגב ע"ש דוד בן-גוריון, המכון הטכנולוגי — חולון, הוועדה לאנרגיה אטומית, חברת החשמל לישראל בע"מ;

(3) שישה חברים שהמליצו עליהם ראש הממשלה, שר האוצר, שר הפיתוח, שר הבטחון, שר המסחר והתעשייה ושר הפנים, כל אחד — חבר אחד;

(4) שני אנשי ציבור שהם, לדעת נשיא המדינה, בעלי ידע ונסיון בתחום האנרגיה.

6. סדרי עבודה

(א) המועצה תקבע את סדרי עבודתה ומועדי ישיבותיה.

1. הקמת רשות לאומית לאנרגיה

מוקמת בזה רשות לאומית לאנרגיה (להלן — הרשות).

2. תפקידי הרשות

תפקידי הרשות הם —

- (1) לרכוש את הטיפול באנרגיה בישראל ולפקח על הרשויות והגופים העוסקים באנרגיה;
- (2) למסור זכויות בתחום האנרגיה;
- (3) לרכוש ולמכור זכויות לניצול פאנטמים וידע בתחום האנרגיה;
- (4) לערוך מחקרים ולעודד עריכתם וכן ליוזם ולעודד חיפושי מקורות אנרגיה ולרכוש ידע בתחום האנרגיה;
- (5) לערוך הסכמים בעניין חילופי מידע בתחום האנרגיה לרבות עם מדינות חוץ.

3. הרשות — תאגיד

הרשות היא תאגיד כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית.

4. הרשות — גוף מבוקר

הרשות תהיה גוף מבוקר כמשמעותו בסעיף 9(2) לחוק מבקר המדינה, תשי"ח—1958 (נוסח משולב).

13. הנחלה

(א) המועצה תמנה מנהל לרשות (להלן — המנהל) ואת העובדים.

(ב) המועצה תקבע את תפקידי המנהל והיא רשאית לאצול לו מסמכויותיה, כפי שיפורש בהחלטת המועצה, ככל הדרוש למילוי תפקידיו וביצוע החלטותיה.

14. פייג לאצילת סמכויות

הסמכויות שאינן ניתנות לאצילה מאת המועצה למנהל תיקבענה על-ידי המועצה בהרכבה הראשון, באישור השר לאחר שקיבל הסכמתה של ועדת הכספים. שינויים בסמכויות המואצלות כדלעיל ייחבנו על-פי דרישת $\frac{2}{3}$ של חברי המועצה באישור השר וועדת הכספים כנ"ל.

15. תקופת כהונת המנהל

(א) מינויו של המנהל יהיה לשלוש שנים, אך משרתו תתפנה לפני כן אם אירע אחד מאלה :

- (1) המנהל התפטר ;
- (4) נבצר ממנו דרך קבע, לדעת הוועד המנהל, למלא תפקידו ;

(3) המועצה החליטה להעבירו מתפקידו בהחלטה שנתמכה על-ידי יותר ממחצית כל חברי המועצה.

(ב) התפנתה משרתו של המנהל, תמנה המועצה מנהל אחר במקומו.

16. קבלת עובדים ותנאי עבודתם

(א) קבלת עובדי הרשות ומינויהם ייעשו על-ידי הוועד המנהל.

(ב) התיפקוד של עובדי הרשות, התקן, השכר, ה- גימלאות ותנאי העבודה יהיו כשל עובדי המדינה למקצועותיהם — בהתחשב באופיים המיוחד של תפקידים המיוחדים לרשות בלבד ; ובשים לב לכך הם ייקבעו, לפי הצעת הוועד המנהל, על-ידי יושב-ראש המועצה לאחר שיתיעצו עם שר האוצר.

(ג) אין האמור בסעיף זה גורע מסמכות הרשות לחתום על חוזים מיוחדים עם מומחים אשר יועסקו בתפקידים זמניים, לתקופות או למשימות ובתנאים שייקבעו, לפי הצעת הוועד המנהל, על-ידי יושב-ראש המועצה לאחר התייעצות עם שר האוצר.

חוזים, שלפיהם תשלום שכר העבודה יעלה על 10,000 ל"י, ייערכו באישור המועצה.

17. העברות עובדים

(א) עובדי המדינה המועסקים ערב תחילתו של חוק זה בשירות משרד האוצר ומשרד הפיתוח בענייני אנרגיה ימשיכו בשירותם כעובדי הרשות בתנאי שירות שלא יהיו גרועים מתנאי שירותם ערב תחולת חוק זה.

(ב) זכויות עובדי הרשות שהועברו לשירות והנובעות מעבודתם כעובדי המדינה, כאמור בסעיף קטן (א), ייחשבו כזכויות הנובעות מעבודתם בשירות הרשות.

(ג) ההסדרים לגבי זיכוי הרשות בסכומי התשלומים, שהעובדים העוברים לשירותה יהיו זכאים להם, ייקבעו בהסכם בין הרשות ובין הממשלה.

(ב) מינוי חוקי בישיבות המועצה הוא לפחות אחד-עשר חברים, שמהם לפחות שבעה חברים שנתמנו לפי סעיף 5(א) ו-4(4).

(ג) יושב-ראש המועצה, ובהעדרו — משנהו, יישב בראש ישיבות המועצה.

(ד) החלטות המועצה מתקבלות ברוב דעות המצביעים, ובמקרה של דעות שקולות תהיה ליושב-ראש הישיבה דעה מכרעת.

7. מינוי ועדות

המועצה רשאית למנות ועדות מבין חבריה, לרבות ועד מנהל שיהיו בו יושב-ראש המועצה ומשנהו, לקבוע תפקידיהן ולאצול להן מסמכויותיה, ובלבד שלא תאצול מסמכויותיה לפי פסיקאות 1 ו-4 לסעיף 2.

8. יושב-ראש המועצה

(א) יושב-ראש המועצה ממונה על ביצוע החלטות המועצה והוועדות ויפעל בשמן.

(ב) כל שיש להגישו למועצה יוגש באמצעות יושב-ראש המועצה וכל הודעה מטעמה תימסר על ידו.

9. תקופת כהונתה של המועצה ושל חבריה

(א) תקופת כהונתה של המועצה תהא שלוש שנים מיום מינויה.

(ב) חבר המועצה שתקופת כהונתו תמה יכול שיתמנה מחדש.

(ג) המועצה היוצאת תוסיף לכהן עד למינויה של המועצה הבאה.

10. הפסקת חברות ומינוי חליף

(א) נפטר חבר המליאה או התפטר או הועבר מכהונתו כאמור בסעיף קטן (ד) או הורשע בעבירה שיש עמה קלון, או פשט את הרגל או נתמנה עליו כונס נכסים מטעם בית משפט, יתמנה אדם אחר במקומו, בהתאם לאמור בסעיף 5, ליתרת תקופת כהונתה של המועצה.

(ב) התפטרות חבר המועצה תהיה בהודעה בכתב ליושב-ראש המועצה ; תוקף ההתפטרות — עם תום תשעים-ושש שעות ממסירת ההודעה.

(ג) התפטרות יושב-ראש המועצה או משנהו מתפקידם כיושב-ראש או משנה ליושב-ראש תהא בהודעה למועצה ולנשיא המדינה ; תוקף ההתפטרות עם תום תשעים-ושש שעות ממסירת ההודעה.

(ד) חבר המועצה שנועד ללא סיבה מספקת משלוש ישיבות של המועצה, רשאי נשיא המדינה, לפי המלצת המועצה, להעבירו מכהונתו.

11. גמול

חבר המועצה יהיה זכאי לקבל שכר אבטלה והוצאותיו בשיעור שייקבע בתקנות ; היושב-ראש ומשנהו יהיו זכאים לקבל גמול סביר, שייקבע בתקנות, בעד הזמן שיקדישו למילוי תפקידיהם.

12. ישיבות המועצה

המועצה תתכנס לישיבותיה שלוש פעמים בשנה לפחות, ובכל עת לפי דרישת שליש מחבריה ; מנהל הרשות, שיתמנה לפי סעיף 13, ישתתף בישיבות המועצה בזכות דעה מייעצת.

18. תקציב הרשות

(א) המועצה תערוך לקראת כל שנת כספים תקציב המפרט אומדן הכנסותיה והוצאותיה; הצעת התקציב תוגש לממשלה לאישור באמצעות שר האוצר לפחות 90 יום לפני תחילת שנת הכספים.

(ב) לא ישולם סכום מכספי הרשות אלא על-פי התקציב שאושר כאמור, ולא תתחייב הרשות בשום התחייבות אלא לפיו או לפי החלטת המועצה שנתקבלה כדין ואושרה על-ידי ועדת הכלכלה של הכנסת.

19. דו"חות

הרשות תגיש לשר האוצר ולוועדת הכלכלה של הכנסת אחת לשישה חודשים דו"ח על פעולותיה; והיא תמסור, כל אימת שתידרש על-ידי שר האוצר או ועדת הכלכלה של הכנסת, דו"ח ומידע בעניין פעולותיה ובכל עניין שהוא בגדר אחריותה או סמכויותיה, לרבות פעולותיהם של מנהלה ושאר עובדיה.

20. העברת סמכויות לרשות

סמכויות שהיו נתונות ערב תחילתו של חוק זה בידי שר בממשלה לפי החוקים המפורטים להלן יעברו לרשות:

- (1) חוק החשמל, תשי"ד-1954;¹
- (2) פקודת זכויות החשמל;²
- (3) פקודת זכיון חשמל (ירושלים);³
- (4) חוק הנפט, תשי"ב-1952;⁴
- (5) חוק זכיון צינורות הנפט, תשי"ט-1959;⁵
- (6) חוק זכיון צינור הנפט, תשכ"ח-1968.⁶

21. התקנת תקנות בנות פועל תחיקתי

(א) הרשות רשאית להציע לשר האוצר תקנות או צווים, לפי כל אחד מהחוקים המפורטים בסעיף 20, שהסמכות להתקנתם היתה בידי שר שעבר תחילתו של חוק זה היה ממונה על ביצוע אותו חוק.

(ב) שר האוצר יתקין את התקנות לאחר שהוצעו לו על-ידי הרשות ואושרו כאמור בסעיף קטן (ג).

(ג) התקנות או הצווים יוגשו על-ידי שר האוצר לממשלה או למי שהוסמך על ידה לאישור; לא החליטה הממשלה או מי שהוסמך על ידה על סירוב לאשר את התקנות או הצווים, יוציאם שר האוצר תוך 30 יום מיום שהגישו הרשות לשר את התקנות או הצווים.

22. אחריות בנוזקין

לעניין אחריות בנוזקין דין הרשות כדין המדינה.

23. מסים

דין רכישה של הרשות לעניין ארנונות, מסים ותשלומי חובה אחרים — כדין נכסי המדינה.

24. סמכויות עזר

הרשות מוסמכת לבצע כל פעולה משלימה וכל פעולת לוואי הדרושות במידה סבירה לביצוע תפקידיה ולשימוש בסמכויותיה לפי חוק זה.

25. ביצוע ותקנות

שר האוצר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, בהמלצת המועצה באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, להתקין תקנות לביצועו.

ית. הצעת חוק שירות המדינה (גימלאות) (נוסח משולב) (תיקון).

תשל"ה—1975

(הצעת חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו)

1. פרשנות

(א) בחוק זה תהא לכל מונח המשמעות שיש לו בחוק שירות המדינה (גימלאות) (נוסח משולב), תשל"ה—1970, ויתפרש אתו כאחד.

(ב) מקום שבתוך זה מדובר על הקפאת הניכוי עקב ההיוון במועד פלוני — לא יעלה עוד, החל מאותו מועד, הסכום שבו תופחת הקיצבה עקב ההיוון על הסכום שבו הופחתה כך בסמוך לפני אותו מועד.

2. תיקון סעיף 109

בסעיף 109 לחוק העיקרי, במקום סעיף קטן (ב) (3) יבוא:

"(3) לא תהווין לפיהן קיצבה שתגיע לזכאי כעבור שש שנים ממועד ההיוון."

3. הוראות מעבר בהיוון לצמיחות

מי שהיוון לצמיחות חלק מקיצבתו לפני י"ט בשבט תשכ"ח (18 בפברואר 1968), יחולו עליו הוראות אלה:

(1) רואים אותו כאילו היוון אותו חלק מקיצבתו ממועד ההיוון לתקופה של עשר שנים בלבד או לתקופה המסתיימת ביום שבו מלאו לו 68 שנה, הכל לפי המאוחר יותר;

(2) לאחר תום השנה השמינית ממועד ההיוון או החל מהיום שבו מלאו לו 68 שנה, הכל לפי המאוחר יותר, תחול הקפאת הניכוי עקב ההיוון;

(3) נקבעה לו לפי החוק העיקרי סמך לפרישתו דרגת נכות של 100% ייקראו הפיסקאות (1) ו-(2) כאילו במקום המלים "68 שנה" באו המלים "58 שנה";

¹ ס"ח תשי"ד, עמ' 190; תשי"ז, עמ' 140.

² חא"י, כרך א', עמ' (ע) 604, (א) 633.

³ חא"י, כרך א', עמ' (ע) 635, (א) 658.

⁴ ס"ח תשי"ב, עמ' 322, 352; תשי"ז, עמ' 40; תשכ"ח, עמ' 86.

⁵ ס"ח תשי"ט, עמ' 248.

⁶ ס"ח תשכ"ח, עמ' 62.

(3) נקבעה לו לפי החוק העיקרי סמוך לפרישתו דרגת נכות של 100%, ייקראו הפיסקאות (1) ו-(2) כאילו במקום המלים "55 שנה" באו המלים "55 שנה";

(4) נקבעה לו כאמור דרגת נכות של 60% או יותר, אך פחות מ-100%, רואים אותו כאילו היוו את החלק המהווה לתקופה של תשע שנים בלבד או לתקופה המסתיימת ביום שבו מלאו לו 55 שנה, הכל לפי המאוחר יותר;

(5) חלה עליו פסקה (4), תחול הקפאת הניכוי עקב ההיוון לאחר תום השנה העשירית ממועד ההיוון או החל מהיום שבו מלאו לו 55 שנה, הכל לפי המאוחר יותר;

(6) הפיסקאות (4) ו-(5) לא יחולו כשהחשוב לפי הפיסקאות (1) ו-(2) נוח יותר לזכאי לקיצ' בה.

5. גמר הנכוי עקב היוון

החל מהמועדים שבהם מסתיימת לגבי זכאי פלוני התקופות האמורות בסעיפים (1)3 או (3)4 או (1)4 או (3), תשולם קיצבתו כאילו לא הוונה, בלי שהזכאי לה יא חייב להחזיר כל חלק שהיוון.

6. תחילה

על אף האמור בהוראות האחרות של חוק זה לא תשולם קיצבה על פיהן לגבי התקופה שלפני יום 1 בינואר 1975.

(4) נקבעה לו כאמור דרגת נכות של 60% או יותר, אך פחות מ-100%, רואים אותו כאילו היוו את החלק המהווה לתקופה של אחת-עשרה שנה בלבד או לתקופה המסתיימת ביום שבו מלאו לו 58 שנה, הכל לפי המאוחר יותר;

(5) חלה עליו פסקה (4), תחול הקפאת הניכוי עקב ההיוון לאחר תום השנה העשירית ממועד ההיוון או החל מהיום שבו מלאו לו 58 שנה, הכל לפי המאוחר יותר;

(6) הפיסקאות (4) ו-(5) לא יחולו כשהחשוב לפי הפיסקאות (1) ו-(2) נוח יותר לזכאי לקיצ' בה;

(7) סעיף 2 לחוק שירות המדינה (גימלאות) (הוראות מעבר), תשל"א—1971² לא יחול עוד על הקיצבאות המשתלמות לזכאי להן החל מיום 1 בינואר 1975 ואילך, וזולת אם החישוב לפיו נוח יותר לזכאי לקיצבה.

4. הוראות מעבר למי שהיוון לתקופה של עשר שנים מי שלפני תחילתו של חוק זה היוון חלק מקיצבתו לתקופה של עשר שנים, יחולו עליו הוראות אלה:

(1) רואים אותו כאילו היוון אותו חלק מקיצבתו תו ממועד ההיוון לתקופה של שמונה שנים בלבד או לתקופה המסתיימת ביום שבו מלאו לו 65 שנה, הכל לפי המאוחר יותר;

(2) לאחר תום השנה השישית ממועד ההיוון או החל מהיום שבו מלאו לו 65 שנה, הכל לפי המאוחר יותר, תחול הקפאת הניכוי עקב ההיוון;

¹ ס"ח תשל"ל, עמ' 65.

² ס"ח תשל"א, עמ' 107.

דברי הסבר

בסעיף קטן (א) תשולם הקיצבה כאילו לא הוון כל חלק ממנה, בלי שהזכאי לה יהיה חייב להחזיר כל חלק שהיוון.

(ג) קביעת שר האוצר לפי סעיף זה טעונה אישור ועדת העבודה של הכנסת.

התמורות שחלו תוך ארבע השנים שעברו מאז תחילתו של החוק ההוא, בערך המטבע ובמערכת השכר, הביאו לידי מצב שהמהווים לא יכלו לתזותו מראש שעה שוויתרו על חלק מקיצבתם תמורת תשלום חד-פעמי.

החוק המוצע בא איפוא לקצר את תקופות ההיוון שעליהן הוסכם בזמנו בין הזכאי לקיצבה לבין אוצר המדינה, כפי שתוקנו כבר בשנת תשל"א, וכן להקפיא את הניכויים על חשבון ההיוון בתקופה האחרונה לפני גמר תקופת ההיוון.

עם זאת הוצע כי להבא אין עוד להוון קיצבה אלא לתקופה של לא יותר משש שנים.

בתיקון שנחקל בתשל"א 1971 לסעיף (2) חוק שירות המדינה (גימלאות) (הוראות מעבר) נקבעו בתקנות הוראות מיוחדות לשוטרים.

על כן הצעת החוק בסעיף (3) אינה כוללת הצעות המסדירות את בעיית ההיוון לגבי שוטרים שדרשו והיוונו חלק מקיצבתם. הוראות מתאימות וכללים ייקבעו בעת הדיון שיתקיים בוועדה בתיאום עם נציגי האוצר והמשטרה.

עד יום י"ט בשבט תשכ"ה (18 בפברואר 1968) ניתן היה לזכאים לקיצבה בזכות שירות כעובד מדינה להוון חלק מקיצבתם לצמיתות. התוצאה היתה שהקיצבה שהזכאי המשיך לקבל היתה מופחתת כל ימי חייו, ואפילו שאיריו קיבלו קיצבות מופחתות עקב ההיוון.

החל מהמועד האמור אין מהווים עוד קיצבה אלא לתקופה של עשר שנים בלבד או עד לפטירתו של הזכאי, הכל לפי המוקדם יותר.

בתשל"א קיבלה הכנסת את חוק שירות המדינה (גימלאות) (הוראות מעבר), תשל"א—1971, ובסעיף 2 שלו נאמר:

2. ביטול היוון קיצבה לצמיתות

(א) היוון אדם לצמיתות חלק מקיצבתו לפני י"ט בשבט תשכ"ה (18 בפברואר 1968), רואים אותו כאילו היוון אותו חלק מקיצבתו ממועד ההיוון לתקופה של 12 שנים בלבד או לתקופה המסתיימת ביום שבו מלאו לו 70 שנה, הכל לפי המאוחר יותר; אולם אם אותו אדם נמנה עם סוג בני אדם ששר האוצר קבע לעניין זה, רואים אותו כאילו היוון אותו חלק מקיצבתו ממועד ההיוון לתקופה של 12 שנים בלבד או לתקופה המסתיימת ביום שבו הגיע לגיל נמוך מ-70 שקבע שר האוצר לגבי אותו סוג, הכל לפי המאוחר יותר.

(ב) החל מהמועד שבו נסתיימה התקופה האמורה

יט. מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בעניין מצב הרשויות המקומיות הערביות

2. הבעיות המקומיות

א. הוועדה מצאה כי הקצבות הממשלה לא סיפקו את צרכי השעה וההתפתחות בקרב השלטון המקומי במגזר הערבי. מדיניותו של משרד הפנים להרבות במתן שירותים תיבש ביושבים הערביים ברמה השווה ליתר הישובים בארץ ראויה לעידוד.

ב. הוועדה מציינת שגביית המסים ביושבים הערביים אינה עומדת ברמה המניחה את הדעת. הוועדה ממליצה לפני הרשויות המקומיות להעמיק ולייעל.

ג. הוועדה רואה בהרחבת השירותים המוניציפאליים ובייעולם על-ידי הרשויות המקומיות הערביות תנאי להגברת ההשתתפות הכספית של הממשלה בתקציביותן.

ד. הוועדה סבורה שעל משרד הפנים ומרכז השל-טון המקומי להרחיב את הדרכתם של עובדי הרשויות המקומיות הערביות למען העלאתה של רמת המינהל המקומי.

ה. הוועדה רושמת לפניה שמצבן הכספי הקשה של הרשויות המקומיות הערביות דומה למצבן של יתר הרשויות המקומיות בישראל וממליצה לפני הממשלה להגיש להן מלאו הסיוע להקלת מצבן.

ו. בניין מוסדות חינוך היא אחת הבעיות המטרידות את השלטון המקומי במגזר הערבי. הוועדה עמדה על חוסר כיתות לימוד, מועדוני נוער ומיתקני ספורט והעדר מקומות בידור ותרבות; הוועדה מחייבת הקדשת תשומת לב מיוחדת למען קידום פתרון הסוגיות הללו.

ז. הוועדה רואה צורך בהתארגנות קהילתית להגברת שיתוף הציבור ומעורבותו בפעילות הרשות המקומית.

ח. הוועדה סבורה שהפעלת התושבים על-ידי השל-טון המקומי במסגרת — כגון מועדוני נוער, פעילות חברתית ונקיון — היא חיונית ומועילה.

ט. הוועדה רושמת לפניה את הודעת משרד הפנים בדבר החשת הטיפול בתכניות מיחאר ליושבים הערביים למען פתרון בעיית שטחי הבנייה שהופכת להיות חמורה כתוצאה מבנייה בלתי-חוקית. ברם, הוועדה סבורה שנושא זה חייב להיות בראש סולם הפעולות.

י. הוועדה קוראת לרשויות המקומיות המופקדות על חוק התיכנון והבנייה להבטיח שתוק התיכנון והבנייה יישמר ואכיפת החוק תקויים. בנייה בלתי-חוקית גוררת אחריה שיבושים בכל מערכת הישובים, השירותים ואיכות הסביבה, ולהשלכות מרחיקות לכת על החברה כולה.

ת. טובי מציע:

ועדת הפנים שמעה את נציגי משרד הפנים, נפגשה עם נציגי מרכז השלטון המקומי ועם נציגי הרשויות המקומיות הערביות. כן ביקרה בכפרים הערביים ועמדה מקרוב על בעיית השלטון המקומי הערבי. השלטון המקומי הערבי מתלבט במכלול בעיות המעיקות על התפתחותו והמחייבות טיפול דחוף של משרד הפנים ומשרדי ממשלה אחרים.

בישיבת הכנסת מיום י"א באב תשל"ד (30 ביולי 1974) העלו חברי-הכנסת ג'. מועדי ות. טובי הצעות לסדר-היום בדבר בעיות הרשויות המקומיות במגזר הערבי.

הכנסת החליטה להעביר את ההצעות לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה. הוועדה דנה בעניין בהשתתפות נציגי משרד הפנים, מרכז השלטון המקומי וראשי הרשויות המקומיות במגזר הערבי. הוועדה גם ביקרה בכפרים ערביים כדי ללמוד את הבעיות ממקור ראשון.

בביקורים אלה למדה הוועדה לדעת שעל השלטון המקומי במגזר הערבי עוברת תמורות; הדבר בא לידי ביטוי במודעות הגוברת והולכת באשר לחשיבות נושא השלטון המקומי ושירותיו. תופעה נוספת: צמיחת דור צעיר של עסקני הישובים ובהם שכבה של משכילים שרכשה השכלה גבוהה בתחום המשפט, המינהל, החברה ועוד.

הוועדה שמעה בכמה הזדמנויות (בישיבותיה, שהוקדשו לדיון זה, בכנס הארצי של השלטון במגזר הערבי שהוגשו על-ידי מרכז השלטון המקומי) נתונים והתייחסות לבעיות המורכבות של ההווי המיוחד שנוצר בשלטון המקומי בשנים האחרונות. הווי זה מאופיין על-ידי צריכה גוברת של השירותים, ריבוי טבעי גבוה, בנייה מוגברת ביושבים, מעין עיור בוועיר אנפין. כתוצאה מכך נוצרו קשיים בתחומי חינוך, בינוי, שירותי תברואה, קשיים עצומים בסילוק פסולת נוזלית ומוצקה, מתן שירותים לנוער ועוד. יש לציין שרווחת הפרט — שבאה בעקבות ההתפתחות הטכנולוגית, השגשוג הכלכלי והקידום הסוציאלי שפקדו את המדינה ולא פסחו על המגזר הערבי — לא באה לביטוי ברמת המסים המוניציפאליים המוטלים על התושבים.

על אף ההתקדמות הרבה לעומת העבר מורגשים העדר תיכנון פסיי התואם את הצרכים ומינהל מודרני בתחום המקומי. גם בתחום הממשל המרכזי לא היו הכלים הדרושים לטיפול בהתפתחויות.

אי לכך באה הוועדה לידי המסקנות הבאות:

1. הממשלה ומשרדיה

א. הוועדה ממליצה לפני משרד הפנים לייחד תשומת לב ראויה ליושבים הערביים על מנת לבסס בהם את השלטון המקומי ויתר הכלים המינהליים לקידום של הישובים.

ב. משום שהשלטון המקומי הערבי אינו בנוי בהתאם לדפוסי המינהל המרכזי המורכב — ממליצה הוועדה לבחון שיטות פעולה יעילות יותר.

ג. במסגרת הכשרת הישובים הללו למלא תפקידים כחוק ולרווחת התושבים מומלץ:

(1) לעודד את המנהיגות הציבורית והמינהל המקומי בפעולתם ולהרבות התמחותם בתחום זה.

(2) לקיים מערכת הסברה רחבה כדי להניע את התושבים לשאת במלאו עול הוצאות התפעול של השלטון המקומי ולמלא את חובתם בתשלום מסים כמתבקש מהחוק.

במערכת החינוך במגזר הערבי, דבר שפוגע בבריאות הילדים וברמת חינוכם.

(4) הוועדה מביעה את אי שביעות רצונה מהעדר תכניות מיתאר בלמעלה מ-90% מהכפרים הערביים. הוועדה בדעה שעל משרד הפנים לסייע לרשויות המקומיות שיכינו בכוחות עצמן את תכניות המיתאר שלהן בזמן הקצר ביותר.

הוועדה ערה לבעיות הבנייה שלא בהיתר בכפרים הערביים וקובעת שידורותיה בעיקר הם מיעוט שטחי הבנייה המתותרת בכפרים, שאינו תואם את הגידול והעדר תכניות מיתאר. הוועדה קובעת שהפתרון ימצא בסילוק הגורמים המביאים לבנייה בלתי מורשית ולא כמשפטים ובהריסת מבנים.

הוועדה קוראת למשרד הפנים: א. להרחיב את שטחי הבנייה המתותרת בכפרים הערביים; ב. לפשט את הליכי הוצאת רישונות הבנייה על-ידי ועדות התיכנון המחוזיות ולהקל במתן רישונות בנייה לתושבי הכפרים הערביים; ג. להקים ועדות תכנון ובנייה מקומית ברשויות המקומיות שמספר תושביהן עולה על 8,000 תושבים; ד. לשחרר את נציגי הרשויות המקומיות הערביות בוועדות התיכנון והבנייה המחוזיות; ה. להקצות שטחי קרקע בבעלות המדינה לרשויות המקומיות לצרכי בנייה ציבורית עממית להקלת מצוקת הדיור; ו. להעביר את ועדת התיכנון והבנייה המחוזיות המטפלת באזור נצרת והסביבה אל העיר נצרת ולהקל בכך על האוכלוסיה הערבית, שהיא הזקוקה יותר לוועדה זו;

ז. להשאיר את האדמות השייכות לכפר בתחומי השיפוט של המועצה המקומית של אותו כפר ולהימנע מניחוקם וצירופם לרשויות מקומיות אחרות כפי שמתכווים לעשות בקשר לאדמות הכפרים רינה, משהד, כפר-קנא, עין מאהל.

(5) הוועדה מודאגת מהעדר ביוכ בכפרים הערביים, דבר המאיים על בריאות התושבים; הוועדה רואה כדבר הכרחי נקיטת צעדים דחופים על-ידי הממשלה באמצעות משרד הפנים, צעדי תכנון ומימון בכדי לפתור בעיה חמורה זו המתמירה מדי שנה בשנה עם ריבוי התושבים והתפתחות הכפרים. הוועדה קובעת שאין באפשרות השלטון המקומי בכפרים הערביים לפתור בכוחות עצמו בעיה דחופה זו, ועל השלטון המרכזי להגיש את העזרה הנחוצה. הוועדה קוראת לממשלה לפעול להרחבת שירותי הבריאות בכפרים הערביים.

(6) הוועדה ממליצה לפני משרד הפנים לשנות את המפתח לחלוקת הכספים המתקבלים מהממשלה תמורת ארנונת רכוש, בהתחשב בבנייה שחלה בסקטור הערבי, והרחבת גביית מס הארנונה על-ידי הממשלה.

(7) הוועדה קוראת למשרד הפנים להבטיח שקיום קשר ההתכתבות ואספקת החוזרים וחומר הדרכה לרשויות המקומיות הערביות יהיה בשפה הערבית.

(8) הוועדה קוראת לשלטון המרכזי להתוות תכנית ארוכת טווח לפיתוח השירותים המוניציפאליים ברשויות המקומיות הערביות ובסקטור הערבי בכלל, תכנית המבוססת ביסודה על מדיניות של סיוע ממשלתי בכדי להביא את רמת השירותים המוניציפאליים בסקטור הערבי לרמה הכללית במדינה.

הבעיות שבהן מתלבט השלטון המקומי הערבי השתקפו בהקמת הוועדה הציבורית על-ידי משרד הפנים לבדיקת מצבן של הרשויות המקומיות הערביות, בראשותו של ס. ג'ראייסי, וכן בעריכת הוועדה של ראשי המועצות המקומיות הערביות בנצרת בפברואר 1975, בהחלטות של הוועדה ובהקמת ועדת ראשי הרשויות המקומיות הערביות.

הבעיות של הרשויות המקומיות הערביות משתקפות ברמה הירודה של השירותים בכפר הערבי, במיעוט התקציבים למימון פעולות פיתוח בכפר הערבי כגון מוסדות חינוך, מועדוני תרבות ורשת ביוכ. העדר שיכונים ציבוריים עממיים בכפרים הערביים והעדר חשמל בלמעלה ממחציתם משקפים את הבעיות הקשות שבהן מתלבט השלטון המקומי הערבי. מחוך רצון לקדם את השלטון המקומי בקרב האוכלוסיה הערבית ולהרחיב במסגרתה את רמת השירותים, מסכמת הוועדה:

(1) א. הוועדה מציינת שההיקף והצעדים שבהם התפתח השלטון המקומי בקרב האוכלוסיה הערבית לא הספיק למלא את הצורך החיוני של שילוב כל האוכלוסיה הערבית, וכל נקודות הישוב, במערכת השלטון המקומי בארץ. מבין 150 נקודות ישוב ערביות, לרבות נקודות הישוב שבנגב ובצפון הארץ הנקראות ישובי הבדואים, אך הן למעשה כפרים לכל דבר, קיים שלטון מקומי בפחות מ-50 נקודות ישוב ערביות. במשך ארבע השנים האחרונות הוקמו שתי רשויות מקומיות. קצב הקמת מועצות מקומיות חדשות הוא אטי ללא כל הצדקה ולפעמים נמשך שנים רבות. הנסיון הוכיח שהדרך הקצרה והיעילה להקמת מועצה מקומית חדשה היא דרך הבחירות על-ידי התושבים עצמם.

ב. הוועדה ממליצה לפני משרד הפנים לקבוע תכנית חומש למוניציפאליזציה של הכפר הערבי. על התכנית להתוות שבתום חמש השנים — עד 1980 — תהיה בכל כפר ערבי רשות מקומית נבחרת, שתנהל את העניינים המקומיים של התושבים ותדאג לקיום השירותים והפיתוח.

הוועדה ממליצה שכינונה של מועצה מקומית ראשונה יהיה בדרך של בחירות בהתאם לפקודת השלטון המקומי.

(2) הוועדה עמדה על חוסר התקציבים למימון פעולות פיתוח בכפר הערבי ורשמה לפנייה את טענת ראשי הרשויות המקומיות הערביות אודות קיום אפליה לאומית בהקצבת מענקים לעומת שאר הרשויות המקומיות בארץ. לזיכר קוראת הוועדה למשרד הפנים לבדוק מחדש את מדיניות חלוקת המענקים ולשנות את השיטה הקיימת כדי להבטיח למועצות המקומיות הערביות יחס של שוויון עם יתר הרשויות המקומיות בקבלת המענקים.

(3) הוועדה קוראת למשרד החינוך ולמשרד הפנים לפעול במשותף ולהגיש לרשויות המקומיות הערביות את העזרה הדרושה, הן במימון (בהלוואות ארוכות מועד ובמענקים מיוחדים) והן על-ידי הבטחת קרקע כדי לאפשר להן להתגבר על הפער הגדול שנוצר במשך כמה שנים בין מספרם הגדל של התלמידים לבין מספר חדרי הלימוד. מחסור בלמעלה מ-4,400 כיחות גורם למצב קשה ביותר

כ. מסקנות ועדת המגים ואיכות הסביבה בעניין תכנית הממשלה להקים עיר בת 80,000 איש בחולות ראשון-לציון

ה) הוועדה סבורה שיש לשקול מחדש את יעדי פעולותיה של חברת "ערים" בע"מ המבצעת את הבינוי בראשון-לציון. הוועדה ממליצה לנצל את כשרה לחיזוקן של ערי הפיתוח והרחבת הבנייה בהן ולמען הקמת ערים חדשות בצפון הארץ ובדרומה.

1) הוועדה שוללת את הנוהג של יצירת עובדות בשטח. כל עוד דנה הכנסת (או ועדה מוועדותיה) בנושא שמתעורר, מן הדין להמתין למסקנות בנדון.

י. כארי וכ. מואב מציעים:

כתוצאה מדינייה הגיעה הוועדה למסקנות הבאות:

1. הוועדה שוללת תכנית הממשלה להקים עיר בת 80,000 אלף איש בחולות ראשון-לציון.

2. הוועדה קובעת, כי התכנית האמורה אינה עולה בקנה אחד עם המדיניות המוצהרת של ממשלת ישראל מאז קום המדינה בדבר הצורך לפזר את האוכלוסיה ולהקפיא מכירתם והתחרותם של המקרקעין ברצועת החוף.

3. הוועדה קובעת כי ביצוע התכנית לבינוי החולות של ראשון-לציון יבוא על חשבון ביסוסן וקידומן של ערי הפיתוח בצפון הארץ ובדרומה.

4. הקמת הישוב החדש תגביר את צפיפות האוכלוסיה ודחיסותה באזור החוף; תחמיר את המפגעים של רעש, זיהום אוויר וריחות; תכביד על עומס השפכים באזור, שכבר כיום מתקשים לסלקם; תרבה את כלי הרכב בדרכים; תגביר את הסכנה הבטחונית הנעוצה בריכוז צפוף של אוכלוסין; תחרף את המתחים והחילוקים החברתיים, האלימות, העבריינות והפשעה.

5. הוועדה דוחה את טענת היסוד של משרד השיכון שלפיה אין למנוע תוספת בנייה ניכרת של יחידות מגורים באזור החוף וכי מוטב שבנייה זו תהיה מתוכננת ולא פראית. הנחה זו סותרת את העקרון של שלטון החוק במדינה מתוקנת ומעודדת הפרה ואי-אכיפה של חוקים קיימים, תופעה שבה לוחמת ועדת הפנים ואיכות הסביבה בכל כוחה.

6. הוועדה ממליצה לפני הממשלה לנצל את כשרה של חברת "ערים" בע"מ (שעליה הוטל לתכנן עיר בחולות ראשון-לציון) לחיזוקן ולביסוסן של ערי פיתוח בגליל ובנגב (ולחקמת ערים חדשות בחבלים אלה). הוועדה שוללת תיכנון ופיתוח של שטחים עירוניים ברצועת החוף על קרקע של המדינה ובאמצעות חברה ממלכתית הממומנת מתקציב המדינה.

הוועדה ממליצה כי מעמדה, סמכויותיה ותכנית עבודה דתה של חברת "ערים" יובהרו לאלתר על-ידי הממשלה ויובאו לידיעת הציבור.

7. הוועדה מוחה על הנוהג הנפסד של יצירת עובדות בשטח כל עוד דנה הכנסת בנושא הנוגע בדבר. הוועדה רואה בחומרה את העמדתה לפני עובדות מוגמרות, ובכלל-לן — הוצאה של 40 מיליון ל"י לפרייקט זה.

8. הוועדה תובעת מן הממשלה להפסיק לאלתר את העבודות המבוצעות בשטח ודורשת לדוות לה על ביצוע מסקנות אלו תוך חודש ימים.

בישיבת הכנסת מיום כ"ו באב תשל"ד (15 באוגוסט 1974) העלה חבר-הכנסת י. בארי את הנושא דלעיל כהצעה לסדר-היום. הכנסת החליטה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הוועדה דנה בעניין ושמה את שר השיכון והמנכ"ל של משרדו, ראשי העיריות של ראשון-לציון ובאר-שבע, נציגי משרדי הפנים, התחבורה, השירות לשמירת איכות הסביבה, מינהל מקרקעי ישראל וחברת "ערים". הוועדה באה לידי המסקנות כדלהלן:

1. רצועת חוף הים התיכון נתונה בתהליך פיתוח עירוני מואץ, שאינו בהתאם לצרכים בני זמננו בתחומי החברה, תשתית השירותים החיוניים בגושים אורבאניים, איכות החיים ותנאי מגורים. כתוצאה מכך הגנו עדים לציפוף אוכלוסין מאיים הנוגד את האינטרס הלאומי מבחינות שונות וחיוניות.

בגוש דן מצטופף, על 0.9 אחוזים משטחה של המדינה, כשליש מאוכלוסייתה. בהיות הפיתוח בלתי מתוכנן כדבעי והמינהל המקומי לא ערוך ובנוי למלא את הצרכים שנוצרו — אנו עדים לקשיי תחבורה גדלים והולכים, למפגעי זיהום לסוגיו, רעש, עומס שפכים ופסולת שסי, לוקם מכביד ביותר, ולאיכות חיים וסביבה פגומה של אוכלוסיה גדולה. כן יש לתופעה השלכות בטחוניות על העורף בשעת חירום. התוצאה הבלתי נמנעת: מתחים חברתיים, ניכור עירוני טיפוסי לאזורים מסוג זה, גידול בעבריינות ופשעה ותופעות אלימות.

בקצרה: לפנינו גילויי עיור מוגבר, שחובת המדינה (השלטון המרכזי, השלטון המקומי והציבור כולו) לתת את הדעת עליו ולעשות לשיפור תנאי החיים ברצועת החוף. מכאן שטובת העניין מחייבת פיתוח מבוקר של בינוי ומניעת ציפוף אוכלוסיה באזור הנה.

2. א) הוועדה ממליצה לשקוד על מדיניות פיזור האוכלוסין. הוועדה מסתמכת על הצהרות ממשלות ישראל מאז קום המדינה והחלטותיה האחרונות (מ' 18 במאי 1975) בדבר הצורך בתפרוסת האוכלוסין; הוועדה קוראת לבצע מדיניות זו הלכה למעשה; הגדלתן וקידומן של ערי פיתוח אלו מחייבים להצמיד את בניית המגורים ליצירת מקורות פרנסה, תעסוקה, תשתית קהילתית, מוסדות תרבות ומדע ושירותים מקומיים נאותים.

- ב) נאמנה לקו זה מתנגדת הוועדה לתכנית להקים עיר בת 80,000 איש בחולות ראשון-לציון.

- ג) הוועדה רושמת לפנייה את הודעת שר השיכון שבשבע השנים הקרובות לא ייבנו בראשון-לציון יותר מ-2,500 יחידות דיור, ומהן 1,250 במסגרת בנייה ציבורית; הוועדה סבורה שבנייה רחבת ממדים זו עלולה להגביר את צפיפות האוכלוסיה באזור הדחוס בלאו הכי של גוש דן רבתי.

- ד) הוועדה סבורה כי ביצוע התכנית לבינוי החולות בראשון-לציון עלול לבוא על חשבון פיתוחן של ערי הפיתוח וביסוסן.

סיכום הישיבות

יא. שר-העבודה מ. ברעם הביא לקריאה ראשונה חוק חמרי נפץ (תיקון מס' 2), תשל"ה—1975.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת העבודה.

ישיבה ר"ג (י"ד באב תשל"ה — 22 ביולי 1975)
היו"ר — ש. ז. אברמוב; מ. בן-פורת; י. ישעיהו.

א. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת.

ב. שר-הבטחון ש. פרס השיב על 14 שאלות של חברי הכנסת: י. בארי, י. דרניצקי (יודין), ב. מואב, א. לין, ח. קורפו, ת. זיאה, א. אולמרט, ע. גוף, ז. שובל, י. שריד, מ. פעיל, ח. שמעוני.

ג. שר-הבטחון ש. פרס הביא לקריאה ראשונה חוק התגוננות האזרחית (תיקון מס' 3), תשל"ה—1975. בוויכוח השתתפו: נ. אליעד, ע. גוף, ש. אלוני. שר הבטחון השיב למתווכחים.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת החוץ והבטחון.

ד. א. אנקוריון (יו"ר ועדת הכנסת) הודיע על העברת הצעות חוק לוועדות המתאימות.

ה. שר-הבטחון ש. פרס הביא לקריאה ראשונה חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 9), תשל"ה—1975. בוויכוח השתתפו: ש. ארבל-אלמוזלינו, ה. זיידל, מ. פעיל. שר-הבטחון השיב למתווכחים.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת העבודה.

ו. שר-הבטחון ש. פרס הביא לקריאה ראשונה חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 11), תשל"ה—1975. בוויכוח השתתפו: י. מודעי, ש. ארבל-אלמוזלינו, מ. פרידמן, ע. גוף, מ. פעיל, י. בארי. שר הבטחון השיב למתווכחים.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת העבודה.

ז. י. תמיר (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה) הביא לקריאה שנייה חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), תשל"ה—1975. בוויכוח השתתפו: מ. פרוש, ת. טובי, נ. אליעד, י. בארי, ב. מואב, א. ארידור, א. אבוהצירא, ב. צ. קשת, מ. פעיל. י. תמיר (שנימק גם את הסתייגותו לסעיף 9) וא. גיבלבד השיבו למתווכחים.

הוחלט: 1. לקבל את התיקון של י. ארידור לסעיף 6; 2. לקבל את התיקון של י. ארידור, י. בארי, ב. צ. קשת, י. תמיר ומ. פעיל לסעיף 9; 3. לקבל את התיקון של י. ארידור לסעיף 12; 4. לקבל את התיקון של י. ארידור לסעיף 24; 5. לדחות את ההצבעה בקריאה שלישית לשבוע הבא.

ישיבה ר"ב (י"ג באב תשל"ה — 21 ביולי 1975)

היו"ר — י. ישעיהו; י. דרניצקי (יודין); ב. צ. קשת.

א. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת.

ב. י. נבון (יו"ר ועדת החוץ והבטחון) הביא לקריאה שנייה חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 8), תשל"ה—1975.

הוחלט: לקבל את החוק.

ג. א.מוראי (בשם ועדת הכספים) הביא החלטות בדבר אישור הוראות: 1. בצו העריף המכס והפטור (החלפת התוספת), תשל"ה—1975; 2. בצווי מס קנייה (סחורות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקונים מס' 38, 39, 40), תשל"ה—1975; 3. בצו שעת חירום (שיעור תשלום חובה על מלט מיוצר בארץ) (תיקון מס' 2), תשל"ה—1975.

הוחלט: לקבל את ההחלטות.

ד. י. קרגמן (יו"ר ועדת הכספים) הביא לקריאה שנייה חוק מילווה פיתוח (תיקון מס' 13), תשל"ה—1975. הוחלט: לקבל את החוק.

ה. י. קרגמן (יו"ר ועדת הכספים) הביא לקריאה שנייה חוק לתיקון פקודת הבולים (מס' 9), תשל"ה—1975. הוחלט: לקבל את החוק.

ו. שר-הבריאות ו. שם-טוב הביא לקריאה ראשונה חוק לתיקון פקודת המתעסקים ברפואה (מס' 4), תשל"ה—1975.

ז. י. ארידור (יו"ר ועדת המשנה לחוקי יסוד) הביא לקריאה שנייה חוק יסוד: משק המדינה; חוק משק המדינה (הוראות מעבר), תשל"ה—1975.

הוחלט: לקבל את שני החוקים.

ח. בהמשך הדיון על חוק לתיקון פקודת המתעסקים ברפואה (מס' 4), תשל"ה—1974, קריאה ראשונה, השתתפו: ל. דיציאן, פ. שינמן, א. נמיר, מ. פעיל. שר הבריאות השיב למתווכחים.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת השירותים הציבוריים.

ט. א. שכטרמן הביא לקריאה ראשונה חוק המועצה לייצור ושיווק של ירקות (תיקון מס' 2), תשל"ה—1975. בוויכוח השתתפו: ת. זיאה, פ. גרופר, מ. פעיל, י. הורביץ. א. שכטרמן השיב למתווכחים.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת הכלכלה.

י. שר-העבודה מ. ברעם הביא לקריאה ראשונה חוק הסכמים קיבוציים (תיקון), תשל"ה—1975. בוויכוח השתתפו: א. לבנבראון.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת העבודה.

ישיבה ר"ר (ט"ו באב תשל"ה — 23 ביולי 1975)

היו"ר — י. דרניצקי (יודין); י. ישעיהו; פ. שינמן.

א. שר-החוץ י. אלון השיב על 13 שאלות של חברי הכנסת: ג. כהן, א. אבטבי, א. לבנבראון, י. בארי, ח. שמעוני, ז. המר, א. אולמרט, ע. נוף.

שר-האוצר י. רבינוביץ השיב על 40 שאלות של חברי הכנסת: ש. לוי, ש. תמיר, י. מודעי, ח. שמעוני, מ. פרידמן, ע. נוף, ז. שובל, ב. מואב, י. בארי, י. פלומין, י. הורביץ, ש. ארבל-אלמוזלינו, ח. קורפו, ג'. מודעי, א. הרליץ, י. גולן, א. אפרת, ת. טובי, מ. פעיל, י. מ. אברמוביץ, ב. הלוי.

שר-התינוק והתרבות א. ידלון השיב על 6 שאלות של חברי הכנסת: ג. קצב, ת. טובי, י. בארי, ד. קורן, ח. גרוסמן, ד. זכין.

שר-העבודה מ. ברעם השיב על 26 שאלות של חברי הכנסת: ש. ארבל-אלמוזלינו, ת. טובי, י. תמיר, י. בארי, ז. המר, ע. נוף, ד. זכין, ד. קורן, י. פרץ, ב. מואב, נ. קצב, מ. פרוש, י. דרניצקי (יודין), ח. גרוסמן, ה. יידיל, א. אפרת, ש. לורינץ, א. הרליץ, י. בן-מאיר.

שר-המשפטים ח. י. צדוק השיב על שאלתה של חבר-הכנסת ב. מואב.

ב. י. א. אמיר הגיש הצעה לסדר-היום בדבר עתיד העיר אילת. שר-העבודה מ. ברעם השיב להצעה. הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה.

ג. א. אנקוריון (יו"ר ועדת הכנסת) הודיע על חילופי גברי בוועדות הכנסת.

ד. מ. הריש, א. אבטבי וש. תמיר הגישו הצעות (נפרדות) לסדר-היום בדבר פעילות ערבית ליצירת תנאים לסילוקה של ישראל מהאום. שר-החוץ י. אלון השיב להצעות. ת. טובי הציע לא לכלול את העניין בסדר-היום.

הוחלט: להעביר את העניין לוועדת החוץ והבטחון.

ה. י. שמיר הגיש הצעה לסדר-היום בדבר הודעת מצרים על אי-חידוש מאנדאט כוח האו"ם. שר-החוץ י. אלון השיב להצעה. מ. פעיל הציע לא לכלול את העניין בסדר-היום.

הוחלט: להעביר את העניין לוועדת החוץ והבטחון.

ו. היושב-ראש י. ישעיהו הודיע על חידוש הדיון בהצעת חוק על-ידי ועדת החוקה, חוק ומשפט.

ז. ג. אליעד הגיש הצעה לסדר-היום בדבר סחבת בבתי המשפט. שר-המשפטים ח. י. צדוק השיב להצעה.

הוחלט: להביא את העניין לדיון במליאת הכנסת.

ח. ש. אלוני הגישה הצעת חוק יסוד: זכויות האשה. שר-המשפטים ח. י. צדוק השיב להצעה. ק. כהנא הציע להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ז. ק. כהנא הגיש הצעה לסדר-היום בדבר התכנית לבינוי רחבת הכותל. שר-המשפטים ח. י. צדוק השיב להצעה.

הוחלט: להעביר את הנושא לוועדה שתיקבע על-ידי ועדת הכנסת.

יא. סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

יב. ג. קצב הגיש הצעת חוק מועצת הפירות (ייצור ושייוק) (תיקון), תשל"ה—1975. שר החקלאות א. אוזן השיב להצעה.

הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת הכלכלה.

יג. ת. טובי הגיש הצעה לסדר-היום על התכנית לייחוד הגליל והפקעת קרקעות מבעלים ערביים. שר-החקלאות א. אוזן השיב להצעה.

הוחלט: לא לכלול את העניין בסדר-היום.

יד. א. לין הגיש הצעה לסדר-היום בדבר מגמת הממשלה לקצץ בתקציב משרד המשטרה. שר-האוצר י. רבינוביץ השיב להצעה.

הוחלט: להעביר את הנושא לוועדת הכספים.

טו. א. שכטרמן הגיש הצעת חוק רשות לאומית לאנרגיה, תשל"ד—1974. שר-המשפטים י. רבינוביץ השיב להצעה.

הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדה שתיקבע על-ידי ועדת הכנסת.

טז. ש. ארבל-אלמוזלינו הגישה הצעת חוק שירות המדינה (גימלאות) (נוסח משולב) (תיקון), תשל"ה—1975. שר-האוצר י. רבינוביץ השיב להצעה.

הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה.

יז. שר-האוצר י. רבינוביץ הביא לקריאה ראשונה חוק להארכת תקפן של תקנות ההגנה (כספים), תשל"ה—1975.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת הכספים.

יח. מ. ורטמן הביא לקריאה ראשונה חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 10), תשל"ה—1975. הוחלט: להעביר את החוק לוועדת העבודה.

יט. מ. ורטמן הביא לקריאה ראשונה חוק הגנת השכר (תיקון מס' 11), תשל"ה—1975.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת העבודה.

